

FLORIN LOGHIN

**LA INTERSECȚIA
CARAVANELOR VIETȚII**

sau

**Un alt fel de
«A fost odată ca niciodată»**

FLORIN LOGHIN

**LA INTERSECȚIA
CARAVANELOR VIETII**

sau

**Un alt fel de
«A fost odată ca niciodată»**

SAKURA

Coperta:

cu ilustrație de Liciu Mădălin, Brădescu Dorina Mihaela, Pascu Dragoș
Alexaandru

© Toate drepturilor asupra prezentei ediții aparțin autorului
ISBN

CUPRINS

<i>Oglinda cu rame de timp</i>	7
<i>De ce la intersecția caravelor vieții</i>	11
<i>Deschidere spre aducere aminte</i>	15
<i>Țirgul Ștefănești. Părinții, niște oameni cum-se-cade. Bunica. Omul cu sacul. Fabrica de ulei. Fecioara Floarea</i>	18
<i>Nu se iau prizonieri</i>	23
<i>Hidra. Țuri. Văru Fănică. Chioșcul. Straja. Sfântul Neculai</i>	26
<i>La cireșe. Răzbunarea</i>	30
<i>Tusea și găinile</i>	34
<i>Sandalele roșii</i>	37
<i>Sabia lui Damocles; Papă Lapte, Mihai Dracul, Bătălia de la Iezitura Bădiuți</i>	41
<i>Patinaj viteză pe albia Bașeului. Moartea lui Țuri. Boanda înghețată, Clopotele și farsa</i>	44
<i>Curg sloiurile. Dame șah pe sloiuri – cine ajunge primul pe malul celălalt. Papă Lapte înghițit de ape și acoperit de sloiuri. Sinucigașul care-l sinucide pe Papă Lapte. Lupta dintre mine și frații Dăringă. Sania fatală. Nimic</i>	47
<i>Eroul sovietic. Nemții-hitleriștii-fasciștii. Trasul cu săgeți în nori. Fratele lui Hidra. Săgeți din tablă ascuțite. Săbii teutonice ghintuite cu tablă. An Nou. Cu uratul. Se mișcă camera. An Nou însîngerat. Înjurătura</i>	52
<i>Froim “apărătorul jidanilor”. Sifonul și limonada. Cărămida salvatoare</i>	57
<i>Cuptorul de pâine, ascunzătoarea. Cinematograful vechi. Cîinele soldatului și prăbușirea plafonului din stuf peste spectatori. Muzica Lume lume, “bagabondul”</i>	62
<i>Tatăl vitreg. La nuntă. Fănică și Georgel. Spălatul cu spirt. Iarna. Foc și Ger. Miini însîngerate</i>	68
<i>Moti – băietul Hahamului. Moti și saltul mortal. Pocnitori de iarnă. Spaima lui Doru Bucșă. Fratele Ghiuri. Pantoșii roșii. Promisiunea de al urma în moarte. Moartea lui Doru Bucșă</i>	73
<i>Cimitirul din Burci. Cavoul, stațiile și alte amintiri</i>	79
<i>Hoții. Magazinul devastat. Eroul. Pacuța Loghin bânuită de înscenarea spargerii. Pacuța Loghin</i>	82
<i>Lîngă Podul Bașeului. Țiganii și banda din zona Băii comunale. Paul Lupașcu. Nu există eroi.</i>	89
<i>Buza spartă pentru o cauză dreaptă. Hoțuleasa. Vreau să sbor cu avionul. Șesul Prutului și indicatorul de vînt pentru avioane. Bunul doctor Segal</i>	
<i>Lupta cu cioate. Papă Lapte, Lică, Ionel, Ghiță și Tică. Povești cu</i>	93

Război

<i>Boca. Luptă la școala de lângă spital. La arat și dat cu prășitoarea.</i>	97
<i>Condrea. Devenim prieteni. Primaru Mocanu. Învățătorul Mocanu. Toată ziua bate boamba. Mă, dar să știți că și asta este o artă. Oaia fără coadă</i>	
<i>Învățătorul Racheru, deconspirarea lanțurilor, bătaia, fuga din cancelarie, Casa Ioanei. Gluga de strujeni. Bunica Catinca</i>	102
<i>Incendiul. Școala de corecție. Urzicile. Coreeanul, Miorița și duba miliției</i>	107
<i>Cursa infernală – genunchiul spart. Munteanu sfırtecat de grenadă. Mort de Sulfamida</i>	112
<i>Beciurile evreești. Cocoșei de aur. Lutăria. Aparatul de radio Bicaz. Tractoriștii, bătaia, ploaia și negura</i>	118
<i>Fotbal și nimic altceva</i>	123
<i>Rapsozii, vagabondul și ... colegul Condurache</i>	133
<i>Începutul idealului. Între clasa a cincea și a opta. Explozia nitroglicerinei. Eliberarea lumii de exploatare. Insula din Oceania. Echipa. Costel, Vasile, Mihăiță, Ionel, Lică</i>	136
<i>Excursia. Degetul strivit. Bucșoia. Meseria brățară de aur. Moartea lui Gheorghiu Dej. Examen la Suceava. Zugrav vopsitor. Rusu. Vatra Dornei. Pițipoancele și Papă Lapte. Iacoben. Lupta de pe pod. Rădăuți</i>	141
<i>Târgu Jiu. Clasa de moldoveni. La furat mere pe dealul Târgului. Rumelții. Împușcătura cu sare</i>	152
<i>Box și Fotbal. Apărătorul din umbră. Motea Zaharia și Zuică. Ringul Petrolul. 23 August, și Olimpia. Ochiul de Paști</i>	169
<i>Liceul pedagogic Suceava. Judo și Karate. 1968. Pistolul cu ghinion. IUPSR Suceava</i>	173
<i>Stația Mecanică Iași. 1970. Liceul mecanic-seral. Căderea de pe acoperiș. Maistrul Cîmpoieru. Un interval romantic</i>	177
<i>Încorporarea; Sighetul Marmației/Carei; Șobolanul, Lăcătuș Trăian și Trio, Băiatu și Niculina</i>	185
<i>Pitești, Platforma chimică, Negru de Fum, compania a II-a, plutonul 4, Caricel (Cîmpenu Constantin), Spionul și diversionistul, Dezertarea lui Bădulescu, Cercetarea, degradarea, Prinderea lui Bădulescu; Niculina; Filme, savarine, maraschino și arestul; Buratul și Rîpatul, Energo-montaj</i>	195
<i>Balș, Fabrica de boghiuri și osii. Zidul, căderea de pe scară. Liberarea și condițiile ei</i>	217
<i>Epilog</i>	223

Oglinda cu rame de timp

Amintirile. Un *loc* pe care-l păstrezi numai pentru tine. *Acolo* stau părinții tăi, care nu mai sunt, în care te așteaptă oricând dealurile, văile, prietenii și visurile tale, poveștile pe care le-ai crezut populate numai cu zmeii și zînele tale, prima zăpadă, primul sărut și chiar prima iubire.

Îți trebuie curaj ca să scrii o carte în care să îți revezi viața. Și puterea de a trece peste neîmplinirile care te așteaptă, încă o dată, să îți aducă aminte că treptele pe care le-ai avut în față nu au putut să fie urcate mereu așa cum ai fi vrut, să treci peste suferințele pe care le-ai provocat altora prin faptele tale, cu voie au fără de voie.

Tîrgul Ștefănești, așa cum îl vede Florin Loghin, pe numele lui din rădăcini Cadinoiu Florentin Gheorghe, este și el o *amintire*. M-am născut într-un orașel în care pereții caselor evreiești răsunau purtînd ecoul strigătelor bătrînelor tătari care își purtau înghețata în bidoanele dintr-o căruță amărită trasă de doi măgăruși obosiți, pe spinările cărora soarele curgea ca o maree de săgeți otrăvite de bătrînețe și boli, așa că pot înțelege ce însemna un prieten evreu sau țigan la ceasul copilăriei.

Pentru copiii de azi, probabil o serie din întâmplările povestite în această carte, marcate de constrîngeri care li se vor părea cel puțin ciudate, poate că ar părea venite dintr-o lume pe care nu o pot suprapune, în termeni istorici, peste cea în care trăiesc. E bine ca aceste amintiri, depănate cu franchețe adesea dezarmantă, să fie citite și înțelese pentru că este vorba de viața unui îns care își căuta locul într-o lume pe care și-o dorea altfel, luptînd împotriva realității în felul în care numai copiii o pot face.

Cred că, dincolo de o lumea aparte, cum numai în cărțile de istorie, din păcate, mai găsești azi, *La intersecția caravelor vieții sau un alt fel de „a fost odată ca niciodată”* este povestea copilăriei și tinereții unui om pentru care misterul și adevărul, pe care și-l dorește colorat într-un mod foarte personal, în hainele unei lumi aflate, adesea, la granița dintre antisocial și asocial, însemnau mai mult decît au putut crede cei din jur. O lecție despre bine și rău,

despre prietenie și încredere, despre ravagiile pe care le face timpul în jurul nostru și chiar în inima și sufletele părinților și prietenilor, pe care îi credem cu toții imposibil de schimbat. Și, nu în ultimul rînd, cartea este un tablou nostalgic al unei lumi în care toleranța, prietenia, coloritul pe care numai diferitele culturi care se împărtășesc prin degetele de suflet ale celor mici și celor mari pot să o confere. Este o declarație de dragoste la adresa unui tîrg, situat la o ramificație a marelui drum Lemberg–Constantinopol, datînd din Evul mediu, punct de trecere între Polonia și Turcia, pe care azi îl vedem cu totul altfel, dar în care, altădată, *veneau căldărarii în căruțele lor cu coviltir, își instalau corturile cu vîrfurile înalte și ascuțite ca niște coifuri de căluți, meșteșugeau vatra și confecționau cazane din te miri ce și copii găseau în orice întîmplare, care părea smulsă dintr-un fel aparte de poveste, prilej de bucurie sau de tristețe.*

Florin Loghin este un personaj aparte în viața *karate*-ului din România, cu o carte de vizită impresionantă. Pentru cei interesați de trecutul acestui *mod aparte de a trăi* numit *karate*, în paginile acestei cărți sunt lucruri despre un anume fel de *început* pe care nu cred că mai au cum să le găsească altundeva.

Toate acestea și încă multe altele, scrise cu real talent narativ de Florin Loghin, fac din cartea din fața dumneavoastră, dragi cititori, un dar de suflet pe care trebuie să-l primiți așa cum se cuvine.

Marius Chelaru

*Dedic această re-tragere în copilăria
mea celor care au fost tovarășii mei de joacă,
ființe vii, care mi-au dăruit din viața lor, soției
și fiicei mele, Florentina,
părinților mei, mai ales mamei, care a
rămas pentru totdeauna în inima mea*

DE CE LA INTERSECȚIA CARAVANELOR VIEȚII

De cînd m-am trezit și buricat mai de doamne ajută și am început a avea o *păreră* despre lume, caravana, de departe era una dintre cele mai misterioase apariții. Așa m-am trezit, și nimeni nu știa de unde vine numele de caravană. Veneau căldărarii în căruțele lor cu coviltir, își instalau corturile cu vîrfurile înalte și ascuțite ca niște coifuri de căluți, meșteșugeau vatra și confecționau cazane din te miri ce. Toți copii se însuflețeau și alergînd, și eu deopotrivă cu ei, strigam *a venit caravanaaaa, a venit caravanaaaa*. Mai apoi ne strecuram printre corturi împrietenindu-ne și jucîndu-ne cu purandei nomazi, învățînd de la ei dansul *tanganica*. *Tanga-nica* era, probabil, o ironie pe care țiganii căldărari ne-o dădea ca bonus pe lîngă cazanele pe care tîrgoveții *serioși* le cumpărau de la ei. Fetele-și aruncau bogăția de fuste în sus în ritmul muzicii, în timp ce pantofiorii roșii, întotdeauna roșii, loveau cu o viteză ametoitoare pămîntul scoțînd un ritm magic. Ce mai! Cu toții eram vrăjiți. O lume pestriță venea se așeza, însuflețindu-ne și întristîndu-ne la gîndul că vor pleca în curînd. Poate de aceea totul se trăia cu maxim de dăruire, și poate chiar de aceea venirea caravanei căldărarilor, pentru noi, copiii, era o adevărată sărbătoare. Da, era trist cînd își ridicau tabăra. Ne priveam și spuneam *a plecat caravana*. Cum de se spunea caravană și la mijlocul de transport cu care administrația cinematografelor din ținut difuza ambulatoriu, în parcuri și în aer liber filme, nu știu, căci era o mare deosebire. Caravana căldărarilor crea o sărbătoare, în timp ce caravana cinematografică sau care *aducea filmul*, cum îi spuneam noi copii, venea numai în sărbătorile sau momentele de odihnă ale locuitorilor tîrgului Ștefănești. În acea vreme, pentru mine caravanele deșertului adăugau, dacă mai trebuie spus, acel mister concrescut din *alb*-lucirea tărîmului dorit și greu de atins al oazei verzi, fulgurant așezată în orizontul însetatului temerar, înșelat de atotprezenta Fata Morgana. Să adăugăm această imagine la mai concretele și prozaicele exprimări ale caravanei căldărarilor sau a celei cinematografice. Poate de aceea caravana, pentru mine, era mai

mult decît aparenta ei... *apariție*. Cu siguranță, acum presupun, că între una și alta era o legătură implicită și că primul care a pronunțat pentru prima dată *a venit caravanaaa...* mai mult ca sigur era unul dintre romantici. Dar și locul unde Tîrgul Ștefănești și-a găsit să se ivească era chiar un nod, o intersecție în drumul caravanelor de negoț. Tîrgul Ștefănești era - cum și acum ar fi putut să fie, dacă conjunctura istorică cunoscută de altfel, nu l-ar fi condamnat la uitare și desuietitudine - situat la o ramificație a marelui drum Lemberg–Constantinopol, datînd din Evul mediu, fiind și punct de trecere dintre Polonia și Turcia. În 1713 turcii, întorcîndu-se din războiul cu polonii, au făcut pod peste Prut la Ștefănești, pentru a trece oștile care veneau de la Hotin. Și acum sătenii, cu ochii adumbriți¹ de nostalgice trăiri, își mai amintesc podul de peste Prut, distrus în timpul celui de-al doilea război mondial. Și un înțeles și un altul, se estompau în emoția acelor vremi. Ce vremuri! Noi toți, parcă și în complicitate cu oamenii mari, trăiam mai mult cu sufletul. *Caravana* încărcată acum de un înțeles mai larg, aducea cu ea un univers, o bucurie în care imaginația găsea teren prielnic de împlinire. În jurul nostru totul se transfigura. Locurile cu copacii, pietrele, colbul, casele, ciorile, cimitirele dar și oamenii deveneau piesele fantastice ale unui basm care nu se mai termina. Caravana și locul în care-și proiecta filmul, sau căldărarii cu obișnuințele lor la care se adăugau și alte înțelesuri, creau o minunată și unică atmosferă de basm. Totul se petrecea în unic. Privind la acele vremuri, *întîmplările* se constituie în personaje ale unui univers mitic, devenind caravane. Așa, evenimentele care mi-au marcat existența de la primii pași pe care mi-i amintesc, ca tot atîtea caravane, s-au constituit în secvențe unice, trăite și consumate efectiv fără ca eu să fi ieșit o clipă din realitatea lor, care, mai apoi, urcînd pînă la momentul de față și-au intersectat mesajele *ex-temporal*, într-un act de maturitate.

Legat de acest lucru, *ex-temporal* ar urma să însemne *în afara timpului*. Oare copii în acele vremi ca și cei de azi, dar și noi, copiii din oamenii maturi care sîntem, prin *ex-temporal*-ele care marchează implicit anumite momente ale existenței noastre, nu *înseamnă* că sîntem momiți, primii prin școală și educație, iar noi ceilalți în *nod*-urile vieții, să ieșim permanent în afara timpului?

¹ Aici, în sens de ... *umeziți*.

Ce-o fi vrînd să însemne asta dragă cititorule? E o altă poveste care, șoptită în ceas de taină la urechea celui ce mai păstrează urme ale romantismului de altă dată, trezește calul înaripat, nostalgia. Ca într-un basm, se deschid porțile magice ale purității inocenței, invitîndu-ne să intrăm cu mintea adultului de acum, în universul copilăriei de atunci.

“Nu știu alții cum sînt...”, începea Creangă depănarea amintirilor. În ce mă privește, copilul inocent din mine a așteptat ca adultul care-l purta să-i dea aceeași realitate ca lui însuși, pentru a începe mișcarea nostalgică către un tărîm inefabil, jinduit dar niciodată tangibil, și care azi îmi apare ca o sublimă împărăție în care domnește Idealul. O intersecție se realizează într-un punct – cum este și în cazul crucii, care, tocmai prin faptul că apare din intersecție fără intenție, se propune de la sine ca o poartă prin care se poate înfăptui un act de transcendență. Intersecția spațializează timpul, blocînd spiritul într-o eternă și pură inocență a copilăriei. “Lăsați copiii să vină la mine“, ne îndeamnă Mîntuitorul. ***Intersecția caravanelor vieții*** se dorește ***a fi...*** în *văzduhul* sufletului, care ca și *văzduh* stă în puterea de plămuire a fiecăruia dintre *maturii-copiii* ajunși la o ...puritate a inocenței.

Autorul

Deschidere spre aducere aminte

*Că aici sînt cuibăriți ai mei,
nu în lumea mare...*

Anii trec, fără să știi cum și cînd. Dintr-o dată te trezești că amintirile se înghesuie asupra ta, la ceas de seară, de singurătate, aidoma unui fluviu. Simți nevoia să te re-descoperi, să afli, într-un fel, cine ești și de ce ești așa cum ești. Așa am început și eu să scriu această carte. Dintr-o, nevoie mai mult.

Tîrgul în care am văzut eu prima dată ce e și cu ziua și noaptea, cu soarele și cu luna, se numește Ștefănești, din județul Botoșani. Înainte vreme, pe timpul în care m-am născut eu, era un loc populat cu de toate: cu romîni, dar și cu evrei și țigani. Deși, e drept, țiganii erau mult mai puțini decît azi, stăteau într-un cartier al lor, numit Prosia, dăruind o anume culoare locului pe care nimeni și nimic n-o poate șterge. Niciodată nu voi putea uita mirosul caravanelor de țigani căldărari, care își plimbau zilele dintr-un loc în altul, trecînd prin viețile noastre ca niște fanteze viu colorate, cu tradițiile și eresurile lor exotice și, adesea, greu de priceput, aproape magice.

Dar să nu ne pierdem în povestiri bătrînești, fără personaje și fără hotare prea clare, să vedem care era topografia, tiponimia și care sînt, în mare, “eroii” amintirilor mele de *orășean* provenit printr-un “transplant”.

“Ștefănești”, *văzînd*² în ghicitura³, hrisoavelor care-l amintesc pe măritul voievod Ștefan cel Mare ca interesat de aceste meleaguri, ar fi rezultat din uimirea locuitorilor de a-l vedea pe marele voievod ... *Ștefan ești* ... urmat de ... *chiar tu măria Ta*,...că,

² Înțelegînd. Mi-am permis o interpretare susținută nu de argumente arheologice, istorice sau de altă natură științifică, ci de lipsa care cere, fără osteneală, completarea spațiilor vidate cu o perspectivă mai... în *fiirea* omului.

³ Sfîntul Apostol Pavel spunea că vedem realitatea prin... ghicitori.

nu?... se cunoaște modul hîtru în care moldoveanul transfigurează spre confortul lui ...*cultural*...realitatea. Oricum mie personal î-mi place această perspectivă și las istoricilor loc pentru o mai concretă așezare. Și iată...despre acest tîrg ne spun hrisoavele publicate în “Marele dicționar geografic al Romîniei” (vol. V, București, 1902), că polonii au ars și prădat Ștefăneștii pe la anul 1505 (*Letopiseț*, pag. 181), pe la 1513 tătarii lui Bet-Gherei l-au prădat și ars (*Letopiseț*, pag. 184), în 1713 turcii, iar în 1855 a fost ocupat de austrieci. La numai cîțiva kilometri este Stîncă - Costești, azi sălășluind acolo un baraj care a dat naștere la o acumulare de ape, între noi și actuala Republica Moldova, pe apele Prutului. Dar, pe locul unde acum se învoldurează apele, era Casa Doamnei, construită pe o stîncă mare, înaltă de te înfiorai uitîndu-te la dînsa și unde se spune că este încă biserica sufletul Sfîntului Ștefan Vodă. De la locuitorii satului Stîncă știm că o numeau Stîncă Doamnei...de unde credem că în lipsa casei sau mulțumit să scoată din limfa populară doar locul pe care era aceasta așezată.

Există chiar o legendă basarabeană, culeasă și publicată de Tudor Pamfile, pe la 1910, în revista “Ion Creangă”, care spune că în fiecare an, “în seara de Paști, cînd toate Duhurile rele și gujuliile cele necurate se ascund, prin adîncurile și zămcile lor, vine un Înger dumnezeesc de-al sfîntului Ștefan – că el are mai mulți ca slugi – și scoate cheia de aur de la Casa Doamnei dintr-o bulboană din Prut, unde-i dată în seama unui somon mare, născut mai înaintea de Ștefan, și deschide ușa casei”, că, *acolo*, nu este mort, doar așteaptă ca *să fie* în momentul în care toate condițiile vor fi fost îndeplinite, pentru a se putea întoarce cu sabia și calul său, să aducă din nou dreptatea printre oameni.

De altfel, am crescut într-o lume și într-o vreme în care povestea era rudă cu mine, în care tuneluri prin care ieșeau către ziua de azi eroi de altădată puteau fi la îndemîna mea, și zborul către ideal era mai real ca ziua de mîine. Există chiar un tunel care unește biserica dintr-un cartier al tîrgului Ștefănești, Mahala, cu Stîncă Doamnei (adică mai bine de 1 km jumătate, chiar doi, dacă o luăm în linie dreaptă, pe sub pămînt). Desigur, el este prăbușit, în parte datorită căutărilor neprofesioniste a unor “amatori de comori”, poate, dar ce știu eu sigur este că, acum, intrarea în tunel se face pe la biserica din Mahala, ctitorită tot de voievodul Ștefan cel Mare.

Dar, cum drumul spre oamenii care au respirat odată cu mine în zilele copilăriei, spre locurile care azi arată, parcă, cu totul altfel, mă cheamă, să mergem, dragă cititorule, către începuturi.

***Tîrgul Ștefănești.
Părinții, niște oameni cum-se-cade. Bunica. Omul cu sacul.
Fabrica de ulei. Fecioara Floarea.***

Tîrgul Ștefănești era, cum și este, o comună care avea în administrare două cătune alipite, numite Mahala și Bădiuți. Așezat la confluența drumurilor negustorilor, a facilitat înfiriparea unor afaceri patronate aproape sută la sută de evrei. Ștefăneștiul, asemeni Dorohoiului și Săveniului, avea o mare parte din populație alcătuită din familii evreiești. Îmi amintesc încă aspectul patriarhal pe care-l dăruiau locului, ba chiar și pe cel cultural. Prezența evreilor a impus o anumită culoare pentru toți locuitorii ștefăneșteni, așa cum astăzi, din păcate, culoarea este dată de ȣigani. Simbăta era chermeză. Săptămînal venea și o caravană care proiecta filme pe o pînză întinsă între doi copaci solemnii din parcul tîrgului. În fiecare seară familiile de evrei ieșeau la plimbare prin centrul tîrgului, prin parc, sau se perindau într-un du-te - vino, pe dealul Botoșanilor...sau pe drumul Iașilor.

Părinții mei nu erau oameni înstăriți. Așa cum mi-i amintesc, tata, Eugen, după numele de familie Cadinoiu, un bărbat brunet, prezentabil, chiar aș putea spune frumos, cu un păr extrem de negru, ochii negri, focoși, mîndru și orgolios, în permanent război cu fratele vitreg de care era îndepărtat, ca și de surorile de asemenea vitrege, care s-a căsătorit pe la 23 ani cu mama. Mama, Paraschiva (toți îi spuneau Pacuța), din neamul Ropotă, făcea parte și ea dintr-o familie numeroasă - trei băieți, din care unul, Ionel, a murit după o răceală urmată de meningită, și patru fete, era o femeie frumoasă, harnică ca o furnică, sănătoasă și plină de viață. Toată averea lor erau două vii aflate la Odaie, la distanță mică una de cealaltă, care împreună nu ajungeau ca suprafață la jumătate de hectar, și un pămînt rîpos, așezat pe coasta Cucutenilor, rămas orfanilor Ropotă după moartea părinților ei. De pe urma părinților, mama mai avea o casă în Mahala, cu o bucată de grădină în care se chinuiau o duzina de pruni, dar și un nuc bătrîn, înțelept și majestuos.

Ambițios, tata nu voia să stea împreună cu fratele vitreg, Costică Turtureanu la casa părinților lui, așa că se dădea de ceasul morții să se mute în propria lui locuință. Scăpătat, fără bani, pînă la urmă a reușit să angajeze un contract de vânzare – cumpărare cu vlahul Pietcovschi, cunoscut datorită meșteșugului său de *olar*, pentru o locuință evreiască, o fostă cîrciumă aflată în proprietatea acestuia. Din acel moment a început calvarul pentru mama, care a fost nevoită să muncească zi și noapte, să-și vîndă modestele produse agricole pentru achitarea ratelor prevăzute în contract. O țin minte cum lucra nopțile la dat prin morișcă porumbul pentru ca, în zilele următoare, să vîndă pe nimic grăunțele. Tata era un romantic, participa și chiar organiza în casă chefuri de pomină, la care se îmbăta și mai apoi o bătea pe mama. O dată, după un chef monstru, în timp ce o alerga prin casă pe mama, aceasta m-a luat în brațe pentru a se proteja de lovituri, prilej cu care m-am ales cu o scrumieră în arcada ochiului și cu o spitalizare de o săptămînă la spitalul din Ștefănești. Era o fire sensibilă, cînta cînd se îmbăta la vioară și mergea din cînd în cînd la pescuit cu ciorpacul. Mergînd o dată la tras *la pește la copcă*, fiind beat a căzut în apă și s-a ales cu o pneumonie. Fiind tînăr nu i-a dat importanță, a recidivat în TBC, boală cu care s-a chinuit vreo doi ani. A fost o perioadă foarte grea pentru mama. Țin minte coșurile pline cu medicamente, dar mai ales cu penicilină. La zece kilometri de Ștefănești, la Guranda se afla, se mai află și astăzi, sanatoriul TBC, unde de patru ori a fost internat și de patru ori a fugit de la tratament, venind pe jos acasă.

Pe lîngă greutățile create de tata, îi mai aduceam și eu altele mamei. Fugeam de acasă, dormeam pe unde apucam. Simțeam o chemare inexplicabilă către hoinăreală. O dată, după ce ne-am mutat în noua locuință, cea cumpărată de la Petcovschi, o casă *tip vagon*, cu trecere dintr-o cameră în alta, tata bolnav, la pat, tușea de-și vărsa plămîinii. Eu am pornit să-l imit, tușind în ritm cu el. De abia ținîndu-se pe picioare s-a sculat și, din camera *din fund*, unde zăcea, nici pînă astăzi nu știu cum, a alergat după mine, m-a prins în camera de mijloc și mi-a tras un toc de bătaie soră cu moartea, ținîndu-mă cu capul între picioare și altoindu-mă peste corp cu o cioată aflată, întîmplător, lîngă cuptor. Am țîșnit ca fript din grozăvia la care eram supus și, trecînd val-vartej prin cele două uși care mă despărțea de libertate, agățînd și spărgînd în trecere geamul de la ultima ușă, am

fugit de acasă. Nu am mai dat pe acolo trei zile. Cu toate acestea, cînd era sănătos și treaz, era un om blajin, bun de să-l pui la rană. A murit în plină tinerețe, la 33 ani, lăsînd în urmă o femeie împovărată de datorii și un copil de vîrstă școlară, dificil de stăpînit, care deja își căpătase o aureolă de vagabond. Mama tatălui meu, bunica mea, Catinca Cadinoiu, era o femeie înțeleaptă. Avînd copii de la soți diferiți, ambii decedați, primul în război, nu s-a mai recăsătorit, deși era încă în putere cînd a rămas văduvă. A fost femeia care mi-a purtat de grijă, m-a iubit cum numai bunicii știu să iubească, protejîndu-mă, urmărindu-mă peste tot, salvîndu-mă de autorități și de proprii mei părinți care, exasperați de belelile pe care le aduceam pe capul lor, adesea apelau la miliție pentru a mă interna la Școala de Corecție. În acea vreme făceam confuzie între Școala de Corecție și Casa de copii. Mă gîndeam că nu mă poate duce mai departe de Trușești, unde chiar se afla o Casă de copii.....

Despre mine se spunea că nu am fost dorit de părinți. Mama s-a chinuit rămînînd însărcinată, cu toate cele ale vremii, pentru a scăpa de mine. De la nălbă, chinină pînă la alte substanțe luate pe cale bucală, ba chiar recurgînd și la procedee mecanice, toate le-a încercat, dar eu nu m-am lăsat. Deși nu am fost dorit, nu înseamnă că mai apoi nu am fost iubit. Spectrul sărăciei predispunea pe oameni la atenție mărită, în asemenea cazuri. Oamenii chiar erau responsabili. Acest lucru l-am văzut dovedit de nenumărate ori la dragii mei părinți.

Mă văd mic, cam pe la 3 ani și jumătate, înfricoșat de imaginea pe care maica-mea avea grijă să mi-o actualizeze mereu, și care reprezenta un om cu un sac culegînd copii mici și obraznici ca să-i ducă la Bașeu și să-i înece.

Asociate cu această imagine îmi apar ruinele fabricii de ulei de floarea soarelui, uleiunița cum era la vremea ei numită, construită după 1944 din inițiativa lui Ely Boiangiu-Meirovici, Haim Cohn și Șmerl Leibovici, ultimii doi rămași proprietari, cu ajutorul specialistului mecanic Ionel Potop. Fabrica a rămas în paragină după 1950, și parcă, ca un sprijin pentru vremurile ei înfloritoare, alături un vecin care mai rezista încă, Maidanul Piața Mare, arăta cu degetul o axă a timpului irevocabilă. Apoi o casă retrasă de la stradă cu tindă și trei camere, aceeași permanentă arșiță a verii, ca și sfoara cu care, legat de picior și de pat, pentru a nu ieși din casă, îmi limita spațiul

de explorare. Într-o după amiază, în timp ce părinții erau duși la câmp, uitându-mă pe geam, am văzut un om care trecea strada. Mi se părea că a ieșit dintre ruinele uleiiniței și se îndrepta către casa noastră. Într-o clipă m-am și văzut apucat și aburcat în spatele...*omului cu sacul*...și mai apoi aruncat legat fedeleș în pîrîul Bașeu. Exasperat de legătura mea cu patul, de curajul șoarecilor care străbăteau în goană orizontul podelii, în parte lутuite, de țintuirea mea pe loc în timp ce credeam că spre mine vine ...*omul cu sacul*..., am spart geamul aflat în apropierea mea aruncînd în el cu un pantof scîlciat al lui taică-meu și, luînd o bucată de geam, m-am eliberat din captivitate. Am sărit prin fereastra văduvă de sticla de geam și am tulit-o pe ulița satului, gol pușcă, urlînd și fugind de-mi scăpărau picioarele. Parcă bănuind că-mi va trece prin minte o asemenea ispravă, mama mă lăsa dezbrăcat în casă, ascunzîndu-mi hăinuțele. Fără țintă, m-am îndreptat către uleiiniță. Alergînd orbește am sărit pe marginea unui mic bazin aflat în pămînt și, neprotejat, și am căzut în mizeria vîscoasă rămasă de pe timpul în care fabrica funcționa. La spaima pe care o aveam s-a mai adăugat și groaza de înnece. Situația era teribilă, fără ieșire. Înainte să dispar cufundat în întunecime m-am simțit smuls din bazin și aruncat peste niște scînduri putrezite de vreme și intemperii. Deși neprotejate, bazinele, ca și alte pericole aparținînd fabricii de ulei care puteau conduce la accidente grave, era tocmisit totuși un paznic care să aibă grijă să nu pătrundă nimeni, în special copiii, pe teritoriul nedezafectat al acesteia. Dar atunci, cred că nu era la post. Cu o palmă la fund și cu una din urechi aprinse, am scăpat din mîinile salvatorului meu, altul decît paznicul, și, după un viraj, ocolind în fugă fabrica de ulei, am intrat ca vîntul în casa fecioarei Floarea. Aici, din cînd în cînd, mă mai lăsa mama în grija ei cît lipsea de acasă, plecînd la câmp. Tocmai se spăla. Turnîndu-și apă rece dintr-un lighean, goală, sveltă, cu părul negru căzînd bogat peste pielea albă a spatelui, se întoarse speriată la zgomotul pe care îl făcusem intrînd furtunos în casă, cu țîțele rotunde, mici și tari, tremurînd, și se trezi cu mine slinos și plin de praf lipindu-mă de șoldurile ei și cu nasul în buric, speriat cu inima zbătîndu-mi-se de să se spargă în piept. A bănuir că s-a întîmplat ceva năstrușnic, dar nu m-a întrebat nimic. M-a luat blînd de cap și, cu binișorul, m-a săpunit și spălat bine după care, în timp ce mă ștergea, m-a pus deasupra ei ca să mă încălzească și mă freca de corpul său gol. Era foarte plăcut,

așa că am adormit. Într-un târziu, m-a trezit și m-a trimis acasă, dîndu-mi să îmbrac niște chiloți colorați de-ai fratelui său.

Seara, părinții întorși de la cîmp au găsit un copil speriat, care nu a putut să le spună prea multe lucruri. Mai târziu, la cîrciumă, Ștefan Hunciu, că așa-l chema pe salvator, vecin cu uleinița, i-a povestit lui tata partea finală a tragediei care putea să se întîmple și care a fost evitată prin intervenția lui fericită, dîndu-i astfel un motiv, adăugat la multe altele, pentru ca, în miez de noapte, amețit, întors acasă, părintele de drept, să-mi tapeze cu vîrci din nou fundul. Mult mai târziu, reamintindu-mi acest episod din existența mea, am văzut limpede cu ochii minții, cum reacționează mintea unui copil dominată în primii ani de viață, în cea mai mare parte, de inocență. Am simțit cît de ușor se poate plastifia o realitate indusă, luînd proporții de neimaginat în mintea unui copil. Nu pentru toți copiii, o spaimă cultivată rămîne la nivel de instanță derivată⁶. Pentru unii, ea, lasă sechele pentru toată viața, devenind mascat, handicap.

Curînd, am simțit imensa responsabilitate pe care o au toți cei care pe o cale sau alta contribuie la educație, și că, mai teribilă decît orice calamitate, de orice fel ar fi aceasta, *ignoranța*⁷, pe departe le depășește pe toate.

⁶ Instanță derivată – nivel de acumulare a experienței cu caracter imuabil, neschimbător, care devine cu trecerea timpului referință, principiu, cadru moral sau etic etc...

⁷ Ignoranța este o atitudine care cultivă subordonarea absolută față de cunoașterea discursivă.

Nu se iau prizonieri

Anii '60 pentru unii înseamnă perioada de început a colectivizării, pentru alții o cifră pe axa timpului. Pentru mine, copil în clasa a doua, a fost o perioadă plină de “fapte nemaipomenite”, aventuri pe care, cel puțin atunci, nu le credeam cu nimic mai prejos de cele din “Doi ani de vacanță” a lui Jules Verne.

Era o vreme în care se alcătuiau și se desfăceau, cu dureri și icnete cumplite, la “nivel microsocial”, bande – așa spuneam noi grupurilor care, mai mult sau mai puțin nevinovate, luau naștere pe cartiere, dar și pe etnii. Din aceste bande făceau parte chiar tineri pînă la 16-17-18 ani. Existau bande ale evreilor, ale țiganilor, ale celor din Mahala și Bădiuți (un alt cartier al tîrgului), ca și “ale străzilor” și ale a copiilor mai “potentați”, ai unor oameni mai puternici sau mai bine văzuți din tîrg (primarul, farmacistul etc). Eu, ca orice om care se respecta, nu făceam parte din nici una. Eram numit “vagabondul”. În această calitate mă străduiam să nu fiu un “exclus” din nici o bandă. Fără să fac parte din vreuna, î-mi respectam privilegiul și nu furam informații de la ele, pentru că eram lider al unei pături aparte – a hoinarilor (un soi de dizidenți care n-aveau habar că sînt așa ceva).

Nu lipseam de la școală nici mort. Învățam pentru că îmi plăcea să învăț, nu pentru că eram silit de vreo pedeapsă sau de orice altceva. Excluzînd gramatica, unde mă mai lăsam “silit” de doamna Volintiru să învăț, Dumnezeu s-o odihnească în pace, dar mi-a prins bine peste ani. Dormeam, ca să ne onorăm blazonul, peste tot unde nu ai fi zis: în pădure, în cimitir, în cavouri, în gropi, în morminte – țin minte că îmi plăcea mormîntul prăbușit al unui erou sovietic aflat în chiar centrul tîrgului. Ce mai, Huckleberifinn era ceva la degetul meu mic, chiar dacă nu aveam un fluviu și un Joe Indianul. Deși nu duceam lipsă de “dușmani”, atunci cînd le simțeam lipsa îi confecționam la comandă, că de...ce fel de lider puteam fi fără să am contracandidați?...și dacă hoinăream era nu pentru că nu aș fi avut tot ce-și putea dori un puști acasă...ai mei aveau de toate...nuuu...,

neprevăzutul se prezenta în imaginația mea ca o momeală avidă de acțiune...

Exista un adevărat ritual între bande, care presupunea comunicare, aranjarea confruntărilor, declarații de război...Se trimiteau soli care parlamentau, aranjau locul și datele luptei (arme, termeni etc). Evident, parlamentările și aranjamentele le făceau cei mai mari, dar luptele erau afacerea celor mici. Ce bine seamănă unele lucruri de atunci, cu ce știți dragi cititori astăzi, nu-i așa? Fiecare bandă avea cazemata ei – fiul președintelui avea cartierul general chiar la el acasă, în pod, de unde urmărea cu binoclul mișcările “dușmanilor”. Existau deci sedii, dar și arsenale *adevărate*, construite după modele luate din filmele de capă și spadă, sau istorice, gen “Cavalerii Teutoni”, „Pardaillan și Fausta”, Scaramoche, Sourcof tigrul celor șapte mări, etc. Ne făceam spade ca în acele filme, scuturi, arcuri, sulite, tizoace⁴ după modelul din „Tierry la Fronde” și așa mai departe.

Golding, atît de mîndru de eroii lui, ar fi scris un alt fel de „Împăratul muștelor” dacă ar fi fost la Ștefănești. Ne adunam, cum am spus, și ne luptam, după regulile noastre, cu arme adevărate, nu glume. Legam solii de copaci în grădina publică de seară pînă dimineața și-i loveam cu prăștii, săgeți – după modelul din legendele cu Ștefănică copil, la Borzești. Au rămas unii chiar invalizi de la aceste întîmplări. Apoi luptele! Se făceau pe stradă, în plin târgul. Dincolo de casa mea, peste drum, era un iarmaroc mare, care avea pe latura mai îndepărtată un șir de covălii, așezate la șoseaua Ștefănești-Iași. În rînd cu casa mea era un alt șir de covălii, pe o strada paralelă cu cea dinainte. Locuiam aproape de buricul târgului, vis a vis de Maidanul Piața Mare, unde s-a dat una dintre cele mai crunte lupte pe care o țin minte, chiar aproape de Piața Unirii, care era și centru al localității.

Nu voi insista mai mult decît atît cît este nevoie ca să vă dați seama cît de aprige și de extinse, și ce urmări puteau să se materializeze ulterior din aceste “lupte”. Una dintre străzile importante, Emanuel Hîncu, a fost “ocupată” pe circa 400 de metri de un adevărat “teatru de război. Se confruntau alianța dintre banda lui Doru Bucșă, fiul președintelui de Sfat Popular, și cea a fiului farmacistei – cu două

⁴ Un gen de praștie.

bande de străzi. Asta a însemnat o mică armată de vreo 100 de beligeranți care aruncau așa de năvalnic cu tot soiul de pietre, cu atîta sîrg, încît nimeni și nimic nu putea trece pe acolo. Miliția⁸ nu putea sub nici o formă să intervină, orice camion sau vehicul ar fi trecut risca. Chiar a trecut un camion vechi, pare-mi-se un “Molotov”, și a ieșit cu toate geamurile sparte și caroseria bușită. Ce să mai vorbim de geamurile caselor! Ce făceam eu? Cu “hoinarii” mei încercam, ca mai totdeauna, să mediez ca să nu se ajungă la încăierare. Dar degeaba: asta era sarea și piperul unei bande. Ce rost avea să ai o bandă dacă nu puneai cu botul pe labe o alta? Prinși între focuri cu hoinarii mei, am încasat-o cu vîrf și îndesat, pînă ce mi-am aflat refugiu în cerdacul casei mele, desigur după ce am epuizat “munițiile”. Evident, toate acestea se terminau printr-o „anihilare” comună, toată lumea pierdea și toată lumea cîștiga – pretext pentru un nou “război”. Dar, pînă atunci, Miliția intra în acțiune și, cum era de așteptat, după asemenea tevatură, puneă mîna pe *capi* și mai reteza din elanul bandelor. Dar, fiind copii de ștabi din tîrg, treaba Miliției se rezuma la un efort pentru preîntîmpinarea noilor conflicte și aflarea celor mai convenabile pretexte de mușamalizare a celor vechi.

Din toată această vînzoleală, din toate luptele de tot soiul și de anverguri de tot felul, am ieșit, cînd mai zdrențuit, cînd mai întreg, dar cu multe învățăminte. Părinții mei, firesc, nu au lăsat să treacă de la sine aceste... năzbîtii mai “di granda” pe care le făceam sau la care eram parte, vrînd-nevrînd. Ei trebuiau să aplaneze și toate urmările faptelor mele în fața autorităților, fapt care nu era chiar comod de suportat. Îmi luam de fiecare dată “papara”⁹ convenită, dar asta e!

Am înțeles mai bine ce înseamnă a “lucra în bandă, în grup”, ce înseamnă să fii lider și executant, cum e să nu fii “aliniat” la vreun partid sau altul. Prietenii pe care mi i-am ales sau pe care viața mi i-a dăruit, am avut, cît s-a putut, grijă să nu fie “aliniați”¹⁰.

Oamenii liberi au posibilitatea să mai și gîndească.

⁸ Miliție astăzi numită poliție, era denumirea uzuală înainte de 1989.

⁹ Papară – corecție, bătaie.

¹⁰ Membrii vreunei organizații, asociații, partid..., către care s-au obligat prin angajament scris și jurămint să respecte o anume ideologie.

Hidra. Țuri. Văru Fănică. Chioșcul. Straja. Sfîntu Neculai

Poate cea mai fantastică perioadă a copilăriei mele, ține de momentele petrecute împreună cu “hoinarii” mei. Ionel Straciuc, zis și “Hidra”, Ostaci Gheorghe, zis și “Țuri”, “Coreeanul” – al cărui nume de familie nu-l știu nici astăzi, Niță Ripiceanu – „Pisica”, (Caricel, Zărzărică, Gîndăcel, Pardaillan, Baragladina, Pularici, Ibrîș, Geamăilă – porecle ale companionilor mei țigani).

O dată, să fi fost în septembrie cu puțin timp înainte de a începe școala, după o zi memorabilă în care am dat iama în via lui Bunduc, aflată în deal, la drumul Botoșanilor, ne-am aflat loc de mas peste noapte lîngă treptele magazinului mixt peste drum de film. Oră târzie, după terminarea filmului, ne-am întins pe paiele adunate din timp și dosite cu grijă la adăpostul treptelor din spate ale magazinului. Dormeam în triunghi, fiecare cu capul pe burta celuilalt. Citisem undeva sau știam, poate fără să-mi dau seama, după sumedenii de nopți dormite sub cerul liber, în condiții absolut de nedescris, că această tehnică reține cît mai mult căldura corpurilor și elimină posibilitatea răcelii, cu condiția unui pat suficient de gros de paie sub spate. Aerul de respirat devenea din ce în ce mai rece, pe măsură ce luna măsura limpezimea cerului cu o lumină ireală și stranie. Chiar reușisem să ne încălzim cînd, deodată,...”zdupp”! Și imediat “pleosc”! Înainte să ne dăm seama, mi-am simțit urechea incendiată și prinsă ca într-o menghină. Speriat, agitîndu-mă, dînd din mîini și din picioare, urlînd, căutam să mă desprind de arătarea uriașă care-mi prinsese urechea. Hidra și cu Țuri dispărură într-o clipită. Printre lacrimi și țipete la lumina anemică care se filtra de la un bec de “securitate¹¹” aflat pe latura magazinului unde eram *cazați*, l-am recunoscut pe Fănică, verișorul meu mai mare, nepotul tatălui meu vitreg. Mai târziu am aflat de la bunica din partea tatălui meu Eugen Cadinoiu, Dumnezeu s-o odihnescă și să-i lumineze calea, că tare bună și înțeleaptă mai era, că “viteazul” de văru-meu, Fănică, de mult îmi urmărea locurile unde-mi petreceam nopțile pentru a pune

¹¹ Care luminează pe timp de noapte un perimetru de interes public sau commercial.

gajba pe mine. Mai mare și mai voinic decît mulți dintre noi, trecea drept un flăcău frumos cu multă trecere la fete. Pentru fiecare din isprăvile lui căpăta de la unchiul său, Mihai Loghin, un bacșiș care îi dădea pe vremea aceea o oarecare independență. Atunci, în clipa în care mi-am dat seama de trădare, m-am prefăcut că mă dau bătut ascultînd cu o sfîntă smerenie și supușenie sfaturile acestuia care, luîndu-mă cu “binișorul”, spera să-și încaseze biștarii a doua zi. Gîndeam să-l fac să creadă că a cîștigat și la o clipă de neatenție “vîști!”, să o șterg smucindu-mă din mîna zdrahonului. Mai aveam cîțiva metri și intram în curtea casei mele cînd, din canalele săpate pe stradă pentru aducțiunea apei, două umbre, urlînd și hîrînd furioase ca niște cîini turbați, se repeziră la văru-meu, băgînd groaza în el și făcîndu-l să urle ca un apucat. Nu a trebuit decît să fac stînga împrejur și s-o tulesc. M-am întîlnit cu Hidra și Țuri în cimitirul eroilor sovietici, în niște tufe dese de soc. Ce-am mai ris! Da, unu și cu unu fac doi, nu stăteam pe roze. Trebuia să găsim un loc unde să dormim. În piața tîrgului lîngă Hală, exista la acea vreme un chioșc cu acoperiș țuguiaț, cu un fel de pod. Acolo ne-am cocoțat și, comentînd, încă sub impresia pățaniei de mai înainte, am adormit buștean. Să fi fost orele 3 spre ziuă cînd am auzit pe lîngă sforăiturile lui Hidrei, jos lîngă chioșc, niște foșnete urmate de șoapte și țîstîituri. Fără zgomot m-am ițit la gura podului și ... inima mi-a stat pe loc. Jos era Colțușor, straja permanentă a aceluia loc din tîrgul Ștefăneștiului, împreună cu unul din tîrgoveți, ca ajutor. Se chinuiau să se cațere unul pe altul, folosind „scara hoțului”, pentru a ajunge la gura podului. Cu blîndețe pentru a nu-i speria pe hoinarii mei, i-am trezit, muștrîndu-l pe Hidra pentru actul de deconspirare. Hidra era, în condiții normale, o apariție năstrușnică, dar în acele momente, pistruiaț, roșcat cu părul vîlvoi, plin de praf și de pînză de paianjen, care se găseau cu duiumul în locul în care ne aflam, cabrîndu-se în patru “labe”, spuse: las pe mine. Între timp, Colțușor reușise să se urce pe tovarășul său și, întinzîndu-se, tocmai se apucase de marginea podului, fiind sprijinit în acel moment cu unul din picioare pe capul vajnicului apărător al liniștii tîrgoveților și, curios, folosind cealaltă mînă, dădu să lumineze cu o părelnică lanternă, sfios, bezna de deasupra capului său. În acel moment se auzi un urlat de pisică în călduri și o “tonă” de praf luă drumul spre fața intrusului. Colțușor încremeni și rămase mut, în timp ce „sprijinul” său, speriat la culme,

neștiind ce se petrece deasupra sa, o zbughi din loc urlînd și țipînd de groază, sărind peste gardul pieții. Sărmanul Colțisor, mic de stat, pîrpiriu căzu lat și leșină. Din această sperietură și căzătură se alese cu o mîna ruptă. În agitația creată am sărit din pod și fugi vere! Era o dimineată de toamnă rece, căzuse și bruma. Ne-am despărțit jurîndu-ne să ne întîlnim de îndată ce se vor mai liniști lucrurile. Știam că în ziua ce urma tîrgul va vui și vor fi căutați împelițați¹². Eu m-am dus acasă am sărit prin spate gardul, printr-un loc de mine știut, care nu făcea zgomot, și, tiptil, m-am strecurat în coșărul¹³ plin pe trei sferturi cu coceni de porumb. Dîrdîiam de frig și frică. Știam ce mă așteaptă și nu puteam dormi. Mirosul de cuiburi de șoarec era din ce în ce mai puternic, cînd, deodată, auzii poarta din spatele casei scîrțîind ușor. Era maică-mea. Sărmana, stătea de la o bună oră din noaptea pîndind de la geamul din spate întoarcerea mea. Taică-meu era foarte aspru cu ea dacă se purta milos cu mine. Văru-meu după ce a tras și el o porție de groază, la acea oră tîrzie, a povestit toată tărășenia lui moșu-său, iar maică-mea speriată și îngrijorată, cu inima ca un purice, mă aștepta să mă prevină și să mai înmoaie cumva întîlnirea cu Mihai Loghin. *Giiicăăăă!...*, auzii ușor un strigăt prelung. Înghețat de frig, de foame și de frică, plîngînd și smiorcăindu-mă, anemic și pițigăiat am răspuns: *daaaa!*

Am coborît din coșar și mămica m-a dus în bucătărie, unde dormea bunica. Mi-au dat să mînc și, în timp ce mă spălau, hopa și taică-meu care, nici una nici două, mă apucă de mîna, mă bagă cu capul între picioare și, cu un băț pregătit tot de mine pentru asemenea prilejuri, îmi făcu „gimnastica de dimineată”, învinețindu-mi fundul. Erau ture cînd ajungeam la inaniție. În acele momente riscam totul, și mă predam părinților, vîitîndu-mă, plîngînd și promițînd că nu voi mai fugi altă dată de acasă. *Băteți-mi, omoriți-mă dar dați-mi mai întîi să mînc. Să mor eu dacă mai fug vreo dată de acasă. Uite cu bățul ista să mă bateți.* Și imediat meșteșugeam un băț zdravăn, un Sfînt Nicolae¹⁴, ca să impresionez. Și Sfîntul Nicolae nu avea chip de odihnă.

¹² În credința populară, împelițat ar fi un *Drac* în piele de om.

¹³ Construcție din nuiele sau alt material, destinată înmagazinării cocenilor de porumb.

¹⁴ De Sfîntul Neculai se obișnuiește ca o dată cu darul către copiii, acesta să fie însoțit și de o nuia. În mod curent nuiaua ar fi instrumentul care prin durerea pe care

Nu eram răi. Nu făceam rău nimănui. Însă nu aveam stare. Cum se făcea ziuă, eram curați ca lacrima nici urmă de “învățămintele” primite, cu sufletul și inima tremurând la gândul unei noi aventuri. Neastîmpărul ne împingea de fiecare dată din nou la hotarul cu necunoscutul.

o provoacă, acționat de mîna *pedagogului*, ar chema la disciplină – indisciplinatul copil. Este bine de știut că nuiaua în radiestezie este călăuza, detectorul, unuia sau altuia dintre elementele căutate. Nuiau Sfințului Neculai în accepțiunea mea, reprezintă instrumentul, călăuza care indică **Calea** propovăduită de Mîntuitorul nostru Issus. Alteori nuiau este curbată la un capăt, așa ca un baston. Curbura reprezintă tendințele divine care înțepă realitatea omului tangențial, motiv pentru care între intenție și realizare, împlinire..., tendința este obligată să urmeze o serie de bucle. Se explică astfel de ce la o rugămintă adresată divinității, bunului Dumnezeu, răspunsul nu este pe măsura așteptărilor noastre. Este momentul să înțelegem că noi ca existențe nu suntem ce credem, ci suntem așa cum am fost creați. Răspunsul lui Dumnezeu care este neclintit BUN, este adresat modelului creat. Vezi “Dezvoltarea Interioară prin Karate-Do”, Ed. Sakura, Iași, 2000, autor Loghin Florentin.

La cireșe. Răzbunarea

Și mai aveam pe lângă toate cele care umpleau paharul răbdării părinților mei..., o altă meteahnă¹⁵. Eram în stare să joc mingea cîît era ziulica de mare. Tocmai luasem vacanța de vară. Era într-o zi de joi, “meciul” de fotbal tocmai fusese întrerupt de o ploaie rapidă și vijelioasă de vară. Nu după mult timp apărură soarele și curcubeul. Cu unul dintre tovarășii de joc, am luat-o tiptil, tiptil pe lângă grădina lui Burac, sus în deal, unde știam eu un cireș falnic. Mi-am luat măsuri de asigurare - știam că livada CAP¹⁶-ului era bine păzită de Vierașu, tatăl cotonogului¹⁷. Terenul de fotbal, handbal, baschet, volei, pista de atletism, toate erau bine grupate într-o aripă a parcului tîrgului Ștefănești. Casa lui Vierașu era chiar lângă parc, așa că l-am văzut cînd a venit acasă, pe timpul ploii. Luînd de grija lui, am ajuns la cireș. Ne-am urcat amîndoi în copac și am început să îndesăm cireșele de-a valma, coapte și necoapte, cu frunze și crengi, în sîn. Cum eram noi preocupați numai că auzim de jos un glas ironic: *mă, da grăbiți mai sînteți. Nu are chip omul să tragă o țigară. Dar chiar nici ploaia nu vă mai astîmpără? Ia veniți de-mi spuneți ce căutați aici?* La piciorul copacului era paznicul. Înțelese din frăsuiala noastră pe lângă casa lui că punem ceva la cale. Așa că ne-a urmărit și... asta e! Ei, dar de la zis pînă la făcut e cale lungă. Așa că am strigat tovarășului meu: *sari dincolo de gard!* Uitasem să vă spun că cireșul își arunca majestuos o parte din crengi peste gardul CAP-ului. Eu am sărit peste Vierașu. Pe mine m-a prins și m-a dus la

¹⁵ Pasiune. Dar cred că *meteahna* este un concept ce ar trebui să fie reconsiderat. Personal, l-aș traduce ca *hrană a unei nostalgii neconfigurate*.

¹⁶ Cooperativa Agricolă de Producție. C.A.P., inițiale care înainte de 1989, făceau trimitere către dezvoltarea din față.

¹⁷ L-am numit “cotonog”, adică *olog*, pe băiatul paznicului Vierașu, întrucît acesta era una din victimele *torturii* la care erau supuși solii, de către una sau alta dintre benzile ce existau la acea vreme. La o asemenea *execuție*, băiatul paznicului a fost înțepat de o săgeată în picior. A urmat o paralizie locală care a făcut dintr-un copil zglobiu un copil olog de un picior.

sediul CAP-ului. Aici, era mare zaifet. Șeful de miliție, la acea vreme, era Apenciuc. Amețit, a început să mă "interogheze". *Mă pișpircă natanson*¹⁸ *plimbă mîta prin salon, ce mîta-n cur cauți aici, mă?* Vicepreședintele de CAP, adică Cooperativa Agricolă de Producție, care era o rudă de-a părinților mei, o luă cu binișorul. *Dar mai lasă-l mă că n-a făcut gaură-n cer. Ce n-am fost și noi copii?* Lezat în amorul lui de șef de post și apărător al avutului obștesc, Apenciuc mă luă de perciuni și mă trase în sus. Am simțit o durere insuportabilă și, izbucnind în plîns, mai mult strigînd decît vorbind, am zis că voi spune totul. Și am început cum Hidra și cu Țuri m-au sfătuit să vin la furat cireșe, cum aceștia mă așteptau cu prada jos la stadion într-un loc ascuns, și că eu nu am nici o vină că eu nu am știut că nu am voie să mă urc în cireș pe partea de deasupra drumului că Țuri mi-a spus că nu-i a CAP-ului... Erau chiar beți cred, că se uitau amuzați la mine, în afară de milițian care, neuitînd de calitatea în care se afla, îmi ținea ferm părul de la perciuni, trăgîndu-mă în sus. La zbieratul meu de durere, căci de mișcat nu puteam de loc să mă mișc, dădu să mă altoiască cu piciorul. În balansul creat îmi dădu puțin răgaz, prilej cu care, aruncîndu-mă cu greutatea spre burta lui și zmuncindu-mă, rămase cu un smoc de păr în mînă. Și fugi, vere! În urma mea auzii hohotele de rîs ale tovarășilor de pahar. Atunci am jurat răzbunare.

Nu știu dacă și prin alte părți alții au avut parte de o copilărie atît de plină. În tîrg aveam un cinematograf nou, că cel vechi, din perioada interbelică, rămas din vremea cînd culoarea locală era dată de modul civilizat și cult al evreilor, nu mai prezenta siguranță pentru spectatori. Pline de pitoresc erau momentele cînd în Grădina Publică din Tîrg veneau caravanele și proiectau filme pe o pînză albă mare întinsă între doi copaci, parcă anume crescuți drepti și falnici pentru asemenea evenimente. Era un timp al chermezelor, cum mai tîrziu avea să-mi dau seama că toate cele au un timp al lor. Chermeze, așa le spuneau părinții noștri. Cînd se întîmpla, de fiecare dată, era sărbătoare mare. Dar eu, la unul din filme vreau să mă refer acum. La

¹⁸ Cine mai știe de unde s-a ițit și această expresie hazlie. Cert este că după 1944, în Ștefănești la școala primară israelită-română "Narcise Leven" a existat o învățătoare numită Carolina *Natanson* – Lupu, sub directoratul lui Mauriciu Goldenberg, cumnata doctorului Schwartzenberg. Ar putea fi o ironie antisemită – cine știe...

cinematograful nou am văzut filmul, rămas și astăzi viu în amintirea mea, „Micii Eroii”. Subiectul era simplu. Japonezii intră în Manciuria, iar un grup de șapte copii, de vârste cuprinse între șapte și paisprezece ani, hotărăsc să lupte ca partizani împotriva „gomindanilor”¹⁹. O secvență mi-a rămas întipărită în minte. Pentru a face rost de arme, trei dintre cei mai răsați dintre copii, recurg la o stratagemă. Întind o funie între doi copaci, printre care trecea o potecă des patrulată de santinele japoneze. Acțiunea se petrece noaptea. În timp ce unul din copiii face zgomot pentru a atrage atenția santinelei, plasat dincolo de funia așezată la mijloc, altul așteaptă momentul strunirii acesteia. Atrasă de zgomot, santinela se îndreaptă spre acel loc. Ajunsă la un pas de funie, din spate se aude un urlat scos de alt copil. Speriată, santinela mai face un pas înainte de a se întoarce spre direcția de unde vine strigătul, pas fatal căci, în acel moment, funia este strunită și primul copil, cu o sulită în mână, străpunge santinela care, împiedicată, tocmai cădea.

Acest scenariu mi-a venit în minte pentru răzbunare. Milițianul Apenciuc care nu era din Ștefănești, stătea în gazdă, într-o casă a lui Cumpătă. Pentru a ajunge acasă trebuia să treacă prin Grădina Publică și terenul de fotbal. În acea vreme parcul din Ștefănești era o adevărată pădure. Cum Apenciuc se întorcea acasă mai de fiecare dată târziu în noapte, și cel mai adesea beat, am ales una din nopți pentru acțiune. Împreună cu Hidra și Țuri, am mers pas cu pas după scena din film. Nouă ne-a reușit mai bine. Să fi fost un ceas după miezul nopții. Așteptam de mai bine de trei ore să apară milițianul Apenciuc. Tocmai când ne luasem de grijă, am văzut o umbră care a intrat în parc, îndreptându-se către locul unde ne aflam noi. Nu știam dacă era omul nostru. Am stat liniștiți pitulați pe locurile noastre. Statura, mormăitul și felul cum mergea, e adevărat clătinându-se, părea să fie a lui Apenciuc. A ajuns la un metru de funie când Țuri a început să ridă, deodată, în întuneric, la vreo zece metri în fața lui. *Cine-i acolo mă?* Imediat, în spatele lui se auzi un miorlăit de pisică în călduri. Apenciuc s-a speriat groaznic. A rupt-o la fugă spre Țuri, împiedicându-se de funia strunită de mine. Cum a căzut, m-am aruncat peste el și, cu o cărămidă, i-am aplicat două lovituri unde credeam eu că nu este capul și ... am fugit. Asta era

¹⁹ Probabil *invadatori*.

toată răzbunarea mea. A doua zi Apenciuc, ferm convins că au vrut să-l omoare țiganii cu care se afla într-o crâncenă încleștare, a făcut o razie în Prosia, așezămîntul acestora. A găsit cu acest prilej și vreo cîțiva saci cu găini șmanglite²⁰ în timpul nopții cu pricina, de la țărani. Bietele orătănii nici nu apucaseră să fie cenățuite. Apoi glonț, s-a dus la cei pe care-i credea a fi vinovații, familia lui Gongoi, și i-a snopit în bătaie de la mic la mare. Ce mai. Era un tip *tare* Apenciuc.

După această întâmplare, văzîndu-l pe Apenciuc cu bandaj pe cap, nu am simțit nici o bucurie. Am realizat cît de nesăbuit, lipsit de sens și periculos poate fi un act de răzbunare. Din acel moment nu am mai avut un sentiment asemănător.

²⁰ Furate.

Tusea și găinile

Stai așa cîte o dată și te miri cît de vii pot fi în amintire anumite crîmpeie din copilărie. Ții ochii mari deschiși și te tot duci pe firul ghemului pînă hăt, departe în labirintul minții, scotocind și căutînd, că doar-doar niscăi imagini or mai împlini cîte ceva din dorul mistuitor ce urcă din acele vremi. Și, uite așa, la masă cu dorul, bînd cu el din cupa amintirilor, m-a apucat nostalgia timpului cînd, copil fiind, mai trăia tata. Multe despre el s-au pierdut în colbul vremii și cîte au mai rămas nu mai fac nici cît o ceapă degerată²¹. Și, ca un făcut, mereu îmi vine în minte un cîntec la modă în vremea aceea...

„Lume, lume
Soro lume,
C-așa-i lumea trecătoare,
Unul naște altul moare ...
Cel de naște necăjește
Cel de moare putrezește
Lume, lume, soro lume”

Parcă-l mai aud și azi. Ce-mi amintesc acum despre taică-meu, Eugen Cadinoiu, nu-i tocmai o perioadă bună din viața lui. Era bolnav de TBC, o boală grea la timpul acela, dar nu de nevindecat. Maică-mea, Paraschiva, căreia toți îi spuneau Pacuța, l-a îngrijit cîțiva ani, cît a putut, dar cu de-a sila sănătos nu poți să faci pe nimeni. Casa cumpărată de la Petcovișchi, olarul, cu entuziasmul și ambiția lui taică-meu și achitată prin truda și stoicismul mamei, era o fostă crîsmă jidovească, cu trei camere cam de aceeași suprafață, tip vagon, așezate pe un beci cu boltă și căptușit cu cărămidă, adînc de vreo șase-șapte metri și lung de circa 70 metri. Noi ne descurcam ușor, spunînd: camera din față, cea din mijloc și cea din spate. Camera din față avea o ușă la stradă, iar cea din mijloc o ușă care dădea în curte. Proprietatea de atunci a familiei Cadinoiu, așa era numele familiei din care mă trag, era așezată pe un dreptunghi cu

²¹ Adică, fără nici o relevanță pentru cei care nu l-au cunoscut.

latura mică de circa zece metri la strada Emanoil Hîncu și latura mare, de șaptezeci de metri, la o stradelă care o lega pe prima de un alt drum colbăit al târgului Ștefănești, dar cu un nume sonor: Ștefan cel Mare. Casa, așezată cu spatele la stradelă, avea pe latura opusă un cerdac acoperit, care ținea cît lungimea casei. În prelungirea camerei din spate era construită o bucătărie mică, care neacoperind decît pe jumătate peretele comun, mai lăsa să pătrundă printr-un geam strîmt, mic și caraghios, o dîră de lumină în casă. În fine de pe acoperișul bucătăriei, care ascundea un mic spațiu, un pod în miniatură, se putea urca ușor în podul casei, trăgînd o așa zisă ușa din scîndură. Acoperișul casei era într-o singură apă, foarte înalt spre curte, pierzînd din înălțime spre stradelă. Se putea face o mansardă, cu puțin efort. O a doua intrare, aflată în camera din față, pe unde de altfel se cobora și în beci, făcea posibil accesul în pod prin folosirea unei scări mobile. În camera din mijloc, unde dormeam eu, era și un cuptor, de foarte mare folos, mai ales iarna.

Așa sînd lucrurile, în acea vreme tata era foarte bolnav și stătea mai tot timpul la pat în camera din spate. Avea o tuse seacă, uneori hîrcîită și se purta foarte urît cu mama. Nu înțelegeam prea bine ce se întîmpla. Îmi amintesc una din zile, în care soarele rîdea cu dinți²² iar tata își scuipa plămîinii de tusea grea care-l încerca, iar eu, din camera din mijloc, îl imitam de zor, de parcă ne luam la întrecere care tușește mai tare. Mama era undeva pe la bucătărie cînd, deodată, ușa care ne despărțea s-a deschis brusc și o vijelie mare se abătu asupra mea. Nu am avut timp să-mi dau seama ce se întîmplă că m-am și simțit purtat de mînia lui taică-meu, între picioarele acestuia. În furie, tata mă ținea strîns între picioare și lua cînd un lemn, cînd o cioată și mă măsura pe spate și pe unde apuca, de parcă încerca să-și încheie socotelile cu mine. După un moment de paralizie, mi-am revenit și, într-un gest disperat, urlînd și zbătîndu-mă, l-am răsturnat între pat și cuptor și am zbughit-o prin ușa de la camera din mijloc către cea din față și, fără să mai deschid ușa de la stradă, prin geamul acesteia, afară. Ploua și, parcă complice cu fapta mea năstrușnică, soarele dădea picăturilor de ploaie o irizare strălucitoare. Nu m-am oprit decît într-o tufă deasă de cîtină din drumul spre via lui Ankievici. Tremuram ca varga de frig, căci fugisem de acasă numai

²² Expresie populară – aplicată la o vreme în care plouă cu soare.

în chiloții cu care stăteam în pat. După un timp, lăsându-se întunericul, m-am furișat spre casă, avînd grijă să nu fiu simțit, și intrînd în curte prin spatele casei, m-am cățarat pe acoperișul bucătăriei, am deschis cu zgomot ușa spre pod, dar nu m-am urcat. Am intrat în podețul bucătăriei, dormind în acea noapte în praf, găinaț și cîrîit de găini. Era cald. Podețul nu avea decît o singură gură de aerisire, o gaură pe unde intrau și ieșeau găinile. În mintea mea credeam că i-am păcălit pe părinți. La o bucată de noapte am auzit zgomot în podul casei dar mai apoi nimic. Dimineața găinile au început să facă un zgomot infernal. Mama s-a și înființat cu o coadă de mătură pregătită să ucidă dihorul care zicea ea cu glas tare, a dat iama în găini. Prin crăpăturile ușiței prin care am intrat în podeț o vedeam pe mama pîndind. Am început să plîng. *Ia te uită ce dihanie avem aici*, am auzit dintr-o dată și, alături de mama, am văzut-o pe bunica chicotind. Da, au știut amîndouă că eram în podeț cu găinile, dar s-au gîndit că nu-mi strică să petrec o noapte cu ele.

Și, iaca așa, m-am procopsit cu purici dar și cu o învățătură de minte. În coteț cu găinile nu trebuie să te ascunzi, că de, ce să știe o găină, cînd ți-e lumea mai dragă, te dă de gol.

Sandalele roșii

Este de-a dreptul uimitor cum anumite imagini ale copilăriei vin de-a bușilea doar-doar or să fie luate în seamă. Tîrgul Ștefănești s-a schimbat de atunci. Multă lume a murit sau s-a strămutat la oraș. Anumite lucruri, care dădeau culoare locului, au dispărut. Pînă în 1940, data ruperii Basarabiei de România, tîrgul Ștefănești era numit “stupul de albine”. Duminica și joia erau zile de iarmaroc, care atrăgeau în Ștefănești mii de săteni. Veneau să-și vîndă produsele și se întorceau în satele lor cu o parte din bani, căci o parte-i cheltuiau la tîrg. Nu mai sînt evrei în Ștefănești dar, parcă vrînd să se confirme principiul că nimic nu dispare, ci totul se transformă, locul lor a fost luat de țigani. Mai demult, în zilele de sărbătoare și sîmbăta seara, în Grădina Publică era chermeză, venea caravana, se proiectau filme, se dansa, se mînceau mici și alte preparate din carne, se bea bere, vin și țarie. Totul era parcă învăluit într-o mantie festivă, plină de farmec local greu de reprodus. În săptămîna mare și de sfintele sărbători de Paști, pe maidanul de lîngă casa noastră, alteori în iarmaroc, maestrul Rîfă își monta scrînciobul, și atunci era mare prilej de bucurie pentru noi, prichindeii. Rîfă tocmea cu ziua sau chiar cu ora tineri care să învîrtă coroana scrînciobului. Adesea apela și la noi, în contul unei ture sau două. Și atunci, nenică, să ne fi văzut balansîndu-ne în zbor, încercînd să ne prindem în aer unul pe celălalt, într-o goană nebună, în ritmul acordeoanelor și viorilor, pînă la trecerea minutelor cuvenite. Alteori ne agățam de roata mare, de care erau prinse lanțurile scaunelor, și spînzurați de mîini la 4 chiar 5 metri deasupra pămîntului puneam pariuri cine rezistă mai mult la învîrteală. Puțini dintre cei de atunci se încumetau la o asemenea ispravă. Nici vorbă de asfalt. Cînd ploua așteptam cumiști să se facă cărări și, cu mare grijă, ne feream încălțările de glod. Într-un an, de Paște, mama mi-a cumpărat o pereche de sandale roșii, de care eram tare mîndru. Parcă mă văd pășind, cu atenție, pe cărările zvîntate din jurul caruselului lui Rîfă, într-o aglomerație de tîrgoveți veseli care-și negoțau vitele, beau adalmașul, vociferau de-a valma, încît de mirare era cum de se

mai puteau înțelege. În asemenea ocazii oamenii se îmbrăcau curat și erau mult mai îngăduitori. Și eu eram îmbrăcat fistichiu, cu o pereche de pantaloni trei sferturi care-mi cădeau pînă sub genunchi, o cămașă pestriță, ciorapi trei sferturi albi, sandale roșii și, parcă pentru a pune paie pe foc, pe cap aveam o pălărie verde. Categorie că, în ciuda staturii mele mici de copil de grădiniță, cu o asemenea ținută eram ținta batjocurii celor mari. Dar mie nu-mi păsa. Pluteam de plăcere, ferindu-mi sandalele de noroi și mă așezam, într-un tîrziu, lîngă Dadaci sau Stalin, vrăjit de iuțeala cu care țiganii alergau cu degetele pe clapele acordeoanelor. Pînă a se îmbolnăvi de TBC, și tata Eugen cînta la vioară, pînă o dată, cînd mama a făcut greșeala să-i spună “tebecistule”. Era într-o noapte. Totul s-a petrecut foarte repede. Tata s-a repezit la mama lovind-o cu vioara care s-a făcut țandări. Mama m-a luat în brațe pentru a se proteja de virulența atacurilor. O scrumieră aruncată de tata în direcția mamei m-a lovit pe mine. O săptămînă am stat în spitalul tîrgului Ștefănești cu arcada ochiul drept crăpată. De atunci nu a mai pus mîna pe vioară niciodată. Aveam ca prieten, la grădiniță, pe un nepot al lui Raveica. Parcă o văd în față pe Raveica, femeie de serviciu în școala de patru clase din deal, de lîngă spitalul comunal, grasă și mare, bună la suflet. Ea făcea curățenie și la grădinița aflată lîngă școală unde, de altfel, prin bunătatea tovarășei educatoare Cojocar, locuia într-o cămăruță din capătul pridvorului, împreună cu Dan. Părinții lui Dan erau despărțiți și locuiau la București. Deseori, după ce plecam de la grădiniță, ne furișam în podețul bucătăriei casei noastre, unde pisam sticla mărunt, mărunt și mai apoi o beam cu apă, zicînd că bem limonadă făcută de Moiş²³ Puțintelu, sifonarul din tîrg. Multele zile trecute și petrecute împreună la mine, la Raveica sau într-o groapă proaspăt săpată pentru un closet public din iarmaroc, au avut un farmec deosebit. Nu știu cum de se întîmplă, dar toate merg bine, pînă într-o zi. În acea zi nefastă părinții m-au închis în podețul găinilor, nu fără motiv, același podeț în care pisam sticla cu Dan, și au plecat la cîmp. Nu știu cum s-a făcut, dar m-am trezit cu Dan la gura podului, încercînd să deschidă lacătul de la ușa. Nu a reușit așa că, după o vreme, s-a plictisit și a plecat acasă. Seara, cînd părinții m-au coborît din podeț, eram ca o legumă opărită. Singura me-a consolare era gîndul la sandalele mele

²³ Moise, se citește Moșe.

roșii. Tîrîș, grăpiș, m-am dus în cerdac unde știam că le pusesem înainte de a fi închis în podeș. Dar stupoare, nu mai erau acolo. Nici mama nu știa unde sînt. Am început să plîng, chiar să zbier de furie, lucru care nu i-a convins pe părinți care, știind ce prezevenghi de copil aveau, nu mă credeau nici cît o ceapă degerată. Erau convinși că nu eram străin de dispariția lor și mi-au promis o papară ca lumea a doua zi. Așa că, a doua zi, dis-de-diminează, mi-am luat tălpășița și tuleo la Dan. Raveica nu era acasă, Dan încă dormea iar, prin deschizătura ușii, care era legată cu lanț, mi-am văzut pe hol... sandalele. Am început să zgîlțîn ușa, să strig, pînă ce Dan, buimac de somn, se iți pe hol. Am început să strig: hoțule, hoțule, dă-mi sandalele înapoi. Dar Dan liniștit: nu sînt sandalele tale, sînt ale mele mi le-a trimis mama de la București. Între timp a venit Raveica care m-a cumințit luîndu-mă de ureche și azvîrlindu-mă afară din pridvor, spunîndu-mi că sandalele sînt ale lui Dan, amenințîndu-mă că mă omoară în bătaie dacă mai vin la nepotu-său. Degeaba o dată întors acasă mă juruiam pe tot ce aveam mai sfînt că nu eu i-am dat sandalele lui Dan. Nu m-au crezut, și mi-am încasat papara promisă cu vîrf și îndesat.

Nu mult după aceea m-am împăcat cu Dan, și am reluat întîlnirile la groapa din iarmaroc, fost Maidanul Piața Mare. Groapa era adîncă așa că, pentru a preîntîmpina pericolul de accident, ediliu au împrejmuit-o cu un parapet de jur împrejur. Aici, echipați cu frînghii și lanțuri, coboram și urcam pe pereții gropii. Într-o zi, i-am spus lui Dan că eu singur pot coborî un mort în groapă. Nu m-a crezut, așa că am început să-l conving. Pe malul gropii, peste două funii, am încropit un fel de targă de bețe luate din gard și l-am invitat să se întindă pe ea. Funiile le-am legat de parapet cu unul din capete, iar celelalte capete erau trecute pe după parapetul de peste groapă și le țineam cîte una în fiecare mîină. Nebănuind nimic, Dan s-a întins pe targă. În momentul acela am tras targă către malul opus și am slăbit de tot funiile. Targa și Dan sau răsturnat în groapă. Eu am fugit de-mi sfîrșiau picioarele, acasă. Groapa era foarte aproape de casa noastră. Prin gard urmăream înfricoșat suprafața gropii dar nu se vedea nici o mișcare. Într-un tîrziu, luîndu-mi inima în dinți, m-am apropiat de groapă. Dan, cu ochii larg deschiși, stătea cu fața în sus, nemișcat, horcăind. Ce mai rămăsese din targă, bețele desprinse, se sprijineau de pereți și peste el.

M-am speriat rău, rău de tot și plângînd m-am dus alături la fosta piață de legume, și am început să strig că Dan a căzut în closet. Cîțiva oameni inimoși m-au luat în serios și, cu multă precauție, întins la orizontală l-au ridicat din groapă. Nu știam de ce umblau cu atîta grijă la o groapă de 2,3 m care, deși era adîncă, pentru noi, copiii, nu ar fi trebuit să facă probleme celor mari.

Mai tîrziu am aflat că așa se procedează în cazul unor accidente în care se bănuiește o posibilă fractură de coloană. Dan a scăpat cu două coaste pe partea stîngă înfundate, care-l jenau la respirație. În toamna aceluia an, Dan a plecat la București. De atunci nu l-am mai văzut. Dumnezeu să-i poarte de grijă căci, în ce mă privește, părerea de rău care m-a lovit în timp ce priveam groapa și Dan nu mai ieșea din ea, mi-a sfîșiat inima la gîndul că l-am omorît pentru niște amărîte de sandale roșii.

Pentru copilul de atunci, ca și pentru școlarul de mai tîrziu, un nou orizont avea să apară.

Sabia lui Damocles; Papă Lapte, Mihai Dracul, Bătălia de la Iezitura Bădiuți

Nu știu cine l-a poreclit Papă Lapte. Numele prietenului și colegului meu de clasă era, de fapt, Dăringă Ion, Ionel cum îl mai strigam noi. Locuia pe o stradă importantă, Ștefan cel Mare, care făcea legătura cu satul Bădiuți. Într-un fundul grădinii sale, la câteva sute de metri după ce traversai o toloacă, vedeai pînza tremurîndă dar auzeai și șoșotitul anemic a rîului Bașeu, un afluent al Prutului. Adeseori, seara tîrziu, cînd bădiuțenii se întorceau spre casă venind de la o petrecere sau vreun film, Papă Lapte și cu frații săi mai mici, Ghiță și Tică, ascunși după gard, în întuneric, aruncau cu pungi pline de colb și, de multe ori, cu pietre asupra trecătorilor. Cei mai loviți erau copii sau tinerii care făceau parte din banda lui Mihai Coșleanu, zis Dracu', șeful bandei bădiuțenilor. Tata lui Dracu ținea o covălie la drumul Iașilor, vis á vis de film, cum îi spuneam noi cinematografului din tîrgul Ștefănești. Nu-mi amintesc să fi auzit vreodată spunînd cineva că se duce la cinema sau cinematograf. Nu, toți mergeam la film. Și, uite așa azi, așa mîine, frații Dăringă obligau pe mare parte din bădiuțenii mai cu grijă în timpul nopții, să-i ocolească și să apuce spre casă, pe drumul Prosciei, care-i ducea printre țigani. La vremea aceea țiganii locuiau într-un fel de ghetou numit Prosia, și dădeau o culoare aparte tîrgului Ștefănești, alături de comunitatea din ce în ce mai redusă a evreilor. Pentru noi copii din vremea aceea, plecarea evreilor era un mare semn de întrebare ... plecau o dată cu fiecare familie și cîte un prieten la cataramă de-al nostru ... nu prea știam ce se întîmplă ... și cînd am realizat că dispăruseră cu toții ... am simțit în inimă răceala aspră a unui mare ... gol ... era prea tîrziu pentru regrete ... cei mari însă ... nu păreau prea afectați ... Hmm ... minte și inimă de copil.

Era o zi de cuptor. Totul în jur părea mort, nici țipenie de tîrgoveț pe drum. Înarmați cu săbii din lemn căptușite cu tablă, abia tîrîndu-ne în zăduful verii, visam la apa rece a ieziurii Bădiuțenilor,

către care ne îndreptam la scăldat. Ajunși pe ulița profesorului nostru de fizică, Chihaia, ne-am pitulat cât am putut de bine, ca nu care cumva să ne zăpsească²⁴. Numai bine ce am trecut de primejdie, că iaca și iezeitura.

Alături de un pîlc de salcîmi, unde din cînd în cînd pășteau caii *ceapiștilor* care lucrau la grădina de zarzavat, rîul Bașeu făcea o buclă și închidea la un moment dat apa între maluri înalte, lăsîndu-l să curgă mai departe după umplerea găleții și deversarea peste unul din malurile mai joase. De sus, de pe mal, se putea sări în ochiul adînc de apă, ceea ce făcea din iezeitură un loc jinduit de tot tîrgul Ștefănești. Spre acest loc de rai ne îndreptam și, chiar cu mult înainte să ajungem pe mal, alergînd de nu mai știam de noi, ne-am smuls maieurile și chiloții pe care mai apoi le-am abandonat împreună cu săbiile în care le-am agățat, sărind fiecare în legea lui de pe mal, urlînd la gîndul plăcut al cufundării în unda rece a apei. Nu făcusem vreo trei ture de mers pe sub apă de la un mal nămolos la altul că, de sus, de pe mal, începură să curgă asupra noastră bulgări de țărînă și bucăți mari de balegă uscată de vacă. Era Mihai Dracu' cu o suită din banda bîdiuțenilor. Chita lor, Papă Lapte le căzuse în mînă. Doi dintre bîdiuțeni, agita cu o mînă deasupra capului săbiile în timp ce cu cealaltă bîțiau chiloții și maieurile noastre. Alții aveau bîte din lemn de salcîm. Mihai Dracu', cu un zîmbet pînă la urechi, ne blagoslovea cu un potop de amenințări. Papă Lapte se îngălbenise de frică. Sub pînza apei nu știu ce se mai întîmpla. Nici eu nu eram mai prejos. Pleoștiți, acoperindu-ne cu mîinile goliciunea, sfioși ne împingeam unul pe altul spre locul unde, aruncate și împrăștiate, zăceau hainele - chiloții și maiourile noastre. Cît despre săbii, nici vorbă! Erau deja în mîinile dușmanilor. Nu eram în relații rele cu Dracu', așa că l-am întrebat ce vrea de la noi, prefăcîndu-mă că nu știam de șicanele lui Papă Lapte. *Nu am nimic cu tine*, zise Dracu', *dar vrem să-l caștim pe Papă Lapte. Cît timp sîntem împreună nu-l veți bate pe Ionel*, m-am îmbățosat eu. În timpul ăsta, Papă Lapte s-a tot fîc în spatele meu pînă cînd, prinzînd un moment prielnic, o zbughi în deal, alergînd și strigînd ca disperatul... *ajutooor, ajutooor, săriți că mă omoară*. Am rămas singur cu orîacii lui Mihai Dracu', înfuriați și puși pe fapte mari. Prima dată am simțit o arsură

²⁴ Zărească.

pe clavicula umărului stîng. Apoi alta în moalele capului. Dracu', cu spatele la apă, stătea în fața mea și rînjea. Fără să mai știu ce fac m-am repezit în el și, prinzîndu-l de umeri, m-am răsucit și l-am aruncat în ieșitură. În zăpăceala care s-a creat am ieșit din încercuire și, punînd mîna pe o bîță *disponibilizată* de unul din acoliții lui Dracu', care luase o sabie, stăteam în așteptarea unui nou atac. Deodată, în timp ce Dracu' urca pe mal din ieșitură, se auzi un strigăt. Papă Lapte, după o goană disperată, fără a se uita în spate, a realizat că nu-l urmărește nimeni, așa că s-a întors înapoi cu un băț în mîna pe care-l agita la o distanță respectabilă de noi, strigînd: *Hei, Hei căcănarilor, sabia lui Damocles o să vă tăbăcească fundul!* La așa ajutor m-am retras încet, cu fața la adversari, pînă am ajuns la cărarea îngustă care urca pînă vîrfurile dealului, unde stătea cocoțat Papă Lapte. Aici m-am oprit. Dracu' se liniștise. Era din nou momentul bombardamentului cu înjurături care mai de care mai neașteptate. *Nu am nimic cu voi*, le-am zis, și le-am întors spatele. Nu ne-au mai atacat dar, de la distanță, cu săbiile noastre agitîndu-le deasupra capului, strigau: *Papă Lapte, Papă Lapte, Papă Lapte!*

Eram prea mici pentru a realiza grozăvia prin care tocmai trecusem. Papă Lapte se credea un erou. Cît despre mine... ce să mai spun, mă mîndream în secret cu vîrca de pe umăr și cu un cucui în creștetul capului, pe care le consideram trofee ale prieteniei. Așa eram noi.

Patinaj viteză pe albia Bașeului. Moartea lui Țuri. Boanda înghețată, Clopotele și farsa

Ce mai, nu mai sînt iernile de altă dată. Zăpada se ridică pînă la streășină și pentru a ieși din casă trebuiau săpate adevărate tuneluri. Și apoi farmecul săniilor cu zurgălăi, fornăitul cailor care parcă scuipau fum pe nări de ger ce era, mirosul paielor care asigurau pătuțul moale pentru fundurile îmblănite ale surugiilor, înălțimea nămeților care stăteau să cadă peste drumul atelajelor care alunecau sprijinite pe tălpici acoperite de bandaj metalic, nasurile roșii și borcănate ale tîrgoveților, larma copiilor care făceau din orice morman sau troian de zăpadă un derdeluș, dădeau vrajă momentelor creînd o lume aproape ireală. Rîul Bașeu îngheța bocnă și se transforma într-un rai pentru amatorii de tiliuș și alunecat pe gheață. Devenea un paradis al alergătorilor pe patine. Unii dintre noi, profitînd de malurile sale înalte, ne aruncam curajoși cu burta pe săniile cu tălpici din lemn, și coboram într-o viteză nebună spre oglinda gheții, cotind pe ea și alunecînd în lungul albiei Bașeului pînă ce ne opream de la sine. Cu patine de gheață ori de zăpadă, cu obiecte din metal sau lemn fixate și legate de bocanci, alții chiar cu doage de butoi pe care le foloseau în loc de schiuri populam, asemeni unui furnicar, albia Bașeului într-o larmă de nedescris plină de bucuria și voia bună a celor care, copii fiind, aveau o singură grijă: joaca și aventura. Cu toții ne pierdeam pentru a ne regăsi în bucuria jocului lipsit de miză. Că ce bucurie ar mai fi fost dacă rezulta dintr-un interes ... nuu ... voi ce ziceți dragi cititori? Erau locuri unde albia Bașeului depășea în lățime 40 m, iar în unii ani în care debitul de apă era mare, chiar 60-70 m. Iernile grele din acele vremi se dădeau greu plecate, odată instalate. Cîteodată zăpada rezista pînă tîrziu, primăvara. O dată, eram prin aprilie, ghețurile începuseră de mult a se înmuia dar, prin unele locuri, încă mai ferecau apa, acoperind-o. În aceste locuri ne avîntam în viteză pe patine de pe un mal pe altul, făcînd gheața să se curbeze, mai-mai să se rupă spre mijloc la fiecare din încercările noastre temerare. Tot secretul se reducea la grija să nu

se nimerească doi, în același timp, apropiați, pe mijlocul albiei, care să se oprească. Ne luam avânt unul de pe un mal, și altul de pe celălalt, intersectându-ne la mijloc, în geamătul de durere al gheții care, pîrîind, parcă spunea: *las' că vă arăt eu vouă*. Acolo unde eram eu și Țuri, gheața era mai subțire, dar încă suporta greutatea noastră, care erau mult ușurate de viteza cu care ne deplasam. Împreună cu noi era și fratele mai mare al lui Țuri, Nelu care, din cînd în cînd, se așeza într-o parte pe gheață și o balansa cu greutatea lui, încercînd să ne sperie că gata-gata, se rupe. Tot făcînd el mereu așa, se nimeri deodată să slăbească locul pe care se afla și, în panta creată de curbarea gheții, alunecă fără să se mai poată opri. Către locul cu pricina tocmai se îndrepta în viteză frate-său, Țuri, care, din inerție, căzu în borta făcută și dispăru sub gheață. De la distanța la care eram, vedeam cum este luat de apă, răsucit și tras, în timp ce Nelu, cățărât pe suprafața gheții alerga urlînd de spaimă spre un ochi de apă mai la vale. Își dădu drumul în apă tocmai la timp pentru a-l bloca pe Țuri și a-l scoate cu capul deasupra apei. Țuri era foarte greu, datorită hainelor murate de pe el, iar odată cu ieșirea din apă gerul le făcea tari și scortoase. Noroc de Ticu și alți băieți mai mari, care nu au pregetat, chiar cu riscul ruperii gheții, să sară în ajutor. Cît despre mine, am rămas înmărmurit, mut și paralizat de frică la cele cîte le-am văzut. Tremurînd de frică și rebegit de frig, m-am întors acasă unde m-am refugiat pe cuptor, tăcînd mîlc. Cum stăteam eu așa, deodată, auzii clopotele bătînd. Am izbucnit în plîns și să țip ca din gură de șarpe: *a murit Țuri, a murit Țuri!*

Mama care nu se lăsa ușor surprinsă de comportamentul meu, cunoscîndu-mă ca pe un cal breaz, de data asta intră în panică strigînd la mine: *ce ai mă copile de zbieri așa, spune-mi ce s-a întimplat?* Printre sughituri, încîlcindu-mă și poticnindu-mă în cuvinte, îi povestii toată istoria, umflînd-o pe ici pe acolo, chiar cu lux de amănunte, cum Nelu l-a înecat pe Țuri. Fără un cuvînt, mama a ieșit pe ușă. S-a întors puțin mai tîrziu, cătrănită foc. *Vino, împelițatule, să vezi ce-a mai rămas din prietenul tău, Țuri!* Și, luîndu-mă de mîină, mă trase după ea și, nu după mult timp, eram acasă la Țuri. Era lume adunată Ți în mintea mea îl și vedeam mort întins pe masă. Mama mea și cu mama lui Țuri m-au dus în bucătărie, unde văzui boanda prietenului meu înghețată bocnă.

Uite vezi, din ce a fost prietenul tău a rămas doar o boandă. Așa ai să ajungi și tu băiete. Dă-i bătaie înainte și ai să-ți ajungi prietenul din urmă!

Atunci nu am realizat înscenarea, așa de impresionat eram de tot ce se întâmplase, încât credeam cuvânt cu cuvânt tot ce mi se spunea. Nici nu mi-am dat seama că Țuri era și el printre oamenii adunați în fața casei lui, complice la toată tărășenia, decît când acesta a început să rîdă de mine și să strige incantația pe care, uneori, reciproc, ne-o aruncam, mai în glumă mai în serios (*Țuri* era porecla, dar el răspundea tot la numele de Gică, de la Gheorghe) în momentele de tensiune între noi: *Gică-Patlagică, Gică-Purcică, fă lampa mai mică, că vine strigoiul, și n-ai usturoiul, că te-o lua la vale și te-o păcăli tare, c-o să vină seara și-o să-ți iei papara...*, și tot așa.

Casa lui Țuri era lîngă biserică. Clopotele băteau într-adevăr a mort, dar nu pentru el. Vedeți, oamenii se adunaseră la mortul cu pricina, făcînd astfel mult mai reală păcăleala pusă la cale de cele două mame care, în intenția lor, găsiseră un prilej să mă aducă pe calea cea bună. Țuri nu a înțeles niciodată după aceea de ce nu mai puneam la inimă micile-i răutăți. Pentru mine, moartea lui Țuri nu a fost o farsă.

Curg sloiurile. Dame șah pe sloiuri – cine ajunge primul pe malul celălalt. Papă Lapte înghițit de ape și acoperit de sloiuri. Sinucigașul care-l sinucide pe Papă Lapte. Lupta dintre mine și frații Dăringă. Sania fatală. Nimic

Îmi vine în minte o altă întâmplare, petrecută parcă într-un spațiu temporal mitic. La vremea aceea devorasem o parte din biblioteca din Ștefănești și eram prins de vraja împărățiilor de gheață, de împăratul troienilor, dar și de emoția închipuită a unei confruntări cu aprigele furtuni de pe mările lumii...

Să fi fost într-o lună de mărtisor. Primăvara mai timpurie își începuse a însemna apropiata stăpânire, prin drăgălașa și mortală mîngîiere a veșmintelor bătrînului Ghenar. Bașeul a fost primul care a reacționat la avansul primăverii. Întinzîndu-se de-i trosneau ghețurile care-l acopereau ca un ogheal²⁵, porni la vale într-un tumult de sloiuri și vaiet de încîntare. Tiranica îmbrățișare a gheții luase sfîrșit, lăsînd să fie pentru puțină vreme, o lume nouă, efemeră. Între încheștarea încremenită a gheții și mișcarea molcomă a apei în albia Bașeului de mai tîrziu, sub bagheta magică a zînei Primăvara, o adevărată lume intermediară lua viață.

Noi, copii din acele vremuri, echipați cu prăjini pe care le ascuțeam la vîrf cu barda, cu cizme din *gumă*, ca să nu ne udăm la picioare, alergam care mai de care spre locuri *tainuite* din cursul Bașeului, pentru a prinde călătoria pe sloiuri.

Firul de apă al Bașeului făcea o sumedenie de meandre de la intrarea și pînă la ieșirea din tîrgul Ștefănești. De fapt, rîul Bașeu, care într-un tîrziu se varsă în Prut, separă Tîrgul Ștefănești de șesul Prutului, șes care, pe o întindere foarte mare, era situat mult mai jos, decît așezarea blajinilor tîrgoveți. Locul tainic către care alergam la topirea ghețurilor era un loc numit Cotul Bîdiuților, care se întindea de la podul Bașeului din Ștefănești, pînă la grădina de zarzavat a C.A.P-ului, vis a vis de fundul grădinii lui Costel Dăringă. Malul

²⁵ Plapumă.

acesta, cu mult mai înalt, era bortelit peste tot locul. Oamenii locului făcuseră adevărate labirinturi, săpînd, pentru a lua cantități însemnate de lut. Aici, eu ajungeam ori pe singura uliță care era și trecea pe lângă Scorpănoia, de unde puteam coborî la Bașeu pe lângă, Jan Gorban, zis și doctorul, dar puteam ieși pe toloaca din spatele grădinii lui Papă Lapte, trecînd pe lângă Gălițoaia. Cînd eram în realații bune cu Papă Lapte, împreună cu el, treceam direct din drumul Bîdiuților, prin curtea lui, pe toloacă și, de aici, la Bașeu.

Vuietul creat de curgerea sloiurilor, dar mai ales alunecarea acestora, haotică, pe firul de apă îngust, desprins de sub ghețurile care încă mai încătușau spre margini, o mare parte din lățimea albiei Bașeului, îți îngheța sîngele în vene. Noi, ne urcam pe sloiuri, la podul Tîrgului Ștefănești, și pluteam pe acestea pînă la grădina de zarzavat. Era o distanță mare, care te pune la o adevărată încercare. Cine reușea traseul din grupul nostru era foarte respectat. Eu am reușit de mai multe ori. Despre una din aceste *reușite*, deosebită de celelalte, chiar vreau să vă povestesc.

Cu vreo două sute de metri mai jos de podul Bașeului, parcă pentru a ne crea un sentiment de siguranță, sloiurile se adunau grămadă într-o deschidere largă a acestuia, pentru a se precipita mai apoi, care mai de care, să treacă primul pe restul firului de apă, pînă la Cotul Bîdiuților. Aici obișnuiam să ne întrecem cine trece fără să cadă în apă pe malul celălalt, sărind de pe un sloi în mișcare pe altul, în momentul în care alinierea lor ne dădea această posibilitate. Trebuia sărit din sloi în sloi cam treizeci de metri, dacă nu mai mult.

Zilele babei erau numărate și, cît era ziuica de mare, măturam albia Bașeului în jos pe sloiuri și înapoi, cînd pe o margine, cînd pe alta, sau urmăream alinierea sloiurilor pentru întrecerea de traversare a Bașeului pe malul celălalt, și numai cînd ne muram în apă alergam fuga, fuguța acasă pentru a ne schimba. În ziua aceea era înnorat, dar nu foarte frig. Ca de obicei, înainte de a alege și pluti pe unul dintre sloiuri întîi ne încălzeam, sărind și trecînd în mare fugă de pe un mal pe celălalt. Făceam asta cam tot timpul pentru că dacă urcam pe sloi și porneam la vale, adeseori, pe traseu ne găseam și alte treburi și rareori ne mai întorceam în aceeași zi la locul unde urcam. Eram mai mulți, urmărind înfrigurați alinierea optimă a sloiurilor. Făcusem deja fiecare cîte trei sau patru treceri. Era foarte primejdios să faci săritura. Dacă nu puneai piciorul pe mijlocul sloiului alunecai

și riscai să cazi în apa rece ca gheața. Era și mai greu, fiindcă toți, cum am mai spus, aveam cizme din gumă pentru a nu ne uda la picioare. Alegeam sloiuri mai mici care se aliniau, flancînd pe ambele părți sau numai pe o parte pe cele mari și stabile, și făceam sărituri de pe unul pe altul, adeseori de cîte un metru, un metru și jumătate între ele. Numai cine a văzut un asemenea angajament, î-și poate face o părere ce înseamnă un metru sau un metru și jumătate de sărit de pe un sloi pe altul, ambii extrem de instabili. Și, apa ... daaa apa, curgea la vale tumultoasă, săltînd sloiurile și rotindu-le de cele mai multe ori. Ignorînd primejdia, ne distram țipînd, chiuind și aruncînd cu răutăți unul la adresa celuilalt, strigînd *chici, chici, chici*, de fiecare dată la pornirea în cursă a unuia dintre noi. Cum startul era spontan, nefiind o ordine în alegerea momentului de pornire, la un moment dat am pornit în fugă, făcînd bătaia pentru săritură pe marginea sloiului înțepenit în mal și, din sloi în sloi, am ajuns, pe mijlocul unuia, la mijlocul apei în același timp cu Papă Lapte. El pornise în goană, din alt unghi, și traiectoria lui cu traseul meu se intersecta taman pe sloiul cu pricina. Cum eu am pășit în săritură pe mijlocul sloiului, continuîndu-mi elanul, atingerea sloiului mai spre margine și ușor balansat de mine îl făcu pe Papă Lapte să alunece și să cadă sub următorul, care imediat trecu pe deasupra lui. M-am întors repede pe sloiul mai stabil, care deja se îndepărtase de locul căderii lui Papă Lapte, m-am întins pe burtă și am așteptat pînă cînd ceva din acesta, care se afunda și urca la suprafață, a ajuns în dreptul meu. În acel moment l-am prins și, numai Dumnezeu știe cum, ne-am trezit amîndoi pe sloi.

După dezmeticire, Papă Lapte, fără să facă o mișcare, fiind lipit ca și mine de sloi pe burtă, ud și rebegit, fără căciulă, că pe aceasta i-o luase apa Bașeului, începu să răcnescă: *Sinucigașule, sinucigașule ai vrut să mă sinucizi!*

Pe podul Bașeului, la distanță, un tîrgoveț numit Cadinoiu a văzut toată tărașenia. Înspăimîntat de acțiunile noastre fără minte, în timp ce Papă Lapte răcnea făcîndu-mă sinucigaș, se repezi în goană către noi agitînd o biciușcă deasupra capului, urlînd ca să-l putem auzi: *Bagabonților, idioților! Las că vă pun eu „pelea” pe băț, dacă părinții voștri nu au făcut-o. Huooo...Huooo... Amenințarea era directă, așa că eu și cu Papă Lapte nu am mai coborît de pe sloi. Am tot mers așa cam o oră. Papă Lapte amorțise, era vînat, iar eu nu*

știam ce să mai fac. Îi clănțăneau dinții ca o mitralieră. Nu mai putea vorbi. Într-un târziu, am ajuns în dreptul toloacei din spatele grădinii lui. Pe mal, împreună cu alți copii, se aflau Ghiță și Tică, frații mai mici ai lui Papă Lapte. I-am strigat disperat. *Ajutooor, Ajutooor! Ghițăăăă, Ticăăăă! Ionel moare!* În tot timpul deplasării, ca și în acel moment, am stat amîndoi pe burtă, ca nu cumva să balansăm sloiul și să alunecăm în apă. Cum în acel loc Bașeul se îngusta și făcea un cot, nu a fost prea greu ca Tică și Ghiță să ne ajute să trecem pe mal. Cum am ajuns pe mal, Papă Lapte pe care-l credeam rebegit, a început din nou să strige parcă mai tare și mai răzbunător: *Sinucigașule, sinucigașulule ai vrut să mă sinucizi, Ghiță, Tică săriți pe el!* M-am apărat, atacîndu-i înaintea ca ei să-și de-a seama ce se întîmplă. În încăierare s-a dezmoțit și Papă Lapte care-mi căra cu nemiluita „avioane” (lovituri aiurea) desupra capului. Zăpada în jur era încă mare. Nu apucase să se topească prea mult. Cum eram deasupra lui Papă Lapte, am simțit deodată o fierbințelă la cap. Papă Lapte se ridicase deja și împreună cu frații lui fugeau de le sfîrșiau călcîiele. Eram uimit. Nu știam ce se întîmplă. M-am uitat în jurul meu. Nimic deosebit. Am pus mîna pe locul fierbinte de pe cap și, stupoare. Mîna era plină de sînge. Am simțit o durere și pămîntul din jurul meu începu să se rotească și să se balanseze. Am leșinat. După un timp mi-am revenit. Eram înghețat bocnă, chiar dacă vremea nu era deosebit de friguroasă. Împleticindu-mă, căzînd din cînd în cînd, am ajuns acasă. *Ce ai baragladină, ce ți s-a întîmplat? Am căzut de pe sanie*, am răspuns eu la întrebarea răutăcioasă, dar pe care am simțit-o mai mult îngrijorată, a mamei.

Așa rezolvam momentele mai crispatе dintre noi. A doua zi nici vorbă de sîmbete. Uitasem totul. Ce rămăsese era modul caraghios în care Cadinoiu se repezise către noi și stătea neputincios pe mal, fără să ne poată atinge. Rîdeam la amintirea celui moment de nu mai puteam, chiar dacă aflasem de la Papă Lapte că Ghiță mă lovise în timpul *bătăliei* cu sania în moalele capului.

Din cîte îmi amintesc, nu am păstrat despre aceste momente decît o nostalgică părere de rău, și anume că aspirația care ne anima atunci, încet-încet mustuită de încercările vieții, a dispărut aproape complet. Astăzi, cei despre care am vorbit, ca și mine, sîntem altfel. Unde sînt visurile? Și dacă au fost ... ce-a mai rămas din ele! Nu

suntem oare carcase purtătoare de obligații, nesimțitori la durerea sufletului? Oare de ce cu toții ajungem *aici*²⁵ ... dragă cetitorule?

²⁵ Este un moment de posibilă resurrecție, răsucire sau dacă vreți resuscitare la dimensiunea reală a viului fremătînd de viață din fiecare din noi...

***Eroul sovietic. Nemții-hitleriști-fasciști. Trasul cu săgeți în nori.
Fratele lui Hidra. Săgeți din tablă ascuțite. Săbii teutonice
ghintuite cu tablă. An Nou. Cu uratul. Se mișcă camera. An Nou
însîngerat. Înjurătura***

Eram un războinic. Nu știu să fi fost un film de capă și spadă, ale cărui mesaje să nu le fi transpus în practică. Demult, pe vremea când eram copil, alta era așezarea caselor și parcă și drumurile, care deși prăfuite, contribuiau la senzația că toate sînt la locul lor. În fața casei noastre locuiau două familii, astăzi trecute în colbul uitării, dar care mi-au rămas întipărite în minte printr-o întîmplare stranie. Nici pînă azi nu se știe exact ce s-a întîmplat. Casele cu pricina, astăzi dispărute, nu se deosebeau de cea a părinților mei, fiind din aceeași familie cu toate casele evreiești. Mihai Baltă era tîmplar și lucra la covălia lui Pantea, vecin cu noi. Trăgea la măsă de cîte ori avea prilejul, apoi se întorcea acasă și auzeam chinurile prin care trecea nevastă-sa. Închideam ochii și spuneam laolaltă cu cei mari *așa-i trebuie dacă bea cot la cot cu bărbatu-său*. Și asta pînă într-o zi cînd se auziră răcnete și plîsete de peste drum. Lumea deja se adunase ca la mort și vorbeau despre un accident care tocmai avuse loc în casa lui Mihai Baltă. Se povestea că nevastă-sa, beată, se urcase în pod după cine știe ce și, la coborîre, cum casele evreiești erau înalte, căzuse din gura podului în cap și murise. Era mare jale. Dar nu era un caz izolat. Se vorbea pe vremea aceea de un tîrgoveț numit Țoiu. Nu i-am știut niciodată numele de familie. Era poreclit Țoiu de la *țoiu* de țuică, cu care făcuse un pact, și de care nu se despărțea niciodată. Dar, într-o dimineață, l-au găsit oamenii mort în șanț pe lîngă covălia lui Coșleanu. Dar oamenii, la un păhărel, spun multe. Iar noi, copii, ne imaginam și mai multe. Nu după mult timp Mihai Baltă se strămută în Bîdiuți și în casa lui se mută Straciuc, care avea doi băieți. Cu cel mic, poreclit Hidra, aveam să terorizăm tîrgul cu isprăvile noastre hoinărești. Alături, dar și lipită de casa lui Baltă, locuia familia Bălan. Erau niște oameni rasați pentru acele timpuri, cu tabieturi și cu aerul melancolic al celor strămutați din locurile de

baștină. Mereu povesteau de un oraș îndepărtat și misterios pentru noi copii, unde ar vrea să se mute, Bîrlad. Poate că înainte de a auzi de alte orașe mai apropiate, Bîrladul îmi apărea ca singurul loc fantastic în care oamenii, în case de piatră, locuiau unul peste altul. Îmi spunea des povestea cu locuitorii Bîrladului care, fiind oieri, trebuiau să treacă cu oile peste apa numit Bîrlad. Așa că ei aveau un fel de ladă deschisă la una din capete și-și băgau oile una câte una cu îndemnul *bîrr la ladă, bîir la ladă*, trecîndu-le mai apoi peste apă. Cică de acolo i s-ar fi tras numele de Bîrlad. Nu-mi puteam imagina cum de la oi și-o apă ca și Bașeul nostru, s-a trecut la case înalte de piatră și eram grozav de speriat. Dar uitam repede. Altele erau problemele mele la acea vreme.

Eram în plină pregătire pentru război, că așa numeam noi, copii, confruntările dintre bande sau chiar ne imaginam că trebuie să ne pregătim bine, ca să putem să-i învingem pe hitleriștii fasciști și nemți. Soldatul sovietic, cu pufoaica și căciula lui din pîslă groasă, căptușită în interior cu un strat fin de pînză moale mirosind a transpirație și mizerie, cu bocancii și pantalonii până murdari sau, vara, cu boneta amintind de o barcă cu steaua roșie pe ea, ofițerii cu porthart și șapcă de dimensiuni uriașe, încetărâmați cu centură și banderolă din piele, de care atîrna naganul, dar toți, fără osebire, dotați cu pistolul automat cu încărcător de tip disc, erau eroii noștri, modelele noastre. Eu eram totdeauna partizanul sovietic care lupta din umbră împotriva (cum pe vremea aceea nu făceam deosebire între neamț, hitlerist și fascist, rosteam cuvintele într-o devălmășie ca să nu supăr pe nimeni) nemților-hitleriștilor-fasciștilor. Ce mai, și azi îmi răsună în urechi replici din filmele rusești de altădată *nemții na ulița....tac.. tac.. tac.. tac.. tac.. nemții kaput...soldat sovietic cîștigat*. Citisem “Mesteacănul Alb”, “Tînăra Gardă”, romane care glorificau armata roșie, lupta de partizanat și rezistența tineretului în blocada de la Leningrad, dar și romane *cekiste*²⁶ ca “Afacerea pestriților” și altele pe care nu mi le mai amintesc ca titluri, dar care mi-au influențat imaginația. Săpam cu îndrîjire în orice loc despre care mi se spunea că acolo au murit soldați sovietici în al doilea război mondial, pentru a găsi arme și cartușe. Și chiar am găsit obuze din care scoteam un praf negru, altădată mult mai deschis la culoare și un

²⁶ CEKA, Instituție similară cu securitatea română.

pic lunguiet, și mă jucam, lăsînd o dîră care, aprizînd-o cu un chibrit, conducea flacăra la o conservă cu gura în jos în care puneam o bucată de carbid umedă. Cum cutia era acoperită din plin cu colbul drumului și lăsa printr-o găurică mică să iasă un gaz, dîra de praf de obuz urcîndu-și flacăra la găurica ei, făcea *buuum!* Și sărea în aer, antrenînd tot colbul de pe ea. Era o încîntare de zgomot și colb, prin care orbecăind, prăfuiți, cu ochii scînteietori, imaginîndu-ne trenuri deraiate și nemți-hitleriști-fasciști morți, strigam *uraaa! uraaa! uraaa!* după cum vedeam în filme. O lume pierea, alta se năștea. Iar noi eram ... nașii ...eram chiar nașii unei lumi mirifice fără războaie, fără diferențe...fără suferințe..., visam o lume a jocului fără miză ... adică a unei lumi ajunsă prin experiență la inocență.

Ne pregăteam serios, confecționînd arme albe, sulite din soc cu rădăcina tare, aruncătoare de sulite, scuturi, cuțite, săbii, arcuri, săgeți, prăștii. Cuțitele le făceam în secret la covălia lui Pantea, furam caiele și cuie și le turteam cu ciocanul pînă cînd, lășite, ajungeau ca pana unui cuțit. Drept mîner foloseam un ciocălău pe care-l înfingeam în partea rămasă ascuțită a caielii sau cuiului. Arcurile le făceam din lemn de carpen sau sînger, că erau mult mai elastice, și săgeata era aruncată hăt, hăt, pînă departe. Pentru săgeți foloseam stuful pe care-l extrăgeam din acoperișul șoproanelor. Adeseori dădeam peste cuiburi de albine sălbatice, care-și găseau de lucru chiar în stuful nostru. Și atunci să vezi fugăreală, de alergam mîncînd pămîntul cu roiul de albine înfuriate după noi. Dar, una peste alta, ne asumam riscul și luam cît mai multe bețe de stuf, din care le alegeam pe cele mai drepte și mai tari. Apoi confecționam din tablă de conserve sau din tablă de acoperiș, neagră sau albă, săgeți conice lungi, cu vîrf ascuțit, care intrau ca făcute în bețele de stuf. La celălalt capăt meșteșugeam în nodul bățului de stuf o mică creștătură, care se așeza ca o mînușă pe coarda din sîrma subțire a arcului. Ne antrenam trăgînd în ciorile din parcul tîrgului Ștefănești, care cădeau pe capete. Din picioarele ciorilor, mai bine zis din pielea de pe picioare, prin uscare, auzisem noi că se poate face praf de pușcă. Chita noastră la așa de rapidă aprovizionare! Devenisem spaima ciorilor care, în stoluri uriașe, croncăneau și se roteau deasupra, lăsînd să cadă din cînd în cînd găinațul pe hainele și capetele noastre. Alteori stăteam culcați pe spate, pe unul din acoperișurile din tablă albă a șopronului lui Hidra și, aruncînd cu săgeți în nouri, așteptam

pînă ce acestea reveneau asupra noastră și ne feream prin rostogolire, imaginîndu-ne că sîntem bombardați, mitraliați de avioanele dar și de aruncătoarele nemțești-hitleriste-fasciste. Așa ne învăța fratele lui Hidra, cel mai mare, care, înhăitîndu-se cu noi, spunea că în munți te atacă avioanele iar tu trebuie să fii foarte agil, să te ferești stînd culcat și lipit de pămînt. Cu acest prilej făceam acoperișul din tablă o adevărată sită, punînd la grea încercare fundurile celor doi Straciuc, fără să mai fac remarca asupra riscului la care ne expuneam. Dar ce nu făceam de dragul de a fi eroi? Ne pregăteam intens de război.

O dată, în ajunul Anului Nou, verișorii mei, Fănică și Georgel, m-au luat cu ei la urat. Era devreme. După ce am urat noi la cîteva rude, am ajuns la o rudă mai îndepărtată a noastră, care stătea peste drum de prietenul meu Carol Cugler, tatăl lui Idel Cugler, care era croitor de lux. După ce ne-am făcut datoria urîndu-i, ne-au invitat în casă și, din una din alta, sorbind, păcăliți de dulceața lichiorului cu care tocmai ne servise, ne-am luat rămas bun, urîndu-le la mulți ani fericiți. Ușa era în fața mea pe mijlocul peretelui, așa că m-am ridicat brusc și, deodată, camera începu să se învîrtă iar dușumeaua se apropia vertiginos de mine, așa că o luai spre ușă. Dar aceasta alunecă spre colțul încăperii, colț care, cu mare viteză, se izbi de capul meu. Ce mai! Mă îmbătasem criță. Verii mei m-au dus acasă, mai mult tîrîndu-mă. Aerul rece de afară m-a trezit, dar nu se mai punea vorba de continuat cu uratul. Ajunși acasă la mine ne-am pus să împărțim banii. Ne-am luat la ceartă și eu, care eram casierul, nu am vrut să le mai dau nimic. A intervenit mama, dar și o soră a mamei, Anișoara, care locuia la Bicz și era în acel An Nou în vizită la noi, smulgîndu-mi bruma de “agoniseală” care a intrat în buzunarul verilor. Supărat și cătrănit că nu mă sprijineau, i-am tras o înjurătură lui tanti Anișoara și am zbughit-o afară, hotărît să fac din nou rost de bani. Înarmat cu o sabie teutonică, ghintuită cu tablă, așteptam la *film* să treacă cineva să-l pot prăda. Nu am așteptat mult, că iaca o umbră se apropia de locul unde stăteam pitit. Am ieșit în față și agitînd sabia deasupra capului am strigat: banii sau viața. Zăicanu, că era unul din copii lui Zăicanu, puse mîna pe o bîtă pe care o avea la șold, lîngă traista plină cu nuci și colaci, și-mi arse una peste cap că a doua oară în aceeași zi am văzut stele verzi și pămîntul care mă primește cu repeziciune la sînul său. Cînd mi-am revenit sabia dispăruse, ca și căciula. Era noapte, luna lumina feeric albul

zăpezii iar stelele de pe cer dădeau în alb. *Filmul*²⁷ la acea oră arăta groaznic. Întunecat, fără viață, lipsit de accesorii, nu se deosebea de o construcție oarecare. Oare așa să arate în momentele de ne-atenție, *iluzia*?

Înghețat bocnă, cu capul spart de la lovitura primită, am pornit către casă. Aici lumea era în panică, și mult mai concretă. De la fuga mea, văzînd că se face întuneric, apoi miezul nopții, au alertat miliția care, la datorie, cutreierau străzile. Numai la *film* nu s-au gîndit că aș putea fi. Oricum nu m-ar fi găsit, că eram căzut, dar cred că am fost împins în șanț și acoperit cu zăpadă, pentru că cel care m-a lovit, sigur a crezut că m-a omorît.

M-au bandajat, fricționat mi-au pus ventuze să-mi scoată răceala și am băut mult ceai. Așa am intrat în noul an, dormind sub zăpadă în șanț. A doua zi nu-mi mai aminteam înjurătura și nu am povestit ce mi s-a întîmplat cu adevărat. Am spus că niște țigani au vrut să-mi fure sabia și m-au lovit cu un par în cap. Asta-i tot.

De la imaginație la realitate este o cale tare ciudată. Am învățat că în imaginație unele lucruri sînt posibile și altele nu. Cel mai adesea, copil fiind, nu. Dar tare mai erau frumoase.

²⁷ Clădirea cinematografului.

Froim apărătorul jidanilor. Sifonul și limonada. Cărămida salvatoare

Îmi amintesc cișmeaua. Era în capătul drumului Botoșanilor, în Piața Unirii, chiar în centrul Tîrgului Ștefănești. Evreii pe vremuri o numeau Parlamentul Sîmbetei și a sărbătorilor. Adeseori, lîngă ea și în fața cimitirului eroilor sovietici își instala Iohan toneta pe roți, acoperită cu un coviltir, simplu și colorat, pentru a-l apăra de soare și de ploaie, vînzînd susan, acadele, înghețată, bomboane de toate formele și limonadă. Toate acele minunății erau făcute la Ionel Potop, care-și construise un laborator de cofetărie. Lumeee, lumeeee! Hei, hei... cum s-au mai dus vremurile. Era un tip interesant. Taică-său era măcelar, tranșa carnea și o vindea la Hală. A murit, sărmanul, de tînăr. La el acasă își încropise un fel de stație, alimentată cu curent de la un magnetou și, cred, era unul dintre puținii din Tîrgul Ștefănești, pe la anii 1955 sau 1956, la care, cu o galenă în urechi, puteai să asculți, printre hîrîturi și pîrîituri, noaptea tîrziu, în ceas de taină, muzică ca la radio. Cișmeaua cu un braț uriaș dădea la pompare un debit foarte mare. Din două mișcări se umplea o găleată de 10 litri cu apă. Vopsită în roșu, ieșea de departe în evidență. De jur împrejur erau clădiri jidovești lipite una de alta, care mai de care îmbiindu-te cu sofisticatele firme să intri, că poate, poate te-or prinde să cumperi ceva. Mergea chiar gluma cu badea Ioan care se ducea la cîmp, și-n drumul lui trecea pe lîngă crîșma lui Ștrul. Crîșmarul, respectînd un obicei de cînd vremea în lumea negoțului, stătea în pragul prăvăliei. Cum badea Ion trecea prin fața prăvăliei, Ștrul îl salută vesel: *bună dimineața bade Ioane.... bună dimineața Ștrul...intră Ioane să-ți dau o cinzeacă să-ți meargă bine azi...aș lua una să mă dreg că-mi arde gusa dar n-am bani...dar cine te întreabă de bani, ai să-mi dai cînd ai să ai*. Era o culoare magnifică. Mama mea, Pacuța Loghin, făcuse un stagiou îndelungat la școala evreiască a negoțului. Cred că cel mai bun învățător în ale comerțului a fost Ștrul Grisar. Pe vremea aceea maică-mea era gestionară la cooperație, acoperind raioanele de textile, confecții, mercerie, galanterie, în

permanentă concurență cu familia de evrei Cofler. Strul Grisaru avea o băcănie, vis a vis de magazinul unde lucra mama, și era un *monstru* de om la 180 kg, abia mișcându-se de povara pe care zilnic trebuia să o poarte. Era un om de o bunătate pe măsura handicapului pe care-l avea. *Pacuță, Pacuță*, îi spunea adesea lui maică-mea, pe care o îndrăgea foarte mult, *clientu-i stăpînul nostru și noi trebuie să știm să-l facem, fără să-și dea seama, că sîntem umilele lui slugi. Nu este o rușine, este o adevărată artă. Învăț să-l binedispui, să-l faci să-și uite necazurile și ți l-ai cîștigat de client permanent. Nu te crampona că nu are bani la ce-i propui tu și ar vrea să cumpere. Păsuiește-l, dar nu-l lăsa singur să aleagă momentul plății, sugestionează-l pentru a-l putea controla.* A murit după tejeșea de infarct. Grăsimea îi inundase inima.

Oricine ar vrea să contrazică subtilitatea școlii negustorești evreiești, că nu a fost așa, ar face o mare greșală. Evreul avea un simț înnăscut pentru acest gen de activitate. Comunitatea evreiască în orașul Ștefănești dăinuia de mai bine de 400 de ani. Cu toate prigoanele din timpul războiului, odată cu 23 august 1944, evreii și-au redobîndit drepturile pierdute. România a permis ca peste 20.000 de haluțim (pioneri), să ajungă la țărmurile, așa cum le consideră Iehuda Evron în cartea “De la Ștefănești spre Eretz-Israel (Țara Nouă)”, Patriei Străbune, înainte de 15 Mai 1948, data proclamării statului Israel. Pe la anii 1950, în Israel ajunseseră cam 400.000 evrei din România.

Pe la anul 1910, trăiau în Ștefănești 2883 de evrei. Pînă la 1918 Ștefăneștiul era graniță între România și Rusia și se spune că se făcea contrabandă de mahorcă și tutun. În 1930 numărul evreilor era de 2361, în 1941 de 1461, în 1947 de 870, astăzi nu mai locuiește nici un evreu în Ștefănești. Pînă la 1940 orașul Ștefănești era numit “stupul de albine”. Prin 1951, cînd m-am născut, evreii erau încă numeroși.

În vremea cînd sau întîmplat evenimentele pe care vreau să vi le povestesc, mama era gestionară. Pentru mine, era o vreme cînd toate lucrurile se făceau și se desfăceau într-un ritm infernal. Nu lipseam de la nici un film. Cînd nu aveam bani pentru bilet mă furișam printre picioarele spectatorilor și, după o goană în jurul sălii arhipline, fugărit de responsabili cu ruperea biletelor, îmi pierdeam în întuneric urma sub vreun rînd de bănci. Dar, alteori, făceam rost de

bani. Furam ouă din cotețul găinilor de acasă, dar și de la vecini, sau adunam fier vechi. Puteam vinde ouă în două locuri. La Leib Grisaru, la care puteam da și fierul vechi cu 25 de bani kilu, sau la Haim Cohn, la care ajungeam trecînd pe lîngă Sala Binder. Erau două *calități* de ouă, determinate prin trecerea acestora printr-un inel. Cele mici 65 bani, și cele mari 75 de bani. Mie îmi convenea să le vînd la Haim Cohn. Din cînd în cînd Haim nu era acasă și în locul lui vindea nevasta. Avea o nevastă mică, uscată, mioapă și puțin surdă care, de fiecare dată cînd suna clopoțelul, clintit de ușa pe care o deschideam pentru a intra în prăvălie, întîrzia puțin pînă ce se ițea din camera din fund. Chita noastră, pînă să vină, cum tejghelele erau joase și lungi și paralele cu o latură a dughenei, trăgeam sertarul și luam pe apucate o mînă de bani pe care-i introduceam în sîn. Era mult mai ușor decît colecționatul fierului vechi. A ținut mult timp acest lucru. Pentru a intra în grațiile familiei Cohn, deseori le curățam și mai apoi spălăm podelele cu petrol. Pe vremea teiului intram mai în fiecare casă de evreu, vînzînd pe te miri ce agoniseala noastră de o zi întregă. Nu o făceam numai pentru bani. Simțeam o atracție deosebită pentru comunitatea evreiască, în care aveam mulți prieteni. Ca o comunitate care se respecta, și evreii erau constituiți într-o bandă. De altfel, prietenii mei evreii aveau tradiție în organizare. Părinții lor, dar și cei mari, făcuseră parte din organizațiile de tineret sionist-socialist “Gordonia”, “Dror Habonim” și “Hașomer Hațair”. Mai tîrziu s-a născut, prin sinteză, mișcarea de tineret sionist-socialist “Gordonia-Macabi-Hațair”. Ștefăneștiul a avut o echipă de fotbal deosebit de puternică după 1950, numită “Macabi”, care a intrat în topul echipelor din acea vreme. Pe stadionul excelent din Ștefănești a jucat echipa “Progresul” București într-o finală cu “Macabi” Ștefănești.

Jucam și noi copii fotbal, de dimineată și pînă nu mai vedeam boamba în culoarea întunecată a ierbii, o dată cu lăsarea nopții. Jucam fotbal cu miză. Stadionul nostru avea în dotare terenuri de handbal, baschet, volei, fotbal, pistă de alergare, groapă de nisip, garduri etc. Jucam chiar în partidă cu jucătorii mari ai echipei „Macabi”, mai apoi „Progresul” Ștefănești.

Eu jucam cu o plăcere care-mi alunga orice oboseală. Nu urmăream nici un rezultat. De aceea nu mă certam cu nimeni niciodată. Jucam în picioarele goale, fără să mă deranjeze partenerii de joc care aveau bocanci cu crampoane.

Evreii nu erau, îndeobște, prea curajoși. Când începeau luptele între bandele din Ștefănești, jidanii se ascundeau. Nu te puteai baza pe ei. Dar când te prindeau singur, te bumbăceau de nu te mai vedeai. Aveam o situație privilegiată, prin poziția mamei printre evrei. Dar ulciorul nu merge de multe ori la apă. Cum casele evreiești, aproape toate la stradă, lăsau prima cameră pentru o activitate, erau tip vagon, iar magazinul unde lucra mama, era între aceste case, care, lipite una de alta, lăsau în spatele lor o curte spațioasă, închisă, despărțită de garduri ușor de trecut. În curtea din spatele magazinului era o cișmea, de unde se alimentau cu apă toate familiile de evrei din zonă. Peste gardurile ușor de trecut ajungeam în curtea lui Mose Puțințelu, sifonarul care făcea o limonadă de-ți lăsa gura apă. Cum Mose Puțințelu stătea în camera din față iar fabricuța era în spate, intram noaptea în atelier și luam mai multe sticle de limonadă, pe care mai apoi le duceam în podul brutăriei megieșe cu locul descris, un loc tainic, unde cu prietenii mei, Hidra, Țuri și cu Niță, mai obișnuiam să dorm în nopțile când plecam în hoinăreală.

Într-o după-amiază, mă trimite mama în curte după apă. Era o zi cu program redus și vroia să spele podeaua magazinului. Voios, căci căpătaseram voie la film, glonț m-am repezit afară în curte cu câte o găleată în fiecare mână. Am fixat pietrele sub căldări și am dat drumul la apă. Curgea cu presiune și deja mă și vedeam în fața filmului cu Carenț și alți prieteni de ai mei. Când, deodată, cineva pune mâna pe mine și aud: *stai Gică că nu ai unde să mai dai!* Era Froim împreună cu frații mai mari Idălă și Ușăr. M-am închircit de frică. Ce era să zic: *iaca stau...*, în timp ce ochii-mi fugeau în toate părțile, că poate oi găsi o cale pentru a o zbughi. Dar nu era chip. Eram înconjurat și deja mi se pregătea o chelfăneală. Puteam să strig după mama, dar nu era cea mai bună soluție, așa că le-am spus: *da, mă dau prins. Uite mă predau dar nu înainte de a duce gălețile cu apă în magazin lui mama. Dacă întârzii ea va veni după mine și voi n-o să mai puteți să-mi faceți nimic. Ceee, ne crezi fraieri?* ripostă Froim, care se erijase în conducător. *Froim, nu sîntem noi colegi de clasă? Mă poți prinde oricînd și, apoi, ca să nu mă pierdeți, ieșiți doi dintre voi în fața magazinului și unul să stea aici în spate. Sînt prins nu? Și după aceea merg să mă bateți unde vreți voi.* Bun și făcut! Respectînd convenția, mi-au dat drumul să duc gălețile în magazin, Idălă și cu Ușăr s-au dus în față, Froim, neîncrezător, a rămas în

spate. Situația era încă fără ieșire pentru mine. Mama, nebănuind nimic, mirată de destoinicia mea, îmi spuse să mă duc din nou în curte să-i aduc încă o găleată de apă.

M-am întors în curte, unde Froim era la datorie. M-am îndreptat către el vorbind în timp ce mă apropiam. Îi spuneam că trebuie să mai duc o găleată de apă înainte de a-mi respecta înțelegerea. Am pus găleata la umplut și, când a fost gata, l-am rugat pe Froim să mă ajute, să ridice el puțin găleata, pentru a aranja una dintre cărămizile suport de la cișmea. Nebănuind nimic, a ridicat găleata în timp ce eu m-am aplecat, am pus într-adevăr mâna pe o cărămidă, dar aceasta zbură imediat, în timp ce mă îndepărtam, către Froim, care de abia avu timp să se ferească. Cu avansul pe care-l aveam, cunoscând bine locurile am sărit gardul către Mose Puțințelu, apoi prin curtea învățătorului Pintilie, pe lângă bucătăria acestuia, am ieșit într-o mică ulicioară, iar de aici spre Ancel, care vindea gaz, am dat în Ștefan cel Mare și tuleo, vere! peste podul Bașeu. De acolo, după un ocol mare spre grădina de zarzavat, pe toloaca din spatele curții lui Papă Lapte, pe ulița Gălițoaiei m-am furișat acasă cu inima cât un purice.

În seara aceea nu m-am mai dus la film. Am așteptat-o pe mama acasă. Aceasta a venit cătrănită că nu i-am spus că plec. Ce puteam să-i spun? Am plecat capul vinovat, chicotind în sinea mea de păcăleala pe care le-o trăsesem celor trei frați, cu toate că nici prea mîndru de isprava mea nu eram.

Știam că o altă ocazie nu o să le-o mai dau. În cîmp “deschis”, nu aveau curaj. Nu am povestit la nimeni și, fiindcă nu s-a dus zvonul, cred că acest lucru a lucrat tăcut la apropierea noastră. Nu după mult timp devenisem prieteni buni.

Cuptorul de pâine, ascunzătoarea. Cinematograful vechi. Cîinele soldatului și prăbușirea plafonului din stuf peste spectatori. Muzica Lume lume, vagabondul

Din Piața Unirii, sau răspîntia cum mai era numită, iar de evrei „Parlamentul Sîmbetei și a sărbătorilor”, trecută de mult în uitare, porneau străzile Hîncu, Oituz, Mărășești și drumul Botoșanilor. Încercătura emoțională a acelor vremi este greu de redat. În jurul răspîntiei din orașelul nostru, povesteau cei în vîrstă, se ridicau, pe partea Hîncu-Oituz, magazinele, Oituz-Mărășești, sinagoga Hevre-Gah, Mărășești – drumul Botoșanilor Banca de Credit Mărunt, Hîncu - Drumul Botoșanilor, Biserica și cimitirul eroilor sovietici. Pe vremea mea, intrînd din răspîntie pe Oituz, pe partea dreaptă te întîmpinau două crîșme, plasate chiar pe colț, mai apoi magazinul de metalo-chimice, o mică dugheană cu țigări, dulciuri, măruntișuri apoi două frizerii alipite, dugheana lui Strul Grisaru și un atelier de tîmplărie. Apoi era strada Ștefan cel Mare, în care Oituzul se și termina, înțepînd-o perpedincular. Pe partea stîngă magazine, sifonăria lui Moise Puțințelu, o trecere îngustă printre clădiri, închisă cu un gard înalt, casa lui Froim, lîngă care era magazinul în care lucra mama, o frizerie, cuptorul de pâine, cinematograful sau *filmul*, cum îi spuneam noi, croitoria de lux și locuința lui Furman, ce mai rămăsese din casa Binder și iarăși strada Ștefan cel Mare. Peste strada Ștefan cel Mare era un teren ajuns maidan prin demolarea clădirilor ca urmare a bombardamentelor din timpul războiului.

Strada Oituz era permanent animată. În Piața Unirii grupuri-grupuri de gură cască care, de fapt, tăiau frunza la cîini, dădeau culoare locului, însuflețindu-l. Din Piața Unirii, în continuare, Drumul Botoșanilor intersecta Drumul Iașilor la Podul de Piatră și, după puțin timp de mers, ajungeai, pe partea stîngă, în grădina Publică, care ocupa o suprafață impresionantă.

Fugind de acasă, deseori nu mă mai întorceam în aceeași zi, așa că noaptea îmi găseam de culcuș pe unde apucam. Erau cazuri

fericite cînd reușeam să ne strecurăm nevăzuți în podul brutăriei. Locul era central și, cum spatele clădirii se termina într-o fel de curte comună, era greu să trecem fără să fim văzuți. Dar dacă reușeam, și de regulă reușeam, ajungeam într-un fel de pod în care urcam cățărîndu-ne pe un gard de nuiiele, apoi pe un acoperiș pentru lemne, care, înclinat, ne ducea către o gaură la înălțimea intrării în pod. Gaura am găsit-o eu, explorînd podurile comune cu cel al magazinului unde lucra mama. Deasupra brutăriei era cald și mirosul de pîine proaspătă ne crea o senzație de confort și siguranță. Gaura era mascată de niște scînduri care reveneau de fiecare dată la locul lor după ce le dădeam la o parte pentru a trece. Podul era acoperit cu un strat gros de lut cu paie și, din loc în loc, lăsa să se vadă scîndurile de dedesupt. În unele locuri acestea erau putrede sau chiar sparte. Deasupra cuptorului scîndurile erau slăbite de timp. Alegînd momentele cele mai zgomotoase din jur, și acestea erau de regulă spre seară, cînd Oituzul se umplea de larma oamenilor, zdrăngănitul acordeoanelor și muzica dată la maxim pentru a atrage publicul la *film*, rupeam cu atenție scîndurile crăpate cu cuțitul. Am făcut așa o intrare prin pod chiar deasupra cuptorului foarte înalt unde, într-un spațiu întunecat, pe care-l luminam cu lumînarea, ne-am făcut loc de dormit. Locul unde ne aflam era prea înalt pentru noi ca să coborîm în brutărie pentru a lua pîine, iar pentru cei ce lucrau acolo era chiar inaccesibil. Oricum, nimeni din preajmă nu bănuia că s-au procopsit cu chiriași. Podul fiind comun pentru toate clădirile alipite după moda evreească, erau practicate despărțituri, dar neimportante pentru noi. Așa că ajungeam cu ușurință deasupra *filmului* de unde, prin crăpăturile aflate în scîndurile descoperite și sufît, vedeam filmele de sus în jos. Toată grija noastră era să nu călcăm direct pe scînduri, ci pe grinzile apropiate de care acestea erau prinse. Așa, gratis, am văzut filme ca *Focuri în munți*, *Cîinele soldatului*, *Mai tare ca moartea*, cu hoinarul Chiștoc în plină revoluție bolșevică, *Haiducii din Rio Frio*, *Cîinele din Baskerville*, integral toate seriile din filmul indian *Vagabondul*, și altele pe care nu mi le mai amintesc. *Vagabondul* a fost ultimul film care a mai rulat acolo. Cinematograful, gata-gata să lase să se prăbușească plafonul acoperit cu sufît din stuf, era într-o clădire evreiască foarte spațioasă, de altfel, în care intrai de pe trotuarul străzii Oituz, printr-o ușă îngustă ce te lăsa să treci într-un culoar la fel de îngust, de unde trebuia, în trecere,

să-ți cumperi biletul, care era rupt când ajungeai la intrarea în sala de vizionare. În capătul culoarului se deschidea un spațiu larg, un fel de cameră de așteptare, de unde urcînd pe niște trepte dădeai la o parte niște draperii vișinii mari și foarte grele și intrai în sala uriașă pentru mintea mea de atunci, a *filmului*. S-a încheiat cu adevărat o lume. Locul era marcat de seva generațiilor care s-au perindat, de comerțul din jur, de sala Binder din colț, în care se țineau nunți, baluri, petreceri de toate felurile. Când spuneai *mă duc la film*, de fapt intrai într-o pre-lume care, cu farmec, te lăsa să te pierzi mai apoi în lumea iluzorie a peliculei de celuloid.

Cinematograful, devenit și Cămin cultural, își începea viața în noua clădire construită după anii 60 pe șoseaua Iașilor, în fața covăliei lui Coșleanu. Așezată cu spatele la Grădina Publică, cu parter și etaj, se impunea cu înălțimea ei și cu muzica dată la volum maxim în fiecare după amiază. Nu mai avea același farmec. La început nici nu avea curent electric. Țin minte un motor cu ardere internă care era pornit și care antrena un dinam, de la care se ducea curentul în sală, dar și la aparatele de filmat. În Ștefănești era construită o uzină electrică pe același principiu. Un motor pe motorină, prin intermediul unor curele mari așezate pe roți cu bandaj metalic lat, ca la batoză, antrena un magnetou uriaș. Ștefăneștiul era astfel electrificat. Venea curentul la ora 7 seara și la ora 21 sau 23 se întrerupea. Niculăiță era pe atunci electricianul dar și mecanicul de la uzină. La film se căznea Rîmbu care deși locuia la Bobulești, își făcea conștiincios serviciul, acoperind distanța făcînd naveta cu bicicleta. Oamenii, dar și noi copii nu mai simțeam aceeași emoție. Nu mă mai *puneam în film*, așa cum îmi spunea Carenț Țiganul care, peste noapte, s-a văzut vecin cu *filmul*. Jinduiam de dorul filmului vechi, care încă nu se demolase, că s-ar fi *rîschit* și clădirile alipite de el. Acum aveam loc berechet de dormit de când oamenii se mai răriseră pe strada Oituz iar unii evrei, jidani cum le spuneam noi din auzite de la cei mari, plecaseră în Israel. Când vă povestesc, cinematograful vechi era la locul lui, iar noi hoinarii ne făcuserăm un loc cald de dormit deasupra brutăriei. În anul acela tata, Cadinoiu Eugen, murise atacat de TBC. Știu bine acest lucru, că în anul următor bunica, mama lui taică-meu m-a dat la școală. Evenimentul trist care-mi lovise familia nu părea să aibă aceleași puteri și asupra mea. Dormeam în camera de mijloc când, spre ziuă, am fost zgîlțit și

trezit de strigătele și plînsetele mamei mele, Pacuța. În noaptea cu pricina, o noapte călduroasă de vară, tata a vrut să doarmă pe prispa²⁸ casei. Nu era prima dată, de cînd căzuse la pat bolnav, că făcea acest lucru. Mama îi aranja patul, punînd mai multe plapumi sub el, o pernă mare umplută cu puf de gîscă, cearșafuri și o pătură. Acestea erau suficiente pentru Eugen Cadinoiu. Nu știam de ce în zori de zi, cam pe la orele 3-4, este momentul cel mai prielnic pentru plecarea sufletelor. Cam toți dintre cei pe care mai apoi i-am petrecut au trecut în neființă spre ziuă. Mult mai tîrziu am aflat că între 3 și 5 dimineța este activ meridianul plămînului și că, pe acest considerent de respirație, muribunzii își dau mai ușor duhul. Tata a murit tot în acest interval. Era mare jale. Prea multe lucruri nu-mi amintesc. Parcă-l văd luat de vecine și pus gol, goluț pentru îmbăiere într-o covată mare din tablă zincată pe care o aveam pe lîngă casă. Apoi mortul așezat pe masă între lumînări, priveghiul, mirosul dulceag de corp intrat în putrefacție și furatul banilor de pe piept. Cu banii furați trăgeam a doua zi o fugă în Piața Unirii, de unde luam înghețată. Nu cunoșteam prea bine valoarea banilor, astfel Costică Iohan, dat afară de la restaurantul la care era șef Petrescu, și angajat pe atunci la cofetarul Potop, de fiecare dată mă înșela pe capete. Mai țin minte apoi ziua a treia, cînd tata urma să fie dus la cimitir, trecînd pe la Biserica mai întîi. S-a prăpădit tînăr. De abia împlinise 33 de ani. Eu, năbădăios și neastîmpărat, nesinchisîndu-mă de moment și de oamenii adunați „ca la mort”, alergam cu Țuri și cu Hidra printre ei, făcînd gălăgie, rotindu-mă pe unul din brațele nășăliei cu mare încîntare. M-am liniștit pentru moment, simțindu-mi urechea prinsă de o mîină fermă, care mă altoi și cu un picior în fund. Era fratele vitreg a lui taică-meu Costică Turtureanu, om de vază la primăria tîrgului Ștefănești. Am scos limba la el și m-am strîmbat cît am putut mai bine, înainte de a dispărea cu prietenii mei de acasă. Apoi nu mai țin minte ce s-a întîmplat. O perioadă mama a ținut doliu, dar era prietenă cu Mihai Loghin, un fost bun prieten al lui tata Eugen. Dar mai avea un pretendent, evreu, cu care i-a făcut cunoștință o soră mai

²⁸ Între prispa și cerdac este o diferență. Cerdacul este de regulă împrejmuit și izolat periferic de restul curții, pe cînd prispa oferă un spațiu limitat, alipit periferic construcției, cu trecere directă în restul mediului, protejată pe verticală și lipsită de protecție în orizont.

mică a lui taică-meu, Viorica, ce locuia la Botoșani. Aceasta era măritată cu un evreu și o ducea foarte bine.

Fără tată, hoinăream peste tot, făcându-i zile fripte mamei, și așa încercată de grijile datoriilor cu care rămăsese după moartea soțului. Dormeam, cum spuneam, pe cuptorul brutăriei și nu pierdeam prilejul să văd filmele care rulau. O dată mă uitam cu Hidra prin crăpătura podului la filmul Cîinele Soldatului. Era o secvență care-mi plăcea foarte mult. Eroii erau copii cam de vîrsta noastră care, întîmplător, au dat peste un cuib de „spioni”. Unul dintre copii era tocmai alergat și, în drumul lui, pentru a scăpa, se cocoțase pe o bîrnă. Deodată, scîndura pe care stăteam a cedat și sufitul de sub ea s-a desprins în plăci mărișoare care au început să cadă peste spectatori. Au fost clipe de groază pentru cei de jos și de mare spaimă pentru noi, care am zbughit-o ca din praștie prin gaura din spatele podului și tuleo, vere! pînă la podul Bașeului. Acolo ne-am oprit și, după ce ne-am asigurat că nu este nimeni pe urma noastră, am făcut cale întoarsă și, cumiți, ne-am amestecat cu gurile cască ce se adunaseră curioși la strigătele *se prăbușeșteee, se prăbușeșteee*. Spectatorii, în panică, se călcau în picioare fără să le pese, unii pe ceilalți, care mai de care să iasă și să se îndepărteze de pericol. Atent la cele ce se întîmplau în fața mea, legănat de o muzică care ajungea pînă la noi și parcă se potrivea momentului *lumeee, lumeee, soooră lumee*, am simțit o mîină ușoară care ma cuprins pe după umeri șoptindu-mi *Gică, Gică...nu te speria sînt eu mama ta*. Da, era mămica care îmbrăcată cu rochia ei preferată, dar cred că singura bună pe care o avea, buclată, albă cu picățele negre, care mai era o frumusețe, m-a luat gingaș de mîină și, așa, l-am cunoscut pe pretendentul evreu. Cine știe care ar fi fost destinul meu dacă mama se mărita cu el. Ceea ce înșă sînt sigur, destinul ei ca și întreaga sa viață ar fi fost infinit mai bun. Dar n-a fost să fie.

Într-o zi am văzut, din casă, trecînd prin fundul grădinii noastre, pe strada Ștefan cel Mare, o căruță cărînd un coșar mare și gol pentru depozitat cocenii de porumb și cîteva mărunțișuri. Mihai Loghin s-a înființat ca soț al Pacuței, mama mea, cu un cal și o căruță, un coșar, un samciu, un plug și o boronă, plus cîteva lucruri de îmbrăcat. Asta a fost toată averea lui taică-meu vitreg. Ba nu, mai avea o vie în Bîdiuți și... cam atît. Ca o ironie a sorții, astăzi, după 43 de ani, coșarul mai rezistă, dar și tatăl meu vitreg. Mama a murit,

sărmana, după o viață de dăruire și abnegație pentru mine și, mai târziu, pentru nepoata ei, Florentina Alice, fica mea, suferind tăcut neîmplinirea ei. Ce crudă poate fi uneori existența pentru unii!

Între timp, eu eram vagabondul. Smuls timpului, visam la faptele de eroism ale lui Coroi. De multe ori, fugind de acasă, ajungeam în pădure la Guranda. Aici auzisem că s-au petrecut cele mai multe dintre isprăvile aceluia care a fost considerat pe vremea mea un haiduc modern.

Dar despre astea ca și despre altele, mai avem vreme să stăm la taifas. După cele întâmplate, astăzi la distanță de acele evenimente, mă întreb: am fost normal, mai sînt normal? Cine-mi poate spune?

***Tatăl vitreg. La nuntă. Fănică și Georgel. Spălatul cu spirt. Iarna.
Foc și Ger. Mîini însîngerat.***

Ce, mai! Mihai Loghin era un bărbat cu adevărat frumos. Svelt, blond, cu ochii albaștri, la prima vedere nu era de loc de lepădat. Venea dintr-o familie numeroasă. Cît era flăcău stătea pe Ștefan cel Mare, la casa părintească, împreună cu sora lui, Dorica, măritată și devenită Bădărău. De fapt, în colțul acela locuiau cam toate rubedeniile de sînge, frați și cumnați. Dorica avea doi băieți, Fănică, cu un an mai mare ca mine, și Lică, cu vreo trei, patru ani mai mic. Trecînd pe lîngă un stog de paie, mergînd în echilibru pe un pîrleaz, treceai ușor în curtea lui Mitică Loghin, fratele mai mare al lui Mihai, și ogradă a lui Georgel și Lica, copii lui. Prin fundul curții lui Georgel treceam la Costică Loghin, alt frate, care avea o fată, Dica. Numele cred că venea de la Rodica. Tot în acel “colț”, trecînd prin curtea cumnatului Toma, căruia toți îi spuneau Tomiță, stătea Vetuca, altă soră a clanului Loghin. Tomiță avea un rictus la un ochi și, mai în glumă mai în serios, cei apropiați îl porecleau Ancel, ca pe un evreu chior cu numele respectiv. Era căsătorit cu fiica Mandiței, Andruța. Mandița, o soră vitregă a Loghinenilor, avea două fete. Andruța a rămas în Ștefănești, măritîndu-se cu Tomiță, cealaltă, de tînră a luat drumul Iașilor, unde s-a și măritat. Ce mai, n-aveai unde să dai de atîția loghineni! Unde mai pui că, rătăcit prin țară, dar atunci cred că era la Botoșani, mai exista un frate Vasile Loghin, care cică cizmar de profesie, și-a băgat picioarele în Ștefănești și a plecat aiurea. Ca să vezi în ce uriașă familie am nimerit prin alegerea mamei! Dar... calul de dar nu-l cauți la dinți.

Tatăl vitreg avea o mîină foarte grea, dar nu și-o murdărea în caftelile pe care frecvent mi le administra. Nuuuu, el folosea un băț elastic sau, de cele mai multe ori, cureaua de la pantaloni. Chiar că eram curios de fiecare dată, în afară de cazurile în care chiar eu însumi îl pregăteam pe sfîntul Neculai ca promisiune că nu voi mai cădea în greșală, cu ce mă va altoi. Aveam un fund așa de tăbăcit și obișnuit cu “mîngîierile”, încît nici nu mai plîngeam. Cum am

observat că asta-l enerva nespun de tare, mă încrîncenam în mine, și cred că de fapt era singura mea alternativă de a-mi arăta indignarea și, desigur, dezaprobarea.

Am mai observat un lucru rar în acea vreme. Cînd se îmbăta, și se îmbăta foarte des, scotea bani din buzunar și-i rupea. Da, îi rupea, dădea de băut la toată lumea care se nimerea să fie de față și-și arăta fără fereală disprețul față de autorități. Îi băga și-i scotea, îi bruftulua, iar pe cei care se nimereau pe lîngă el, îi apuca de mîini și le răsucea gata gata să le rupă. Își stimula o ură în el, care în ceas de beție deborda și-i învenina pe toți din jur. Nu putea avea un dialog coerent și, de fiecare dată cînd cei maltratați vociferau cerînd explicații sau încercînd o temperare, el striga sau, mai corect spus, urla fără noimă *marșș...marșș din fața mea*. Nu am aflat niciodată de unde provine înverșunarea. Se mîndrea cu “Virtutea militară” primită pentru acte de vitejie în luptă. După spusele lui nu a omorît nici un inamic. Trăgea pur și simplu în sus. Era trăgător la pușca mitralieră și a ajuns cu frontul pînă în munții Tatra. Una dintre grijile pe care le avea era să-și facă cît mai confortabil locul din tranșee. Spunea că erau momente în care stăteau zile întregi în nămol și apă, rebegiți de frig, blestemîndu-și norocul. O dată, era pe la Tîrgu Mureș, dăduseră peste un depozit nemțesc. Taică-meu, pe lîngă cîteva sticle de vin, și-a luat o plapumă și o pernă albă, pe care le căra cocoțate deasupra capului. Trecerea peste Mureș, s-a făcut noaptea tîrziu. Rachetele nemțești și ungurești luminau ca ziua, și cum se depista mișcare, urmau brandurile. El voia să ducă plapuma și perna în tranșeea de peste Mureș. Nu a reușit, sergentul i-a altoit o palmă de i-a sărit boneta, iar culcușul ambulant o luă pe apa Mureșului la vale. Dar nici sergentul nu mai apucă să ajungă pe malul celălalt. Un brand îi reteză capul. Așa era la război. Apoi a avut norocul, nu am aflat niciodată cum, să fie ordonanță la un căpitan prin zona Olteniei. Îl însoțea la chiolhanuri și-i ținea tira cînd călca în bătătura vreunei muieri măritate. Apoi a ajuns la paza unor stoguri de paie, chiar pe lîngă Ștefănești. Pentru el așa a luat sfîrșit războiul. Nici cu rudele lui nu se purta altfel. În rest, nimic de spus, își făcea treaba de gospodar. Acesta era tatăl meu vitreg, soțul mamei mele.

Mama era foarte respectată în Ștefănești. Prin hărnicie și fler de negustoreasă, a căpătat simpatia tuturor Ștefăneștenilor. Datorită poziției pe care o ocupa și a cotei de apreciere mereu în creștere,

autoritățile și persoanele care veneau în contact cu Mihai Loghin îi tolerau apucăturile. Cred că acest lucru a contribuit în timp la alimentarea unui câmp de ură și răutate care, pe nesimțite, a crescut făcînd din taică-meu vitreg un fel de fiară la betie.

Cu toate acestea părinții mei erau invitați la mai toate sindrofiele din tîrg. La nunți nici nu mai încăpea vorbă. În perioada aceea începusem să mă antrenez pentru dezvoltarea mușchilor și rezistența la frig. Pentru frig făceam asane din hatha yoga și exerciții de respirație, pranayama. Dădusem la biblioteca din tîrgul Ștefănești peste o carte de yoga...a unor bulgari. Pentru *mușchi* îmi făcusem o bară fixă în curte, și chiar la capetele unui băț gros agătasem două cioate prinse cu sîrmă și iaca, gata și o halteră! Mă sculam cu noaptea în cap, înainte să se trezească părinții, trăgeam o goană prin curte, ridicam haltera improvizată în reprize de câte 5, alteori 10 împinsuri deasupra capului, și reveneam tiptil în culcușul cald, care parcă mă aștepta uimit de isprava pe care tocmai o făcusem. Mai interesant era iarna. În chiloți, o zbugheam afară tot așa, în zori, și imediat ce intram în contact cu nămeții mari, nu joacă, pe atunci, mă frecam precipitat pe mîini și față, piept și picioare, doar, doar m-oi încălzi și tuleo prin zăpadă pînă în fundul curții și înapoi. Cînd puneam mîna pe mînerul ușii simțeam cum se lipește pielea palmei de clanța de metal. Brrr.... cînd îmi amintesc, stau și mă mir de ce o făceam. La școală, vis a vis de locuința mea și vecin cu iarmarocul, deja era un fel de SMT²⁹ unde, trecute în conservare pentru a fi trezite în primăvară, stăteau aliniate, cumiți, utilaje agricole: semănători, pluguri, grape, batoze etc. Profesorul Volintiru, la obiectul *Agricultura*, obișnuia să ne scoată din clasă și să ne aducă aici, pe teren, pentru a ne explica construcția și funcționarea respectivelor utilaje. Eu mergeam la școală iarna, îmbrăcat sumar. Parcă eram *dirică*, că așa mă apostrofa mămica, necăjită că o făceam de rîs. Dar mie, încălzit în urma “gimnasticii” de dimineată, chiar nu-mi era frig. Printre colegii mei înfofoliți eu păream un copil al nimanui, pripășit printr-o întîmplare la ora de agricultură. Dar nu-mi păsa. În secret le dădeam cu tifla la toți, chiar dacă, stînd prea mult în fața unui utilaj, îmi clănțăneau dinții ca mitraliera.

²⁹ Stația de mecanizare pentru tractoare.

Mai mult, aflasem eu că dacă mă dau cu seu de oaie devin din ce în ce mai puternic. Iar dacă mă spălam cu spirt medicinal pe cap și față nu mai aveam treabă cu frigul, și nici cu gerul iernii. O dată, părinții mei plecaseră la o nuntă prin Bîdiuți. Cred că la o rudă a lui taică-meu, din familia Brumă. Pentru a nu mă lăsa singur în casă în asemenea ocazii îi aducea, pentru a-mi alunga singurătatea, pe verii mei, Fănică Bădărău și Georgel Loghin. E drept că ne distram de minune împreună. Făceam focul în sobă, coceam semințe, și făceam “sirop” amestecînd sifon sau apă minerală - Borsecul era o delicată -, cu sirop de cireșe, mure sau vișine. Siropul parcă îl și văd. Se vindea la sticle de un litru. Sticlele aveau un aspect ciudat. Parcă erau stropite cu buburuze. Ce mai, făceam o adevărată orgie. În dimineața care a urmat plecării părinților la nuntă se făcuse ora 7 dimineața și ei nu mai veneau. Am ieșit afară. Era gerul ciurii. Zgribulit am intrat repede în casă. Verii mei au început să-și bată joc de mine. Știau de antrenamentele pe care le făceam și, văzîndu-mă fript de gerul de afară, chita lor. Rănit în mîndria mea, m-am îmbrăcat sumar, cu mîinile goale și capul descoperit, le-am spus că le voi demonstra că se înșeală.

Am ieșit din casă și, la început, chiar am crezut că e o joacă. Pe măsură ce mă îndreptam către casa lui Brumă, locul din care trebuia să mă întorc înapoi, gerul devenea din ce în ce mai insistent. Mîinile îmi amortiseră, iar urechile parcă-mi luaseră foc. Fruntea era rece, rece și respirația devenea din ce în ce mai grea și sufocantă. Nu am mai zăbovit, ajunsesem deja pe pod la Muraru, mai sus de Papă Lapte, cînd am făcut stînga împrejur și, alergînd de-mi pierdusem respirația că nu mai simțeam aerul oxigenîndu-mi plămîinii, bocnă, am intrat în casă. Verii mei beau sirop și mînceau pîine prăjită. Fără să mă gîndesc, pleosc am pus palmele pe care nu mi le mai simțeam pe plita încinsă. Nu am simțit nimic la început. Imediat un miros de carne arsă a făcut să retrag ca “fript” mîinile și, în momentul următor, am simțit în ele o durere ascuțită, ascuțită, de nesuportat. Presiunea sîngelui care începuse să circule prin țesuturile încă “congelate”, la care se adăuga și arsura de la plită, completa experiența prin care treceam. Am alergat din casă afară ca o vijelie, agităndu-le și suflînd din toți bojocii în ele în timp ce le frecam cu zăpadă. Zăpada nu-mi era de nici un folos, așa că iute m-am întors în casă și le-am cufundat într-o găleată cu apă rece ca gheața. În apa din găleată mi-am găsit

alinarea. Pesemne că nimerisem o temperatură intermediară, care a înlesnit revenirea circulației sîngelui din mîini la normal. Și mai cred că s-a întîmplat o adaptare a presiunii sîngelui, născută din relația cald-rece, la fel cum se întîmplă în cazul scufundătorilor de mare adîncime în momentul revenirii la suprafață.

Durerea insuportabilă din țesuturi s-a atenuat, lăsînd loc durerii provocate de arsuri. Așa m-au găsit părinții. După o săptămână zdravănă, m-au dus la spital unde, după un vaccin antigripal și curățarea palmelor arse, m-au bandajat.

Cine să fi fost de vină pentru cele întîmplate? Verii mei, eu? Nu știu nici astăzi. Eram copii.

Moti – băietul Hahamului. Moti și saltul mortal. Pocnitori de iarnă. Spaima lui Doru Bucșă. Fratele Ghiuri. Pantofii roșii. Promisiunea de al urma în moarte. Moartea lui Doru Bucșă

Moti Moscovici. Nu știu de ce i se spunea așa. De la el mi-a rămas în memorie un episod care mi-a marcat ulterior creșterea. Părinții lui Moti locuiau pe malul Bașeului. Comunicarea în Ștefăneștiul acelor vremi, în care mai recunoaștem și astăzi caroiul stradal, se făcea printr-o rețea de drumuri în linii aproximativ drepte, care în final alcătuiau imaginea unor pătrate și dreptunghiuri, cu străzi paralele. Fiecare pătrat, înaintea vremii mele, dădea seama de o anumită funcție administrativă, politică, economică sau socială. Dacă pe Hincu și Oituz, dar și pe Mărășești, erau magazine, breasla meseriașilor, Banca de credit mărunt, Precepția, dincolo de Ștefan cel Mare și paralelă cu ea locuiau cei ce asigurau anumite servicii mai deosebite. Tot aici locuia și hahamul Iosef Miller cu soția și copii săi, nu departe de podul Bașeului. Pe aici, nu cu mulți ani înainte, era un șir de sinagogi, începînd cu cea mare de lângă baia de aburi și continuînd spre sud est cu sinagoga meseriașilor, hederul lui Leibolă, sinagoga Puimilor, Șinimă Wolf, a croitorilor, Samuel Mose etc. În acest șir, existent doar parțial în momentul redat de mine, între sinagoga Șinimă Wolf, și a croitorilor își avea locul Tăierea rituală a păsărilor și a vitelor admise de evrei, unde locuia hahamul din Ștefănești, care avea și funcția de “mohel”, adică cicumcidea pruncii la opt zile de la naștere, ca simbol al legămîntului dintre Dumnezeu și Avraam.

Moti era cu un an mai mare ca mine. Cum era obiceiul la evrei, purta pe creștetul capului un fel de bască mică, de care nu se despărțea niciodată. O dată, la școală, pe la început, povestea vărul meu Fănică, care era în aceeași clasă cu Moti, profesorul Mocanu cunoscut de altfel pentru așezarea sa antisemită, se enervase și striga

la acesta să-și de-a jos de pe cap *cipileauca*³⁰, că așa o numea el. Încăpăținat, dar și speriat, Moti nu vroia în ruptul capului să renunțe la ea. În timp ce Mocanu se apropia hotărât de Moti să-i ia cipileauca, acesta s-a retras în fundul clasei, care avea trei rînduri de bănci, și s-a urcat pe ultima bancă din rîndul de mijloc. De aici îl amenința că se aruncă peste bănci dacă se atinge de el. Toți colegii acestuia s-au refugiat în zona catedrei și în spatele profesorului Mocanu. Între Moti și Doru Bucșă, fiul primarului de atunci, era o rivalitate mai veche și nu știu cum, povestea Fănică, românii din clasă sau coalizat împotriva evreului. Așa că atunci cînd Mocanu a stîrnit animozitatea, toți erau curioși ce se va întîmpla. Moti vorbea serios. Înalt, svelt, era bine făcut pentru vîrsta lui, și puțini puteau să se laude că i-au făcut față la bătaie. Acum, pornit și decis să facă regulă în clasă, Mocanu nu mai putea da înapoi. S-a apropiat de Moti, repezindu-și mîna spre cipileauca acestuia. Înainte să-l atingă, Moti, fără nici o ezitare, și-a dus amenințarea la îndeplinire. S-a aruncat peste bănci pe burtă la distanță destul de mare de locul în care era cocoțat. În cădere s-a lovit la cap și și-a fracturat mîna stîngă. Dar cipileauca tot nu a dat-o jos de pe cap. După aceea am aflat și noi că păstrarea căciuliței pe cap făcea parte dintr-un obicei al sioniților și că pentru ei era un mare păcat dacă renunțau la el. Am aflat de circumciziunea făcută de moheu la opt zile de la nașterea pruncului. Acesta era un act de o deosebită importanță pentru comunitatea evrească, care afirma legătura nașterii pruncului cu poporul evreu. La vîrsta maturității copii evrei erau trimiși la melamed unde erau învățați cum să-și puie *tfilin* (filacterele) pe cap ca și rugăciunile adecvate. Ignoranța³¹ noastră era îngroșată și de atitudinea parcă voită a unora dintre profesorii refractari la orice fel credință. Oare ce s-ar fi întîmplat să fi fost mai atenți la cele ce se petreceau și se pierdeau în jurul nostru ... dar noi eram copii și respectam disciplina clasei și a vremii, dar și vrerea tovarășului profesor Mocanu, că așa era pe atunci. Și, apoi ... pe vremea aceea, copil fiind, altele erau grijile mele așa că, chiar dacă aș fi știut de hasidimii rabinului, nu mi-ar fi păsat.

Și, uite așa, dăm drumul la zăgazurile amintirilor și ele se învolbură din spate, doar, doar or prinde niscai lipeală la nostalgia

³⁰ Un fel de două feluri, adică nici nu acoperă capul dar nici descoperit nu-l lasă.

³¹ Aici, în sens de ne-cunoaștere.

noastră. Doru Bucșă trecea drept un copil de bani gata, înfumurat și încrezut. El era lider al unei bande numeroase. Erau mulți dintre cei mai tineri din târgul Ștefănești care considerau o onoare să slujească în banda băietului primarului Bucșă. Șaten, cu ochii albaștri, ajunsese să creadă că totul i se cuvine. Împotrivirea lui Moti, dar și a celorlalți lideri de bande, îl încrâncena și-l făcea să fie foarte răutăcios, nu numai cu aceștia, cu care, în clase și ani diferiți, era și coleg.

Ghiuri era fratele mai mare al lui Doru. În anturajul în care se învârtea ajungeam și eu destul de des, în calitatea mea de hoinar. Le cumpăram țigări, eram copil de mîngi la fotbal, dar am ajuns destul de repede coechiperul lor, le țineam tira³² cînd jucau pocher. Erau mult mai mari de vîrstă. Cînd venea iarna cu Ajunul Crăciunului și Anului Nou, mă duceam special pe Ștefan cel Mare la intersecția cu Oituzul. Zăpada era cam tot timpul însîngerată de bătăile ce se încingeau între cei mari. Și auzeam povești de groază despre cine pe cine a tăiat. În asemenea ocazii mă dotam și eu cu pocnitori speciale, dar și cu plute pe care le pocneam, izbindu-le cu călcîiul sau împușcînd cu pistoale speciale pe care le cumpăram din târg, de la tarabele țiganilor. Mama era atunci gestionară la cooperatie și avea în grijă cofetăria din Ștefănești, așezată în casa lui Sami și Idălă, nepoții lui Cofler, aproape de Leib Purcel, pe strada Hîncu, nu departe de casa unde locuiam. Fiind singura cofetărie din zonă, în preajma sărbătorilor mama era foarte aglomerată. O dată, în ziua de Ajun de An Nou, mama tocmai terminase programul și se pregătea să închidă cofetăria. Eu plecasem între timp și nu mă îndepărtasem prea tare, că am auzit în spatele meu zgomote puternice și o voce care, în timp ce izbea cu piciorul în ușă, zbiera: *Tanti Pacuțăăă deschide, deschideee ușaaa*. Era Doru Bucșă, care ținea musai să intre în cofetărie. Pe loc mi-a venit o idee. Am alergat acasă care, după cum vă spuneam, era foarte aproape, mi-am luat din ascunzătoarea de sub patul din camera din mijloc pocnitorile speciale și m-am întors grabnic la cofetărie. Doru era înăuntru, împreună cu încă o cunoștință de-a lui. Pocnitorile pe care le aveam erau construite foarte simplu. Într-o hîrtie cerată pe o parte se puneau pucioasă de chibrit amestecată cu puțin praf de pușcă. Cam cum se făceau țigările din foi. Se treceau două sfori tari cu noduri la capetele prinse, care făceau un interval comun cam cît

³² Adică, asiguram pînda, sau cum se mai spune în jargon, „țineam de 6”.

ținea suprafața acoperită cu amestecul de pucioasă și praf de pușcă. Dacă se trăgea simultan de ațele ieșite în afara pocnitorii, prin frecarea puternică produsă de noduri se producea o explozie, care uneori putea fi destul de puternică. Cum spuneam, am ajuns la ușa cofetăriei, am legat vreo trei pocnitori de urechile belciugilor din ușă și m-am întors în cerdacul casei mele unde m-am pitulat după poartă. Prin crăpăturile dintre scîndurile porții urmăream cu suflitul la gură ce avea să se întîmple. Ușa, umflată de la umezeală, se închidea și se deschidea mai greu. Trebuia forțată puțin. După ce Doru și-a făcut cumpărăturile, am aflat de la mama, acesta a tras tare de ușă, care nu s-a deschis din prima. A doua oară a zmucit mai tare ușa, care se deschidea în interior și, la nivelul capului acestuia, a văzut o flacăra puternică urmată de două explozii un după alta și de strigătele îngrozite ale lui Doru: *ajutoor, ajutoor săriți că mă omoară bandițiiii*. A urmat rostogolirea comică, pînă sub tejgheaua unde s-a ascuns. M-am speriat și eu, care am văzut în noapte flacăra, dar și mama a tras o sperietură grozavă. Ea chiar credea atunci că cineva a vrut să-l ucidă pe băiatul primarului, care lăsase sub tejghea și o pată mare umedă. Dar emoția mi-a trecut repede la vederea celor care s-au întîmplat pe urmă. După primele momente de panică mare, Doru se iți cu capul prin ușa cofetăriei și, după cîteva asigurări că nu-l paște nici o primejdie afară, urlînd ca din gura de șarpe, probabil în mintea lui zicea că sperie eventualii agresori, o luă la goană de-i scăpărau călcîile spre răs_pîntie, și de-acolo mai departe, pe Mărășești, spre locuința lui, care era vis a vis de telefoane. Măi să fie! Iaca că și marele Doru Bucșă putea fi înspăimîntat. Din momentul acela, în care chiar mi-a fost milă de el, l-am privit cu alți ochi. Dispăruse la el aerul de înfumurare și coborîse la nivelul oamenilor obișnuiți. Mai tîrziu am aflat că a rămas multă vreme ferm încredințat că, atunci, a fost ținta unui asasinat pus la cale de una din bandele rivale. Din cînd în cînd mă mai însoțeam cu Doru, și chiar de cîteva ori m-am furișat singur, alături cu el, în podul casei sale, unde avea o adevărată cazemată. Arme, prăștii, arcuri, sulii, pietre pregătite, nisip un binoclu mare militar, și o pușcă uzată de vînătoare probabil șutită³³ din casă de la taică-su. Venise primăvara și, o dată cu ea, apele Bașeului se umflaseră. Apele veneau învolburate și se spărgeau în

³³ Luată fără consimțămînt.

niște parapeți puși înadins cu cîțiva zeci de metri înaintea podului pentru a-l proteja, dar care serveau și pentru măsurarea înălțimii apei. În acest scop aveau, pe partea verticală, care urca aproape pînă la înălțimea podului, de 6-7 metri, o fișie de tablă marcată din zece în zece cm. Obişnuiam să merg la podul Bașeului și să arunc cu pietre în apă, adeseori să fac baie, sărind de pe parapeții pe care urcam pe partea înclinată. Alteori, cînd apele urcau pînă la nivelul acestora, saream chiar de pe balustrada podului. Aveam, în cazurile cînd apele nu se ridicau prea tare, chiar un culcuș sub pod, unde intrai prin apă. Era greu de dibuit³⁴. Așa că mai dormeam din cînd în cînd pe acolo. O dată eram la Podul Bașeului singur, și-mi omoram timpul trăgînd cu praștia în cuiburile de vrabie sau în vrăbiile care se așezau pe grinzile podului. Deodată am văzut cum se ridică colbul dinspre tîrg și pe cineva care alerga din răsuflet către pod. Cînd s-a apropiat ... era Doru Bucșă. Abia trăgîndu-și sufletul îmi spuse că vrea să se înece. Fără să stea pe gînduri își dădu jos frumusețe de pantofi roșii, se urcă pe pod și ... nu a avut putere să continue. S-a dat jos și a început să plîngă spunînd cum l-a bătut fratele lui mai mare, Ghiuri și cum imediat ce a scăpat din mîinele lui a venit în fugă spre podul Bașeului cu gîndul să se înece. Dar nu are curajul. *Ascunde-te*, i-am spus eu care l-am văzut de departe pe Ghiuri. *Lasă pantofii aici, și eu am să-i spun că te-ai aruncat în apă și nu te-am m-ai văzut*. L-am condus pe Doru în ascunzătoarea mea și mi-am continuat vînătoarea de vrăbii. Ghiuri era încruntat, și mai și avea în mînă o jordie cu care din cînd în cînd șfichiuia aerul.

- Ce faci aici Gică? Așa-mi spuneau toți atunci. Gică, de la Gheorghe. L-ai văzut pe Doru?

- Păi ... a trecut pe lîngă mine și mi-a lăsat mie pantofii care, uite-i, sînt acolo, lîngă parapet. Apoi s-a urcat aici, pe grinda asta, și a sărit în Bașeu. Eu nu l-am mai văzut după aceea.

- Doruuu, Doruuu a început să strige Ghiuri, și mai apoi ajutoor, ajutoor ...

Dar nu era nimeni în afară de noi. Era ziua în amiaza-mare și un soare fierbinte, anticipînd vara care se apropia, ținea ascunsă suflarea din jur a tîrgului. Ghiuri se întoarse și o porni la fugă, îndepărtîndu-se de pod. Se ducea după ajutoare, crezînd pe bune că Doru sărise în apă

³⁴ Văzut, găsit, ghicit.

și s-a înecat. Între timp, rîzînd de farsă, Doru ieși afară din ascunzătoare. Comenta și se înfoia, încurcînd neatent pantoful drept cu cel stîng. Dar ce mai conta? Înșelăciunea a reușit. Foarte curînd, Ghiuri se întoarse cu taică-su. Acesta, vinețiu de spaimă, gras, sprijinit pe ditamai picioarele care goale și trufase, tronau în nesimțire, încurcate în niște sandale uriașe, descheiate, vocifera și cerea răspunsuri: *undeee.....undeee*, de parcă *ucigă-l toaca*³⁵ îi luase restul de grai și rațiune. Păi ce să vă mai spun. Doru, o luă tare de tot chiar în fața mea. Și apoi, ca în Caragiale. Pupături și lacrimi de bună revedere. Marele primar se tot duse spre casa lui, dar nu înainte de a-i șopti ceva la ureche lui Ghiuri, în timpul în care Doru avea treabă cu mine.

- Vezi tu Gică, mă luase Doru pe după umeri. Eu chiar am vrut să mă înnec. Dar nu a vrut Dumnezeu să mă lase. Ai văzut și tu. Și după aceea, ce bucurie pe ai mei, nu? Tu nu ai de gînd să faci la fel? Dar nu trebuie să spui la nimeni, ne-am înțeles. Da?

Ce să răspund la asemenea întrebare intimă, mai ales că-l vedeam pe Ghiuri cum se tot uita în sus și în jos pe singurul drum de trecere peste pod. Nu-mi mirosea a bine. Așa că, făcînd pe prostu', am început să promit, că acum nu m-am gîndit la asta dar, data viitoare, cînd Doru o să mai încerce înnecul, cu siguranță că-l voi însoți. Cît despre povestit cele văzute, nici vorbă să fie, să mor eu. Și chiar nu am povestit la nimeni. Nu pentru că am promis. Așa eram eu.

Și au trecut anii în zbor, lăsînd uitarea și colbul³⁶ peste toate întâmplările copilăriei. De multe nu-mi mai aduc aminte. Simt că unele lucruri parcă se împotrivesc să iasă la iveală și urzesc sub, plapuma uitării, momente de ele știute care, cîndva, vor ieși în cîmpul plin de nostalgie al vieții mele. Doru și Moti...și iertat să-mi fie faptul că s-ar putea să nu-i pronunț corect numele..... sau dovedit două modele care, pe neștiute, mi-au influențat existența.

³⁵ Scaraoțchi, tartorul dracilor.

³⁶ Praf.

Cimitirul din Burci. Cavoul, stafile și alte amintiri

Să nu mă întrebați cum de am ajuns să dorm prin cimitire. Era vremea cînd, împreună cu hoinarii mei, dădeam iama prin grădinile oamenilor, le stricam bunătate de bulgărie sau ne strecuram pe nevăzute și beam lapte de la țîța caprei. Nu se putea la așa activitate să nu ne *împrietenim*³⁷ cu miliția. Ne căutau cu atîta ardoare încît, ca să nu luăm foc din îmbrățișare, ne ascundeam, atît cît trebuia ca părinții noștri să plătească pagubele pe care le făceam și să-i mai tempereze cu cîte o damigeană de vin pe inimoșii milițieni. Așa ne-am oploșit în cimitir. Dar, mai întîi, în cimitirul din “burci”. Se intra printr-o poartă mare, cotind la dreapta din șoseaua ce ducea spre Stîncă. Chiar pe acolo aveam să am, mai tîrziu, mulți colegi de clasă, Muraru Dan, Horeanu ... La Dan mîncam multă miere de albine și chiar credeam că agilitatea și sprintul pe care-l avea, cînd în diverse ocazii eram puși în condiția să ne întrecem, se datorau acestui aliment. El era campionul nostru la alergări. Cimitirul din burci se termina într-o vale adîncă, cu o pantă vîlurită, pe care noi, copii, ne dădeam iarna cu sania. Era destul de abruptă că, dacă te țineai bine și nu te răsturnai pînă în vale, ajungeai chiar pînă la marginea Bașcului și, cîte o dată, chiar pe ghiața lui. Burciul făcea concurență dealului din drumul Botoșanilor. La distanță de acele vremi îmi vine în minte un accident groaznic. Unul din frații Burcă – și cine poate să spună dacă a fost chiar o potriveală, *Burci-Burcă* -, a căzut de pe sania cu care se prăvălea la vale. O alta l-a izbit puternic în piept. A murit sărmanul. Și alte accidente au mai fost, dar noi uitam repede, că tare mai era bine pe tiliuș³⁸, și grozave tumbe mai făceam în căderea de pe sânni. Nu mai spun ce larmă și veselie era cînd se răsturna bobul! În cimitir se intra și prin spate, pe la pîrtia de sânniuș. Vara, aici era plin de soc, cîtină iar iarba necosită dintre morminte devenea pentru noi o saltea adevărată. Stăteam culcați pe spate și, cu fața la stele,

³⁷ Să fim luați în atenție, supravegheați.

³⁸ Alunecuș.

încercam să le numărăm ca să adormim mai repede. Eee, dar farmecul era când deasupra mormintelor apăreau luminițe ciudate. La început tremura și fierea în noi. Și chiar după ce ne-am “documentat”, tot rămâneam încremeniți. Ne împingeam unul în celălalt ca, simțindu-ne, să devenim mai tari. În cimitir aerul parcă era aparte. Cred că mai degrabă emoția ne crea această senzație. Oricum, pe timp de noapte nu ne făceam probleme. Nimeni nu îndrăznește să ne caute prin acele locuri.

Acum parcă și văd altă secvență în care, cu frații Cristescu, Nicu Dascalache, Paul Lupașcu, Ionel Bunduc spus și Băiatu, dar și mulți alții, ne materializam imaginația jucându-ne de-a hoții și vardiștii. Jur că mi se sfișie inima la neputința care mă încearcă în timp ce mă forțez să scot din negura uitării chipurile acelor care, viețuind alături de mine, mi-au însuflețit copilăria umplînd-o de farmec și savoare. Unde-mi sînt toți camarazii, sub ce înfățișare îi pot găsi azi? Oare ei mai păstrează ceva din lacrima de cleștar a copilăriei? Unde sînteți, unde sînteți... de ce a-ți *murit* așa de tineri și m-ați lăsat să port povara unei devenirii care atunci ne părea a tuturor?

Nu departe de cimitirul din burci, aproape de ieșirea din Ștefănești, se ajungea la biserica din mahala, o biserică veche, construită pe vremea lui Ștefan cel Mare. Aici era un cimitir mare, cu alei frumoase îngrijite și chiar o mulțime de copaci. Cimitirul din mahala era pe departe mai frumos și mai elegant ca cel din burci sau ca cel din Bîdiuți. Printre mormintele împrejmuite cu gărdulețe din fier forjat, cu cruci din metal sau chiar din marmură, se strecurau sfioși vizitatorii în zilele de sărbătoare, aprindeau lumînări și împărțeau pomeni. Toți erau blajini, într-o atmosferă blajină, păstrînd în suflet ... *blajinii* ce vor fi într-o zi. Ce mult îi schimba pe oameni o vizită la cimitir! Ar trebui, poate, ca toată lumea să facă acest lucru mai des. Găsisem o altă ascunzătoare prin aceste locuri. În cimitir exista un cavou³⁹, construit cu mult timp înainte de a veni noi pe lume. Se ridica ca o buburuză deasupra solului și, după ce deschideai ușa, coborai în criptă⁴⁰ pe cele 5 sau 7 trepte. Jos se lărgea în formă de “T”, spre capetele căruia știam că erau zidite două sicrie. Acolo

³⁹ Loc de veci, cu posibilitate de acces la nivelul sicriului sau uneori, sicriilor.

⁴⁰ Mormînt.

era foarte rece, că totul în jur era cimentuit. Pentru dormit foloseam paie sau fin, după vreme, care se găseau în cantități mari prin jur. Din când în când ieșeam prin spatele cimitirului, care dădea într-o pășune mare, cât vedeai cu ochii, ce despărțea târgul Ștefănești de Stînca. Bașeul ajungea și prin aceste locuri, dar era din nou învins de un al treilea pod, nu foarte departe de cimitir. La miez de noapte alunecam ca niște stafii către șosea și, acoperiți cu cearșafuri albe, cu felinare din bostani, zdrăngănind din lanțurile pe care le purtam în jurul pieptului și scofînd gemete, speriam rarii trecători întîrziați de la film sau de la vreo petrecere.

Eram stăpîni absoluți noaptea prin acele locuri. Dacă speriam trecătorii nu o făceam pentru a ne distra. Noi chiar ne ascundeam. E adevărat că, de cele mai multe ori, ne ascundeam, dar nu ne căuta nimeni. Dar de unde să știm noi aceste lucruri? Așa, și în același scop, am mai descoperit un loc “select” pentru “vremuri” grele. Chiar lângă răspîntia târgului Ștefănești, în curtea bisericii, se afla cum se află și astăzi, cimitirul eroilor sovietici. Un mormînt bătut de vreme s-a surpat chiar lângă gardul bisericii. Aici era unul din cele mai strategice locuri. Puteam urmări, printre tufele de brusturi, toate “mișcărilor” inamicilor. Aproximasem groapa cu usturoi verde, ceapă, mămăligă, nu uitam nici de țigările *Mărășești* sau, cîteodată, *Naționale*, pe care le cumpăram cu trudă mare de la Costică Iohan. Dar ne făceam țigări și din tutunul pe care-l extrageam din chiștocurile de țigară culese din răspîntie, film sau restaurant. După asemenea acțiuni eram murdari din cap pînă în picioare, așa că ieșeam mai mult noaptea, cînd ne aprovizionam cu mîncare, devastînd grădinile oamenilor. Sau hoinăream pe cîmpuri și veneam noaptea la culcuș.

De ce făceam aceste lucruri, căutînd tenebrele, nu știu să răspund. Toată existența mi-a fost încercată de un neastîmpăr care nu mi-a dat voie să mă așez, ca ceilalți din jurul meu. Orizonturile, oriunde au fost și oricum s-au arătat, m-au incitat și m-au chemat nu pentru a le desluși. Mi-am dat seama de acest lucru la un moment dat. Că nuuu ? ... Nici un călător nu a trecut prin orizontul terestru și, dacă nu a trecut, oare nu înseamnă că orizontul poate, la un moment dat, să se resoarbă pentru a potența o călătorie “stelară”?

***Hoții. Magazinul devastat. Eroul. Pacuța Loghin bănuită de
înscenarea spargerii.
Pacuța Loghin***

*A venit aseară mama
Din sătucul de departe
Ca să-și vadă pe feciorul
Astăzi domn cu multă carte*

Nu vreau să cred că noi, cei născuți din mamă, uităm așa curînd de căldura cu care aceasta, după acel moment de încremenire între viață și moarte spart de plînsul pruncului care am fost, ne-a învăluit și protejat pînă la maturitate. Pe mulți, i-am auzit că nu au fost doriți, justificîndu-și astfel indiferența de mai tîrziu. Eu am fost altfel. Am crezut că-mi iubesc mama, dar nu am fost la înălțimea nevoiei pe care a avut-o în ultima parte a vieții ei. Lucrul acesta îmi sfîșie astăzi inima.

În evoluția mamei mele disting cîteva perioade. Cînd eram de-o șchioapă trudea din greu la pămînt. Parcă o și văd ... Avea o rochie cu bulinuțe, cu poale largi, învăluind niște picioare puternice. Bine făcută, brunetă, cu coade lungi, ochi migdalați, era frumoasă. Muncea mult pentru datoriile făcute de tatăl meu drept, Eugen Cadinoiu. În casa noastră se vindeau vin, țuică. Din puțina vie pe care o aveau părinții mei, completînd stocul de vin pentru vînzare, cumpărînd la negru vin din Bobulești, Românești, țineau o crîsmă în toată regula. Sigur că nu era voie. Se făcea concurență restaurantului și a altor bodegi oficiale din Ștefănești. Dar era o sursă sigură de subzistență și merita. Venea în casa noastră lume felurită. Cum se spune, *de la vlădică la opincă*. Chiar așa era. Primarul Bucșă, comandantul de post Ursu, contabilul șef de la cooperatie, Volintiru... dar cîți nu se perindau! Un client permanent, cu totul special, a fost dascălul bisericii din tîrg, Robu. Dimineața trecea pentru o *țuiconomicină* cînd mergea la slujbă, iar după slujbă uita să

mai plece de la masa unde-și bea, sfert după sfert, vinul. Doamne, și ce frumos cînta! Era o încîntare să-l ascuți. Tata Eugen, adeseori, îl însoțea cu vioara. Eu mă împleticeam printre picioarele mesenilor și, mai ales de la Robu, mă alegeam de fiecare dată cu un bacșiș. Alteori mi-l luam singur. Dar ce vorbesc? Era și Farfulea la flaut, Stîngaciul la vioară... ce vremuri! Aaaa, și ce carne aducea Iohan cel bătrîn de la Hala de carne, unde tranșa animalele din comună! O dădea în schimbul băuturii. Mai era un măcelar, Jan Gorban, dar toți îi spuneau *doctorul*, că o făcea pe veterinarul. Și de la el părinții mai luau carne.

După moartea lui taică-miu, aveam aproape șapte ani, și măritișul mamei, mai mult din cauza mea, cu actualul tată vitreg, Mihai Loghin, casa noastră devenise foarte cunoscută în Ștefănești. Nici nu era prea greu. Așezată în apropierea răsîntiei, pe strada Emanuel Hîncu, lîngă Hală, piață și iarmaroc, fostă crîsmă evreiască, nu trebuia decît să-și deschidă ușile. Treaba a mers foarte bine pînă prin anii ..60. Din ..59 începuse colectivizarea, iar cei care erau mai înstăriți erau denunțați ca fabricanți, culaci sau chiaburi. Anii ..50 încă nu erau uitați. Era din ce în ce mai greu să treci noaptea cu vinul de “contrabandă” printre străji. Țin minte că, într-o toamnă, eram cu mama și cu Jan Gorban-doctorul la adus sfecla de pe o tarla din coasta Bobuleștiului. Se lăsase întunericul la a nu știu cîta căruță de sfeclă cînd, în loc să venim în Ștefănești, *doctorul* mîna caii pe drumul Iașilor, spre Bobulești. La o oră tîrzie de noapte am ajuns în satul Românești, chiar în intersecția unde sătenii o iau spre imaș și, de acolo, pe o ulicioară, am luat-o în deal unde, după puțină vreme, ne-am oprit la un gospodar. După o șoșoteală rapidă între maică-mea și acesta, am văzut cum se deschide poarta larg, lăsîndu-ne să intrăm în curte. Imediat căruța a fost descărcată de sfeclă, dar era mai mult frunză decît sfeclă și, în loc, au fost urcate două butoaie la cîte o sută de litri de vin. În coșul căruței s-au pus mai apoi din nou sfecla și frunzele, pentru a masca fapta. Ne-am luat rămas bun și, ușor, ne-am îndreptat spre casă. Să fi fost două dimineața cînd am ajuns în dreptul morii din Ștefănești. Aici, din umbra nopții, se desprinseseră două umbre care strigară la noi: *stai!* Era straja. Credeam că ne-au prins, dar mama s-a descurcat bine. Atunci am înțeles de ce mă luase și pe mine. Eu eram un paravan, ca și sfecla din căruță. Eram tare mîndru de *calitatea* mea.

Sătenii își ascundeau vinul prin ascunzători de ei știute pentru a nu-l declara. Cota către stat, pe vremea aceea, era foarte mare. Apoi s-a întâmplat colectivizarea. Părinții mei au rezistat pînă în 1962. Veneau în grup numeros. În frunte cu activistul Teodorescu săreau peste poarta legată cu sîrmă, zgîlțiau ușile, le deschideau cu forța și proferau amenințări. Mulți⁴¹ au fost bătuți zdravăn pînă cînd au semnat înscrierea la colectiv. Și noi am fost forțați. Mama era foarte diplomată și, de fiecare dată, cu toate spaimele trase, aplană tensiunea și mai obținea o amîinare. Dar totul costa. De fiecare dată se termina cu un chiolhan⁴². Din acele timpuri tata Mihai a căpătat o repulsie la adresa autorităților, care nu l-a mai părăsit niciodată. Cu certitudine că în altă conjunctură, taică-miu ar fi excelat, fiind altceva decît imaginea de azi. Acum, la distanță de acele sinistre momente ale colectivizării, știm că în cei 3-4 ani de colectivizare forțată au murit mai mult de 11 mii de țărani. Un alt 1907.

După 1962 se schimbaseră vremurile. Lumea era colectivizată, dăduseră tot avutul la comun, pămînt, cai, atelaje, pluguri și, împreună cu părinții mei, participam muncind la *cultura mare*, la grădina de zarzavat, zootehnie. Noi mai aveam încă viile în proprietate. Apoi mama, nu știu cum a făcut, dar mi-o amintesc gestionară. Încetul cu încetul, s-a dovedit capabilă să se ocupe de comercializarea tuturor sortimentelor de marfă. În noua ei calitate era singură și avea în grijă spre vînzare un sortiment de marfă foarte diversificat. Confecțiile, textilele, galanteria și merceria, separate ca raioane, dispuse pe lungimea a doi pereți într-o aceeași încăpere, o țineau pe mama într-un continuu maraton. Magazinul, plasat în plin centru comercial, se învecina cu o serie de alte activități prestate în general de evrei, care pe o parte și alta a străzii Oituz, colorau cu modul lor particular de a fi atmosfera. Frizeriile, permanent animate, cu geamuri luminate, lăsau să se vadă oameni veseli, care se lăsau ferchezuiți de mîinile atente și pricepute ale frizerilor evrei. La bodegile de pe aceeași stradă se îngrămădeau la țuicomicină și tineri și mai vîrstnici. Lîngă magazinul mamei, dincolo de o despărțitură

⁴¹ Din cele aflate mai tîrziu, mi-am putut da seama că noi am fost norocoși. În alte sate, mulți au fost uciși. Se vorbește de uciderea a cel puțin unsprezece mii de țărani.

⁴² Petrecere unde participanții își dau în petec, adică se coboară la nivelul instinctului animal.

între clădiri, Mose Puțințelu, mereu aglomerat, vindea sifon și limonadă, în timp ce muzica de la *film* umplea de bucurie strada. La o aruncătură de băț, într-o dugheană, își distribuia marfa Strul Grisaru. A fost o legătură strînsă între Strul și maică-mea. Se înțelegeau foarte bine. Strul avea cam 180 kg cînd a murit de infarct după teighea.

După un timp destul de lung, mama a primit o nouă gestiune, într-un alt local, în același spațiu cu cei din familia Cofler. Magazinul funcționa într-o clădire nouă, vis a vis de noul cinematograful, la șoseaua Iașilor, lîngă hala Centrală, dar și lîngă piață și iarmaroc. Concurența, dar și lobiul practicat de evrei, a creat între proaspăta gestionară și mai vechii maieștri ai comerțului o răceală care, ușor ușor, a degenerat într-o adevărată dușmănie. Poate voi mai avea ocazia să povestesc despre aceste momente penibile, alimentate și susținute de autoritatea locală. De aici, prin intermediul lui Volintiru, a ajuns gestionară la cofetăria din Tîrg, deschisă în casele lui Sami și Idălă, plecați în Israel. Avea să se întoarcă din nou în magazinul pe care-l părăsea, mult mai tîrziu, ca gestionară de metalo-chimice. Cofler era deja mort, familia acestuia plecase în Israel, iar în Ștefănești dacă mai rămăseseră câteva familii de evrei. Dar să revenim.

Timpurile se stricau. Încet, încet a dispărut chermeza din Grădina Publică, nu mai veneau caravanele pentru a proiecta filme pe o pînză întinsă între copaci și, din ce în ce mai rar, îi vedeam pe căldărarii nomazi. Evreii, familie după familie, plecau în Israel, sărăcind tîrgul Ștefănești de bogăția de nuanțe date de ei. Sîmbăta era o adevărată sărbătoare și pentru creștinii din Ștefănești. Vedeai atunci familii de evrei purtîndu-și odraslele în landouri, urcînd din răs_pîntie de-a lungul drumului Botoșanilor, umplînd parcul de farmecul acelor vremi. În casa Binder sau, pe vremea mea, în sinagoga de pe Mărărești, chiar lîngă învățătorul Pintilie, se făceau baluri organizate de evrei, unde se alegea regina dansului, dar era evidențiat și cel mai bun dansator masculin. Taică-meu vitreg era un bun dansator.

Deja se simțea acut rîca dintre evrei și creștini. De cîte ori se ivea vreo ocazie de a explica anumite neîmpliniri, creștinii aruncau toată vina asupra lor. În acest climat și-a format cariera de gestionară mama. Cooperația era într-o continuă concurență cu evreii, care mai dețineau încă monopolul asupra comerțului. Casele aparținînd evreilor plecați, naționalizate, se transformau peste noapte în spații

ale cooperației, care le folosea ca aprozare, magazine, restaurante, cofetării etc.. Ba unele case evreiești au început să fie ocupate de grupuri de țigani care, încetul cu încetul, se infiltrau în centrul târgului. Mama câștiga în autoritate. Devenise cea mai bună gestionară. Se spunea că crescuse la școala evreiască. Și era adevărat.

Tata lucra la colectiv. Era căruțaș. Primăvara, brigadierii și șefii de echipă trasau cu compasul porțiile de pământ ce urmau să fie cultivate și le repartizau colectivștilor. Aceștia luau cota parte din producția la hectar, funcție de zilele-muncă acumulate. Cei mai câștigați erau cei ce lucrau la grădina de zarzavat și în zootehnie. Aici normele erau mai generoase. Dar taică-meu se descurca cumva. Fiind căruțaș, toamna și primăvara mergea la arat, iar în timpul anului participa de două sau chiar trei ori la datul cu prășitoarea. Țin minte că, de nenumărate ori, am condus calul de căpăstru, ținându-l pe brazdă. O dată, tata avea un cal negru, un harmăsar pe nume Țigan. Cum îl duceam de căpăstru, m-am trezit călcat pe laba piciorului drept. Adormisem sprijinindu-mă de fapt de căpăstrul lui. Munca la câmp începea cu crăpatul zorilor. La vîrsta pe care o aveam mai adormeam cîte o dată în brazdă. Așa am simțit, cu glezna înfundată în țărîna răscolită de fierul prășitoarei, durerea ce însoțea prefacerea lucrurilor din jurul meu.

În timpul liber tata o mai ajuta pe mama. Era un adevărat război între ei. Mama, abilă, își făcea prieteni din toată lumea care intra în magazin. Le ieșea în întîmpinare de fiecare dată, inepuizabilă, cu un torent de glume, le spunea pe nume creînd o intimitate sănătoasă, ce mai! avea o clientelă care o căuta mereu. Tata, dimpotrivă, era ursuz, repezea lumea, îi înjura și, la beție, chiar “le rupea mîinile”. Deși mama a vrut să-l angajeze la cooperație, el nu a vrut. Îi înjura pe toți “ștabii” de la cooperație. Pe Volintiru, apoi pe președinții Vătămanu și Rachieru. Mama avea zile din ce în ce mai negre cu el. Trebuia să ascundă banii din sertar. Cînd se îmbăta, venea, lua bani din sertar și făcea cinste la cine se nimerea în restaurantul pe care-l frecventa. Arunca cu bani în dreapta și în stînga, iar pe o parte îi rupea. De la cofetărie, mama, dovedindu-se capabilă trecu la magazinul de metalo-chimice împreună cu Condurachi, care era chiar pe colțul Oituzului, în răspîntie. De aici, fiind clădirea veche și propusă pentru demolare, mama s-a întors din

nou în clădirea în care, câțiva ani, l-a avut coleg pe Cofler. Dar acesta nu mai era. Murise.

Ștefăneștiul golit de evrei a lăsat să se înmulțească țigani. Erau peste tot. În timp ce gospodarii mergeau la munca câmpului sau la celelalte munci ale colectivului țigani tăiau frunza la câini și furau pentru subzistență.

Parcul a început să se păraginească, iar baza sportivă, de invidiat pe timpul evreilor, se degrada.

Mama fusese promovată și, cum s-a construit între timp o clădire comercială nouă, chiar în răspîntie, a fost numită gestionară la primul magazin alimentar cu autoservire. De aici a și căpătat numeroase distincții și ordine pentru merite deosebite în muncă. În timp ce era apreciată la servicii, acasă erau momente cînd trebuia să doarmă prin grădină sau prin vecini, fugind din calea deselor accese de furie ale lui taică-meu, care o bătea din te miri ce. O cauză, desigur, eram și eu, care contribuam la umplerea paharului. Răzvrătirea lui taică-meu și deseale confruntări aduse autorităților, care-l tolerau de dragul Pacuței Loghin, au făcut ca prin anii 69 poate 70 să-și dea demisia de la cooperatie și să treacă pe Gostat. Ajutată de Grasu, care era președintele Gostatului Botoșani, fiind deja foarte cunoscută ca o gestionară corectă – nu a avut nici o lipsă în gestiune-, cu lipici la clienți, și-a deschis un aprozar în casa noastră. De aici a și ieșit la pensie, peste ani. Grasu, poate nu întîmplător, era ginerele vecinului Ștefan Hunciu care cu mulți ani în urmă m-a salvat de la înecul „gata făcut” în uleiiniță.

Dar să revenim, la momentul „înainte de aprozar”. Era gestionară la cooperatie, pe Oituz. Într-o luni de dimineață, ducîndu-se la servicii, și-a dat seama, privind sub tejghea, unde mai dosea niște mărunțișuri, că cineva a intrat în magazin. A anunțat conducerea cooperativei, a venit și miliția. După declarație, magazinul s-a închis și s-a trecut la un inventar de fond. Au găsit lipsă punga cu bani de sub tejghea și cîteva pulovere, pantaloni... că altceva nu aveau ce să fure. Era, desigur, lipsă la inventar. Au găsit și pe unde a intrat hoțul. Acesta intrase prin pod, ruptese scîndura putredă și coborîse de la înălțimea planșeului pe rafturi. Gaura era mică. Nu aveau nici o urmă așa că, pînă la găsirea făptașului, mama a fost învinuită că a pus la cale prădarea magazinului. Imediat miliția s-a deplasat la locuința noastră pentru percheziție. Ce au găsit nu confirma acuzația gravă

adusă. Cu toate acestea nu au vrut să cedeze. Trebuia un țap ispășitor. La o săptămână ... altă spargere la alt magazin din târgul Ștefănești. Apoi la Trușești altă spargere, în același mod. După trei luni a fost prins făptașul. Erau doi copii, care nu erau din Ștefănești. La reconstituire au spus că veneau la târg, chiteau⁴³ locurile și reveneau, de regulă duminica noaptea, își puneau în aplicare planul și dispăreau.

Și eu hoinăream și intram prin curțile oamenilor de mă mai lipeam de câte ceva, dar o făceam nevinovat. Niciodată nu am fost ispitit de hoție. Mai degrabă ne furișam fără să fim văzuți numai de dragul de a fi în preajma oamenilor, fără ca aceștia să știe. Ne pregăteam pentru confruntarea a ceea ce credeam noi, pe vremea aceea, că ar fi lupta împotriva exploatorilor și chiaburilor și pentru ajutorarea celor asupriți și obidiți. Eram mici de statură, scâlciați și nu dădea nimeni doi bani pe noi dar, în schimb, eram foarte înalți la zbor. Și unde mai pui că toate care au fost să se întâmple nu ar fi fost să fie fără chipul blînd al mamei Pacuța care, deși câteodată foarte obosită și tristă la necazurile, pe care le mai adăugam și eu, nu lăsa să treacă un singur moment fără să strecoare o glumă, imitîndu-i fără răutate pe evrei pentru ai binedispune pe clienți. Ea ... povestea prăpădindu-se de rîs următoarea anecdotă ... *bună dimineața madam Sura*, zise Ileana trecînd pe lîngă Sura, o evreică grasă, care stătea așezată în fața ușii pe un scaun. Situația era chiar reală. Madam Sura locuia chiar lîngă clădirea noului “film” cum îi spuneam noi pe vremea aceea. *Bună dimineața Ileană*, răspunse Sura. *Da’ ce mai faci, madam Sura? Iooi ... iooi, de abia m-am sculat și mă hodinesc puțin...*

Daaa, nici nu ne dăm seama cum am lăsat să se piardă bruma de afectivitate care, atunci, chiar mai exista.

⁴³ Gineau - observau și localizau.

Lîngă Podul Bașeului. Țiganii și banda din zona Băii comunale.

Paul Lupașcu. Nu există eroi.

Buza spartă pentru o cauză dreaptă. Hoșuleasa. Vreau să sbor cu avionul. Șesul Prutului și indicatorul de vînt pentru avioane.

Bunul doctor Sticlaru

Nu știu cum făceam, dar parcă era un făcut să mă aflu în zonele fierbinți ale tîrgului Ștefănești de altă dată. Dintre multele moduri de a povesti despre locurile care au fost teatre ale copilăriei, eu mă simt povestit de cineva care a fost martor la toate cele petrecute. Vara, caniculă. Împreună cu Papă Lapte și frații lui, Ghiță și Tică, ne tîrîiam picioarele prin colbul drumului care ducea la podul Bașeului din tîrg. Nici nu mai puteam vorbi de cald ce era. Picioarele parcă ne luaseră foc în contact cu fierbințeala colbului. Nici el nu mai avea putere să se învoldure la sărutul atent al picioarelor noastre desculțe. Un soare nemișcat privea uluit la îndrăzneala noastră. Dar noi nu știam asta. Înaintam agățați de speranța cufundării în undele răcoroase ale Bașeului, de întrecerile pe sub apă, de săriturile de pe parapeti sau balustrada podului. Dar, prin unele locuri, dacă nu erai atent, te scufundai cu picioarele într-un hlei negru, vîscos și rece, de te treceau fiorii. Prin locurile acelea mirosea a mîl și apa, pînă ajungeam noi la adîncime pentru scăldat, se tulbura tare de tot. Cînd te scufundai în locurile adînci vedeai, ținînd ochii întredeschiși, cum se filtrează lumina soarelui prin densul unei ape murdare, dar nu puteai distinge mai nimic. Altceva era cînd mergeai pe sub apă la Prut. Apa limpede și răcoroasă, nisipul și pietrișul albiei care se continua pe maluri cu sălcii și răchiți, soarele vesel care tremura în unda vîlurită te făceau să te simți într-o altă lume. Cu toate acestea, la vîrsta aceea, Bașeul era cel mai bun lucru care ni se putea întîmpla.

Și cum mergeam noi, visînd la raiul ce ne aștepta, hopa vedem în fața noastră o ceată de “voinici” care ne aținea calea. Erau frații Gongoi, Zărzărică și Caricel, dar și alții, cum obișnuiau ei să

meargă în ceată. Aveau niște jorii în mâini, așa că ne-am dat seama că nu-i a bine.

Îl vrem pe Papă Lapte, se răsti la noi Zărzărică. Aista, deși de vârstă apropiată cu noi, era un zdrahon de băiet cu părul cîrlionțat, ca de merinos, gol pușcă, de-ți rămîneau ochii agățați în cîrpa din jurul șoldurilor, îl apucă pe Ionel Dăringă zis Papă Lapte de braț și-l trase să-l scoată din grupul nostru. Pe loc ne-a pierit raiul din minte și, la pericolul imediat care se înfiripa, l-am apucat de cealaltă mîna pe camaradul nostru, reținîndu-l un moment pe loc. Caricel și cu ceilalți firtați ne înconjuraseră deja. *Să-nebunesc ca Fulai și ca Boiereanu de nu-ți iau gîtu'*, vociferau în jur cei din oastea tuciurie. *Dă-i drumu vere... că nu-ți fac nimic*, striga Caricel la mine, în timp ce Zărzărică, cu dinții strînși, se încorda din răspuțeri să facă față zmuclilor noastre, care-l trăgeau cînd într-o parte cînd în alta. Se ridicase sărmanul colb la înălțime și asista înmărmurit la sfada care se iscase. În timp ce participam concentrați la această tatonare deodată *auuuu, auuuu...* și în jurul nostru s-a făcut deodată tăcere. Cum stăteau purandei în jurul nostru și băteau cu joriile în praf pentru a-l ridica în aer, din spate s-au trezit loviți de pietre. Erau Paul Lupașcu, care stătea chiar pe lîngă podul Bașeului, Bunduc Ionel, zis și Băietu, și alți cîțiva din cotul Băii Comunale, care ne-au sărit în ajutor. Zărzărică și Karicel, cu toată hoarda, au fugit către pod. După ce au trecut podul s-au oprit, s-au înărmat cu bulgări de țărînă uscată, pietre și ce mai găseau la îndemînă, și să te ții, neamule! O ploaie de lucruri cădea peste capul nostru, dar nici noi nu ne lăsam mai prejos. Cînd părea că sîntem noi pe poziții, cînd situația se răsturna. Deodată am simțit ceva cald și umed la gură. Am dus mîna să mă șterg și am început să urlu. Era sînge, sînge mult care curgea șiroaie. Nici nu mai vedeam bine. În panică mi-am dat cu mîna plină de sînge pe ochi.

Baragladinilor, vagabonților! se auzi un strigăt de femeie. Era Hoțuleasa. Nu știi nici azi de ce era poreclită așa. Așa am prins-o cînd eram de-o șchioapă. S-a peterecut sărmana, dar eu nu am știut numele ei adevărat. Nu departe de locul unde se petrecea teatrul nostru de război se afla casa hahamului Iosef Miler. Lîngă haham locuia și Hoțuleasa. La gălăgia pe care o făceam nu mai era chip de liniște în jur. Cu teamă, femeia ne urmărea de mult, dar se ferea să iasă, ca nu care cumva să se aleagă cu capul spart. Sîngele și urletele mele i-au speriat pe toți și, unul cîte unul, au șters-o lăsîndu-mă

singur cu Hoțuleasa. M-a dus în spatele casei hahamului unde, într-o încăpere deschisă pe o latură, cu pereți din ciment care aveau la înălțimea unui stat de om, din loc în loc, fixate cîrlige, cu podeaua acoperită cu mozaic, brăzdată de canale de scurgere, erau vreo trei robineti de unde se putea lua apă.

M-a băgat cu capul sub unul din robineti și, cu toată svîrcoleala mea și urletele de durere pe care le scoteam, m-a spălat de sînge, duminindu-se de unde isvora atîta. Aveam buza de deasupra gurii spartă. Atîrna în jos, ținîndu-se de o singură gingie. De fapt chiar era decupată de impactul cu o sticlă de geam, aruncată de unul din ceata țiganilor. Femeia s-a speriat tare, că nu mai știa ce să-mi facă. Mi-a luat mîna stîngă și, întinzîndu-mi palma convulsionată în pumn, a lipit-o peste gură prinzîndu-mi buza sub ea. Mi-a spus s-o țin așa pînă ce ajungem acasă la părinții mei. Mama m-a dus la spital imediat. Eu aveam pretenții. Nu voiam să merg la spital în tîrgul Ștefăneștilor. Voiam să merg cu avionul la Botoșani. Am făcut mare scandal. Am și uitat de buză în timp ce mă azvîrleam la pămînt, făcîndu-le greutate celor ce voiau să mă ajute. Sînge era peste tot în curtea casei noastre, împrăștiat din cauza agitației mele. Pe vremea aceea comunicarea în cazuri urgente se făcea cu avionul, care avea teren de aterizare și decolare dincolo de podul din povestea noastră, în adîncimea imașului. Acolo flutura mîndru, legat de un catarg înalt, un fel de tub sub formă de trunchi de con, care lăsa să treacă prin el curenții de aer, arătînd direcția din care bate vîntul. Așa, pilotul putea aprecia din ce direcție să atace aterizarea sau încotro să prindă viteză pentru a se desprinde de imaș. Cîte nopți nu am stat cu Hidra, Țuri sau Coreeanul sub catarg imaginîndu-ne noaptea tîrziu călătorii năstrușnice printre stele ... Niciodată nu ne-am oprit pe vreo stea. Călătoream așa ... fără să ne oprim. Avionul era viu și căpăta în acele momente puteri miraculoase. Era camaradul nostru însuflețit.

Mama a reușit să mă tîrîie la spitalul din deal. Aici, țin mînte un om în vîrstă care, blînd, m-a luat pe după umeri de parcă nu ne văzusem de mult, și m-a așezat pe o masă acoperită cu un cerșaf alb. În timp ce-mi povestea o întîmplare de-a lui, apropiată de ce mi s-a întîmplat mie, cu un tampon din tifon îmi curăța rana udată din plin cu apa oxigenată. Cu coada ochiului vedeam în jurul nostru foindu-se vreo două femei îmbrăcate și ele în alb, cu bonete pe cap, care tot moșmoleau ceva pe masa de la capul meu. Am simțit o înțepătură în

gingiile de sus și nu mai știu ce s-a întâmplat. Când mi-am revenit, nu puteam să deschid gura. Eram încă amorțit. Doctorul Sticlaru, Dumnezeu să-l aibă în grijă, m-a operat ca un maestru ce era. Mi-a salvat figura, luptînd cu știința lui împotriva desfigurării chipului. Era un doctor mare.

Părinții mei, mama în mod deosebit, dar și bunica Catinca mama tatălui meu Eugen Cadinoiu, se dădeau de ceasul morții căutînd soluții pentru a mă cumiți. În acele vremuri, la vîrsta pe care o aveam, dădăceala și bătaia soră cu moartea pe care o primeam, dar și blîndețea pe de altă parte, mă învîrtoșau. Căutam și găseam. Orice prilej era o aventură pentru mine dar, și un mare necaz pentru mama.

Lupta cu cioate. Papă Lapte, Lică, Ionel, Ghiță și Tică. Povești cu Război

Crescusem și-mi făcusem noi prieteni. Lică și Ionel Ignat nu erau de baștină din Ștefănești. Au venit cu familia, mutată în interes de serviciu, din Albești-Trușești. Tatăl lor a fost o perioadă președinte al CAP-ului, mai apoi s-a ocupat de achiziția de lapte, coordonând o mică fabricuță de prelucrare a acestuia. Erau rude apropiate cu Papă Lapte, așa că a fost o nimica toată să devenim prieteni. La început, pînă și-au construit casa din tîrg, au locuit în Bîdiuți. Ionel era de-o seamă cu mine. Lică, mezinul familiei Ignat, că mai aveau o soră mult mai mare, mai mic de vîrstă ca noi, era și mai neastîmpărat. Formasem un grup închegat, eu, frații Dăringă și frații Ignat, în total șase firtați.

Casa lui Papă Lapte, situată pe Ștefan cel Mare nu departe de fîntîna lui Carol Cugler, pe partea opusă cotului Loghinenilor, așezată între proprietatea dascălului Robu și a fotbalistului Nicu Gheorghiu, era totuși aproape de marginea tîrgului Ștefănești, care se termina la podul lui Muraru. Curtea din spatele casei lui Ionel Dăringă se prelungea cu o grădină mare unde, de obicei, se cultiva porumb, înădușită spre est de o pădurice de salcîmi. Dincolo de pădurice, un islaz vălurit își întindea spinarea, așteptîndu-ne să-l scărpinăm cu jocurile noastre. De la nevinovatele jocuri *piua, nouă gropi, țară țară vrem ostași, de-anijatelea* sau *miuța*, adeseori cu multă seriozitate, anunțîndu-ne, ne băteam de-adevăratelea cu cetele de copii de vîrsta noastră sau chiar mai mari, din Bîdiuți sau din zona Bașeului, pe unde stătea Gălițoaia. Armele pe care le foloseam erau prăștiile, sulile de soc, cioatele de păpușoi pline de țărînă uscată. Mai aveam pentru lupta de aproape săbii din lemn, pumnal și scuturi din capace de tablă. În păduricea de salcîmi aveam un adăpost subteran, un canal adînc, lărgit spre bază, acoperit cu scînduri și deasupra cu pămînt, frunze uscate și alte uscături pe care le găsisem fără greutate în jur. Nu departe de locul central, sărind un gard care

era acoperit pe o porțiune mare de câtină deasă, ne făcusem intrarea în adăpost. Trei săptămîni ne-a luat să-l construim. Ca să ajungem în locul spațios al adăpostului ne tîram pe burtă vreo 5 metri. Prin acoperișul ascunzîșului nostru trecusem un periscop, așa cum citisem că aveau *submarinile*. La Fizică, tovarășul Chihaia ne predase, între timp, cu lux de amănunte construcția acestuia. Două oglinzi paralele, înclinate la un unghi, de regulă de 45 grade, fața în față, prinse la distanță prin intermediul unui tub în formă de zet, confecționat cel mai adesea din carton gros dar, cîteodată, și din scîndură subțire pe care o consolidam cu clei de oase. Cele două capete frînte la un unghi de 90 grade erau protejate printr-un gemuleț de sticlă. Prin niște fante se lăsa să pătrundă lumina în incinta periscopului, așa că, privind prin capătul spînzurat în ascunzătoarea noastră, stînd chirciți pe vine sau așezați, puteam urmări ce se întîmplă în jur fără să fim văzuți. Era mai greu cînd trebuia să-l rotim pentru a avea o vizibilitatea completă. Atunci frunzele și crengile care mascau ochiul de sticlă al periscopului foșneau și atrăgeau atenția posibililor noștri dușmani. Și chiar aveam *dușmani*. Nu ne dușmăneam de moarte. Eram două echipe care ne adjudecam victoria după un cod pe care-l respectam cu strictețe. Ne trimiteam ultimatumuri pe răvașe scrise și puse la *poșta secretă*. Din cavitatea mascată de un pietroi mare aflată în colțul casei mele, cu multă atenție, pentru a nu deconspira locul, ne furișam și unii și alții pentru a pune sau prelua informațiile. Se stabilea locul, ziua, ora și etapele *războiului*, precizînd pe final cum se va cîștiga lupta. Cu mult înainte de ora fixată ne ocupam pozițiile, ne aprovizionam cu cioate, sulii din soc, pregăteam aruncătoarele și plasam în fața noastră mușuroaie de pietre pentru prăştii. Și buzunarele noastre erau grele de pietrele care le burdușeau. Locul era pătura de salcîmi. Noi trimiteam o iscodă care ne informa, la întoarcere, despre numărul și mișcările inamicului, care și el făcea aceleași pregătiri dincolo de pădurice prin afundăturile islazului vâlurit. Adeseori mă ascundeam cu Ionel Ignat în ascunzătoare și așteptam o anume etapă din luptă ca să le sărim în spate agresorilor.

Nu puteam ști, totuși, cît de avansat în teren era *dușmanul*, așa că și unii și alții bombardam păduricea cu cioate pe care le aruncam din movilele făcute în fața noastră. Sub acoperirea zburătoarelor mustăcioase avansam pînă la liziera păduricii și continuam de acolo cu bombardamentul pînă cînd eram respinși și-i

vedeam pe inamici furișându-se și tupilându-se după firavii salcâmi. Apoi urma lupta cu prăștiile. Eram la vedere. Trăgeam în țintele care se mișcau repede și aveam grijă la rîndul nostru să nu fim loviți. Unele pietre nu erau uniforme și fluierau trecînd pe lângă capetele noastre... *piuuu, piuuu*. Foloseam și scuturile care scoteau un zgomot metalic crud și neplăcut. Din toată tărașenia, o dată, cînd părinții lui Papă Lapte nu erau acasă și foloseam și acareturile din curte ca loc pentru lupte, Lică s-a trezit cu o piatră ricoșată din ușa șurii drept în zona ochiului stîng. A rămas cu ochiul în pioneze și-n ziua de astăzi. Era singurul camarad, mai apoi, care purta ochelari.

Apoi urmau sulilele din soc. Pentru distanțe mari foloseam aruncătoarele. Era un moment foarte periculos. Sulițele, ca niște șerpi, străbăteau văzduhul urlînd și se înfigeau adînc în pămînt. Stătem pitulați cu scuturile pregătite de întîmpinare pentru a devia primejdia. Nu reușeam tot timpul. În timpul unei lupte de acest gen m-am trezit cu o suliță înfîptă în piept. Balansa și-mi provoca dureri mari. Am apucat-o cît mai aproape de zona în care pătrunsese și am smuls-o cu un răcnet de durere. Intrase în furca pieptului, fără să-mi lezeze organe vitale. Și astăzi mai am semnul desupra plexului solar. Nu era de joacă. Apoi, inevitabil, ajungeam la lupta de aproape, cînd scoteam săbiile și porneam să ne duelăm cum vedeam prin filme. Ne loveam peste mîini și picioare și era învins acela care era culcat la pămînt și i se punea pumnalul în gît. Era partea unde excelam. Cînd eram ascunși în liziere, ieșeam în spatele dușmanilor exact în aceste momente și-i luam prin surprindere. Multe accidente s-au întîmplat, dar nimeni nu făcea caz de acest lucru. De la început acceptasem că, orice s-ar întîmpla, nimeni nu e de vină. Și așa a fost.

Cînd nu eram în război ne adunam, după ce ne saturam de alergat după minge pe stadion, ne retrăgeam într-un coteț din curtea fraților Ignat, care o perioadă au locuit și pe șoseaua Iașilor, aproape de Mocanu și Gamenschi. Cum fundul grădinii dădea direct în terenul de handbal, pe care jucam fotbal de dimineață pînă seara, ne era ușor să ne adăpostim în locul cu pricina, locatarul fiind făcut de mult tobă și cighir. Ionel și Lică făcuseră curat în interior, pusese război pe scîndurile din jur, mai era o puțină de zăr răsturnată cu gura în jos dar, acoperită cu un țol părea o masă în miniatură, cît depre scaune, ne mulțumeam să stăm și pe jos, numai să fim împreună. Aici obișnuiam să spunem povești *adevărate* cu război. Eroii, firește,

eram cei de față. Eram partizani⁴⁴ și duceam luptele în condiții foarte grele. Eu eram căpitanul și fiecare din anturaj juca un rol pe care urma să-l interpreteze, povestindu-și, din imaginație, contribuția la buna desfășurare a acțiunii care tocmai se desfășura. Totul părea viu. Emoția ne marca și, cu ochii minții, ne vedeam acționând fără frică, cu mult curaj, chiar jertfindu-ne câteodată viața pentru o cauză pe care o consideram, de comun acord, nobilă. Cel mai frumos povestea Ionel Ignat. Avea o imaginație tare bogată și inventa momente neașteptate care ne umplea pe toți de mândrie că făceam parte din povestea lui. Ce mai, era locul strîmt și mai mirosea o leacă de pe urma menirii lui, dar ce mai conta, eram eroi.

⁴⁴ În fosta Uniunea Sovietică - membri ai unei formațiuni de luptă, din timpul celui de-al II-lea război mondial, care luptau în spatele liniilor frontului, împotriva mașinii de război germane.

Boca. Luptă la școala de lângă spital. La arat și dat cu prășitoarea.
Condrea. Devenim prietenii. Primaru Mocanu. Învățătorul
Mocanu. – Toată ziua bate boamba. Mă – dar să știți că și asta este
o artă. Oaia fără coadă

A fost o perioadă cînd eram pus serios la treabă de părinții mei. Neastîmpărul pe care-l aveam în mine obligau la măsuri foarte drastice, pe scumpii mei părinți. Cîte odată mă sculau cu noaptea în cap și mă luau la cîmp cu ei. Mă urcam în coșul căruței, rebegit de frigul dat de roua dimineții, și dîrdîind din dinți trăgeam un țol sau orice altceva care semăna cu un lucru de acoperit peste mine și pînă la ogor mai trăgeam un pui de somn. Dar o dată, după ce o *furasem* la fund de dimineață, prin complicitatea întotdeauna perfectă dintre furia lui taică-miu și drăgălașul de Sfînt Neculai, m-am urcat sughițînd și înghițîndu-mi lacrimile ca de obicei în coșul căruței. Urlase la mine ... lasă că te luăm cu noi ... hei hei băiețuș ... ai să simți și tu condițiile în care muncim noi ogoru ... o să-ți piară pofta să te zbenguiești cu *bagabonții* ... și să ne faci de rușine ... Maică-mea, cu ochii umeziți, se urcase deja în chelnă⁴⁵ iar tata pusese mîna pe căpăstru Lizei, o iapă cu steluță în frunte, pentru a scoate atelajul din curte. Pe loc m-am decis ... m-am ridicat în picioare să sar din căruță tocmai în momentul în care Liza se opinti puternic în ham. Am căzut spectaculos pe spate. Înainte să ating sapele așezate dușmănos *pe spate*, cu tăișul lăbărțat într-un zîmbet criminal, instinctiv m-am răsucit și am repezit mîinele spre a mă sprijini. M-am ales cu o tăietură zdravănă în palma stîngă, ajunsă prima la întîlnire. Printre înjurăturile lui taică-miu și strigătele mamei ... uite ce-ai făcut nebunule ... erai să omori copilul... eu... înlemnisem simțînd tăișul iute și aspru care-mi paralizase dintr-o dată voința. Au urmat copci și oblojeli. Atunci am ratat experiența... *ogorului pedagog* ... dar nu

⁴⁵ Locul din față pe care stă conducătorul de atelaj-cel care îndeamnă și conduce caii. Alături de el mai poate sta o persoană.

pentru mult timp. Erau vremuri grele pentru părinții mei. Mama încă nu era gestionară. Participa și ea la acumularea de zile muncă la grădina de zarzavat. Noi, bărbații, adică eu și cu taică-meu, făceam treburile *bărbătești*. Nu știu de ce, dar tot timpul am avut senzația că bărbații au fost privilegiați la muncă. Noi plecam la câmp de cu zori și, țin minte că, o dată la Odaie, că așa numeau cei din partea locului pământul aflat în partea sud-vestică a târgului Ștefănești, trebuia să dăm *gata* câteva hectare bune de popușoi, care-și mijise colțul și erau în primejdie de a fi exterminate de *buruienile dăunătoare*, cum eram învățați la lecția de agricultură de tovarășul Volintiru, așa că ne-am aliniat la capătul suprafețelor pe care ni le-am împărțit, echitabil, funcție de orele muncă⁴⁶ puse în joc. Eram mai multe atelaje. Noi, adică taică-meu și cu mine, Condrea Mihai, Horeanu și nu-mi mai aduc aminte limpede numele celorlalți, dar cert, cu toții intram în luptă cu buruienile cam cu 5 prășitoare, formam *echipa de intervenție*. Era prima scormonire cu prășitoarea în ogorul de porumb. După ce treceam noi printre rînduri, venea și timpul celor care prășeau în jurul plăpîndeii plante americane, exterminînd buruienile neatinse de prășitoare și ridicînd la rădăcina popușoiului un fel de movilă de pămînt, pe care o numeam mușuroi. La fiecare prășitoare erau doi oameni. Unul ținea de căpăstru calul care trăgea prășitoarea, conducîndu-l astfel printre rîndurile de popușoi, iar celălalt, care de regulă făcea parte dintre cei mai în vîrstă și mai cu experiență, manevrau de la coarnele utilajului adîncimea la care pana ascuțită trebuia să pătrundă în pămînt, pentru a tăia cît mai de jos seva plantei dăunătoare. Cum ziceam, eram puțin mai jos de cele două vii pe care tocmai le *dăruisem* ceape-ului, și cred, cam pe la ceasul amiezii. Trăsesem prășitoarele la capătul tarlalei și, așa cum obișnuiam, scosesem fiecare din traistă cîte ceva de-ale gurii. Nu știu cum se făcea, dar momentele acestea erau cu adevărat fermecătoare, și erau așteptate cu nerăbdare încă înainte de a porni spre câmp. Plecai de acasă și-ți spuneai ... lasă că acum se face amiază și ne vom hodini⁴⁷ ... E drept că masa se compunea din mămăligă, ceapă, brînză de oi, unii mai veneau și cu cîte o ulcică de borș, și era sărbătoare

⁴⁶ Pentru fiecare activitate în folosul Cooperativei Agricole de Producție (CAP), cel care participa era normat cu *ore-muncă, zile-muncă*, pe baza cărora era remunerat.

⁴⁷ Odihni.

cînd descopeream și ceva carne prin udătură. Mîncam unii de la alții cîte puțin și ne îndestulam frățește. Și apoi urmau poveștile și bancurile și ... totul din jur se transfigura, și parcă arșița soarelui, oprită de semeța coroană a cireșului care făcea poame negre, numai bune la maturitate de dulceață, devenea complice cu noi copii, care de abia așteptam ruperea zăgazurilor celor maturi, obligați să aștepte orele mai răcoroase ale după amiezii pentru a intra din nou în brazdă. Caii, împedicați, erau duși și lăsați liber într-un fel, în zăvoiul alăturat care, puțin mai la vale, dacă părăseai mult locul unde eram, se bucura de un firișor timid de apă cel străbătea.

Aici m-am împrietenit cu Boca. Eram colegi de clasă la școală. Eu îmi cîștigasem un renume de vagabond și, în anumite cazuri, nu puteam să trec cu vederea unele afronturi care mi se făceau. De⁴⁸, ... nu cădea bine. Boca era un băiat brunet, bine făcut, îndesat, solid. Nu era de șagă să te pui cu el. Nici eu nu prea aveam pornire s-o fac pe-a eroul. O dată, Boca m-a pus în fața clasei într-o situație jenantă. Am așteptat liniștit recreația mare. Stăteam în banca a doua din rîndul de pe mijloc. Întotdeauna stăteam cît mai aproape de catedră și tablă ca să prind din clasă, lecția. Am ieșit după el în pauză și, cînd a dat colțul clădirii școlii pentru a păși în curtea mare... poc o curea la ureche. Îmi scosesem cureaua de la pantaloni și, ținînd-o de mijloc, l-am plesnit cu cele două capete peste cap. Partea fără cataramă s-a întîmplat să fie peste ureche. *Auu ... Auu ...* făcu Boca, în timp ce se luă după mine, care fugeam de mîncam pămîntul spre unul din copacii existenți la acea vreme în curtea școlii. M-am cățărat la timp în unul dintre ei, și-l plesneam peste mîini cu cureaua de fiecare dată cînd părea că se apropie prea tare de mine. Dar toate lucrurile au un sfîrșit. Clopoțelul a anunțat sfîrșitul recreației și trebuia să ne întoarcem la ora de limba rusă. Tovarășul Mocanu, învățătorul nostru de limba rusă dar și de istorie, înainte de anul 1950 a fost primar al tîrgului Ștefănești. Era originar din Cucuteni și se spunea că nu prea îi avea la inimă pe evrei. El tocmai ieșise în ușa școlii, nedumerit că nu găsise nici un elev în clasă. *Da ci faceți acolo măă... prezevenghilor, hai fuga fugața la clasăă ... măăă!*, zbieră el la noi, în timp ce burta considerabilă și fîlcile se agitau amenințător. Ce era să facă colegii mei? S-au întors la clasă. Numai eu și Boca

⁴⁸ Expresie care pune în valoare "de la sine înțelesul".

rămăseserăm blocați...unul în copac și altul la poale. Eu nu puteam să cobor, că era bîia sub mine, Boca vroia să-și ia revanșa, iar tovarășul Mocanu ținea morțiș să intrăm în clasă. Pînă la urmă Boca intră la clasă dus de urechi de Mocanu, iar eu, spășit, m-am aciuat în banca mea. Cum a scăpat din mîna învățătorului, Boca s-a azvîrlit spre mine pentru a mă pocni, în timp ce eu m-am refugiat în fundul clasei. Încăperea se umplu de larma colegilor și de urletele lui Mocanu, care nu mai putea controla situația. Se repezi la Boca, care puse între el și agresor o bancă de clasă. Acolo, în fundul clasei, cu toții asistam la un spectacol tragi-comic. Boca, la fiecare inițiativă a învățătorului Mocanu care se apleca să-l prindă, împingea și retrăgea banca. Pînă la urmă, voinicul Boca prinse un moment prielnic și o tuli pe ușă și dus a fost... că vreo două zile nu a mai dat pe la școală. Ulterior, a avut mult de pătimit. Anul acela a rămas repetent la limba rusă, că ... vedeți dumneavoastră dragi cititori, pe vremea aceea era un obiect de studiu important. Cu Boca m-am reîntîlnit într-o altă împrejurare ... la dat cu prășitoarea. Îl cunoșteam destul ca să-mi dau seama că era în stare să-mi poarte sâmbetele mult și bine. Așa că eram numai ochi și urechi, pîndindu-l să nu mă atace. Situația a fost rezolvată de Condrea Mihai. Tipul avea niște buze mari că noi, preluînd de la cei mari strigam: *Mihai, Mihai, dintr-o buză de-a matale faci o oală de sarmale!* Dar el nu se supăra. Zimbea și, privindu-ne, zicea: *măi copii... măi copii ce vă mai trece prin cap?!* A văzut că între mine și Boca era o mare încordare așa că, într-o pauză la prînz, ne luă deoparte și, cu binișorul, ne aduse pe drumul cel bun. Am mărturisit, fiecare în felul lui, ce s-a întîmplat și de ce s-a întîmplat. Mihai ne sfătui să rezolvăm diferendul prin luptă dreaptă. Așa că, de fiecare dată cînd luam pauză de la prășitoare, în aclamațiile și rîsetele celor de față, care mai și pariau, după tradiționalul *scandenbergh*, treceam la trînta ciobanului. Ne colbăiam de nu ne mai vedeam. Dar așa o dată, apoi de două ori, ușor, ușor, am devenit buni prieteni. Oare de ce cei mari nu ne înțelegeau pe noi cei mici așa cum a reușit Mihai? Erau vremuri de răscruce, că uite așa se întîmpla cîteodată un vînt din senin că lua colbul în vîrtej de-l urca... pînă la cer. Și iaca așa, o dată, seara, după ce un vîrtej ne ului cu forța lui, un cal negru tulbura în galop colbul drumului de la odaie. Încercam să distingem călărețul dar nu a fost chip. O umbră se agita deasupra murgului în sudori și un tropot precipitat se îndepărta de

chipurile noastre încremenite. *E dracu!* strigă Mihai, și noi toți, înlemniți, comentînd în șoaptă cele văzute, nu l-am contrazis. Daaa, erau vremuri de răscruce.

Casa tovarășului Mocanu se învecina cu Grădina Publică din târgul Ștefănești, înțepînd cu fundul grădinii terenul de handbal. Aici obișnuiam să jucăm fotbal cît era ziua de mare. La școală, Mocanu obișnuia să spună celor mai mari de la Liceu, cînd venea vorba despre mine: *mă da ista bate boamba toată ziua ... da' să știți că și asta e o artă*. Eram măgulit. Dar să vedeți cum am intrat în atenția marelui învățător. În curtea casei lui avea un mic țarc, unde ținea niște oi merinos. Din cînd în cînd mînea mai greșea direcția și ajungea printre sprintenele patrupeze. Noi săream peste un gard înalt de scînduri și, repede, repede, înainte să fim sfișiați de un cîine negru și rău care alerga de-a lungul unei sîrme, luam mînea sperînd oițele și fuga înapoi. Era prea periculos așa că, pentru a cîștiga timp, am dezbătut o scîndură din gard și am prins-o, provizoriu, într-un cui. Cînd mînea nimerea din greșeală în curtea lui Mocanu, unul din noi se strecura rapid prin gard și se întorcea cu mînea înaintea monstrului care trebuia să smuncească un pic lanțul pe sîrmă pentru a ne prinde. Cînd se întîmpla un asemenea moment, toți eram buluc, cu sufletul la gură, urmărind aventura. O dată am intrat eu și, cînd să ies, o oiță merinos tocmai voia să iasă prin gard. Am aruncat peste gard mînea și iute am prins-o de coadă. Tot trăgînd-o și ridicînd-o în sus m-am trezit cu coada în mîină în timp ce Mocanu era la spatele meu. Nu mică mi-a fost spaima. Mocanu pentru noi era ca un uriaș. Am încasat-o fulger și tot fulger am tulit-o acasă. Mama, după ce taică-meu m-a fript de nu m-am văzut, l-a îmbunat pe Mocanu, cu care, pe departe era, și rudă. Și, uite așa, am intrat în atenția acestei figuri interesante la acea vreme pentru târgul Ștefănești.

Nu am urît pe nimeni. Aveam un simț al culpabilității foarte dezvoltat. Simțeam cînd meritam papara, și o acceptam cu stoicism, pentru ca a doua zi să o iau de la capăt. Da ..., ca o magie, un tărîm fermecat mă atrăgea către el permanent...

Așa eram eu.

Învățătorul Rancheru, deconspirarea lanțurilor, bătaia, fuga din cancelarie, Casa Ioanei. Gluga de strujeni. Bunica Catinca

Clasele primare, pînă într-a patra, le-am făcut în vechea clădire a școlii din deal, cum era ea numită. Vecină în amonte cu spitalul din Tîrgul Ștefănești, în aval cu proprietatea Cadinoiu, era închisă între două drumuri paralele care, parcă, se sprijineau pe strada Mărășești, pentru a putea urca mai apoi pînă sus în vîrfurile dealului, formînd un dreptunghi imens. Era retrasă de la șoseaua Botoșanilor, peste care Grădina Publică parcă ne făcea în ciudă în zilele frumoase de toamnă sau de primăvară. În clădire, destul de mare, se intra paralel cu cele două drumuri care o flancau, printr-o ușă la care ajungeai urcînd vreo patru sau cinci trepte din lemn. Holul lung și întunecos care urma după ce treceai de controlul de la ușă făcut în fiecare zi dimineața și după amiaza, te lăsa să alegi între cinci uși uriașe în două canaturi care-l garniseau. Prima ușă pe stînga era cancelaria, și geamul acesteia dădea spre curtea școlii. Următoarele, în sensul acelor de ceasornic, erau sălile de clasă. La vremea aceea, eu învățam în clasa care urma imediat după cancelarie. Și acum mai am în nări mirosul de motorină îmbibat în podele. Prima mea învățătoare, cu care, dealtfel, am făcut toate obiectele vremii pînă în clasa a patra, era o femeie bine făcută, brunetă și frumoasă. Tovarășa Pintilie, după numele de familie, era aspră cu noi. Țin minte că, o dată, la lecția de istorie, am ridicat mîna să răspund. M-a numit, și eu am început să turui ca o moară stricăță. Obişnuiam să vînez notele pentru asigurare, că din cînd în cînd mă luam cu hoinăreala și mai lipseam de la școală. Deodată, brusc, s-a ridicat de la catedră și mi-a strigat: *stai jos!... zece*, la care eu emoționat, am răspuns: *sărut mîna, mămică*. Și ea: *nu trebuie să spui sărut mîna după ce iei o notă*. Dar... se îmbujorase. Așa eram noi pe vremea aceea. Învățătorii erau niște titani, ființe extarordinare, prin fața cărora nu trebuia să treci. Ei știau *totul*. Era dură, dar niciodată nedreaptă. Avea grijă de noi și ne lua apărarea ori de cîte ori călcam pe alături. Și călcam des. Între clase era permanent o sfadă. Din te

miri ce și fără pricină ne luam la bătaie. Nu că aveam ceva de împărțit. Nuuu... doar așa. Și când se întâmplau aceste momente recreațiile erau pline de strigăte, plînsete, rîsete și amenințări: *te spun lui tovarășul învățătooor... sau tovarășei învățătoaaare!* Nu ieșeam deodată în pauză, așa că cei care ieșeau primii ne așteptau la ușă, cu centurile pregătite. Poc, trosc, se auzea catarama izbită de ușă sau tocul ușii, și imediat urlete de durere și chiar înjurături. De cele mai multe ori se deschidea violent ușa cancelariei și, din prag, zbierînd din toți bojocii, învățătorul Rachieru care ne amenința cu toate relele. Eu, în acea vreme, fugeam des de acasă și hoinăream pe coclauri, cu camarazii mei Hidra, Țuri, Niță și Coreanu. O dată ce venea toamna, dădeam iama în viile și livezile oamenilor, ne făceam provizii de fructe, struguri și varză, pe care în zi de iarmaroc le vindeam pe te miri ce la piață, iar cu banii ne *puneam* la film. Învățam repede un anumit jargon. Țiganii obișnuiau, referindu-se la intrarea la film, să spună că *se puneau la film* sau câteodată ... *în film*. Ne echipam corespunzător pentru activitatea noastră. Eu purtam un lanț care așezat în diagonală pe piept, se continua în jurul mijlocului. Pentru a-l ascunde cît eram la școală purtam în clasă o haină închisă pînă la gît. Cum în recreație nu puteam sta pe loc, fiind de fiecare dată în zonele *centrale*, lanțurile mai zornăiau, și mulți colegi știau ce am pe mine sub haină. Pînă într-o zi cînd m-am trezit că intră în clasă tovarășul Rachieru, zbirul de care ne temeam cu toții, care tam-nisam se repezi la mine și, de unde stăteam cuminte în banca a doua din coloana din mijloc, m-a apucat de păr și a început să urle: *dezbracă-te de haină haimana ce ești.... că de mult te urmăresc...* A lăsat-o mască și pe tovarășa Pintilie, care încremenise de uluită ce era. Fusesem *ginit*, ce mai. Totul s-a petrecut repede. Mi-a smuls haina, descoperind în fața clasei consternate harnașamentele metalice pe care le purtam pe dedesubt și, nici una, nici două, mă prinse de urechea stîngă și m-a tîrît pînă în cancelarie. Aici mai erau doi învățători. Strigînd și vociferînd tot timpul, m-a pus cu capul între picioare și, cu o scurtătură luată de lingă soba de teracotă, începu să mă altoiască peste fund. Spaima mea nu a fost o glumă. Zbătîndu-mă ca de ceasul morții și urlînd de durere, într-un tîrziu am reușit să scap din mîinile lui și să mă refugiez sub masa lungă din încăpere. Dînd scaunele la o parte Rarchieru, înfierbîntat, alerga după mine. Am prins o clipă de neatenție, cît ceilalți doi învățători încercau să-l

tempereze pe agresorul meu și, după ce m-am urcat pe un scaun, apoi pe masă de aici salt pe pervazul ferestrei largi și, spărgînd geamul, m-am aruncat în curtea școlii. Fereastra cancelariei dădea în curte, dar era cam la doi metri și jumătate înălțime. Mi-am lovit mîinile în cădere, dar cine să le mai bage în seamă? Julit și încă speriat de cele întîmplate nu m-am oprit din fugă decît în via lui Anchievici. Aici, mai tîrziu, știindu-mi ascunzătoarea, m-au găsit tovarășii mei Hidra, Niță și Țuri, cu care m-am sfătuit unde să dormim în noaptea care se apropia cu pași repezi. Nu era greu să găsim o soluție. Din timp ne făceam anumite culcușuri. Unul dintre ele era la o rudă a lui Niță Ripiceanu. O chema Ioana, și stătea pe aproape de miliție, vis a vis de Liceul de fete din Ștefănești. Casa Ioanei, ușor retrasă de la șoseaua Mărășești, era una veche, din chirpici și nuiiele, gata, gata de a închina steagul. În spatele casei, începînd chiar de sub fereastra care dădea în curte, popușoi tăiați și depănușați, așezați în glugi strînse la brîu cu rugi de bostan, formau cîteva șiruri întunecate, ce străpungeau semet întunericul nopții alăptat de lumina lunii. Ioana era o femeie singură dar, din cînd în cînd, mai avea pe cîte cineva cu ea, pentru alinarea singurătății. În seara și noaptea cu pricina am pătruns în curtea rudei lui Niță, și furișîndu-ne cu grijă ne-am strecurat în una din glugile apropiate de fereastra Ioanei, în care scobisem prin sustragere de strujeni o scorbură cu vreo două zile mai devreme. Obişnuiam să dormim în glugi. Nu era prima dată. Luam cu noi paiele și hainele dosite din timp în ascunzătorile numai de noi știute, și ne făceam un culcuș pe cînte în mijlocul glugii. Și în noaptea aceea ne-a mers. Anumit am ales o glugă lîngă casă. În felul acesta ... pe verificate, puteam mult mai ușor să adormim vigilența celor la care găzduiam pe nepusă masă. Spre ziuă răcoarea, accentuată de bruma care se așezase generos pe strujeni, ne trezi înainte de crăpatul zorilor. Cum ne zgribuleam împingîndu-ne unul în celălalt ca să ne încălzim, deodată, am auzit un foșnet și zgomot de pași care ba se apropiau, ba se îndepărtau. Din interiorul glugii, printre strujenii care lăsau să se filtreze lumina în interior, l-am zărit pe ibovnicul Ioanei, cu o furcă în mîini, pe care deja începuse să o repeadă în glugi. Gluga în care eram noi era a doua de lîngă geamul Ioanei. Bărbatul își începuse treaba de la glugile mai îndepărtate către noi. Era ... belea nu alta. Așteptam înfrigurați colții furcii înfingîndu-se și în gluga noastră. Și se întîmplă. Bărbatul icni și înfipse furca.

Stratul gros de strujeni se împotrivi pătrunderii colților ucigași spre mijlocul unde, chirciți una cu pământul, ne așteptam obștescul sfârșit. În noapte în timp ce ne îngrijeam să pătrundem prin nișa din vreme făcută în adăpostul strujenilor, cu toate că ne-am ferit, foșnetul păpușoilor a trezit atenția cerberului din casa Ioanei. Nu a avut curajul noaptea să iasă afară dar, cum se luminează de ziuă, porni să verifice bănuiala care toată noaptea l-a perpelit, nelăsându-l să doarmă. Spre neașteptarea *babuinului* și spre bucuria noastră, ajuns în dreptul glugii noastre, după o temerară încercare care-i respinse ușor furca, se lăsa păgubaș și se întoarse în casă.

Să fi fost nouă dimineața când i-am văzut plecând. Am ieșit tiptil, morți de spaimă, frig și foame și ne-am asigurat că lacătul era pe ușă. Da, era la locul lui. Ca și altă dată, ne-am aburcat folosind scara hoțului prin spatele casei și ne-am aciuat în pod. Foamea dădea năvală și în mintea noastră se naștea un gând. L-am pus la treabă imediat. Am răscolit lutul și am ajuns la scîndurile care-l țineau. Cu grijă, am spart plafonul și, cite unul, nu era greu de loc, am coborât într-o tindă⁴⁹ din casa Ioanei. Din tindă am intrat într-o încăpere, care părea să fie un fel de bucătărie. Am căutat în jur mîncare. Canci!⁵⁰ Am găsit niște făină de porumb și, într-un chiup amărît, niște brînză iute de oi. Am aprins focul în sobă și ne-am pus pe făcut mămăligă. I-am dat pe toți la o parte. Eram specialist în asemenea operații. La Ioana, însă, am făcut prea moale amestecul și, la răsturnarea pe fundul de lemn pe care l-am găsit aruncat printre blide, mi-am turnat o parte bunicică din conținutul ceaunului peste una din mîini. Ține-te, nenică, ce mai văicăreală! auuu... auuu... brrr... brrrr... Ce mă usturăăă!... Mi-a trecut usturimea presărînd pământ peste arsură, care era din abundență în tinda Ioanei. A urmat durerea, care parcă era mai mică decît foamea care mă devora. Am înfulecat toată brînză Ioanei, după care ne-am lungit pe spate, mulțumiți de festinul de care avusesem parte. Deodată, ne-am dat seama că fumul care ieșea prin horn, în timp ce lacătul cînta o zi de post trona la vedere, putea fi o *curiozitate* pentru eventualii trecători ocazionali. Am șters-o, dar numai pînă în pod. La coborîre greu, greu de tot și, cu toate că puteam, în acel moment era exclusă orice încercare. Miliția, alertată

⁴⁹ Hol.

⁵⁰ Se poate traduceaiurea, deși în țigănește are altă conotație.

de fumul care ieșea din casa Ioanei, era în fața locuinței și cerceta cu grijă împrejurimile. Tot în fața casei, printre șipcile podului am văzut-o și pe bunica Catinca, mama tatălui meu drept, Eugen Cadinoiu. Era jale. Lumea se aduna curioasă, iar noi tremuram de frică. Nu era prima dată când veneam în contact cu miliția. De fiecare dată, la amenințările că ne duc la școala de corecție, promiteam stelele de pe cer. Acum întrecusem măsura. Intrasem ca niște furi în casa Ioanei. Lacătul era pe ușă și nimeni nu îndrăznea să facă ceva. Comentau..... *o fi lăsat focul în sobă și a plecat la cîmp...cee...e nebună?dacă-i ia foc casa?* Cum se aflau în treabă, hopa și Ioana. Era singură. Îngrozită de lumea din fața casei ei, deschise repede ușa și... între timp, Niță coborîse din nou în casă văzînd că mătușă-sa-i singură, și o țistui să tacă din gură. Ioana ieși înapoi asigurîndu-i pe cei de față că totul este în regulă. Nu văzuse gaura din plafon dar nici nu-și puse atunci întrebarea cum de ajunsese nepotu-său în casă. O făcu mai tîrziu, atrăgînd mari necazuri peste fundul lui Niță. Noi nu ne-am arătat la vedere. În timp ce lumea se îndepărta iar Niță dădea *explicații* Ioanei, încet, fără zgomot, folosindu-ne de lanțurile din *dotare*, ne-am coborît din pod și tuleo, vere!

Eu nu am alergat prea mult. Bunica stătea de mult în așteptare. Știa. Nu știi de unde știa că eram acolo. Nas în nas cu cea mai bună femeie nu mai avea rost să fug. M-am apropiat de ea smiorcăindu-mă, plîngînd încetișor. Duios, m-a luat pe după umeri, era mică de statură, și aproape șoptit: *Gică,... Gică,... ce mă fac cu tine? Toată noaptea te-am căutat după ce Rachieru cu o falcă în cer și cu un în pămînt a venit la noi acasă povestindu-ne obrăznicia ta de la școală. Am plătit și geamul spart. Eu am luat-o pe unde mai știam că te pot găsi, iar Pacuța, mama ta te-a căutat prin parc. Acum cred că e pe la Anchievici. Hai acasă să te speli și să mănînci. Om mai vedea noi după aceea ce e de făcut.* Așa era bunica. Plină de bunătate și împăciuitoare.

La două zile de la întîmplarea cu casa Ioanei mi-am reluat mersul la școală. Domnul Rachieru m-a luat afectuos după ceafă și mi-a zis: *Bre, bree... da amarnic mai ești!*

La școală, nu am mai mers niciodată cu lanțuri.

Incendiul. Școala de corecție. Urzicile. Coreeanul, Miorița și duba miliției

Nu cred că pot aspira la renumele de piroman, așa cum și la câștigat mai recent, să fi fost prin 1997, într-una din edițiile taberei tehnice de karate de la Vatra Dornei, un practicant – elev, cam de vîrsta mea, Andrieșanu Gelu. Acesta îngrijorat de unele eșecuri în aprinderea focului de tabără din anii anteriori, s-a gîndit să ne facă un bine celor 60-70 de karateka externi, la care se mai adăugau și cei din localitate, amorsînd focul puțin mai devreme de miezul nopții, oră la care era planificat evenimentul. Stupoare pentru domnul Gelu. Rugul imens ridicat pe terenul de antrenament de la Runc, s-a aprins instantaneu, ridicînd o vîlvătaie imensă în noapte, de care noi nu ne-am putut bucura. Văzută de jos, din oraș, o persoană a alertat pompierii, poliția și inspecția silvică din zonă. Cînd am ajuns noi din tabăra unde campam, focul se domolise, iar Gelu părea să fie în mare încurcătură la tirul încrucișat la care era supus de poliție, pădurari și, mai ales, pompieri. S-a terminat cu bine, dar Gelu și-a câștigat un renume: piromanul sau, cum îl strigau cei din București, *the fireman*.

Nu eram un pasionat de țigări și, de fapt, ce mai țigări erau pe vremea aceea! *Mărășești, Naționale...* se fuma și mahorcă, pentru care existau în comerț seturi de cîte zece sau poate mai multe, mi se pare, foițe de țigară. Se găsea și tutun de pipă. Noi, hoinarii, fumam doar pentru a imita pe cei mari. Cînd nu puteam cumpăra țigări sau tutun, găseam înlocuitori. Dar asta se întîmpla spre toamnă, cînd popușoiul dădea în rod iar din știuletele ajuns la maturitate ieșea o mîndrețe de mustață uscată. Atunci, ne furișam în grădinile oamenilor sau, uneori, ajungeam pe dealul odăii, de unde luam mănunchiul uscat de fire, îl fărîmîtam și-l presăram pe o bucată de ziar, confecționîndu-ne astfel o ditamai țigara, care făcea uneori concurență știuletelui din care l-am extras. Sigur că nu era același lucru, dar fala era mare. Mai culegeam și chiștocuri, cum spuneam noi la mucurile de țigară aruncate neglijent de fumătorii înveterați, la

un pahar de vorbă, care se întâmpla la restaurant, la film, în fața clădirii cinematografului, ca și în alte locuri aglomerate.

Unul din locurile căldute de refugiu pentru noi era girada de paie din curtea casei mele. Practicasem o intrare mascată spre centrul acesteia din care scosesem paiele. Acolo în centrul girezii amenajasem o adevărată *sufragerie*. Deasupra capetelor noastre la un metru și jumate, se putea vedea o țeavă. Era aerisirea noastră pe care am introdus-o forțat de sus în jos. Deși nu era cu diametru mare, ieșind în vârful stogului asigura circulația aerului.

Ce mai, ne simțeam ca în sânul lui Adam. Era cald, patul de paie era asigurat, iar cu câteva bulendre și două pături dădeam cu tifla orcăror alte pretenții. Fiind destul de larg și spațios ne permiteam să și fumăm. Eram foarte atenți la jarul care învia în vârful mucului sau alteori chiar țigării, când trăgeam fumul în piept să nu-l pierdem prin paie că era jale, nu? Ca să ajungem în sufragerie mergeam de-a bușulea vreo trei metri, altă ieșire-intrare nu mai aveam, că nu ne puteam permite. Intrarea și ieșirea se făcea printre cotețul porcilor și un stog de rîpcă⁵¹ îmbătrînit de vreme, îndesat și întunecat de trecerea anilor pe de o parte, și spatele unui WC care asigura o acoperire excelentă. La distanță de locurile descrise se afla bucătăria și în continuare casa noastră. Vis a vis de bucătărie și în sens opus casei se mai afla o clădire continuată cu un grajd cu care împreună închidea un fel de curte interioară. În fața casei spre sud mai aveam o curte care se continua, după ce un gard asigura o oarecare separare, cu o grădină imensă ce lăsa în urmă gireada de paie și rîpcă descrisă. Aici părinții mei cultivau toate cele. Pe scurt, proprietatea noastră se întindea pe distanța a 70 metri, cu fața pe strada Hîncu și cu fundul pe strada Ștefan cel Mare, lățindu-se spre sud cu vreo 60 metri.

După o zi de agitație, intrasem cu Țuri în adăpostul nostru. Am aprins felinaru și mai apoi, cu același chibrit și naționala pe care o țineam între buze. Am suflat în chibrit și l-am aruncat jos. Era stins puteam să jur. Cum stăteam și fumam frățește, întinși pe spate deodată un fum înecăcios năvăli asupra noastră. Focul mocnit pornit

⁵¹ Resturi rămase după tăierea lăstarilor viței de vie; operația de tăiere are un caracter de igienă și se face toamna la îngroparea lăstarilor butucului sub brazda de pământ, pentru protecție împotriva gerului iernii, ca și primăvara la întinderea acestora pe araci sau suportți din sîrmă întinsă între stîlpi din lemn sau turnați din ciment amestecat cu nisip.

de la căciulia chibritelui căzut între paie, se înviorase între timp și cu repeziciune se întindea către pereții galeriei. Nu mai era timp de șagă, așa că după câteva încercări de al astîmpăra, am renunțat și înfricoșați trecînd prin flacăra din ce în ce mai semeată, am ieșit de-a bușulea din gireadă. Eu m-am repezit prin curtea de mijloc direct spre casă urlînd că ȣiganii au pus foc paielor. Ȧuri o șterse englezește și dus a fost. Maică-mea a ieșit repede afară să vadă motivul agitației mele. Se aștepta să vadă gireada de paie în flăcări, dar nu era nimic. După cum spuneam, focul î-și începuse activitatea și îngera pîntecul adăpostului nostru. Gireada de paie bătrînă de cîțiva ani plesnea de uscăciune. Paiele bine așezate, presate de intemperii, pe alocuri putrezite, deși foarte uscate în interior, împedica oarecum flacăra ucigașă să se dezvolte rapid. Un firișor de fum ieșea prin vîrfurile girezii destul de anemic. Era înălțime mare. Mama a intrat în casă blagoslovindu-mă și amenințîndu-mă cu chelfăneala ca să n-o mai sperii de altă dată. M-am agățat de poalele rochiilor ei și disperat... nuuu.... mămicooo... paiele chiar ard, cheamă pompieriiii... valeuuu, valeuuu ... ce mă faaac? Nu era de glumă cu mine așa că ieși din nou afară din casă tocmai cînd vecinii țipau foooc... foooc. Ce mai, era un adevărat spectacol. Flacăra ieșise prin galerie și se prelinse în sus pe gireadă cuprinzînd-o în scurt timp cu brațele-i generoase. Am alergat la Sfatul Popular, unde era vicepreședinte unchiul meu Turtureanu. Nene Costiică ard paiele la noi... le-a dat foc un țigan... ai... ai... ai... reepiide... reepiide trimite pompieriiii ... Pe vremea aceea pompierii din tîrgul Ștefănești foloseau un utilaj tras de cai. Pentru a arunca apa peste noianul de flăcări trebuia acționat un sistem de pîrghii de către doi oameni în timp ce unul mînuia capătul furtumului îndreptînd jetul de apă către foc dar și către împrejurimi pentru a împedica propagarea incendiului. Pînă să vină pompierii, oamenii veniți la fața locului trecîndu-și din mînă în mînă gălețile pline cu apă, ieșite ca din pămînt, domoliseră ceva din pîrpălaie. La final gireada era un morman de cenușă incandescentă care la sîrutul curenților de aer formați prin temperatura creată, scotea scînteii rînjind parcă de festa pe care tocmai ne-o făcuse. Nici cotețul și nici WC-ul nu mai era. Cît despre rîpcă, aceasta dispăruse lăsînd un gol imens în gard. Pagubele erau mari. Numai cei trei porci, cu pielea pîrlită, scăpaseră ca prin urechile acului.

Ce să vă mai spun. Am fugit și m-am ascuns în camera din fund după soba de teracotă. Locul era foarte strîmt și se intra numai printr-o parte dosită. Curînd casa s-a umplut de larmă. Am ghicit după glasuri că în afară de părinții mei, mai era și milițianul Ursu, comandantul de post, unchiul meu Turtureanu și alți vecini care au dat o mîină de ajutor la stingerea focului. Fiecare-și dădea cu părerea asupra evenimentului. Încetul cu încetul m-au numit ca fiind singurul care putea pune focul. Și au început să facă planuri privind viitorul meu. Eu nu bănuiam că ei știau că eram după sobă, și că înadins strigau, vociferau... Ursu susținea că mă ridică a doua zi pentru a mă plasa la școala de corecție de la Alexandria. Mama plîngea și mă apăra asigurîndu-l că va avea grijă de mine. Era bîia mare. Ei se aflau în camera de mijloc unde deja începuseră să bea din vinul scos de la beci de mama. Am ieșit de după sobă și tiptil am deschis geamul care dădea spre curtea din mijloc, m-am strecurat afară și ... tulo prin cenușa fierbinte și spărtura lăsată de rîpca arsă, spre fîntîna lui Cugler de acolo ocolind, în cîteva zeci de minute am ajuns pe strada îngustă care urca printre grădini către Anchievici. Acolo am intrat în niște tufe dese de urzici și fără să-mi pese de usturime m-am făcut *mic, mic* ... așteptînd. Nu s-a întîmplat nimic. Pînă s-a lăsat noaptea bine, am stat chircit și zgribulit în tufa de urzici. Aceasta, între timp, uimită de îndrăzneala cu care îi înfruntam avansurile usturătoare, parcă se mai îmblînzise. Recunosc că î-mi era frig, iar pielea parcă-mi luase foc la avansurile drăgăstoase ale plantei ce mă adăpostea. Eram prea înspăimîntat de ceea ce făcusem și mai ales de ce credeam că mi se pregătește, ca să mai pot reacționa. O dată cu noaptea, tremurînd de frig, m-am furișat printre formele întunecate și am ajuns la Coreeanu. I-am povestit cele întîmplate. Imediat m-a luat și am fugit împreună peste podul Bașeului, îndreptîndu-ne către o casă izolată în imensitatea imașului, numită Miorița. De acolo pînă la granița cu Uniunea Sovietică mai era doar un kilometru. De obicei la Miorița nu locuia nimeni. Se adăposteau ciobanii și trecătorii răzleți. Erau două camere din care una avea un pat și o sobă de tuci. Nu era nimeni așa că am zis bogdaproste de așa un chilipir și ne-am culcat pe întuneric. Nu era prima dată cînd ne adăposteam aici. Cunoșteam locul. În zori ne-am apropiat de tîrg. Nu mi se părea nimic suspect așa că prinzînd curaj am trecut podul și pe căi ocolite am ajuns împreună cu Coreeanu la podul de piatră. Intenționeam să ajungem la

Hală și de acolo să intrăm prin spatele restaurantului într-o casă de țigani unde stătea din când în când prietenul meu. Deodată, un zgomot. Dinspre Botoșani am văzut o dubă, care venea în mare viteză. Nu ne-am speriat, neștiind urmarea. Când a ajuns la podul de piatră, cei din cabină ne-au zărit și virînd puternic spre dreapta pe drumul Iașilor au frînat brusc lîngă noi. În cabină era plutonierul Ursu și încă un milițian pe care nu-l cunoșteam. Ușa din spatele dubei s-a deschis brusc și alți doi milițieni se repezică către noi peste canalul adînc care ne despărțea. Fără să stau pe gînduri m-am răsucit și cățărîndu-mă pe gardul de scînduri din spate, am sărit, folosind o mișcare exersată, în grădina unui tîrgoveț, și de acolo în Grădina Publică, stadion prin curtea lui Miță am ieșit din nou în drumul Iașilor, am pătruns prin spatele morii și am ajuns în Bădiuți. M-am oprit din alergare. În spatele meu nu era nimeni. Fără să am un plan stabilit, din momentul startului și pînă la oprire, instinctiv, alegînd la împlinire un traseu *imposibil*⁵², am făcut un mare ocol pentru a-mi pierde urma. Încetul m-am îndreptat către fratele tatălui meu, Eugen Cadinoiu, Turtureanu Costică care locuia undeva departe în capătul Bîdiuților spre Bașeu. Aici am găsit-o pe bunica din partea tatălui, care cu binecunoscuta-i gingășie, a adus lucrurile la mersul lor firesc. Daa.....toată tărșenia nu a fost o glumă, iar ceea ce am făcut nu se putea numi un fleac. Ursu folosind telegraful, a anunțat evenimentul cu incendiul la Trușești de unde a doua zi au trimis o dubă pentru a mă prinde. Pe atunci, credeam că și la Trușești era o școală de corecție. Mai tîrziu am aflat că de fapt era un cămin de copii. Am avut baftă să scap. Coreeanu care și el era vînat, nu a scăpat. L-au luat și ani mulți după aceea nu am mai auzit de el. Așa cum l-au luat și pe Hidra puțin mai tîrziu. Am scăpat încă o dată. Pe Coreeanu l-au dus acolo unde auzisem că urma să ajung și eu, Alexandria. Nu se mai putea continua. Nucleul fusese slăbit. Acțiunile noastre parcă nu mai aveau farmec.

Se termina o perioadă fermecată lăsînd să fie o alta ... asimțeam prin toți porii acest lucru și eram speriat ...

⁵² Imprevizibil.

Cursa infernală – genunchiul spart. Munteanu sfîrtecat de grenadă. Mort de Sulfamida

Pe măsură ce urci dealul botoșanilor, tîrgul Ștefănești își lasă descoperită partea de nord și est mascîndu-și în continuare jumătatea sudică. Poți vedea în profunzime imașul mărginit de o pădurea deasă, iar în orizont și deasupra, dealurile Basarabiei. Cei din partea locului știu că pădurea ascunde rîul Prut. Plimbîndu-ți leneș privirea poți vedea în stînga și în zare satul Stîncă. Astăzi, acesta este legat de localitatea Costești din actuala Republică Moldova printr-un mare baraj hidrotehnic. Descoperi apoi construcții care-ți atrag atenția. Biserica de la mahala, numită Ștefan cel Mare, de la care legenda spune că pleacă un tunel pe sub Bașeu și ar ajunge la casa Doamnei, mama lui Ștefan cel Mare. Era ridicată pe o stîncă uriașă deasupra Prutului, și cred că satul care o găzduiește și-a primit numele de Stîncă chiar de la acest sit⁵³. Vedeai apoi cele trei școli distanțate între ele, din care școala evreească „Narcise Leven” sau Israelită î-ți atrage fără să vrei privirea. Uzina electrică, primăria, baia comunală, podul peste Bașeu și șoseaua dreaptă care tăind șesul Prutului se oprea la pichetul de grăniceri. Cînd Basarabia era alipită Romîniei acest drum care trecea peste Prut pe un pod construit pe la 1713 de turci, era foarte aglomerat asigurînd legătura Lemberg-Constantinopol. Drumul șerpuit al dealului Botoșanilor asigura și un derdeluș pe cînte pentru noi copii în timpul iernii. Aproape de vîrfurile dealului pe dreapta creștea un plop bătrîn foarte înalt. Parcă era acolo de cînd lumea. Oamenii de baștină îl foloseau în vorbire ca reper pentru localizare. Și noi copii spuneam că ne ducem *la plop*, înțelegînd că mergeam la derdeluș pe dealul Botoșanilor. În dreptul plopului, părăsind șoseaua urcai o *zonă* înaltă și apoi urmînd firul îngust al unei cărări te îndesai ținînd-o drept, urcînd și coborînd într-o pădurice deasă cu arbuști mici. Aici ne mai jucam de-a v-ați ascunselea și de-a hoții și vardiștii. Era primejdios să te prindă înserarea. Prin zonă holăduia Sergiu Stoica cu băieții lui, un năltălău blond, sfrijit și foarte rău care nu ierta pe nimeni, mai ales dacă făceam imprudența să fim singuri, și ne întîlneam cu el. Iarna era o

⁵³ Loc, așezare.

sărbătoare pentru noi și un mare chin pentru ediliile locului care trebuiau să intervină asupra șoselei și să elimine alunecuşul provocat de iureşul săniilor noastre. Aruncau nisip, cenuşă sau sare supraveghind în mod special maşinile care coborau. Drumul spre Botoşani urca dealul de care vorbim, imediat cum depăşea pe stînga Grădina Publică şi lăsa pe dreapta Spitalul într-o pantă înclinată la circa 20- 25 grade şerpuită pe o lungime de 6-7 sute de metri. Cum de o parte şi alta a şoselei erau case cu mult sub nivelul ei, iar marginea drumului nu era protejată de balustrade sau orice alt ceva, pericolul de alunecare a maşinilor grele şi răsturnare, era foarte mare. Dar noi nu ştiam aceste amănunte şi chiuam de bucuria năvalei cu care coboram din vârful dealului sau de la plop, călărind spinarea bobului sau a săniuţei ghidate de călcîile sau de patina agăţată de piciorul celui ce conducea prin mulţimea de copii care lărmuiau pe deal. Ajungeam în alunecare uneori chiar pînă la podul de piatră.

Vara împreună cu hoinarii mei obişnuiam să ne agăţăm de cursele care transportau călătorii de la Ştefăneşti la Botoşani. În vremea aceea cursele nu arătau ca cele de astăzi. Semănau mai degrabă cu un camion la care cabina cu ferestre prinse cu cheder, una din alta roată împrejur, era prelungită pe toată suprafaţa de sprijin, lăsînd să încapă cam 40 de persoane. În spatele autobusului, noi toţi îi spuneam cursă⁵⁴ că avea spre faţă ca şi la camion un bot lung, era de regulă o scară metalică care ducea deasupra pe cupolă unde era amenajat un portbagaj mare. Aici erau urcate şi asigurate bagajele voluminoase ale călătorilor. Cursele spre Botoşani, sau de la Botoşani la Ştefăneşti, erau deservite de doi şoferi. Unul dintre ei, din Ştefăneşti, Bobu, era un şofer între două vîrste, echilibrat, care foarte calm asigura securitatea călătorilor ... Călătorii erau de fiecare dată disperăţi cînd nimereau în cursa lui. Conducea cu foarte mare atenţie şi nu depăşea viteza de 10 sau 20 km la oră. Erau *ferţi* după cei 48 km făcuţi în cîteva ore de mers prin caniculă, praf şi miros de motorină.

⁵⁴ Este interesant cum *vorba ţăranului* adevăr grăieşte. Numind mijlocul de transport în comun "cursă", de fapt se identifica asimţit, drumul cu mijlocul de asumare a acestuia. Cum ar spune C. Noica, cursa era chiar drumul, pe care şi-l aşternea asemenea şenilelor tancului sau tractorului, sub ea, pe măsura deplasării. Era încă vremea cînd prin rostire ceva se răsturna în noi.

Noi așteptam cursele ascunși în șanțul din stînga foarte adînc, vis a vis de spital. Cînd trecea pe lîngă noi, și cum imediat urma în pantă o curbă, ne plasam în spatele lui și eu urcam primul pe scară pînă sus pe cupolă, Hidra al doilea și Țuri al treilea. Sus la plop aproape de vîrf dealului înainte ca autobusul să prindă viteză, ne coboram și săream de pe scară în ordine inversă. Șoseaua nu era asfaltată așa că în mers cursa ridica colbul drumului care se depunea de *două degete*⁵⁵ pe geamul din spate, astupînd și anulînd vizibilitatea celor din-năuntru. Așa nu eram văzuți cînd ne agățam și urcam pe scară. Dar o dată am întins coarda. Am întîrziat dinadins, lăsînd cursa care atunci nu era condusă de Bobu, să ajungă în dreptul pichetului, unde de regulă erau oamenii care se îngrijeau de reparația și întreținerea drumului. De aici cursa a prins viteză. Pînă mi-a venit mie rîndul să sar, deja era prea tîrziu. Am sărit totuși și am aterizat în picioare. Din alergarea provocată de inerția momentului, am plonjat în genunchiul drept apoi pe palme și burtă. Genunchiul drept la impact s-a desprins ca o floare lăsînd să intre în articulația lui nisipul și pietrele de pe șosea. M-am ridicat smulgîndu-mi pietrele înfipte în palmele julite și fără să țin cont de genunchiul mutilat am luat-o spre tîrg. În dreptul pichetului, paznicul aflat permanent în post, a văzut toată tărașenia și de departe își agita deasupra capului pușca de vînătoare pe care o avea în dotare. Încă înainte de a ajunge în dreptul lui, mi-am dat seama că nu e de șagă cu el. Amenința cu arma în timp ce mă dumnezeia de toți sfinții. Chiar o îndreptă spre mine și trase un foc. Dopul de sare nu m-a atins dar a fost suficient să-mi dea de înțeles că e mai bine să o zbughesc⁵⁶ peste zona înaltă. De aici am fugit către o spărtură în gard de unde prin vii am coborît în dreptul plopului și mai apoi sărind un gard de sîrmă ghimpată, în șoseaua Botoșanilor din nou. Am ajuns tîrîndu-mi piciorul drept la Hală. Aici m-am întîlnit cu Hidra și cu Țuri. Ne-am așezat jos și de abia atunci mi-am dat seama de gravitatea loviturii de la genunchi. Purtam pantaloni treisferturi cu pachești și o cămașă pestriță. Nu aveam nimic în picioare. Desculți umblam mai tot timpul. Sîngele se închegase pe margini iar în rana adîncă plină de nisip, pămînt și

⁵⁵ *De două degete* – expresie care arată grosimea stratului de “colb”, și nu neapărat cît de gros este.

⁵⁶ A zbughi – expresie care semnifică o mișcare neașteptată, spontană.

pietricele se mai prinsese și stofa sfirtecată a pantalonului. Cît am inspectat rana de la genunchi articulația s-a răcit și din momentul acela nu am mai putut să pun piciorul pe pămînt. De mers nici vorbă. O durere insuportabilă, surdă, mă ținea întruna. Iohan măcelarul se uita din pragul supraînălțat al ușii Halei la noi. Ce-ai pățit la genunchi mă copile ... m-a întrebat el apropiindu-se de taraba pe care eram urcat. Ia să văd despre ce e vorba în propoziție ... auleuuu păi nu-i de șagă. Iaca, trag o fugă pînă la Pacuța, dar parcă văd că tare o să se bucure sărmana cînd o să te vadă în halul în care ești. Amicii mei s-au evaporat lăsîndu-mă să-mi duc steagul singur pînă la capăt. Au venit într-un suflet ambii părinți. Taică-miu Mihai să leșine nu alta. Nu suporta sîngele și injecțiile. Cu asta am scăpat ușor. Mama m-a luat în brațe cu toate protestele și urletele mele. Durerea devenise cruntă. La orice mișcare creerii parcă îmi explodau. M-a dus acasă. Casa noastră era foarte aproape de Hală. Aici cu toate eforturile făcute nu a reușit să-mi curețe rana de la genunchi. Mi-a spălat palmele pe care le-a înfășurat în pînze rupte dintr-un cearșaf. Mama panicată, dar nu lipsită de simț practic, m-a luat din nou în brațe și voinicoasă m-a dus repede la spital. Aici asistenta Axinte m-a luat în primire dîndu-mi prima mînă de ajutor. Doctorul nu putea fi abordat. Era ocupat pînă peste cap cu extragerea schijelor unei grenade din brațele, burta și pieptul a trei copii aduși de la Dămideni. Unul dintre ei, a găsit o grenadă defensivă rămasă prin cine știe ce minune activă tocmai din timpul războiului. A tras cuiul și ... buum. Cel care o avea în mînă a murit pe masă la spitalul din Ștefănești, o fată și un băiat schilodiți au scăpat cu viață. Așa am făcut cunoștință cu viitorul meu coleg de clasă, și chiar o perioadă și de bancă, din clasa a cincea – Munteanu Constantin. Și noi am găsit obuze și sumedenie de cartușe mai mari și mai mici din care extrăgeam conținutul. De-a lungul șesului Prutului s-au dat lupte grele în timpul războiului.

De abia după câteva ore mi-a venit și mie rîndul. Era noapte și eram amorțit de la o injecție făcută de doamna Axinte. Doctorul Segal evreu avea o cotă foarte ridicată în Ștefănești. Era bun. M-au întins pe aceeași masă pe care s-au perindat mai accidenteții mei predcesori. Plîngeam încetîșor ... îmmm ... îmmmm ... îmmm, speriat de ce urma să mi se întîmple. A turnat din belșug apă oxigenată, apoi a început să ștergă neobosit, ca și cum atunci s-ar fi apucat de treabă, cu iod marginile rănii. Nu știu cît a trecut dar a durat destul

de mult scoaterea cu penseta a nisipului, pietricelelor și altor corpuri aflate în articulația genunchiului meu. Când totul a fost gata mi-a trîntit o serie de copci m-a bandajat și mi-a fixat articulația genunchiului în atele. Două săptămîni am fost pacient într-unul din saloanele spitalului. Stăteam în al doilea pat de la geam. Chiar lângă geam îl aveam vecin pe Enache, tatăl viitoarei mele colege Dorina, care urla ca din gura de șarpe cînd i se făcea injecție cu un ac cît o zi de post în coloană, dar îl injecta și în burtă. Îl mușcase un cîine care a turbat în următoarele zile după mușcătură. Eu am stat două săptămîni cu fața în sus. Cum deslipeam sau încercam să rotesc piciorul drept o durere ascuțită mă încerca imediat. Era jale în momentul injecției, pe care trebuia să o suport din șase în șase ore. Erau ore de intensă suferință. Trebuiau să mă țină doi infirmieri care mă și roteau cu fața în jos pentru injecția care-mi înțepa partea de sus a șoldului.

După două săptămîni am mai stat în atele încă patru după care mi le-au scos. De abia mă țineam pe picioare de slăbit ce eram. Chiar în rînd cu casa noastră, era un teren descoperit ajuns maidan în urma demolării caselor evrești. Pe el, un șir de covălii începînd cu cea a lui Pantea și Rotaru, își ofereau serviciile căruțașilor din Ștefănești. Stăteam cît era ziulica de mare pe o pătură așternută de mămica sub gardul nostru, vecin cu covălia și urmăream forfota. Mi-am amintit anul în care dacă nu era Pantea se pierdea tot vinul dintr-un butoi de 1000 litri care era printre alte butoaie de același calibru în beciul casei noastre. Eram firește mai mic și obișnuiam să beau. Prindeam ocazia cînd părinții nu erau acasă, coboram în beci și răsuceam ușor caneaua de la butoi. Luam vin într-o ulcică aflată tot timpul acolo. O dată am forțat caneaua care sub presiunea lichidului din butoi țîșni aruncată la distanță de un fuior negru de vin. M-am speriat rău de tot, dar mi-a trecut prin minte să mă duc repede la covălie țîpînd că, curge vinul în beci. A venit și Pantea și Rotaru. Au găsit caneaua și bărdița așezată sus pe un butoi. Cursese mult vin. O parte intrase în pămînt. Era o chelfăială pe jos și un miros de vin pe cînte. Ajutoarele mele s-au făcut criță în beci. Părinții mei la aflarea pățaniei, ia chemat la o a doua împărțășanie. Meritau. Eu am încasat o cînstită bătăiță, așa... ca să nu uit întîmplarea.

Mai făceam un tratament medicamentos pentru a preîntîmpina nu știu ce infecție la genunchi, și luam zilnic din șase în șase ore niște pastile. O dată mama mi-a dus porția de pastile, și țin

mintre printre ele era și o sulfamidă. Am luat-o dar nu am băut suficientă apă. Imediat m-a luat un leșin, nu mai aveam parcă aer. Cu cît mă străduiam să trag aer în piept cu atîta simțeam că nu am nici un spor. Speriat mi-am băgat capul într-un butoi de tablă din apropiere plin cu apă de ploaie. Am tras cîteva gîturi din apa stătută și am simțit că îmi revin. O dată cu părelnica înviorare a venit și greața la vederea apei pe care tocmai o băusem. Am vărsat dînd probabil afară și ce mai rămăsese din pastilă. Așa mi-am revenit. Da ... era să mor, cu cei dragi asistînd neputincioși lîngă mine.

Toamna m-am dus la școală în clasa a cincea. Mergeam șotic șotic, dar nu mă dădeam. Într-una din pauze fugăream prin clasă un coleg care mă striga... vagabondu... vagabondu... Ceva se schimbbase, nu-mi mai plăcea să fiu vagabond. M-am împiedicat într-o scîndură puțin mai ridicată din clasă și... bufff cu genunchiul drept în dușumea. Vai... cum m-a mai săgetat în creeri. M-a durut rău de tot, ce să mai spun. Operația s-a deschis și o altă săptămînă a trebuit să fiu imobilizat la pat.

Cu toate acestea nu-mi făceam reproșuri pentru cele întîmplate. La școală aveam colegi noi. Puțin mai tîrziu cam prin noiembrie ne-a mai venit un coleg. Era Munteanu Constantin. Avea mîna dreaptă tăiată cu puțin înaintea cotului. L-am și poreclit – ciungul. Mai tîrziu am avut ocazia să văd și celelalte operații de pe burtă. Avea o groază de cicatrici. Pentru noi era un erou. În anii următori cu mîna lui ciungă care devenise o adevărată armă ne împunea în coaste destul de rău.

Pe nesimțite vremea se petrecea și eu creșteam o dată cu ceilalți de seama mea. Locurile rămăseseră aceleași dar oamenii parcă se schimbaseră ... sau eu mă schimbam și simțeam altfel?

***Beciurile evreești. Cocoșeii de aur. Lutăria. Aparatul de radio
Bicaz. Tractoriștii, bătaia, ploaia și negura***

Sînt un copil fericit al tîrgului Ștefănești. M-am născut la jumătatea unui secol și am avut șansa să trec sănătos într-un nou mileniu. Să știți că nu e puțin lucru, dar asta știu cei care mai păstrează ceva din nostalgia acelor vremi. Mai cred că am fost un privilegiat să asist la ultimile svîcniri ale evreilor din Ștefănești. Cine nu a trăit acele vremuri cu sufletul de copil nu poate să înțeleagă marea noastră șansă de a-i fi avut megieși. Parcă vă și văd consternați la aceste cuvinte. Dar tare mă tem că dacă căutăm printre străbunii noștri *locali*, n-o să găsim mulți oameni preocupați de cultură. A fost un moment în viața mea care mi-ar fi influențat categoric destinul. Mama, după moartea tatălui meu a avut un prieten evreu, care locuia atunci la Botoșani. Ce s-ar fi întîmplat dacă sorții mi l-ar fi aranjat ca tată? Retrăind acele vremuri prin ochii și inima copilului de atunci, le recunosc astăzi numai partea bună care mi-a marcat copilăria și existența de mai tîrziu. Am învățat că oamenii dincolo de aparențele care-i țin despărțiți, au un fond comun care-i face umani. Și am înțeles că acest teritoriu comun trebuie cucerit. Experiența acumulată, mi-a dovedit că inițiativa în acest domeniu se înfăptuiește extrem de greu.

Astăzi din păcate, din ce în ce mai mult, contemporanii noștri și mai tineri și mai bătrîni sînt mai preocupați de subzistența zilnică decît de copilăria sufletului care-și dorește un văzduh motivat de romantism.

Pe vremuri, orașelul Ștefănești caroiat de străzi recatangulare lărmuia de strigătele băieților de prăvălie care-și atrăgeau mușterii. Cea mai densă activitate negustorească se înfăptuia pe străzile, Ștefan cel Mare numită și strada Mare, Emanoil Hîncu, Oituz ... toate făcând ca Piața Unirii sau cum i se spunea *răspîntia* să primească și să primenească sufletul și ochii doritorilor de noutate. Casele după tipul perete în perete și ușă în ușă, se înlănțuiau una din alta dînd un aspect compact mărind astfel importanța străzilor. După război, evreii care au mai revenit din *bejenie* de la Sulița sau de la Botoșani, au găsit o mare parte din ele distruse sau dărîmate de exploziile bombelor. Așa

am găsit eu locurile din jurul casei cumpărate de părinții mei prin 1954 de la olarul Pietcovschi, maidane pline de beciuri adânci, boltite cu arcade de cărămidă, amintind de construcțiile dispărute de deasupra lor. Pentru noi copii, aceste terenuri dezgolite cu tainițele ascunse sub pământ erau adevărate raiuri. Erau locuri ideale pentru jocurile vremii. Ne ascundeam explorînd în același timp beznele subpămîntene ale beciurilor pentru a găsi și niscaiva cocoșei de aur. Se vorbea pe vremea aceea, că în nu se știe care beci s-a găsit o ulcică plină ochi cu cocoșei. Căutam și noi ca bezmeticii la lumina lumînării sau prin simpla aprindere a unui ziar. Erau și pericole foarte mari. Nu rareori se întîmpla și cîte o surpare. Cei mari extrăgeau piatra din fundații iar din beciuri, cărămida existentă din belșug. Uneori eram folosiți noi copii, pe care ne prosteau să scormonim în interiorul beciurilor după zidurile din cărămidă pentru a găsi comorile evreilor. Și noi, întrucît nu ne dădeam seama de pericolele la care ne expuneam, căram cărămida afară pentru a ne face loc de lucru înăuntru. Unele cărămizi erau *putrede*, nu se mai puteau folosi la construcții, și pavau drumul cu aspectul lor roșietic. Altele erau bune. În partea din spate a curții noastre, la strada Mare chiar în fundul grădinii, peste drumul de acces, astăzi proprietate a familiei Vînătoru, tîrgoveții dăduseră peste o vînă de *lut*. Tot extrăgînd materialul, oamenii, au făcut o cavernă mare care pe măsură ce se adîncea devenea din ce în ce mai periculoasă pentru ei. Veneau și mulți țigani care cărau lutul cu căruțele. O parte îl vindeau celor care aveau case, poduri de lipit sau fabricanților de cărămizi țărănești, adică vestiții chirpici. Compoziția finală, cu ponderi diferite a elementelor, era alcătuită din lut, paie și bălegar de cal. Nu rareori se auzea că a mai fost unul prins de un mal surpat al lutăriei. A fost chiar și un caz mortal. Dar o dată, la lutărie erau la rînd țiganii. Aceștia veneau cu mic cu mare făceau gălăgie, se certau și nu prea erau atenți la ceea ce făceau. Așa că ce mai tura vura, cum aruncau cu lopețile lutul din interior pe malul gropii sub boltite, o parte din peretele de deasupra, s-a desprins prinzînd un tuciuriu sub greutatea pămîntului. Gălăgie, țipete și Piranda aruncîndu-și rochiile *în cap*, de disperare... A fost a doua oară cînd vedeam goliciunea unei femei de la brîu în jos. Bărbatul acestei nu a pățit decît o sperietură zdravănă.

Dar eu mai aveam și altele de făcut prin tîrgul Ștefăneștilor. Ajungeam uneori pînă departe la Odaie, unde părinții mei aveau două

vii apropiate una de cealaltă. Căutam locuri unde să ne adăpostim pe timpul nopții. În orice vie exista construită o colibă ce adăpostea paznicul care asigura protecția strugurilor ce se apropiau de recoltat. Și via noastră avea o colibă. Strugurii erau deja culeși. Soarele avea putere numai în timpul zilei amintind de dogoarea verii, pe seară însă, o răceală pătrunzătoare prevestea deja apropierea iernii. Nu știu de ce, dar simțeam acut că ar trebui să mai fie un anotimp pe lângă cele patru cunoscute, și asta între vară și toamnă. Pentru mine era o mare nedreptate⁵⁷ care adăugată la altele multiple din jur, contribuiau la hrănirea aspirației în care mă vedeam eliberator, justițiar. Întunericul se lăsa mai devreme la acea dată de toamnă târzie. În colibă se mai păstra pe lângă un miros de vegetație intrată în putrefacție și ceva căldură. Soarele sta ascuns după nori grei, să fi fost la o sulită deasupra orizontului, când eu și cu Țuri ne pregăteam de noaptea care se apropia repede. Găsisem prin vie boabe răzlețe, rămase în urma culesului, și chiar am fost norocoși dînd și peste struguri întregi închirciți de brumă. Am mîncat cu poftă la gîndul aventurii nocturne care ne aștepta. Încetul cu încetul se întuneca, începuse să picure așa că ne-am retras bucuroși în colibă. Se lăsase o liniște tulburată natural de agitația atmosferei de care tocmai ne protejasem intrînd în colibă, când, deodată în pustietatea în care eram, pe lângă freamătul picăturilor de ploaie care loveau adăpostul, am auzit zgomot și voci afară. Stăteam lipiți unul de altul îngroziți. Un chibrit s-a aprins și un cap cu un chip înspăimîntător a pătruns în întunericul colibeii. Ia te uită ce avem aici ... zise capul rînjind ..., copiii la frigare. Am înghețat, nu puteam scoate nici măcar un scîncet. Ne-au scos afară. Lumina zilei petrecute se mai îngîna, filtrată, printre formele din jur din ce în ce mai întunecate. Nori denși asigurau căderea ploii care se cernea molcom. Erau cîțiva tractoriști care ne-au văzut de departe cotrobăind prin vie și intrînd în colibă. Cum nu ne-au mai văzut ieșind afară, la terminarea lucrului ne-au vizitat curioși. Ce faceți aici în pustietatea asta mă prezevenghilor ... voi nu aveți casă ... nu aveți părinți? Întrebări fără răspunsuri. Noi

⁵⁷ Nedreptatea la vîrsta pe care o aveam era mai mult simțită, nicidecum explicită. Nu se putea spune că un anume lucru este nedrept – dar simțeam prin toți porii că același lucru nu este la locul lui. Neliniștea creată stimula aspirația care, nedeslușită, putea prinde aripi pentru a se dezvolta într-o realitate ipotetică.

tăceam milc. Urmăream înspăimîntați cum ne dezbrăcau și de bruma de haine pe care o aveam pe noi. Începură să ne plesnească peste fundurile goale. Într-un târziu am izbucnit amîndoi ca la comandă în plîns, fiecare cu durerea lui ... nu mai fac neneee ... lasă-mă să mă duc acasăăăăă. Tractoriștii au izbucnit în rîs, și ce mai rîs ... hohote nu alta. Eram dezbrăcați la pielea goală, sfrijiți, zgribuliți și puși pe plîns și cerșeală. Da cine vă oprește să plecați mucoșilor ... se auzi un glas din hlizeala lor generală ... plecați ... sînteți liberi ... da cuuum ..., așa! ... sughițam noi ... uite așa ca să țineți minte să nu mai hoinăriți pe pustii și să vă puneți părinții pe jar ... hai ... hai ... ștergeți-o pînă nu ne răsîndim. Și uite așa, cu coada între picioare, rușinați ne-am repezit prin ploaie în goană spre tîrg. Era distanță, așa că ne-am încălzit bine la alergarea pe care am tras-o. Alergam mai degrabă de frica întunericului și răceala pătrunzătoare a ploii, decât de amenințarea tractoriștilor. Sub cortina întunericului dens ne-am furișat fiecare către casele noastre. La noi, casa era plină de oameni. Beau și se veseleau, nu aveau nici o grijă. Mă luase frigul și mă ițeam pe fereastra din spatele casei, pe lîngă poiata de găini, doar, doar m-o vedea bunica. În casa din fund mămica butona un aparat pe care tocmai îl cumpăraseră de la Botoșani, și care scotea o groază de zgomote ... voci ... pîrîituri ... muzică. Tata Eugen bolnav de TBC, era la pat și privea stînd într-un cot la minunea tehnică din fața lui. Deodată de la un post, o muzică populară umplu spațiul prăvălind asupra mea un tăvălug de sunete care mă lăsă mut de uimire, dar și înghețat în geam. Prima m-a văzut mămica care scoase un strigăt de spaimă la arătarea de afară care se vedea în lumina din geam, apoi repede ieși afară și puse mîna pe mine. Eram gol și cred că am inspirat milă. Nu m-a certat, dar m-a întrebat unde-mi sînt hainele. Mi le-au furat ... niște țigani, am bînguit eu. Țiganii, mie personal, î-mi făceau un mare bine. De fiecare dată cînd făceam o dandana mai mare, ei erau de vină. Era prea pătrunsă de aparatul de radio Bicaz ca să-mi mai acorde atenție. Mă duse de mîna la bucătărie și m-a dat în seama bunicii care plîngea încetișor. Nu știa sărmana ce să mai facă pentru mine. Nu a trecut mult și la cîrciuma noastră sosiră și tractoriștii care în hohotele de răs a mesenilor povestiră toată tărășenia. Așa mama ne-a recuperat hainele, aflînd și de aventura noastră. Da bine le-ați făcut împlieștii ... că puteau muri în pustietatea aceea ... se dădu grozavă maică-mea, adăugînd mai mult

pentru ea ... da și voi oameni mari ... a-ți dat în mintea copiilor ...
chiar să-i dezbrăcați în ploaie! ...

Știam că nu gîndea rău. O simțeam. Era bucuroasă că am
ajuns teafăr acasă. Restul ... era doar o fațadă ... tristă.

Fotbal și nimic altceva

Dacă am avut o pasiune, care la suprafața individului care am fost era vizibilă, nu poate fi numită decît – fotbal. Cît era ziulica de mera alergam de-mi ieșea sufletul după felurite boambe pe care le numeam mingi de fotbal. Cînd a început această ispită e greu de precizat. Pot spune că de cînd mă știu, adică... de cînd vezi bine, m-am ițit și eu în tîrgul Ștefănești, că aveam ceva de spus camarazilor, mai apoi colegilor și prietenilor mei. Îmi plăcea... *ce mai*. Se poate spune că... mîncam fotbalul pe pîinea unsă cu majunul care era mingea. Dacă a-și fi întrebat ce anume m-a determinat să mă las uitat pe gazon, căci vreau să vă spun că am avut șansa să joc chiar pe gazon adevărat și nu pe maidane, de un lucru sînt absolut sigur, eu personal, nu am jucat niciodată fotbal pentru o miză. Era desigur o miză, dar o știam numei eu. Acum pot să o mărturisesc... era bucuria de a mă mișca într-o realitate în care *mi se dădea voie* să o construiesc. Era jocul în sine. Am fost pe rînd Ene, Ozon... puțin mai tîrziu Pele, Matzola, Edu, Jairzinho (poate greșesc ortografia, dar... spuneți... *acum și aici* – mai contează *asta?*) etc. Și goluri am dat, că de ce să joci fotbal fără goluri părea să-mi reproșeze cei din jur. Dar simțeam tristețe, nicidecum bucuria învingătorului. Așa eram eu. Astăzi, a-și putea să-mi explic atitudinea, dar ce farmec ar mai avea restul? Am priceput tîrziu, și cît de tîrziu, că o înțelegere este *în-tot-de-a-una*, așa cum apare și structura adverbului de timp *întotdeauna*, particulară. Mulțumesc nu știu cui pentru faptul că am fost așa cum mă pot descrie din cele petrecute. A-și mulțumi vîntului, poate ploii și ninsorii dacă nu le-a-și cunoaște modul *flușturistic* în care apar și mai apoi dispar. Mai rămîn părinții, dar și locul. Acolo unde m-am născut, curgea laptele și miera. *Era foarte simplu*. Trebuia doar, să dau realitate reveriei, ca toate formele din jur să se transfigureze. *Sejurul* de aproape 400 de ani a evreilor în Ștefănești, a lăsat o aureolă magică care-și punea amprenta fără ca noi să ne dăm seama.

Fiind vorba despre fotbal, orașelul Ștefănești avea pe vremea evreilor o echipă tare de tot. Se numea Macabe. Eu am mai prins doar poveștile despre performanțele sportive ale acesteia. Tovarășul Darie, antrenorul nostru de mai tîrziu, lăcrima povestindu-ne de acea perioadă de glorie. Darie era șontorog. Mergea vorba că i se trăgea

ologeala de la o lovitură de bocanc în timpul unui meci. Noi nu am comentat niciodată acest lucru. Tovarășul Darie, era tovarășul Darie - antrenorul nostru... și, punct. Noi, alergam mingea pe toate suprafețele, fără-osebire. În prelungirea grădinii publice, încă de pe timpul evreilor, se afla baza sportivă a târgului Ștefănești. Un teren de volei, două de handbal, unul de baschet, pista de atletism care strîngea în brațe un teren de fotbal demn de a fi invidiat de echipe consacrate din județul Botoșani, și nu numai.

Eram la școala generală și am avut șansa unui inimos profesor de educație fizică. Intim, toți care l-au cunoscut îi spuneau Mihăiță Cadinoiu. Pe cinstite, mărturisesc că acest om m-a impresionat și chiar mi-a fost model mult timp cît am fost elev. Venea la ore într-un pantalon ușor, acoperindu-și bustul robust cu un pulover cu mîneci scurte care lăsau să se vadă niște bicepși proeminenți. Nu era înalt... dar avea un farmec deosebit. Nu-mi amintesc să se fi enervat vreodată. Venea la ore și decreta: astăzi alergăm pînă la Prut și înapoi. Și totul într-o oră. Pînă la Prut erau cam 2 km, 4 dus și întors. Sigur, veți spune... un om mergînd *pașnic* face 5 km pe oră. Eiii... ce mare scofală. Nu scofala era mare, ci sprinturile din cincizeci în cincizeci de metri. Într-o oră de educație fizică aveam sentimentul că școala dispăruse, ne bucuram de aerul curat, dar și rece adeseori dintre cele două ape Bașeul și Prutul, și foarte important învățam în cît timp se poate parcurge o distanță alergînd. Tovarășul Chihaia, profesorul de fizică, nu putea să fie decît măgulit, căci... știți dumneavoastră... de la teorie la practică... hee... hei! Mihăiță Cadinoiu punîndu-ne la treabă ne-o confirma și practic. Într-o oră eram din nou la clasă. Oare nu s-or fi înțeles?

Ajunsesem la un anumit moment să fiu de ne-înlocuit. Ce mai, eram bun. Jucam pe postul de mijlocaș. Alergam pe tot terenul recuperând și conducînd mingea, pasînd-o coechiperilor avansați în terenul advers. Deși eram un driblor considerat bun, nu eram egoist. Eram un entuziast al paselor neașteptate și al mingilor aruncate boltit peste partenerul advers uluit de dispariția mingii. Dobrin, mult mai tîrziu, refăcea ceva din bucuria unei întreceri fără miza golului. Departajarea și surclasarea unui adversar ținea de talent și nu de forța cu care abordai momentul. Dacă reușeai această performanță, adversarul îți devenea cel mai bun prieten. Unde mai poți vedea și asimți bucuria abandonului pe joc, cînd ceea ce vezi astăzi în fotbal

se petrece cu miză iar fair-play-ul ca parola de acces la întrecere, rămîne o palidă afişare a unei posibile înţelegeri a bucuriei reale dată de simpla participare? În ceea ce mă priveşte, nu voi da seama de actualitate. Mă voi rezuma la modul în care am perceput fotbalul, şi mai apoi la parcursul în acest domeniu de-a lungul anilor. Înainte de a părăsi Ştefăneştiul pentru continuarea educaţiei mele, jucam deja în echipa de fotbal *Progresul*. Prin abnegaţia şi interesul de care am dat dovadă, eu dar şi ceilalţi prieteni ai mei, Ionel şi Lică Ignat, Bunduc Ion zis şi Băietu, Lupaşcu Paul am prins un post de titular în echipa Ştefăneştiului, care la acea vreme juca în judeţeană. Îmi amintesc de *motoraş* cum era poreclit Ghiban poştaşul, *bulănaş* adică Crăciun dar şi Calman care veneau de la Bobuleşti, ȝiganul *Stalin* care făcea ravagii pe una din extreme... Erau de remarcă, Nicu Gheorghiu cu şutul lui dat *cu ristul*, imparabil, Ghidi Bronstein cu fundul lui mare dar cu atît mai derutant pentru adversari, Ticu Rachieru şi mulţi alţii pe care dacă nu-i numesc nu înseamnă că nu au existat. Din cînd în cînd noi cei mici mai făceam cîte o miuţă cu cei mari. Jucam în draci. Ataşamentul meu pentru goana după *boambă* cum o numea Mocanu, tovarăşul profesor de istorie şi limba rusă, a atras un alt cerc de cunoştinţe şi chiar prieteni. Fotbalul m-a apropiat de Paul Lupaşcu de aceeaşi vîrstă cu mine, de fraţii Vieraşu, Neculai şi Trăian. Cîte o dată juca şi Mitruţă un frate mai mare. Sora lor Rodica îmi era colegă la şcoală. I-am pomenit deoarece cîteodată mămica plecînd la cîmp mă lăsa în grija doamnei Vieraşu care mă şi alăpta de la pieptul ei. Eram într-un fel frate de lapte cu toţi vierăşenii. În spatele casei lor aveam într-o vreme cazemata de unde iniţiam atacurile asupra diferitelor bande din Ştefăneşti. Ionel Ignat şi cu Lică fratele mai mic erau coechiperi de nădejde, a-şi putea spune nedespărţiţi de mine. Şi Papă Lapte alias Ionel Dăringă slujea cu abnegaţie dragostea pentru fotbal. Dar cel mai bun coechipier a fost Ionel Bunduc. Era mai mic decît mine, megieş cu Paul Lupaşcu şi locuia pe lîngă baia comunală aproape de podul Başelui, la strada mare adică Ştefan cel Mare. Cînd eram vagabond şi frecventam băcănia lui Cohn din care mai sustrăgeam prin neatenţia doamnei Cohn ceva biştari, aflată perete în perete cu familia Bunduc, Băiatu nici nu se născuse. Noi doi aveam să fim nişte stîlpi de bază în echipa de fotbal a tîrgului Ştefăneşti. Băiatu se descurca în partidele oficiale mult mai bine ca mine. El era *golgeterul*. Atitudinea mea *fără miză*,

nu putea crea un golgeter. Eram însă un foarte bun mijlocuș. Băiatu ca centru înaintaș era tare bun. Ne înțelegeam de minune. Știam unde să-i trimit mingea iar el venea *ca scris* la întâmpinare. Era extraordinar. Dintre cei mici încet se ridica un alt vlăstar al târgului Ștefănești. Era fratele colegei mele de clasă, Dorina Enache. Îl chema Radu. Astăzi joacă prin străinătate, mi se pare că în Germania. Oricum atunci se plămădea terenul pentru ceea ce avea să urmeze. Ca întotdeauna noi nu știam nimic. Eram așa de covârșiți de importanța momentelor pe care le trăiam încît nu ne făceam planuri de viitor. Și poate așa viitorul a încăput și el în realizarea noastră.

Ne întreceam jucînd fotbal cu evreii, țiganii dar și cu Mahalaua sau Bîdiuții. Este greu de descris atmosfera acelor vremi. Cel mai viu mi-a rămas în memorie întrecerile fotbalistice cu țiganii. Jucam pe terenul mare alcătuiind echipe în toată regula, de 11 jucători plus rezerve. De obicei cîștigam meciurile dar uneori acest lucru nu rămînea fără urmări. Nu știu cum, dar impusesem un anume respect mai tuciuriilor mei camarazi de joc. Nu aveam resentimente față de ei. Cînd eram mai mic, dormeam de-a valma lîngă film în casa lui Carenț, Doru Țiganu. Mai aveau un frate și mai mic, Dan. Mama îi spunea *baragladina*. Nu le-am reținut niciodată numele de familie. Le spuneam simplu – Carenț Țiganu, Doru Țiganu sau Dan Țiganu. Carenț și Doru erau coechiperi la toate jocurile cu mingea căt era ziuica de mare. Doru avea boala copiilor, că așa spuneau țiganii coșului pieptului ieșit proiement în afară. Și eu aveam pectoralii mai dezvoltați în urma antrenamentelor cu cioate, că unii spuneau că am și eu aceeași boală. Ne înțelegeam bine. În perioada furiei bandelor din Ștefănești ne retrăgeam într-o *cazemată* din curtea lui Carenț, și plănuiam cum o să fugim noi în munți pentru a deveni partizani. Aveam confecționate și depozitate în cazemată, arme de toate soiurile. De la pumnale, săbii, sulite, la arcuri și săgeți, prăștii și tizoace. Ne antrenam cățărîndu-ne pe burlane în podul cinematografului nou, unde aveam o altă ascunzătoare. Între doi copaci înalți din grădina publică, la care ajungeam urcînd pe gardul din spatele WC-ului cinematografului, întinsesem o sîrmă groasă pe care atîrnați în mîini o foloseam pentru a trece din unul în altul. Ne imaginam că trecem ape tumultoase, învolburate între stînci prăpăstioase, urmăriți de exploatorii împotriva cărora noi luptam ca partizani, sau ni-l imaginam pe Coroi. Și toate se întîmplau în paralel

cu jocurile de fotbal de la care nu lipseam nici morți. De fapt chiar noi le și inițiam. O groază de mingi de fotbal am cusut. Devenisem specialist. Pe vremuri mingea de fotbal avea două piese în alcătuire: anvelopa și camera cu muștiuc. Camera se introducea printr-o despicătură și se umfla cu o pompă specială. Heii... dar noi nu ne formalizam, orice tip de pompă era bună. Cel mai adesea foloseam pompa de bicicletă. După ce mingea devenea balon, deschizătura era strânsă pînă la apropierea marginilor cu un șiret din piele. Și mingile de handbal, și de volei erau la fel. Se diferențiau prin mărime și greutate. Cele de baschet mult mai mari și mai grele, eu le țin minte că se umflau cu seringă. Mai tîrziu s-a procedat la fel și cu mingile de fotbal, volei și handbal. Datorită nouă, baza sportivă a tîrgului Ștefănești era zilnic animată. Duminică de duminică echipa mare juca fotbal cu o altă echipă din județeană. Cînd se juca pe stadionul din Ștefănești veneau din comunele și satele alăturate, Santa Mare, Rînghilești, Ilișeni, Dămideni, Românești, Bobulești dar și de la Trușești, Guranda, Stîncă și Ripiceni, camioane, tractoare cu remorci și căruți pline cu iubitori de fotbal. Era o adevărată sărbătoare. Visam să fim și noi eroi pe gazon. Fotbaliștii erau niște privilegiați. Erau aclamați cînd echipa învingea și huiduiți, alungați cu pietre cînd se întîmpla înfrîngerea. Erau timpuri liniștite. Oamenii aveau vreme și pentru distracții adevărate. După meci grădina publică lărmaia de gălăgie, muzică dar și miros de mici udați din belșug cu bere sau alte băuturi aflate la cheremul suporterilor înverșunați. Pe scena din parc se produceau ansamblele culturale. Cînd am ajuns și eu prin clasele mai mari, și eram deja titular în echipa mare de fotbal a tîrgului Ștefănești, se organizau acele așa zise întîlniri cultural-sportive. Pe lîngă sportivi de toate soiurile, halterofili, aruncători cu greutatea și cu sulita, atleți de viteză, garduri sau rezistență, trîntași, voleibaliști, handbaliști, fotbaliști, baschetbaliști – aceștia din urmă reprezentau la vremea aceea o elită a tîrgului, mai mergeau la aceste întreceri și brigăzi artistice cu tot felul de inițiative, cor, muzică ușoară sau populară, glume și mici scenete de teatru, dansuri populare etc, cărora li se spuneau – ansambluri culturale. Ce mai. Nu aveam timp de respirat. Erau de toate la alegere. Numai să vrei. Și eu vroiam. Este de nedescris savoarea acelor vremi. Dar eu o să mă întorc puțin la fotbalul cu țiganii. Pe atunci eram deja la Școala Profesională de la Tîrgu Jiu. Veneam în vacanțe și nu pierdeam nici un moment ca să

nu reactivăm jocurile de altă dată. Jucam fotbal și la Tg. Jiu. Eram în lotul Școlii Profesionale, dar mergeam și la antrenamentele de box ale clubului Voința din oraș, coordonat de antrenorul Motea Zaharia. Acesta pusese ochii pe mine și cunoscându-mi pasiunea pentru fotbal rîdea adeseori povestind o întâmplare, care desigur că era plăsmuită, cum un boxer pusese pe fugă o echipă de fotbaliști cu picioare frumoase. Prin 1968 eram deja vicecampion la box, centură albastră la judo și venisem la Suceava în contact pe cînd făceam judo la Institutul Pedagogic cu stilul Shotokan, vezi Albrecht Pflunger partea mea de autodidact, pînă ce am luat legătura cu cei care aveau de a face cu ceva mai organizat. Toate astea luate din auzite, umflate și înfășurate într-o atmosferă de mister de către cei din jurul meu, insuflase celor din Ștefănești un respect tacit vis a vis de mine. Țiganii mureau să afle cine-i mai tare: Gică adică eu, sau eroii lor, Zărzărică, Caricel, Busuioc, Stalin, Geamailă sau Ibriș. Cu Stalin eram coechiper la echipa de fotbal Progresu din Ștefănești. Ne luam la trîntă. Țiganii erau experți la trînta numită *la curea*. Erau deosebit de puternici. Te apucau de curea și în timp ce te sălta ca să pierzi pămîntul de sub picioare te agătau interior folosind *cîrligul* cu unul din picioare și cădea peste tine. Era asemănător cu un procedeu de sacrificiu din judo. Îl cunoșteam foarte bine, așa că acceptam și învingeam. Cota mea era în creștere. Cu Zărzărică era foarte greu. Evitam pe cît posibil trînta cu el. Pe scena din grădina publică organizam lupte după terminarea meciului de fotbal cu scorul *la egalitate*, pentru a se stabili departajarea și numirea echipei învingătoare. Din partea romînilor eu eram reprezentantul. Din partea țiganilor, norocul meu era că Zărzărică nu era mare amator de fotbal, îl propuneau pe Geamailă sau Ibriș. Vai... dar ce avea să rezerve timpul. Dintre toți prietenii noștri țigani, azi în viață se mai află doar Geamailă... și vai de capul lui. Luam poziția de gardă și după regulile din box îl așteptam pe reprezentantul lor. Întotdeauna lupta se transforma și în trîntă, cînd intram cum se spune *în clinici*. Sper să nu devin obositor, dar învingeam de fiecare dată cu ușurință.

La unul dintre meciurile cu țiganii, aveam ca spectatori pe lîngă cîțiva oameni serioși, romîni, toată șatra cu mic și mare venită din Prosia. Nu cred că vă puteți imagina ce însemna acest lucru. Meciul, pe lîngă doi porci puși la bătaie din partea țiganilor iar din partea noastră contravaloarea acestora, mai însemna și un act de

onoare. Așa că era prezent și bulibașa. Pe vremea aceea bulibașa era Busuioc. Un țigan voinic cu burta mare și deștept. A rezolvat multe cazuri chiar de omor grav din ceata lui. Îmi amintesc uciderea cu toporul a lui Miluță Țiganu, tata lui Carenț, Doru, Minodora sora lor și al Baragladinei. Ginerele lui, soțul Minodorei din te miri ce, dar gurile rele vorbeau că a fost vorba de un adulter, și asta... nu se iartă la țigani, a luat toporul și poc... în moalele capului socrului său, care a murit pe loc. Strașnic spectacol pentru noi copii dar și extrem de crud. Mai țin minte când toată șatra cu mic cu mare a sărit să-l linșeze pe unul din băieții lui Curcă din Bîdiuți care la măcelărit nu alta pe Gongoi tatăl lui Zărzărică, Caricel și Gîndăcel. Mai aveau un frate mult mai mic, Pardaillan. Gongoi umbla mai tot timpul beat. Cînta pe străzi și se lega de trecători. Cum strada Hîncu pe care locuiam era plină de crîșme, pe aici își făcea veleatul și Gongoi. S-a legat o dată de Curcă care tocmai sosise cu, cursa de la Botoșani unde era la școală. Acesta, un brunet cu părul cîrlionțat, înalt și voinic, nici una nici două la făcut... lat pe Gongoi. Nu a apucat să ajungă la fântîna din fața casei lui Idel Cugler că deja toată șatra care curgea de nu se mai termina urlînd de ziceai că s-a terminat cu lumea... l-a ucis pe Gongoi... l-a ucis pe Gongoi, să-nnebunesc ca Boiereanu și Fulai... Curcăăă... mîncăți-a-și gîtu și inima... te-nfulec... Și o țineau tot așa într-o gălăgie. Sărmanul băiat a alergat din răspuțeri pînă acasă de unde s-a întors cu taică-su, recunoscut ca bătauș, amîndoi cu furci în mîini. Treaba lua o întorsătură urîță. Așa că prin dibăcia lui Busuioc situația s-a aplanat și mai ales că Gongoi plin de sînge, trezindu-se din colbul în care căzuse, începu să urle cît îl țineau bojocii... lumeeee... lumeeee... sooooooro lumeee... Uitase *sărmanul* de cafteala pe care tocmai o luase. Așa era lumea pe vremea aceea.

Aceeași șatră venise și la *importantul* meci de fotbal de care vă povestesc. Eram prin repriza a doua și scorul era 1 la 1. Pe extrema dreaptă în achipa noastră juca Radu Enache, astăzi fotbalist plătit bine în Germania. Nu știu din ce, dar s-a luat la harță cu Zărzărică care nu putea să nu joace într-un asemenea meci. M-am apropiat repede de ei și i-am domolit. Radu deja încasase cîțiva pumni. Nu stăteau mulți în fața lui Zărzărică. Zărzărică... rezolvăm asta după meci, noi doi... da? A fost încîntat așa că am jucat în continuare. Pînă la urmă am cîștigat noi cu 2 la 1, în zbierătele și amenințările întregii șatre. Pornisem în acest pariu ferm convinși că-i

vom bate pe țigani și le vom lua porcii. Nici nu ne puneam problema că trebuia în caz de pierdere să le dăm contravaloarea acestora. Nici nu aveam atîția bani. Am mers ca la poker, pe blat. Nu știu, și nici nu-mi doresc să știu ce s-ar fi întîmplat dacă învingeau ei. Porcii au fost duși la restaurantul lui Petrescu de unde am obținut, a doua zi un preț la sfert din cît costau. Din banii agonisiți ne-am luat două mingi de fotbal. Asta este partea frumoasă. După meci țăgarii s-au strîns în jurul meu și a lui Radu Enache. Erau de față și ceilalți coechiperi ai mei, din care l-am remarcat pe Dan Alexa care în momentul cînd începusem deja lupta cu Zărzărică, striga... Gică... dă-i cu carata... dă-i cu carata... în timp ce împreună cu ceilalți asistau de la distanță cum îl apăram pe Radu, reprezentîndu-l în luptă. Nu era de glumit. Mă străduiam să-l țin pe zdrahonul de Zărzărică la distanță în timp ce trebuia să am grijă de purandei și ceilalți țigani, neveste și maturi care se foiau în jur pentru a mă păli. O țăgancă îmi arse o jordie peste spate. Furios l-am lovit pe Zărzărică cu piciorul în tibie. Nu se aștepta și începu să urle... aoleuuu mamai... de ce dai mă... de ce dai cu picioru, mîncăți-a-și mațele... să înnebunesc ca Boieranu și ca Fulai că te mănînc fript. Situația era cumplită. Am realizat că țăgarii erau extrem de uniți în timp ce prietenii, românașii mei stăteau cumiți, retrași și asistau pasivi la spectacol. Ba mai turnau și sare peste foc și ca lucrurile să devină mai spectaculoase... mă asmuțeau pe Zărzărică. Era timpul să fac ceva, așa că am întors spatele... zicîndu-mi că fuga-i rușinoasă dar e sănătoasă. Din cînd în cînd mă opream și altoiam pe țăgarii care se apropiau de mine, apoi iar fugeam luînd distanță. Echipa mea de fotbal se tăvălea de rîs. Numai mie numi ardea de veselie. Am făcut un înconjur al pistei cînd m-am trezit cu Bulibașa Busuioc în fața mea. Stai Gică... și puse mîna pe mine. I-am cîrat vreo cîțiva pumni în burta lui mare... și tuleo. Striga în urma mea... las că te prind eu Luni... Marți... Miercuri... Joi... Vineri... Sîmbătă sau Duminică, vagabondule. După o săptămînă ne-am întîlnit la meciul de fotbal cu echipa din Trușești. Eram mijlocaș. Eram puzderie de iubitori de fotbal. Și miliția, era prezentă. Atunci șef de post era Apenciuc care nu-i prea avea la inimă pe țigani. Busuioc rînjind din locul unde se afla strigă la mine... Gică dă-le bătaie la iștia, că cu noi te-ai descurcat mîncăți-a-și pălăria... iaca sîntem prieteni nu mai am nimic cu tine. Și chiar așa a și fost.

Am continuat să joc fotbal la echipa *Progresul* și după ce am început seralul în Iași. Veneam sîmbăta, duminica ne deplasam în localitatea aflată pe graficul campionatului județean, și luna dimineața mă întorceam la Iași. Și Băiatu care era la Liceul de Construcții de pe sărărie în Iași, proceda la fel. Erau frumoase deplasările la care uneori participau și ansamblurile culturale. Eram o dată la Socrujeni-Trușești. Am luat bătaie, dar Stalin care mergea tot timpul cu acordeonul la el ne alunga supărarea cu cîntece de pahar sau țigănești. Era într-o mare vervă tot timpul. Pe drum scoase din sîn două ouă și ne spuse. Le-am manglit de la prăvălie. Le duc acasă să fac o scrobăială. Și trase, după ce-și protejă comoara un trîl de sunete vesele și melodioase din acordeon. Eram o echipă bunișoară pentru județeană. Ajungeam des la zonă pentru trecerea în divizia C, dar acolo ne împotmoleam. Am jucat în zonă la Bucecea cu Siretul din localitate dar și la Dorohoi cu echipa locală. Nu am reușit. Trebuiau și mulți bani și multă susținere.

Am fost selecționat după cum am mai spus în echipa Școlii Profesionale din Tg- Jiu. Am participat de trei ori la finala pe Ministerul Materialelor de Construcții care de regulă se desfășura la București. Aveam echipament modern, bocanci cu crampe din plastic, mingi, tricouri, jampieri și chiloți ajustați pe fiecare dintre noi, genți de antrenament, treninguri. Eram dotați prin efortul directorului Școlii Profesionale de pe Calea Victoriei Tg. Jiu, un inimos susținător al echipei noastre de fotbal. Noi nu i-am dezmințit speranțele și eforturile. Am jucat pe stadionul 23 August și Olimpia București, și de două ori am adus titlul la Tg. Jiu, iar o dată locul doi. Eram buni. Cantonamentele de la București care începeau cu două săptămîni înainte de finală le făceam de fiecare dată prin rețeaua de organizare a Ministerului, în cartierul Mihai Bravu unde eram cazați la un Liceu. Erau vremuri portocalii pentru mine. În orașul Tg-Jiu am fost remarcați eu și un coleg de clasă originar din Dorohoi, Vrăjitoru, de către selecționerii echipei de fotbal Victoria, aflată atunci în divizia B. Am fost preluați și legitimați la această echipă la care am jucat cu intermitențe pînă la terminarea școlii. Antrenorul de box Motea se dădea de ceasul morții ca să mă atragă definitiv pe turta lui.

Înainte de a ajunge la Victoria, am jucat, tot împreună cu Vrăjitoru la Ceramica Tg-Jiu, o echipă din campionatul județean. Mai țin minte localitățile de unde uneori trebuia să fugim pentru a scăpa

de scărămăneala cu parii pe care ne-o pregăteau localnicii. La Cărbunești, după ce i-am bătut cu 3 la 1, ne-au spart toate geamurile autobusului care ne transporta. Miliția a trebuit să ne protejeze ca să ieșim teferi din teren. Pentru fiecare meci primeam pe lângă masa obligatorie și o primă de joc. Elevi fiind, ne prindea foarte bine.

Repartiția care a avut loc la sfîrșitul celor trei ani de Școală Profesională, s-a făcut după situația la învățătură. Cum eram situat printre elevii buni, am scăpat de fabrica de ciment Aleșd – Oradea și am ajuns la Iași, la Stația Mecanică. Aici, era prin 1970 am și dat examen la liceul seral la care am reușit. Stăteam în gazdă pe Fundac Perjoaia nr. 5, la un unchi al meu, Fănică Ropotă fratele mamei. Alături era celebrul loc numit Moțoc. Jucam fotbal în campionatul județean la echipa Progresu Ștefănești cu care aveam convenția să-mi plătească drumul de la Iași la Ștefănești și înapoi. Dar urmam și cursurile de box la clubul sportiv Nicolina Iași cu antrenorul Florescu. Ca autodidact în karate, exersam gedan barai, tsuki, mae geri și alte tehnici dar și poziții din noua pasiune care-mi devora timpul încetul cu încetul. Citeam multă, multă literatură dar în mod special colecția Idei Contemporane și eram atras de filosofia marxistă dar și de idealismul german. Am reluat hatha yoga și pranayama, citind foarte mult așa zisele scrieri secrete, upanishadele, samkya și poemul mahabharata cu superbul cîntec Bhagavad gita. Aveam un timp extrem de ocupat, servicii de la ora 6 la ora 14, antrenament la clubul Nicolina de la ora 15 la 16,30 și seral de la 17 la 21 alteori chiar 22. Acasă la unchiu-miu stăteam în spatele casei sale, într-o cameră mică, separată de restul. Eram oarecum izolat. Îmi prindea foarte bine. Aici pînă tîrziu în noapte, făceam exerciții și studiam. Fotbalul trecea încetul cu încetul într-un plan secund, pînă cînd fără să-mi dau seama a rămas doar o amintire. Și astăzi alerg cu plăcere după minge, dar nu mai reprezintă pentru mine lucrul sacru din trecut... fotbal și nimic altceva.

Rapsozii, vagabondul și... colegul Condurache

Chiar eram încântat să mi se spună vagabondul. În mintea mea de copil în care imaginația lucra febril, asimilam hoinăreala cu libertatea. Acasă părinții î-mi asigurau totul. De fapt nu-mi lipsea nimic din cele de care se foloseau și ceilalți copii de seama mea. Pot spune că aveam un pic mai mult. Dar eu nu eram ca ceilalți copii. Realitatea copilului care am fost nu se suprapunea bine peste realitatea pe care părinții, mai apoi învățătorii voiau să mi-o confere. Normalul celorlalți era o plictiseală îngrozitoare pentru mine. Mă simțeam bine numai în condiții vitrege. Agreeam umezeala ierbii, curentul și răceala din cavou, mîncarea frugală și nepreparată, dormitul în locuri detestate de o minte *sănătoasă*, ignoram dispozițiile, regulamentele și așa zisa bună purtare, respectîndu-mi așezarea inimii. Simțeam cum se zbate inima cu nerăbdare pentru a se simți în slobozenia șesului, a cîmpului sau a pădurii, să fie în preajma cîntecului păsărilor, larmei gîzelor și zumzăitul albinelor. Adesea călcam și pe alături, intrînd în grădinile oamenilor de unde-mi asiguram cele de-a-le gurii, în general fructe dar și legume și zarzavaturi. Nu mai vorbesc de struguri și harbuji. Părinții plăteau. Și fiindcă toate cele care mi se întîmplau, erau la vremea lor nedezmințindu-mă niciodată, nu-mi făceam prea mari griji cu subzistența. Cu dormitul era mai dificil. Nuuu... pentrucă nu aveam unde dormi. Mai mult pentru a ne ascunde să nu fim găsiți. Aveam multe locuri *secrete*. Unul pe care-l foloseam mai spre toamnă cînd era rece... rece afară, se afla în cotețul cu porcii puși la îngrășat de responsabilul restaurantului din tîrgul Ștefănești. La conducerea localului s-au perindat sumedenie de *responsabili*. Fiecare în felul lui a călcat puțin alături și cum era de așteptat altul le lua locul. Evreul era ponderat. El băga un deget și rămînea numai cu ce se prindea de el. Rumînul nostru era grăbit, băga mîna pînă la cot și uita să o mai tragă afară. Localul restaurantului era foarte bine plasat. Cu fața la strada aglomerată care era Emanoil Hîncu, aproape de Hală, piață și iarmaroc, la doi pași de răspîntie și... foarte aproape de casa unde locuiam, avea permanent o clientelă asigurată. În general după amiaza era o nebulie să intri în restaurant. În vremea aceea țărani iși încheiau afacerea printr-un adalmaș și chiar printr-o masă luată la

restaurant. Desigur, înfloreau și celelalte crîșme din jur. Clădirea restaurantului era prinsă perete în perete cu alte clădiri, așa cum era de fapt moda arhitecturală a vremii pentru târgurile și orașele evreiești. În spate funcționa bucătăria restaurantului de unde mai luam și noi cîte o porție de mîncare, prin bunăvoința Proclătăritei care era bucătăreasă, și care ne servea în schimbul unor găleți cu apă. Cunoșteam locul ca pe buzunarul meu. Mă *împrietenism* și cu porcii, că dee... aveam interes... nuuu? Intram la ei scoteam mizeria și o căram cu tărăboanța⁵⁸ într-un loc de unde era mai apoi încărcată și dusă cu căruța la Bașeu. Îi mîngîiam ca să ne simtă mirosul pentru a ne recunoaște în momentele noastre de restriște. Dormeam excelent între porci. Noi hoinarii eram de regulă cinci, dar în asemenea circumstanțe eram doi cel mult trei. Porcii se agitau și nu ne primeau cu de bunăvoie. Știam că, pentru că exersasem, dacă îi scărpinăm pe burtă și le vorbim în șoaptă se liniștesc. A mers de fiecare dată strună. Cel mai bine era cînd prindeam prilejul să ne cuibărim la burta unui porc. Pentru asta dă-i scărpinat nu șagă pînă adormeam și eu și porc. Dacă acceptai mirosul, căldură dată de porc era o comoară. Circula în acea vreme un banc. Trei drumeți, un român, un rus și un neamț, pe înserate trag la o casă de gospodar pentru înnoptat. Gospodarul le spune: în casă nu am decât două locuri disponibile, așa că unul dintre voi va trebui să doarmă în coteț cu porcul. Drumeții nu au ce face și acceptă. Trag la sorți și românul este cel care merge să doarmă cu porcul. Nici nu apucară oamnei să lipească geană pe geană că hopa o bătaie în ușă. Cine-i acolo întrebă răstit gazda. Eu... rumânul, nu mai pot dormi cu porcul. Desigur se referea la grohăitul și gazele pe care le elimina porcul în somn. Traseră la sorți rusul și neamțul, și se duse neamțul. După o oră din nou bocănituri la ușă. Cine-i acolo întrebă din nou gazda. Eu... neamțul, nu mai pot dormi cu porcul. Na ciorti vidma, înjură supărat rusul și ieși pentru a se culca el cu porcul. Nu trecu zece minute și cineva precipitat, boc... boc... boc, de să spargă ușa rupse din nou momentul dulce al somnului. Ei, dar asta-i culmea domnule, spuse

⁵⁸ Instrument de transportat manual diferite materiale. Sprijinită pe o roată și susținută de mîinile omului care o și acționa prin împingere sau tracțiune, tărăboanța oferea un coș generos în care se puneau de regulă materialele de transportat. Mai poartă nume – roabă, care presupun că vine de la modul supus în care-și face treaba comandată.

supărată gazda. Da... cine mai e acolo? Se auzi un glas grohăit... Euu... porcul, nu mai pot dormi cu rusu. Vedeți dragi cititori, ne câștigasem un renume și nu era puțin lucru să fii recunoscut ca vagabond. Mai târziu observînd vagabonzii de la oraș, mi-am dat seama că sînt o palidă expresie a ceea ce eu am fost, deprecîind de fapt conceptul de vagabond, adică hoinar. Ei nu puteau fi decît niște filfizoni, mai degrabă *șmecheri*, cum le-ar spune nenea Iancu Caragiale. Un hoinar are ideal, și este prin definiție un romantic... Un filfizon, este un șmecher interesat. La sărbătorile de Crăciun dar în mod deosebit la cele de primăvară, se manifestau rapsozii Ștefăneștiului. Erau mulți, și țigani și români. Echipa formată din Farfulea, Stîngaciu, Vicol și mai era cineva pe care nu mi-l amintesc ca nume, un bărbat înalt și voinic care cînta la contrabas, era omniprezentă în asemenea împrejurări. Veneau la părinții mei și dacă mă vedeau cântau... vagabondul... avaramuu aaaa... aaaa, avaramuu aaaa... aaaa... ia gardișmenu abucadarami aaaa, avaramuu aaaa... aaaa și tot așa. Unii cîntau pe romînește, avaramuu aaaa... aaaa, avaramuu aaaa... aaaa... vine Raj cu bicicleta, să-i fure lui Rita poșeta... avaramuu aaaa... aaaa ... Sau o adaptare romînească: avaramuu aaaa... aaaa, avaramuu aaaa... aaa, sînt vagabont și n-am ce face și fumez numai chiștoaoce ...aaaaaa... aaa... aaa... și tot așa. Cu acompaniament muzical era destul de drăguț. Îmi creștea inima în piept... ce mai. Repertoriul era inspirat de filmul Vagabondul care rulse cu ceva timp în urmă.

Să fi fost prin clasa a cincea. Învățam tot la Școala din Deal de lîngă spital. Multe lucruri din copilăria mea a-și fi vrut să nu mai fie dezgropate. Întrasem într-o altă zonă de mister, care, credeam că nu mai avea de a face cu copilul care am fost. Eram foarte dur cu cei care î-mi mai spunea vagabontul. Totuși de departe unii care î-mi dădeau cu tifla strigau... va-ga-bon-tu-le... va-ga-bon-tu-le. Pînă într-o zi cînd un coleg de-al meu, Condurache, făcîndu-mă vagabond, i-am înfipt în pauză un compas în umăr. Ce a urmat este lesne de închipuit. Învățători, părinți și bătaia soră cu moartea, muștrări și scăderea notei la purtare, dar și spitalizare pentru imprudentul meu coleg. În felul acesta, dur, am reușit să-mi impun noua mea înfățișare printre colegii, într-un fel traumatizați de eveniment. Și pentru mine acele momente erau tulburi... ca, de fapt, orice trecere dintr-o realitate în alta.

Începutul idealului. Între clasa a cincea și a opta. Explosia nitroglicerinei. Eliberarea lumii de exploatatori. Insula din Oceania. Echipa. Costel, Vasile, Mihăiță, Ionel, Lică

De când mă știu, am avut așa... o tragere de inimă pentru citit. La început invidiam noșalanța cu care cei mari înțelegeau ce vor să spună miile de musculițe aliniat frumos în ziare sau alte publicații ale vremii. Nu mai spun de jidul care mă încerca la vederea copiilor mai mari ca mine, care mergeau la școală. Asta era. Încă nu era timpul meu. Lasă că te vei sătura tu de carte, nu avea grijă... mă asigura mama... da eu, nu mai aveam răbdare. Și deși atunci nu era ca astăzi o preocupare precoce a părinților, când am ajuns în clasa I-a, m-am străduit din răsputeri să deslușesc limbajul gîzulițelor. Tovarășa Pintilie, a încurajat foarte mult dorința mea de-a învăța să citesc. Când am legat prima dată literele pentru a obține cuvîntul ... *ma-ma*, am simțit în bucuria imensă care m-a cuprins, cum realitatea se transfigurează pe măsura înțelesului condesat în acele gîzulițele înlănțuite. Pătrunsesem magia cuvîntului și-mi doream puterea acestuia. Am devorat cu nesaț m-ai apoi tot ce însemna biblioteca din Ștefănești. Nu într-o ordine anume, ci condus de puterea pe care o căpătam devenind din ce în ce mai stăpîn pe citit. Aaa ... dar trebuie să spun că înainte de a cunoaște animalele sălbatice autohtone, prin această fereastră magică a cititului, am descoperit giraafele, elefaanții, zeebrele, cămiilele, leii și tigrii, panterele, gheparzii și leoparzii... oo... ooooo, o lume întreagă se dezlega, și în imaginația mea ... de atunci, pentru lunga perioadă de vreme ce a urmat, aș putea spune că pentru acel interval, am plecat de acasă, definitiv. Aveam certuri mari cu părinții care erau înspăimîntați că-mi voi strica mintea și ochii ... că știau ei pe Horeanu care s-a îndopat cu carte și uite ce a ajuns ... nebunu ... satului. Într-adevăr individul era extrem de interesant. Locuia pe lîngă casa de apă a tîrgului Ștefănești, mai bine zis se adăpostea, căci își construise un bordei într-o grădină imensă și refuza să fie *normal*. Mai tîrziu gîndindu-mă la povestea *Leneșul satului*, am început să-l privesc altfel pe Horeanu. Să vedeți ce făcea ... era, tare năstrușnic. Voinic, pletos cu ochii focoși, albaștri îți recita din memorie toată opera lui Eminescu. Se zice că a fost internat la Socola pentru-că se credea Eminescu.

Eram mic pe vremea aceea și privindu-mă acum de la distanță, mă văd atras de acest om sensibil dornic să fie ascultat. Nu-l ocoleam și chiar îl protejam de hoarda de copii pusă pe pozne care încurajați de nepăsarea s-au poate de aprobarea tacită a adulților, când prindeau prilejul aruncau cu pietre în el și strigau cîntat ... Horeeanu nebuunu traage cu tuunu ..., Horeeanu nebuunu traage cu tuunu ... tunu nu pocnește, Horeanu înnebunește ... Era sensibil, lăcrima la vederea copiilor aproape asmuțiți asupra lui și se răzbuna în felul lui ... compunea un fel de epigrame înțepînd stupizenia. A murit neștiut și ne-iubit de nimeni. Mult după aceea m-am întrebant ... de unde știu copii să găsească rimele cele mai potrivite pentru a-și exprima răutatea? Horeanu, era cei drept un argument tare pentru cei mari care se credeau *normali*. Maturii noștri părinți nu mai aveau *de unde* să știe că, copilul ce eram, avea aceeași doză de *nebuie*, într-o altfel de exprimare ca și ... Horeanu *nebuunu*. Eram entuziasmat și motivat de necunoscutul care mi se revela pe măsura pătrunderii tainei cititului. Cu plapuma pe cap, la lumina slabă a unei lanterne dreptunghiulare, citeam. Eram astfel protejat, gîndeam cu imaginația mea de copil, de protestele părinților care î-mi interzice noaptea să citesc. Stingeau lumina și mă pîndeau dacă respect consemnul. Soluția cu cititul sub plapumă a venit după multe întâlniri cu sfîntul Neculaie. Zău că mulțumesc părinților pentru acele vremi. Cu restricțiile lor, de fapt, își susțineau niște intenții care la modul cel mai serios se sprijineau pe o singură motivație, și anume ... binele meu. Dar pentru mine, aparentele îngrijorări, au alimentat și au accentuat vraja cititului. Am citit mult ... mult de tot. Începusem să văd lumea în care trăiam prin magia cărților. Se năștea o realitate pe care eu mă încăpățînam să o suprapun peste concretul imediat. Și nu reușeam ... că ceea ce era limpede pentru cei din anturajul meu apropiat, nu avea acces la imaginația mea înfierbîntată. Îmi spuneam ... trebuie să acumulez cît mai multe informații ... trebuie să mă pregătesc ... trebuie să fiu puternic, trebuie ... să aștept și să am răbdare. Pînă la nivelul clasei a patra, pasiunea cititului a crescut continuu în defavoarea hoinăreliei, pe care a și diminuat-o în mare măsură în clasa a cincea. Dacă în primii unsprezece ani copiam tot ce mă despărțea de *cuminții* din jurul meu, din clasa a cincea eu am devenit ... *cuminte*. Adică, am început să plănuiesc marea fugă care trebuia să mă ducă pe mine și un grup bine format undeva în lume de

unde să pornim cruciada împotriva exploataților. Desele incursiuni pe care le făceam când eram mai *mic*, în pădurea de la Guranda pentru a descoperi urmele lui Coroi nu mai erau de actualitate. În vremea mea, Coroi era considerat de unii un bandit, iar de alții un adevărat haiduc. Ieșise chiar și un joc asemănător cu hoții și vardiștii numit Coroiul și Șurubaru. Șurubaru fiind un comisar de poliție. Pentru noi copii versiunea de haiduc era mult mai acceptabilă, că semăna cumva cu ce făceau partizanii. Așa credeam noi atunci. Oricum, Coroi a devenit om de vază la București după 1944. A ajuns chiar colonel. Într-un timp, duminica înainte de ora satului, se difuzau la radio isprăvile sale haiducești ... ca să vezi. Eu mă vedeam într-o vreme viitoare, stăpîn al unei tehnologii care să mă sprijine în eliberarea lumii de exploatați. Citisem *20 de mii de leghe sub mări*, *Robur Cuceritorul*, *Insula misterioasă*, credeam că am înțeles cum se poate construi un hiperboloid - un aparat capabil să emită un fel de undă laser, dar și cum să prepar nitroglicerina sau să construiesc submarine, giroelicoptere și construcții submarine și subterane. *Echipajul de pe Mekong*, m-a făcut să cred în posibilitatea penetrabilității prin corpurile dense, dure, a trecerii prin zid, așa cum Jules Verne prin cele mai sus amintite îmi transmisese parfumul misterios al ținuturilor îndepărtate. Omul invizibil m-a determinat să gîndesc cum poți fi invizibil printre semenii tăi, căci invizibilitatea fizică o credeam posibilă la acea vreme doar prin magie. Te încingeai cu un brîu asemeni lui Țugulea, te dădeai peste cap de trei ori, și ... erai ce vroiai.

Dar pentru ca toate aceste visuri să devină realitate, trebuia să învăț fizică, chimie, geografie, anatomie, și toate cele care credeam că au legătură cu idealul meu de justițiar mondial. Dar, spre năduful meu ... toate erau necesare. Toate se legau undeva în realitatea mea visată și nu era chip să le ocolesc. Așa că ... pentru cei din jurul meu începînd cu clasa a cincea am fost o surpriză aș putea spune ... plăcută. Din vagabondul căruia i-se și prezise mulți ani de pînă, am devenit ... *un cuminte local*, sîrguincios, ascultător și avid de cunoaștere științifică, spre bucuria părinților mei, în primul rînd. Mi-am găsit și colegi care în puțin timp au devenit cei mai buni prieteni ai mei. Nutream visuri apropiate. Frații Dăringă, Vasile, Costel și Mihăiță, i-am trecut în ordinea descrescătoare a vîrstei, apoi frații Ignat de care am mai avut prilejul să vorbesc, Ionel și Lică. Nu

mai rămăsese nimic din relația cu hoinarii mei. Din păcate aceștia nu și-au putut depăși condiția. Destinul lor nu a fost, cel puțin pînă la data acestor confesiuni prea roz. Le mulțumesc pentru încărcătura afectivă care m-a susținut și ne-au susținut în temerarele noastre acțiuni. De atunci am citit multe cărți de aventuri. Tom Sawyer cu al său Joe Indianul ar păli la o judecată de valoare. Ce mai, Ionel Straciuc zis Hidra, Ostaci Gheorghe zis Țuri, Coreanul și Niță Ripiceanu au fost niște prieteni adevărați la momentul potrivit. Astăzi nu mai știu nimic de ei. Să le de-a Dumnezeu mai mult decît și-au dorit. Dintre toți noii mei prieteni, Costel Dăringă era cel mai profund. Visa locuri îndepărtate în care să poată construi aparate zburătoare, submersibile, mașini care să atingă viteze mari, motoare și alte *lucruri adevărate* atît de necesare visului idealizat care ne devora. Ne-am apropiat foarte mult. Fratele mai mare a lui Costel, Vasile, era un mare iubitor de chimie. De la el am învățat cum se pot face explozibili. De la Mihăiță Dăringă, pasionat de fizică, am deprins dragostea față de electricitate, pîrghii, optică și alte mecanisme spornice în scenariul care ne cuprindea din ce în ce mai mult pe toți. Eram o adevărată echipă. Ionel și Lică Ignat veneau cu un suflu al inefabilului. Ei vroiau aventura orizontului. Nici ei, nici noi ceilalți nu știam atunci că nici un călător nu a trecut prin orizont. Dar ce să-i faci ... visam și munceam la realizarea visului.

La chimie învățasem cît de ușor se poate obține glicerina. Slănină de porc, topită ... și ... într-un anumit moment înaintea obținerii săpunului se colecta lichidul. Era glicerina. În mod misterios, Vasile ne deconspira și celelalte ingrediente ale nitroglicerinei. Dar, era o mare taină. Ne mai spunea că în amestec cu o substanță din *familia* azotului, dă naștere la un explozibil extrem de puternic. El *știa* cum să îl prepare, dar nu avea la îndemînă kiselgurul. Kiselgurul sau chiselgurul, era un pămînt aflat numai în Ardeal. Fără el nu se putea prepara nitroglicerina care era foarte instabilă. Exploda la soare și, la cel mai mic șoc. Ar fi culmea să dau acum o rețetă. Cum am ajuns noi de fapt să experimentăm efectul unei explozii este altă poveste, care ca și *poveste*, fiecare o poate găsi descoperindu-l pe Smith, în Insula Misterioasă ..., nu? Mai știam că în mediu acvatic sunetul se propagă mai lent ... așa că în loc de kiselgur am folosit ... creta. Restul ... trebuie să-l știți din Insula Misterioasă. Am prăbușit un mal de lutărie iar zgomotul exploziei a

pus mari probleme *contemporanilor*. Nu cred că le-a rezolvat nici în ziua de astăzi. Fiecare experiență era pentru noi un stimulent. Pacificul cu insula misterioasă vulcanică, locul unde trebuia într-un târziu să ajungem pentru materializarea idealului, de unde să extargem minereu pe care mai apoi prin procedee metalurgice să-l transformăm în material de construcție pentru submarine, elicoptere, arme etc ..., era încă foarte departe. La școala profesională de la Tg-Jiu proiectam palate subterane, uzine, intrări ascunse sub unda oceanului, ce mai, Fantomas lucra neobosit în imaginația mea. Dar..., și trebuie să mai știți ceva. Fiecare dintre cei care au participat la experimentul *justițiarul mondial*, au devenit pasiunea lor. Vasile inginer chimist, șeful unui sector foarte important din Combinatul Siderurgic Galați. Mihăiță, a ajuns profesor de fizică la Liceul militar din Cîmpu Lung Moldovenesc. Ionel, a urmat așa cum a căzut la o tragere la sorți, domeniul construcțiilor. El s-a făcut zidar și chiar a devenit un maestru în domeniu foarte bun. Ultima dată știam că lucra în Piatra Neamț, împreună cu Lică, care și el a ajuns inginer mecanic la Ceahlăul din aceeași localitate. Ultimul, Costel, l-am lăsat înadins la urmă. A rămas și astăzi *văduv*, adică cu un gol pe care ca și mine, nu l-a putut umple cu realizările vieții. A ajuns profesor de educația fizică, după ce în timpul studenției a făcut parte din lotul național de aruncare a suliței. Este și astăzi profesor în târgul Ștefănești. Bun gospodar ... a fost singurul dintre frați care a continuat experiența recunoscută în ale grădinăritului a tatălui său. Bun mecanic, inventiv și-a construit singur tractor, și toate cele necesare muncii la câmp, și-a construit o casă, și-a întemeiat o familie. Muncește enorm de mult și în timp ce în afară prosperitatea materială pare că-i dă o siguranță, Costel pe care-l cunoșteam eu, a rămas același, jinduind după tărimul visurilor noastre. El a rămas alături de mine, singurul samurai. Eu, m-am ajuns și inginer, și nu m-am oprit.

Undeva în lume ne așteaptă un loc al împlinirii, și cred că acolo nu se ajunge printr-o cunoaștere obișnuită. Trebuie să meriți pentru a fi ales de momentele existenței tale. Unii spun ca o justificare ..., trebuia să fim într-un fel, ca mai apoi să devenim altfel, nu-i așa? Siiigur că nu ... numai creșterea organică este în ton cu schimbarea din jurul nostru. Cu puțin efort ne-am putea redescoperi în copilul ce suntem.

***Excursia. Degetul strivit. Bucșoia.
Meseria brătară de aur. Moartea lui Gheorghiu Dej. Examen
Suceava. Zugrav vopsitor. Rusu. Vatra Dornei. Pițipoancele și
Papă Lapte. Iacoben. Lupta de pe pod. Rădăuți***

Înaintam grozav în vîrstă. Deja prin clasa a șasea părinții mi-au plătit o excursie de șapte zile, prima din viața mea. Eram extraordinar de emoționat. Pentru prima dată părăseam Ștefăneștiul plecînd într-o direcție necunoscută. Aaa ... am mai plecat, dar nu mai departe de satul Ilișeni unde bunica din partea tatălui Eugen mai stătea la copii ei. Acum era cu totul altceva. Plecam singur în lume ... da, sigur ... împreună cu colegii mei de școală. Așteptam de mult lîngă autobuz întîlnirea cu cei care pentru o vreme *îndelungată* aveau să-mi fie ca o familie ... Și au început să sosească, cu tata ... cu mama, alții cu bunica ... Eu stăteam lipit de maică-mea și jur, sentimentul meu de atunci era extrem de contradictoriu. Ceva î-mi spunea că trebuie să rămîn în timp ce un tulburător necunoscut mă absorbea cu miile de clipe în care-l visasem. Și așa avea să resimt mai tîrziu orice plecare din tîrgul Ștefănești. În sfîrșit toată lumea era prezentă așa că în urările de excursie plăcută și de revenire sănătoasă, priveam cum colbul lăsat de mașina care ne arunca în lume, ascundea încetul cu încetul locurile familiare, părinții și puțin cîte puțin, tîrgul Ștefănești. După o vreme, în timp ce priveam pe geamul lateral, din locul meu plasat spre partea din spate a mașinii, durerea din inimă făcea locul unei mirări. Prin fața privirii mele defilau reliefuri necunoscute, oameni și sate ... simțeam cum pe măsură ce eram absorbit de orizont în mine creștea o curiozitate mută.

Era prima dată cînd vedeam un oraș. Noaptea, cum aveam să povestesc mai tîrziu, *se vedea macul pe stradă*, așa de multă lumină era. Și apoi wc-ul din casele alea înalte, cu apa care-ți venea la comandă ... nuuu ... era prea mult pentru mine. Era fantastic. Dar mă întrebam, cum pot oamenii aceia să stea unul peste celălalt. Tovarășa învățătoare care era un fel de ghid, răspundea invariabil ... așa este la oraș. Dacă veți fi cuminți și veți învăța bine, cînd veți crește mari și voi o să trăiți în case din acestea. Daaaa ... ne miram noi, și nu mai pridideam să căscăm gura la toate acele lucruri necunoscute și minunate din jurul nostru. Cred că eram în Botoșani la

momentul pe care-l povestesc. Din Botoșani trebuia să mergem cu trenul pînă în Cîmpulung Moldovenesc. Treceam prin Suceava și Gura Humorului. De mult vroiam eu să mă edific asupra acestui misterios oraș ... Gura Humorului. Pe vremea aceea era o emisiune numită satiră și umor, dar eu auzeam humor. Așa că mă gîndeam că în locurile acelea, oamenii trebuie să rîdă tot timpul. Dar pînă să ajungem acolo, a trebuit să așteptăm în Leorda sau Verești, o noapte și o zi, nu știu ce legătură. Vagonul în care eram s-a transformat într-un hotel. El era închiriat pentru excursia noastră așa că ... aștepta cu noi. Aveam hrană rece ... și țin minte cum mîncam halva cu unt și pîine. Halva o alintam. Îi ziceam *brînză de iepure*. De la Botoșani grupa noastră s-a unit în gară, cu alte grupe din alte localități. Așa că ... eram două vagoane pline cu *excursionisti*. Cînd am plecat mai departe, eram obosiți groaznic și foarte entuziasmați. Eram copii. Eu dormeam sus într-o nișă pentru bagaje. Mă simțeam în elementul meu. Eram obișnuit cu locuri și mai *adevărate*. Într-o dimineață cu ochii cîrpiți de somn din locul unde dormeam, m-am sprijinit cu mîna pe tocul ușii, și în acel moment cineva a închis-o. Cum vagoanele de clasa a treia cum erau pe vremea aceea, aveau ușă pe mijlocul care dădea într-un fel de verandă de unde coborai pe laterale, am simțit o fierbințeală îngrozitoare în degetul gros. La urlatul meu de durere cel care a închis ușa, a tras-o speriat spre el. Mi-am retras degetul turtit și l-am repezit în gură. Așa am adormit ... gemînd și nelăsînd pe nimeni să mă doftoricească. Cînd m-am trezit eram deja în Suceava. Aici am vizitat cetatea de scaun a lui Ștefan cel Mare, și muzeul Ciprian Porumbescu.. Am ascultat balada care-i poartă numele. Țin minte cele șapte minute de basm oferite prin osîrdia plăcii de picup care se balansa în acordurile strunilor marelui inspirat. Stăteam înmărmurit și nu știam de unde ies sunetele viorii, că în fața ochilor mei era un ac și o placă care se rotea. Mai mult nu mai știu. Am ajuns bulversat acasă.

Prin clasa a șaptea datorită rezultatelor bune la învățătură am plecat în tabără la Bucșoia. Eram cazați în niște clădiri lungi și joase, care din loc în loc aveau un decupaj în care dimineața pe la șase, înainte de gimnastica de înviorare la care ieșeam în cadență la sunetul strident al goarnei ... tu..tu..tu..tu..tu ... scoa-lă-te ... scoa-lă-te ... scoală pu-tu-ro-su-le ..., ne aruncam în fugă apă peste față ca nu care cumva să întîrziem la apel. Seara trebuia să ne culcăm la

sunetul trompetei care suna stingerea. Dimineata însă, după gimnastică, ne întorceam în dormitoare și ne făceam paturile, apoi ne îmbrăcam corespunzător și mergeam încolonați la masa de dimineată. Eu am fost numit șef de grupă, dădeam raportul la șeful de detașament și acesta la cel de unitate. Am avut primul prieten din altă localitate. Era un bucureștean. Atît mai rețin, îl strigam Ticu. Ne-am înțeles foarte bine. Cum jucam fotbal foarte bine, selecționata detașamentului nostru a ajuns în finala pe tabără. Am luat locul unu și am primit o diplomă. La carnaval prietenii mei, pe care nu i-am mai văzut vreodată, m-au mascat în grec. Mi-au făcut periciuni lungi, mustați și sprîncene bogate, pictîndu-mă cu tăciuni. Fiecare era cît mai fistichiu împopoținat. În una din zile călcînd cu grijă peste un copac prăvălit peste apele vijelioase ale Moldovei, am urcat pe munte într-o competiție de orientare turistică. Moldova, trecînd prin spatele taberei oferea un loc protejat pentru scăldat și plajă. Dar în ziua aceea eram concentrați pe găsirea posturilor din traseu. La un moment dat am părăsit poteca și răsturnînd un trunchi putred de copac în intenția de a găsi unul din bilete, am stîrnit un roi de albine sălbatice. Ne-am rostogolit pur și simplu la vale. Nu știu cînd am trecut apa Moldovei. Fără să mai folosesc puntea *naturală*, și eu și ceilalți de pe lîngă mine, dînd din mîini și urlînd de groaza înțepăturilor pe care le simțeam la cap ne-am refugiat în sala de mese. Eu am fost de cinci ori înțepat. Pe vremea aceea purtam părul mult mai mare. Pînă a doua zi cu îngrijirile sanitare primite eram din nou în formă. Ce mai țin minte ... înainte de terminarea taberei care se întindea pe durata a zece zile, î-mi era dor de părinți și locurile atît de dragi ale tîrgului Ștefănești. Noaptea cum calea ferată trecea pe lîngă tabără ascultam trecerea garniturilor de tren și parcă roțile acestora ne șopteau ... fa catincă, fa catincă, du-mă acasă fa catincă ... De la Bucșoia am plecat și cu un cîntec de dor învățat, pe care și astăzi îl mai fredonez ... la revedere taabără dragă, la revedere noi plecăm ... și tot așa mai departe.

Și iată clasa a opta. Era ultimul an și eu trebuia să aleg ce voi face mai departe. În anul acela 1965, o mare durere se abătu asupra populației tîrgului Ștefănești. De la căminul cultural se auzea radioul dat la maxim ... astăzi ... la ora ... tovarășul Gheorghe Gheorghiu Dej, s-a stins din viață. Chiar eram cu toții îndurerăți. Am ținut doliu. Cei mari erau cu gîndurile și grijele lor, noi cei mărunți cu ale

noastre. Oare ce-o să se întâmple acum? Vin americanii? ... auzeam la cei mari care chercelindu-se prin casa noastră nu se mai fereau și șoptit ciocnind paharele cu vin urau venirea acestora. Ascultam și eu ceva din *vocea americii*, noaptea târziu, la galena lui Costică Iohan, pe la care câteodată mai înoptam. Știam că era primejdios să vorbesc despre *actul criminal* pe care-l făceam. Costică tremura nu alta, că așa cum eram copil puteam fără să vreau să-l dau în gât, cum î-mi spunea el. Nu a fost cazul din partea mea. Am participat la un act de mare taină și l-am ținut ca atare.

Ei dar lucrurile sunt acum cunoscute. Republica Populară Română avea un nou conducător, tânărul Neculaie Ceaușescu.

Profesorii mei, în special tovarășul Chihaiia sfătuiau pe mama să mă îndemne să dau la liceu, că am cap nu glumă. Eu însă vroiam să plec departe, la una din Școlile Profesionale. Se vehicula pe atunci ... meseria brățară de aur ... și eram însetat să mă specializez într-o meserie. În grupul, care trebuia mai târziu să ajungă pe una din insulele vulcanice din Oceania, eu trebuia să devin lăcătuș mecanic. Orice insistență de a rămîne în Ștefănești mă făcea și mai pornit să plec. Dar nu era simplu. Părinții mei trebuia să găsească modalități de a mă susține material dacă plecam din Ștefănești. Și se mai punea problema reușitei mele la examenul de admitere, nu? Examenele erau grele. Am dat examen la Suceava împreună cu Ionel Ignat, Ionel Dăringă, Vasile Isac și alții. Cu media pe care am obținut-o nu am reușit la clasa de lăcătuși mecanici, ci la zugrăvi vopsitori-zidari. Directorul școlii profesionale de pe Samoil Isopescu din Suceava i-a asigurat pe părinții mei în schimbul unor zeci de kg de brînză de oi că dacă învăț bine, în trimestrul doi mă transferă la clasa de lăcătuși. Am învățat bine, dar nu m-a transferat. Într-un trimestru învățasem multe lucruri interesante de-a-le meseriei. Desigur că nu numai teoretic. Știam să fac un colț de zid, să așez cărămizile și să urmăresc rosturile dintre ele, să folosesc cumpăna, firul cu plumb dar și mistria, canciocul și spaclul. Făceam mortar sau compoziții din ipsos pentru reparații în cazul zugrăvelilor. Mi-a folosit acest lucru imediat ce în trimestrul doi, după ce părinții au plătit școlarizarea la nivelul unui trimestru, m-am retras de la școală și nu m-am mai întors în Ștefănești. Pe la noi prin casă, mai venea la băut din cînd în cînd un domn Rusu. Deși era de loc din împrejurimile Ștefăneștilor, la acea vreme locuia la Suceava. La acesta am stat cu prietenii mei când am

dat examen și am intrat la zidari. După ce părinții m-au retras de la Școala Profesională ... ce erau să facă cu mine. Le era într-un fel rușine să se întoarcă cu mine acasă. Ce avea să spună lumea? Aveau și ei mândria lor. Dar nici eu nu trăgeam spre casă. Așa că în momentul în care domnul Rusu a propus să mă duc cu el pe șantier, am acceptat pe loc. Era șeful unei echipe de zugravi-vopsitori, și care lucra în cadrul Trustului de Construcții Suceava. Avea lucrări prin tot județul. Așa am început din luna ianuarie 1967 să cutreier diferite locuri, lucrând ca ajutor de zugrav vopsitor. A fost o experiență terifiantă. Din Suceava la Gura Humorului, Cîmpulung sau Vatra Dornei, dar și la Rădăuți. Ce mai, eram foarte prins. Ba mai mult, Ionel Dăringă care lucra dinaintea mea cu Rusu, devenise un model pentru mine. Am făcut o bună echipă o perioadă de timp. Dormeam la comun în bărci încălzite cu godine, mîncam pe apucate și ascultam seară de seară bancuri cu Bulă, milițieni, și jidani sau isprăvile romantice ale armăsarilor tineri dar și mai puțin tineri din echipă care-și dezlegau gura la dese pahare de vin cu care se îndemneau. O dată la Vatra Dornei, de comun acord, cei mari au pescuit din gară două pițipoance. Nu era prima dată. Una era mai tinerică și subțirică cealaltă mai în vîrstă și plinuță. Le-au adus în dormitorul unde eram și noi, aspiranții la meseria de zugravi vopsitori. Stăteam lângă vechiul cazinou din Vatra Dornei, în vila șapte la etajul unu. Noi trebuia să zugrăvim unele din vilele care se renovau. Vatra Dornei era recunoscut ca centru de odihnă și tratament. În acea noapte, după ce s-au consumat mai multe momente, în care au trecut toți prin paturile celor două pițipoance, tăcerea care a urmat a fost sfîșiată de un strigăt grotesc și din unul din paturi femeia mai în vîrstă s-a repezit la geam și la spart izbind-ul cu pumnul. L-a deschis și vroia să sară prin el. Cei mai aproape de ea au apucat-o la timp. La lumina aprinsă de unul din cameră, priveam cu groază cum curgea sîngele dintr-o rană urîță provocată de sticla geamului în brațul drept al femeii. Am dus-o la spital trei dintre noi. Eu cu Ionel și domnul Rusu. Trebuiau date explicații la urgență. Nu știu care a fost povestea spusă. Am aflat mai tîrziu că era epileptică. Dar atunci, eu îi țineam mîna nemișcată în timp ce medicul de serviciu, să fi fost ora 2 dimineața, o spăla cu apă oxigenată, iar Ionel o sprijinea din spate să nu cadă. Rana ni se dezvelea în adîncimea ei. Era urîță de tot. Deodată am simțit cum femeia alunecă la *vale*.

Ridicându-mi ochii de pe mâinile agile și pricepute ale doctorului l-am văzut pe Ionel galben la față gata gata să cadă. Doctorul și-a dat seama imediat de situație și l-a eliberat din sarcină pe prietenul meu, ducându-l pe sală, dar nu înainte de a-l spăla cu apă rece pe față. Da, nu a putut rezista la vederea rănii femeii de aproape. După aceea noi ne-am întors la dormitor. Chestia cu pițipoancele a fost ... o treabă ușoară. Nu cu mulț timp mai în urmă, un tovarăș mai în vîrstă decît noi, din echipa lui Rusu, s-a lipit de o mîndrețe de față, pistruiată și cu mult vino încoace, recunoscută prin zonă ca mergînd des la cîte o *poștă*. Semănase cu mîndria lui de cocoș, multă invidie printre amicii săi. După două săptămîni de stat noapte de noapte împreună cu Lenuța, nu mai putea ieși afară cu treaba mică decît cu dureri foarte mari. La spital i-au găsit o boală venerică, șancăr sau poate sifilis ... așa vorbeau colegii noștri mai mari.

Povesteau localnicii că în perioada dintre cele două războaie, cazinoul era arhiplin de jucători pasionați, dar și de lume bună venită la tratamenț sau odihnă. Era un fel de oraș-perlă, cu un grad ridicat de civilizație. Noi eram privilegiați. Deși cazinoul ajunsese o paragină, parcul din Vatra Dornei rămăsese în același loc, iar veverițele tot șugubețe și puse pe joacă păreau. Prin Mai, sîmbăta terminam lucrul la ora prînzului și aveam și o duminică liberă în față. Cînd nu plecam din oraș pe munte, împreună cu colegii mai apropiați de vîrstă cutreieram parcul urcînd pînă sus la telescaun, sau la izvorul de apă minerală. Deseori plecam singur de sîmbătă pe versanții muntoși, adîncindu-mă în văile acestora. Luam o pătură și mîncare rece suficientă, o lanternă, un cuțit și o bărdiță pe care le doseam într-o raniță, o pelerină cu glugă pentru ploaie, o carte și ... nu mai vedeam orașul pînă duminică seara. Ajungeam departe și unde mi se părea mie că este destul de izolat făceam popas și mă pregăteam pentru înoptat. Adunam suficiente lemne pentru un foculeț prelungit în noapte, și mă puneam pe citite cu spatele sau chiar cu burta la soare. Era minunată liniștea din jur.

Eram plătiți la jumătate din cît ni s-ar fi convenit. O mare parte intra în buzunarul protectorului nostru. Așa că atunci cînd s-a ivit prilejul, împreună cu un coleg mai în vîrstă și bun meseriaș, Voluștiuc, am acceptat să zugrăvim un aprozar aflat în Iacobeni, la circa 15-20 km de Vatra Dornei, în afară orelor de program. Protectorul nostru în schimbul unei cote, ne lăsa să plecăm de la

lucru cam pe la patru cînd aveam un tren personal spre Iacobenii. Făceam blatul fără scrupule. În aprilie era încă iarnă și cumplit de ger. A trebuit să dăm de două ori jos varul care se coșcovea sau nu adera bine la pereții reci. În aprozar funcționa o godină dar care nu dădea suficientă căldură. Cu bidineaua lăsam urme. De la o cunoștință a gestionarului din Iacobenii am făcut rost cu împrumut de un vermorel și o lance, cu care am însăilat ceva din zugrăveală. Seara tîrziu, că a durat vreo două săptămîni acțiunea, deslipeam sigiliul de la magazie și ne îndestulam cu suc de mere sau nectar bulgăresc. După care puneam sigiliul la loc. Pe godină coceam cartofi aflați din abundență în aprozar. Eu mă simțeam bine. Cîte o dată mai dormeam la gestionar, dar de cele mai multe ori ne întorceam în Vatra Dornei cu un marfar care trecea pe la 2 noaptea chiar pe lîngă punctul nostru de lucru. Cum era curbă și ușor în pantă ne venea foarte ușor să ne urcăm între tampoane sau chiat în cușca frînarului. Dar uneori, mergeam și pe jos pînă în oraș, că a doua zi trebuia să fim la lucru. Și cînd se întîmpla acest lucru, ne treceau fiorii privind în depărtare cum de pe marginea șoselei, copacii tăiați rotunjit păreau niște ființe înspăimîntătoare nocturne care-și agitau brațele să ne cuprindă într-o îmbrățișare mută. Eram speriați ... ce mai și ne bucuram enorm, o dată ajunși în dreptul căpcăunului, cînd acesta se dovedea un copac care ne supraveghea pasiv trecerea. La vremea plății, am rămas numai cu efortul de a cunoaște alți oameni și altă localitate. Gestionarul a dat peste stocul de sticle de suc de mere diminuat și ne-a penalizat în felul lui. Bine că a fost așa. Rusu a fost cel mai dezamăgit. Cu prilejul acestei lucrări am avut prilejul să văd curgînd plutele pe Bistrița. Plutașii înarmați cu cașite⁵⁹ prinse în capul unor prăștini lungi, adunau la un loc trunchiurile de copac lăsate la apă în amonte. Veneau tumultos și se linișteau ca prin farmec într-un cot larg a rîului. Aici se împlineau ordonat în plute care mai apoi coborau spre Argeștru unde erau pescuite și urcate după uscare în vagoane de cale ferată. Puternici și cu voci viguroase mai erau plutașii de pe Bistrița Iacobenilor.

⁵⁹ Lamă tăioasă curbată care prinsă în capătul unei prăștini și izbită de plutaș de trunchiul de copac prăvălit în apă, pătrundea în acesta făcînd posibilă manevra dorită.

Seara mă duceam în oraș trecînd podul peste Dorna. De pe pod dădeai în plin centru și apoi imediat la stînga după ce parcurgeai o strada comercială căscînd gura prin vitrine, pe partea dreaptă era cinematograful Dacia. Acolo am văzut filmul Dacii pe ecran cinemascop. Îmi împărțeam timpul între film și cofetărie. Multă vreme după aceea avea să-mi placă savarinile cu frișcă. O dată mi s-a părut că o văd în cofetărie pe actrița Irina Petrescu. Îmi plăcea ca actriță. Am filat-o în legea mea, mirîndu-mă de norocul pe care pueam să-l am ... dar s-a dovedit puțin mai tîrziu că era doar o asemănare. Sărmana fată era handicapată. Cînd s-a ridicat de la masă, mai bine zis a fost ajutată să se ridice, era invalidă de un picior. Am fost încercat atunci de o tristețe fără margini. Revenind adeseori la acest crîmpei din viața mea nu am putut să-mi dau seama dacă tristețea se datora imaginii acelei fete frumoase și poate prea devreme lovită de soartă, sau decepției că nu era Irina Petrescu.

Altă dată tocmai ieșisem de la un film și traversam îngîndurat podul peste Dorna. Așa mi se întîmpla de fiecare dată. Un film lăsa urme adînci în sufletul meu și î-mi trebuia un pic de timp să mă smulg din vrajă. Cum tocmai ajunsesem la mijlocul podului, m-am trezit înconjurat de trei tineri din oraș care nici una nici două își arătară intenția să mă bată. Unul mă interpelă ... măi șmechere te iei de fetele noastre ... nu vezi că-ți mai curg mucii ... și tot așa, căutând să se apropie într-o poziție convenabilă pentru a mă lovi. În acest timp stăteam cu spatele la balustrada podului și-i urmăream mai mult pe ceilalți doi care veneau din laterale. Cînd cel din față și-a azvîrlit un pumn către capul meu, i l-am interceptat și apucîndu-l de umăr l-am smuncit și proiectat spre balustradă, și de acolo mai ajutîndu-l un pic, peste ea și ... bîlbîlic în Dorna. Ceilalți doi care nu se așteptau la această schimbare de décor, o luară la goană. Speriat de cele întîmplate, și eu am dispărut imediat. În aceeași noapte, cam pe la trei dimineata, m-am trezit în fluierături și glasuri repezite și aspre de bărbați. Era o razie a miliției care verifica viza de flotant. Așa procedau. Cădeau pe neașteptate în toiul nopții și te luau ca din oală. Au ajuns și la patul unde dormeam. Mi-au pus lanterna în ochi, că nu aprindeau lumina ca să mențină tensiunea în care ne aflam, și după ce mi-au verificat buletinul ... unul dintre ei le spuse celorlalți ... cred că am dat peste tipul care l-a aruncat în Dorna pe derbedeul nostru ... cum ai făcut mă? Ceilalți au început să rîdă și-i spuse colegului lor

... las-l mă, că bine i-a făcut ... dar ia stai ... n-ai viza de flotant ... data viitoare să nu te mai prindem fără ea ... și ai grijă cum umbli de acum prin Dorna. Ei, am scăpat și-mi câștigasem și un pic de notoritate. Pe lângă mine și ceilalți colegi de breaslă au fost iertați pentru lipsa vizei de flotant ... pînă data viitoare desigur. Nu a mai fost o dată viitoare. În săptămîna care a urmat am plecat din Vatra Dornei la Rădăuți. Rusu prinsese o lucrare bună la un magazin construit nou, din localitate. Așa că ne-am încărcat cabalicul în camionul cu prelată a trustului la care lucram și ... valea. La Rădăuți primul lucru care l-am făcut cînd am avut prilejul să ies în oraș a fost descoperirea cinematografului și a cofetăriei. Pe strada principală am avut prolejul în vremea aceea să văd cel mai înalt și voinic om. Cred că avea peste 200 kg și mult peste 2 metri. Lîngă el, eu care aveam cam un metru și șaiszeci și opt priveam burta sa imensă la nuvelul buricului. Ce mai, tipul era un spectacol de circ pe stradă. Copii viermuiau ca la urs în jurul lui, și cînd se deplasa părea un Guliver în mijlocul Liliputanilor. Al doilea moment pe care-l țin minte este filmul Rio Concius. Ca să ajung la timp la film, am forțat norma la lucru. Trebuia să car în ziua aceea împreună cu un coleg 75 de calorifere din fontă, fiecare cu cîte 12 elemente. La ora 17 după amiază începea filmul. Ne-am străduit și la 16,45 eram în părculețul de lîngă cinematograful. Am avut timp să ne cumpărăm și cîte un nectar bulgăresc de piersici, cînd deodată ... paf, din nas a început să-mi curgă sînge. M-am trîntit jos pe iarbă în parc și ținînd mîna stîngă în sus mi-am oprit sîngele. M-am spălat și am intrat la sfîrșitul jurnalului în sala cinematografului. Povestind secvența cu caloriferele mi-am amintit cum era să mor electrocutat în depozitele armatei din Argeștru, pe cînd eram la Vatra Dornei. Eram detașați de la vilele din stațiune unde lucram de regulă, la un depozit al armatei pentru o zugrăveală simplu. Încăperile respective erau subterane și aveau zidurile netencuite. Așa cum ieșiseră din cofraje, *la roșu* cum se spune. Noi trebuia să-i pomădăm cu var, pe care urma să-l aplicat cu bidineau, pentru a crea o igienizare a locului. Spațiile respective erau folosite ca depozite pentru alimente. Acolo unde eram nou erau mii de kg de varză murată. După a treia sau a patra încăpere ascunse în labirintul din pămînt, am ajuns la o cameră luminată anemic cu un bec spînzurat la capătul unui fir agățat de plafon. Din cînd în cînd pîlpîia creîndu-ne un mare disconfort. Eram împreună cu Voluștiuc.

Ca mai tot timpul cînd era vorba de o cățărare sau ceva mai periculos, mă șteam eu să rezolv situația. Așa că m-am aburcat pe o schelă sub pocitania de bec și punînd mîna stîngă pe dulie am încercat să înșurubez mai bine becul. Bănuiam noi că se deșurubase și făcea un contact slab. Cînd am apucat dulia, m-a luat o amorțeală și o vibrație în mîna stîngă în timp ce auzeam un bîzîit puternic în tot corpul. Am dat să mă desprind dar ... nu se mai putea. Am scos un urlet grotesc în timp ce lumina se stinsese și întunericul gros de smoală nu mai lăsa nici o nedejde. Inconștient, m-am prăvălit. Sub greutatea corpului s-a rupt firul care ținea și alimenta becul, și am căzut jos de pe masă. Cred că acest lucru m-a salvat. Nici nu știu cînd am ajuns afară la lumina zilei. Era amiază și foarte cald. S-au mi se părea mie. Înăuntru era rece, chiar foarte rece. M-am adăpostit după un butoi mare de varză și tremuram. Nu a trecut mult și un urlet venea din interior. Era Voluștiuc care țipa că Florin Loghin a fost electrocutat. Săriți ... săriți ... ajutoor ... ajutoor ... și oaaaaaaa ... se crispă și mai apoi paraliză de groază văzîndu-mă că mă ridic de după butoi. Și-a revenit nu mult după aceea la cîteva găleți de apă aruncate de mai vîrstnicii mei tovarăși. Ce se întîmplase. După ce am căzut am alergat prin beznă așa de repede că am ieșit din galerii cu mult înainte lui. Vă închipuiți groaza să vadă un mort ... nu?

A fost o perioadă plină de experiențe pentru mine. Din ianuarie 1967 pînă în iunie 1967 am lucrat în multe locuri din județul Suceava. Am cunoscut oameni cu temperamente diferite, dar și locuri care mi-au însuflețit imaginația.

M-am întors în tîrgul Ștefănești și m-am apucat de învățat. În iulie aveam din nou examen. Trebuie să mulțumesc d-lui profesor Rauliuc. Făcea la școală niște analize literare pe cîinste. Le-am învățat ușor, căci chiar mă atrăgeau. Cu matematica era puțin mai dificil. Dar trăgeam nădejde să mă descurc la geometrie.

Am dat examenul tot la Suceava pe Samoil Isopesu. A fost o formalitate. Mi-a căzut analiza literară, despre chipul femeii zugrăvite în opera lui Sadoveanu, Baltagul. Am luat zece. La matematică însumate geometria și algebra au făcut șapte. Am reușit. Și cînd credeam că totul intră pe un făgaș dorit, am fost anunțat că școala de lăcătuși montatori și nu lăcătuși mecanici o vom face la Tg-Jiu în județul Gorj. Așa erau ordinele de sus.

M-am liniștit imediat. Aveam să plec și mai departe de casă. Dar asta după cele două luni de vacanță. Așa că m-am întors triumfător în Ștefănești. Era limpede că eram în preajma unei noi etape. Nu eram îngrijorat ... ci mai degrabă emoționat. Unele lucruri din copilărie aveau să se confirme.

***Târgu Jiu. Clasa de moldoveni. La furat mere pe dealul Târgului.
Rumelții. Împușcătura cu sare***

Mama tocmai făcuse o formă ușoară de hepatită. Era slăbită și îndurerată. Țin minte dimineata aceea în care stînd rezemată de tocul ușii casei care dădea direct la strada Emanoil Hîncu, ne făcea anemic cu mîna. Taică-miu, în timp ce ne îndepărtam, chiar plîngea. De nenumărate ori mi-a confirmat că el, chiar o iubea pe mama ... așa într-un fel ciudat. Am luat cursa către Botoșani, dar noi ne-am dat jos la Trușești. Din gara Trușești ne-am urcat în tren și de acolo la Iași, apoi Iași - București, și de la București cu via Craiova am ajuns în gara *Târgu Jiu*. Taică-miu era foarte impresionat de țăranii din partea Oltului. Își amintea de război și de vremea cînd ordonanță fiind la un căpitan a stat prin partea locului încartiruit. Într-un sfîrșit am văzut pe geamul de pe culoarul vagonului, cum se apropie gara de destinație. Era dezolant. Tata a început să plîngă că ... unde mă lasă el ... prin ce pustiități ... și ce-o să zică mama ... care oare ... ce mai face sărmana ... Și eu eram cătrănit. Gara era tot ce putea să însemne un impact vizual trist ba chiar de rău augur. Din locul unde ne aflam, arăta rău ... rău de tot ... și nu se vedea nimic dincolo de ea. Trenul s-a oprit și am coborît la linia a doua, după două zile și două nopți de călătorie cu tot cu întreruperi. Cu inima împietrită și cu gîndul ... mai bine mă întorc acum acasă cu tata, care deja printre lacrimi îmi spusese varianta la care mă gîndeam, am intrat în clădirea gării și dincolo de ea, deschizînd ușa către oraș unde un ceferist ne spusese că se află autobusu care ne va duce în centru ... am rămas efectiv cu gura căscată. De la imaginea sinistrei gări în fața noastră se deschidea un paradis ... așa am perceput atunci șoseaua dreaptă care pornea dintr-o mică piațetă aflată lîngă gară și care continua încadrată de pomi cu început ruginiu și alei pentru pietoni, blocuri de o parte și de cealaltă într-o lumină caldă și caldă de toamnă. Mi-a pierit pe loc gîndul de mai înainte. Urmăream defilarea copacilor și blocurilor în mersul autobusu care indiferent la emoția mea mă cobora implacabil către momentul despărțirii de tata. Din centrul orașului un localnic ne-a arătat cu degetul direcția pe Calea Victoriei, și ne-a spus ... mai bine mergeți pe jos că nu-i departe școala voastră

profesională. O găsiți muică ... la numărul 132 ... la ce bun să mai dați bani pe bilet pentru golaniiii ăștia ... că destul cheltuirăseți pînă la noi. Știa vedeți dumneavoastră dragi cititori de unde veneam. Tata nu pierdea nici un prilej fără a înșira totul despre calitatea noastră. Se mîndrea cu *băietu* lui. Am luat-o pe jos și într-un tîrziu am ajuns la numărul 132. Era pe dreapta noastră. Din nou am rămas pentru a doua oară fascinat. Școala Profesională era de fapt un complex uriaș, care cuprindea toate anexele și utilitățile pentru a deveni oricînd autonomă. Așa erau de fapt, aveam să aflăm mai tîrziu toate școlile profesionale. În strategia vremii ele jucau un rol considerabil. Trăiam pe viu planul de strămutare a țaranului la oraș, ruperea de seva pămîntului și înstrăinarea de locurile stră-bune. Buna și Bunul cu care copiii își alintau bunicii și cîteodată și astăzi se mai întîmplă, inocent ne trimite parcă un mesaj referitor la ce pierdeam prin desrădăcinarea forțată care se înfăptuia. Se făceau eforturi pentru pregătirea tinerelor generații care aveau să populeze zonele industriale pentru a da țării mai mult petrol mai mult cărbune și apoi producții peste plan în siderurgie, metalurgie și celelalte industrii nenumărate la număr care participau la întrecerea devenită socialistă. Noi nu ne dădeam seama de acest lucru. Nici *cei mari* nu percepeau corect ce se întîmpla de fapt. Subzistența de atunci, ca și cea de astăzi – parcă nu s-a schimbat de fapt cu nimic, *aceeași Mărie cu altă pălărie* – arunca o cortină de fier asupra înțelegerii evenimentelor ce se petreceau, lăsînd să funcționeze doar instinctul de conservare al *bunilor* noștri părinți (chiar erau speriați de cele ce se întîmplau) care ne doreau o viață mai bună. Dar să revin. Ma impresionat, ce mai. Cu lacrimi în ochii mei și în a lui taică-miu, ne-am luat rămas bun îmbrățișîndu-ne și promițînd că nu vom uita clipa. Curtea școlii internat era imensă. Am descoperit trei șiruri de clădiri lungi cu cîte două etaje cu destinația dormitoare, una pentru fete celelalte pentru băieți. Apoi cantina imensă și foarte aspectuoasă, terenul de sport cu toate cele necesare fotbalului, handbalului, voleiboolului ... pista și groapa de sărituri sau aruncare greutăți ... toate erau acolo. În față era clădirea somptuoasă a școlii. Puțin mai tîrziu avea să descopăr spațioasa sala de sport. Totul arăta lună.

La Școala Profesională veneam elevi din toate colțurile țării, dar și din orașul *Târgu Jiu*. Eram foarte mulți și gălăgioși. După un careu mare, în care am fost strigați și repartizați la clase, tot cu acel

prilej am și fost grupați pentru cazare. Clădirea în care am fost cazat avea trei scări. Urcînd pe scara A la etajul doi, după ce m-am deplasat pe un coluar lung împreună cu tovarășii mei de cameră, pe partea dreaptă am deschis ușa unui dormitor ... select. Da ... erau patru paturi cîte două în prelungire de o parte și alta a camerei, noptiere și veioze la fiecare pat, o fereastră mare cu perdele extrem de curate ... și cînd ne-am întors privirea, în spatele nostru chiar pe unde intrasem în cameră, de o parte și de alta, într-un spațiu despărțit de restul încăperii printr-un perete întrerupt la mijloc, se aflau garderobele noastre. Camera era chiar spațioasă. Nu puteam să fiu decît mulțumit. am uitat și de tata care era pe drumul de întoarcere încă, și de draga mea mamă bolnavă. M-am întrebat adeseori ... *cum* de lucrează cu atîta eficiență uitarea ... și de ce?

Colegii mei de cameră, Zamosteanu Dumitru din Botoșani, Policiuc Constantin și Iațcu Aurel din Ipotești Suceava. M-am îndreptat țintă către patul din stînga de lîngă fereastră pe care l-am ocupat. Eram muți. Deodată Tică, că așa avea să-i spunem hîtrului nostru coleg de cameră Zamosteanu, zise rîzînd la cine știe ce imagine care-I venise în minte ... gata am fost cazați *în pod la Bercu*, Tică mă numesc, pe tine cum? Și-mi întinse mîna. Așa s-a dezamorsat încordarea dintre noi și fiecare febril întindea de la unul la altul mîna că ne-a bușit un rîs de nu se mai termina. Aveam să fim buni prieteni, dar în mod special eu cu Tică. Costel și cu Aurel erau pocăiți. Mai toți, am aflat de la ei, în sat lor erau pocăiți. Hmm ... treaba lor ... mi-am zis în minte, că oricum mare lucru nu știam despre această credință, ca și despre a mea de ortodox la vremea aceea, și mi-am văzut de prietenia cu Zamosteanu.

Din Moldova eram cam vreo 60 de elevi, așa că formam două clase. Ni se spunea clasele moldovenilor, deși printre noi mai erau elevi din București, Alexandria, Oradea ... dar fiind probabil majoritari, ne-au numit așa. Am început efectiv școala. În primul trimestru făceam numai teorie. Din trimestrul doi chiar din primul an, urma să facem trei zile pe săptămînă practica la fabrica de ciment Bîrsești, aflată la 20 km de *Târgu Jiu*. Dar chiar în primul trimestru am mai întîrziat cu teoria trei săptămîni, deoarece erau lucruri mult mai importante de făcut în zonă ... culesul strugurilor, al porumbului și al ... merelor din livezile care împînzeau dealurile tîrgului. Cu acest prilej ne-am cunoscut din ce în ce mai bine între noi. Aveam

colegi moldoveni din Vîrful Cîmpului, Dolhasca dar de unde nu ... chiar de lîngă Ștefănești cum ar fi Buhăcenii sau Ungureni aflate pe linia ferată Iași - Dorohoi, pe lîngă Trușești. Am descoperit și un consătean, și chiar unul din Dămideni. Conta enorm să ai o comunicare bazată pe locuri comune. În clasa mea erau colegi cu care aveam să am legături mai strînse în perioada *Târgu Jiu*. Adăscăliței Vasile care era un pici, adică mic, mic de statură mai mic și decît mine, împreună cu Berteza Ion, prieteni veniți din același sat - Liteni, Bejenaru și Otrocol din zona Gura Humorului, polonezul cum îi spuneam Iricuțchi de pe lîngă Trușești, Vărăjitoru Ion și prietenul lui Crăciun Ionel din Dorohoi, Iacob Mihai din Ipotești, Sibețchi din Fălticeni, Loghin Ion, Nistor mic și pistruiat de care rîdeam ... tăți sîntem copii voinici ... tăți di-un metru douzeci și cinci ... și mulți alții pe care dacă nu-i numesc nu înseamnă că nu au existat. A-ți putea spune că există foi matricole și că a-și fi putut să-i enumăr pe toți. Vedeți dragi cititori, aceștia sunt la o primă aducere aminte, adică cei care și-au intersectat mai mult destinele cu destinul meu. Noi am nimerit la cules porumb. Ne duceau departe de *Târgu Jiu*, pe tarlăua unui sat din împrejurimi și pedagogii coordonatori ne dădeau normă. Patru rînduri lungi cam la opt sute de metri, pe care urma să depănușăm de pe lujerul de porumb, coceanul. Nu aveam decît o pauză la prînz cînd venea tractorul cu o remorcă plină de mîncare. Ni se împărțea porția de mîncare și aveam după aceea o oră de odihnă. În loc să ne odihnim cum doreau pedagogii, ne hîrjonem, jucam fotbal cu căștile de protecție pe care le aveam, s-au ne luam la trîntă. Fiecare dintre noi își dorea să fie luat în seamă. Ușor, disimultă într-o aparentă indiferență, nevoia de a fi lider, de a avea puterea de decizie asupra celorlalți, se insinua. Trînta și scandebergul, erau niște posibilități pașnice. Am ajuns să fiu luat în seamă prin modul retras de a fi. Cum toți trebuiau să-și demonstreze puterea în trîntă sau scandeberg pentru a se stabili ierarhia dintre noi, și eu m-am supus sufragiului general. Am ajuns la vîrful ierahiei. Doi dintre colegii mei erau puternici. Otrocol și P ... din Gura Humorului și respectiv Vîrful Cîmpului. Oameni de munte puternici. Cu Otrocol am dat la pace, recunoscîndu-mă dar cu P ... am avut probleme, așa că am trecut pentru departajare la ... *box*. Într-o pauză în cercul format de toți cei prezenți la cîmp, inclusiv și pedagogii care asistau amuzați la întrecere, eu și cu al meu coleg urma să ne ... batem. P ... era un

blond cu o mutră care-mi amintea de naziști, înalt și cu niște mușchi care nu-mi vorbeau a bine. S-a repezit decisiv la mine cu o mare încredere în masa și forța lui. L-am așteptat emoționat fără să știu ce trebuie să fac. Am aflat după aceea din povestirile contradictorii a celor care au văzut scena. Când și-a aruncat brațele asupra mea pentru a mă doborî printr-o, cred, îmbrîncitură, m-am aplecat și ridicat fulgerător desprinzîndu-l de pămînt după care prin retragerea la fel de rapidă l-am lăsat să cadă cu spatele de pămînt. Asta a fost tot. Nu am făcut gestul gîndit. Pur și simplu s-a întîmplat. După o clipă de încremenire a celor din jur care nu-și puteau crede ochilor la vederea celor întîmplate, au urmat uralele și iată-mă lider. P ... s-a ridicat cu greu de la pămînt. Contactul relaxat cu solul i-a afectat plămînul așa că respira încă greu. M-a privit cenușiu, dar nu a spus nimic. Pentru mine era limpede. Avea să am o umbră în spatele meu. În aceeași zi la întoarcerea spre internat, cum eram îmbarcați într-o remorcă trasă de un tractor, un alt coleg Bidei originar din Alexandria ... începu să strige ca disperatul la tractorist, plîngînd ... neneee ... neneee ... mi-a căzut *cacica* ... mi-a căzut *caciiica*, oprește tractoruuuu. După un moment de stupoare am izbucnit cu toții în rîs. La casca de miner pe care o aveam drept protecție pe cap, Bidei îi spunea *cacica*, și am mai descoperit că la emoție se bîlbîia, la fel cum avea să descoperim acest defect și la alt coleg Sibețchi. Am ajuns la internat foarte bine dispuși, la fel și Bidei care făcea haz din necaz de faptul că la un hop, îi sărise casca de pe cap și se rostogolise în afara remorcii. La fel deseori amintindu-mi în alte contexturi mult mai încordate, de acest eveniment, aplicam o mică stratagemă care prin **ne**-locul ei, creea o detensionare a momentului.

Învățam bine și foarte curînd eram în fruntea clasei și din acest punct de vedere. O făceam motivat. Nu am uitat jurîmîntul pe care-l făcusem la plecarea din Ștefănești în fața prietenilor mei, Costel Dăringă, Ionel și Lică Ignat de a ne continua fiecare pe orizontul lui, calificarea pentru a putea mai apoi să ne realizăm visul pe o insulă vulcanică din Oceania. O să întrebați de ce așa departe, și de ce Oceania. Astăzi pot să dau o explicație. Dar ce farmec ar mai avea aventura propusă într-o realitate ideatică fără puncte de ancorare, dacă acum a-și descri-o în amănunt? Ceea ce pot deconspira este următorul lucru. Depărtarea și izolare unui eveniment într-un moment niciodată precizat al unui viitor înfrumusețat cu

isprăvile ce urma să le inițiem pentru eliberarea lumii întregi de exploatare, ca și locul ales, la capătul ... lumii ... greu ... foarte greu de atins, au fost siguranțele noastre, nu știu de cine propuse și induse ca demersul în desăvârșirea noastră, oricare ar fi fost aceea, să se împlinească. Poate, că în acești termeni idealul ar trebui descris. Un ideal este ca și o instanță derivată ... el este mereu intangibil, făcând prin această calitate motivarea permanentă în noi a unui neastîmpăr. Dar se mai ițește o întrebare ... oare nu care cumva dintr-o neînțelegere, dintr-o frustrare, ca niște lași, ascunzînd acest lucru pe care de altfel nici nu-l înțelegeam, voiam să fugim dintr-un loc, în alt loc unde consideram noi că ne-am fi putut împlini aspirația ...? Este și asta o întrebare ... nu? Din contrarii se naște un progres se spune. Eu, nu mi-am pus niciodată această perspectivă. Urmărindu-mi creșterea organică și implicațiile în diferite medii, termenii unei posibile comparații s-au constituit în praguri pentru depășirea acesteia. De aceea în timp ce colegii urmăreau o oportunitate și acționau în orizontul ei realizîndu-se material, și ca motivație-carieră, ceva din mine spunea așteaptă, și așteptînd chiar intuiau orizontul și mă *așezam*, adică îmi făceam foarte bine treaba la acel moment. Tot timpul fără să-mi dau seama de acest lucru am căzut pe acele lucruri comune care unesc oamenii. Am fost și sunt această realizare – un pacifist, dar ... cum altfel s-ar putea numi? Astăzi realizez că cei din această zonă se remarcă ... numai la timpul prezent. Și cum societatea trăiește în trecut prin istorie și în viitor prin perspective politice, aceștia devin invizibili ..., și *rest*, mai ales *REST*. Îmi vine în minte povestea cu bătrînii ... dacă nu ai un bătrîn, cumpără-l ... Nu pentru toți bătrînii este valabilă nostalgia ... *firește*. Între ei, pacifiștii, cum i-am numit în lipsă de altă denumire, în această lume nebună ... nebună cum suna un cîntec, o legătură din păcate nu este posibilă. S-ar dezice ... nu? Bafta buleaiu vere ... așa să tot trăiești ... cu cît ești mai arogant și ai tupeu cu atît șansele în calitatea existenței cresc ... și scad în cele în ale vieții. Contactul meu cu prietenii țigani, începea să-și arate roadele. După multe încercări, la distanță de acele vremi, constat că am fost ales prin cele înfăptuite, pentru viață. Nu am uitat și-mi continuam realizarea treptelor. Nu pierdeam nimic din informațiile folositoare. Nu știam care sunt acestea așa că asimilam toate cele cu care mă confruntam. Nu am uitat de antrenamente. Deși nu am povestit la momentul cînd trebuia,

acum î-mi aduc aminte trecerile frauduloase în Basarabia. Le făceam ca antrenament pentru marea fugă. Ajungeam noaptea la Prut și-l treceam în înot. Imediat după ce ajungeam în *străinătate* făceam trecerea invers. Aveam tot timpul atunci o anecdotă în minte ... Îțic și cu Ștrul voiau să fugă în străinătate, că așa erau vremurile și erau urmăriți de către nemți. Sigur că trebuiau să treacă Prutul. S-au înțeles ei și la un moment dat Îțic îl întreabă pe Ștrul ... dacă mă aude grănicerul ... eu ce spun? Faci ca o pisică ... miauuuuu ... și gata, spuse Ștrul. Trecu Ștrul Prutul și când fu depistat ca zgomot și somat, răspunde miauuuuuu ... și, nu se întâmplă nimic. Când ajunse și Îțic pe la mijloc ... hopa patrula de grăniceri care sesizând clipocitul apei, unul din ei strigă ... cine-i acoloooo ... Îțic ținând minte sfatul lui Ștrul, și văzînd că lui îi mersese, țipă ... tot ... o mîîță ... vă închipuiți ce a urmat ... nu?

Fiind bun la carte, și remarcîndu-mă și la orele de sport, nu mi-a fost greu să-l conving pe profesorul de sport să-mi lase cheia de la sală ca să pot să mă antrenez noaptea după stingere.

Aveam un program foarte încărcat. Dimineața eram obligați să ieșim la înviorare. Veneau pedagogii și-i trezeau pe cei ce nu auzeau soneria de deșteptare de la ora 5,30. Pedagogul era o persoană care îmbina latura administrativă cu cea educativă. Respecta într-un fel neștiut de noi suflul antic de a ne motiva pentru ceea ce făceam. Cred că erau cele mai oportune intervenții ca și funcții, în educația noastră. Dar nu toți colegii mei asimțeau acest lucru. Pe palier răspundea de activitatea noastră trei pedagogi care se rînduiau din opt în opt ore. Unul dintre pedagogi era femeie și soția tovarășului Director general Pănoiu. P ... avea o repulsie la *zdrăngănitul* soneriei cum îi spunea el și la violența pedagogilor care strigau, te descopereau aruncînd pătura de pe eventualul somnoros și loveau patul sau chiar insolentul, cu o cravașă pe care tot timpul o purtau cu ei. Sigur că o făceau respectînd un regulament. Dar P ... nu știa și cred sigur că nici nu l-ar fi interesat regulamentul, nutrea o aversiune față de B ... soția directorului Pănoiu. Ea, era cea mai înverșunată la deșteptare. Privind-o acum prin ochii lui Freud, a-și putea să zică că libidoul era de vină. Dar, norocul nostru că nu era în fiecare dimineață. Într-o dimineață, B ... era de serviciu și în maniera ei violentă, deschidea cu zgomot ușile dormitoarelor, vocifera și trăgea pătura sau cerșaful de pe mulții somnoroși care mai voia să fure ceva

din dulceagul somn. Intrînd în camera vecină, numai P ... dormea liniștit cu fața în sus, fără să-i pese zbuciumul din jur, cel puțin așa părea. B ... trase cerșaful și ridică cravașa, și ... țipă acoperindu-și ochii. P ... dezgolit, cu șarpele cu un ochi ridicat pentru atac îi zîmbea dulceag *femeii*-pedagog. A ieșit ca o furtună ... în hohotele noastre de rîs. De atunci s-a ferit să mai dezgolească dimineața eventualii somnoroși. Cum am spus, Sigismund Froid ar fi jubilat. După înviorare ne spălam și ne pregăteam de masă. Mîncam în trei serii. De aceea ne sculam mai dimineață pentru înviorare. De ce în acea vreme se punea așa de mare accent pe mișcarea fizică ... și astăzi ... nu? După masă mai aveam circa 20 minute pentru a ajunge în clasă. Orele începeau la opt. Totul decurgea fără incidente pe toate aspectele zilei de *lucru*. Erau studiate intervalele așa că nu se produceau evenimente pe traseul programului. Eu mă conformam cu tot ce mi se impunea. Cîștigam ușor încrederea și mai apoi speculam pentru a-mi face antrenamentul nocturn la în sala de sport. După stingere foloseam saltele pentru rostogoliri, aparatele de gimnastică pentru abilitate și coordonare, greutățile pentru forță, și imaginația pentru depășirea realităților în care eu eram ... eroul. Recomand această metodă tuturor care au ceva din vârsta pe care o aveam la vremea aceea. Nu știu ... dar cred că a-ți remarcat dragii mei cititori că mă feresc, în încadrarea temporală să folosesc conceptul de ... timp. *Vremea* este mai, să-i spunem ... afectivă. *Vremea* este mai apropiată de aspirație decît timpul care merge mîna în mîna cu, conștiința ... nu?

Bertea Ion, Ionel cum îl strigau colegii, era un tip rotofei, îndesat și foarte energic. Dacă-și punea mintea putea să-i răstoarne pe toți cei din jurul lui. Cu mine era în elementul său și mi se împotriva cu mult patos. Deseori îl invitam la antrenamentele pe care le făceam și executam cu el corp la corp lupte greco romane, libere și deseori după cum avea să aflu puțin mai târziu, chiar elemente de judo. Mi-a fost partener și un nedezmîntit prieten. Zvonul despre mine nu s-a lăsat prea tîrziu difuzat. Așa că am constatat o rarefiere în jurul meu, colegii mă interpelau altfel decît pe cei din jurul meu, și-i vedeam tot timpul în spatele meu. Acolo unde se înjura se blestema sau se prolifera cuvinte grele, simpla mea prezență domolea încărcătura momentului pînă la dispariție. Acest lucru îl văd de la distanță. Atunci nu eram conștient de acest lucru. Ba mint. Eram conștient că

cei din jur, moldovenii în mod special se sprijineau pe modul meu de a fi. Nu cream gîlceavă dar nici nu eram agreat în ea. Începusem să fiu temut înainte ca eu să fi făcut vreo demonstrație de forță. Sincer, eram neliniștit. Ce s-ar fi întîmpălat dacă ...

Și s-a întîmplat. Nu știu cum călcase alături colegul meu de clasă Loghin Ion. Într-o dimineață, nici nu ne așezasem bine în bănci, au năvălit vreo patru elevi care erau externi, și-l căutau pe Ionel ... unde-i Loghin. Eu sunt ... am răspuns ... nu tu ... nu tu ... că nu semeni cu Loghin. În forță au ajuns la Loghin Ion. Nici una nici două iau cărăbănit niște pumni și încercau să-l scoată afară din clasă. Eu eram șeful clasei, așa că l-am proptit în perete pe unul din ei și l-am somat ca ceilalți amici să-l lase în pace pe Ionel. Îl lăsăm ... dar să știi că nu am terminat. Am aflat după aceea că Ionel Loghin, într-o împrejurare îi făcuse ... olteni împuțiți. Vă spun drept că era foarte grav. Oltenii nu se jucau cu un asemenea afront. În aceeași zi după ora de stingere, în timp ce mă aflam la sala de sport cu Berteau, am auzit zgomote, urlete și chiar chiote. Am ieșit transpirați afară și ne-am îndreptat către clădirea unde aveam dormitorul. Toate luminile erau aprinse, iar pe scara A unde ne-am năpustit, era o adevărată bătălie cu fulare înnodate la capăt. Ne-am strecurat ghiontind ba pe unul ba pe altul ca să ne facem loc pentru a ajunge la etajul nostru. În fața dormitorului lui Ion Loghin era un adevărat asediu. Încercau să spargă ușa. Ni s-a părut că oltenii erau *cîtă frunză și cîtă iarbă*. Dintre ei mulți nu erau elevi la școala noastră. Cînd am apărut ferindu-ne de nodurile ude ale fularelor care vîjiiu prin aer, hărmălaia era în toi. M-am repezit la cel mai virulent dintre olteni. L-am apucat de gît și prin învîrtire am intrat cu el în unul din dormitoare ... Imediat zgomotul infernal s-a domolit. Cu genunchiul pe pieptul lui și cu mîna opusă celei care-l ținea de beregată ridicată, l-am somat urlînd ... terminați, sau ... nu? Și au terminat. Totul durase o jumătate de oră. Cînd au venit pedagogii, pedagogul de serviciu care le telefonase pentru ajutor, le-a spus că a rezolvat totul singur. Era un sentimental micuțul tovarăș pedagog Gîrîiacu. De atâtea bărbierituri cu aparatul de ras electric î-și făcuse o paloare albăstruie pe față. Era ca și cînd nu s-ar fi ras bine ...

După acest episod nici un moldovean nu mai ieșea în oraș, decît atunci cînd ieșeam și eu. Pare ceva din exprimarea unui individ paranoic ... nu? Îmi pare rău pentru eventualii cititori care ar putea

gândi așa, și-i motivez pe mai mulții mei vizionari, că ..., chiar în acest mod sau întâmplat cele povestite. Editorul meu pe care-l respect î-mi spunea ... ai grijă, cititorii nu agreează eroismele povestite de tine ci de altcineva. Dragi cititori, dacă lucrurile s-au petrecut cum vă povestesc ... ar trebui ca cel ce am fost în mijlocul evenimentelor să mă travestesc în cineva exterior? Hai spune-ți-mi ... Chiar mie mi s-au întâmplat toate cele așternute pe hîrtie ... și în felul pe care le descriu. Asta e ..., punct. De aici în colo nu mai este treaba mea. Percepeți cum vreți.

Mă deplasam după savarina, pe care o numeam ... *la două zile*, cu Ticu. În urma noastră erau *puzderie* de moldoveni care ieșeau în oraș. În răspîntia orașului aveam libertatea să o luăm spre gară, sau spre parcul în care edilii orașului au implantat sculpturi din opera marelui C. Brîncuși, ca și în altă parte, coloana infinitului al aceluiași autor, dar și casa Ecaterinei Teodoroiu – eroina din primul război. Numai drumul dinspre Craiova era nepavozat. Vai cum îmi năvălesc amintirile. Aveam colegi de clasă din Caracal ... numele lor se pierde. Doi dintre ei foarte cum-se-cade, acolo unde se spune că s-ar fi răsturnat carul cu proști, mi-au fost foarte apropiați. Povesteau chiar ei făcînd haz din necaz ... strada spre cimitir se numea strada Învierii, marcarea distanței dintre Craiova și Caracal era cu un kilometru mai scurtă, spuneau la bici schimbător de viteze, și alte lucruri *definitive* care-i făcea *proștii* regiunii. Oare aceste inatvertențe, pe locuitorii aceluia spațiu nu-i apropiau mai mult de mîntuire? Stau și mă întreb ... alături de alte povești ... a prostului, a leneșului și altele. Colegii mei din Caracal erau chiar deosebiți ... nici într-un caz ...proști.

Mă uitam în spatele meu și mă vedeam *excortat* de o mulțime de colegi. Într-o zi am fost atăcați. S-au repezit la mine și înconjurîndu-mă mi-au spus ... nu avem nimic cu tine ... pe Ionel Loghin îl vrem. Vă dați seama ca sloganul î-mi era cunoscut. Pentru mine se născuseră prea tîrziu pentru astfel de solii. Ne-am grupat și cine se apropia în timp ce ne deplasam către internat era compostat fără dialog. Am reușit și acest lucru a impus respect. După aceea, cu singura rezervă că l-am dus la o întîlnire *super-secretă* pe Ion Loghin să-și ceară scuze pentru expresia ... *olteni împuțiți* ..., nimeni din cele două clase de moldoveni nu au mai avut probleme.

Beetlessul în acea vreme era în vogă. Duminica ascultam meciul la tranzistorul cumpărat de la București prin aportul mamei mele. Stînd pe o bancă în parcul tîrgului, nu departe de masa tăcerii, poarta sărutului al marelui Brîncuși și de Jiul care curgea indiferent, eu cu Zamosteanu chicoteam și făceam bezele jiencilor ... În acea vreme meciurile de fotbal ca și alte activități care te scoteau din marasmul uniformizării, erau foarte agreate de către public. Too-ată lumea se orienta către steaua polară care era, ca și astăzi ... fotbalul. Ce să-i faci imediatului ... nimic ... lasă-l pe el să-ți spună ceva ... cîți dintre noi am sesizat acest lucru ...? Așa era și atunci. Dar, localnicii nu duceau lipsă de distracții. Am avut prilejul să asist pe dealul tîrgului la întreceri de motocross internaționale. Ne apropiam de loturile de moto-cross-iști, lustruindu-le motocicletele. Școala închiria cîte un palier sau două acestor sportivi, îngrămădindu-ne pe noi cîte opt în cameră. Trebuia să avem o compesație așa că eram privilegiați fiind lăsați cît mai aproape de podiumul învingătorilor. O dată a venit un circ în oraș. Era greu de intrat în cabinele artiștilor, dar noi vroiam să-i vedem cum trăiesc. Circul avea și un sector foarte interesant pe care-l expoza. Avortoni, handicapați, siamezi la borcan... dar ce nu puteai vedea dacă aveai bani să intri în sectorul respectiv. Administrația locală le închiriasse un spațiu suficient de mare în piața de lîngă podul peste jiu vis a vis de parc. Eram trei înțoliți la fix, cu un casetofon ușchit la care atașasem un microfon. Ne-am dat drept reporteri al unui ziar din *Târgu Jiu*. Casetofonul și microfonul era a unui coleg din București cu care ne și însoșisem pentru această aventură. Am trecut ușor de prima poartă prin tupeul bucureșteanului-reporter, și am fost dirijați de un tinerel de la *ordine*, către sectorul care ne interesa. Am fost îngrozit de cele ce am văzut. Era limpede că natura mamă făcea și ea încercări pentru a găsi soluțiile cele mai bune pentru adaptare. Cel mai tare am fost impresionat de sectorul veneric. Am putut vedea malformațiile genetice datorate bolilor venerice. Era îngrozitor ... mai apoi am luat *un interviu* unei minuni a naturii. O femeie pitic fără mîini, avînd doar un singur picior, permanent cu un zîmbet pe față ... ignorîndu-și starea. O chema Maria. Ne-a făcut pe loc o demonstrație folosindu-și piciorul pentru cele mai năstrușnice lucruri ... de la folosirea lingurei pe care o prindea cu degetele de la singurul picior pînă la scris ... Am ieșit cu bine din situația în care ne băgasem, promițînd că

articolul va ieși a doua zi de sub tipar în ziarul local. Drept să vă spun această calitate de impostor nu m-a măgulit prea tare, cum din discuțiile pe care le-am avut cu prietenul meu Zamosteanu ... nici pe el. Concluzia noastră finală a fost că ... sunt mulți oameni necăjiți pe lumea asta, de ce să mai contribuim și noi adăugându-ne cu impostura noastră la durerea lor.

Practica pe care o făceam la fabrica de ciment Bîrsești era o altă încercare la care eram supus. Toate împrejurimile oftau la greu de praful de ciment care se așeza în strat gros peste tot. Toate eforturile specialiștilor de a găsi o soluție pentru filtrare se termina prost. Locuitorii suportau, ignorînd pînă și boala cimentului care era asemănătoare cu cea de mină – silicoza plămînelor, starea în care se aflau. Era dezolant să vezi acele plaiuri gorjene acoperite de un strat alb cenușiu de ciment ... casele, vegetația toate induceau o atmosferă seacă, austeră parcă lipsită de viață. Eu cu colegii mei eram repartizat acolo unde se ivea o treabă urgentă ... la sortat bilele morii de ciment, la cusut filtrele de la moara de *făină*, la întreținerea balustradelor pe care le cîrpeam prin sudură electrică, la inspectat funcționarea kilometrilor de bandă transportoare ce aducea la concasare calcarul fărîmițat în cariere de explozii și căderi de la mare înălțime ... la fabrica de var ... ce mai, eram foarte ocupați. Veneam dimineața și ne fofilam imediat ascunzîndu-ne în niște nișe aproape de cuptoarele imense care degajau o căldură uscată ce ne adormea aproape pe loc. Multe somnuri am mai tras în apropierea acestora. Cuptoarele se roteau tot timpul. Cu un diametru mare cam la 3 metri, de lungime considerabilă ajungînd la 30 metri, cuptoarele ușor înclinate preluau la o temperatură apropiată de mediul ambiant calcarul concasat și-l amestecau trimițîndu-l spre capătul mai jos al cuptorului pe unde ieșea la o temperatură de peste 1000 de grade. Pe traseul din interiorul cuptorului calcărul se întărea și devenea tare ca fierul. Apoi era condus prin benzi transportoare la morile cu bile unde era măcinat prin șocurile mecanice ale bilelor dure din metal. Desigur că descriu doar o secvență din marele proces tehnologic de obținere a cimentului de Bîrsești. De la fabrică furam rulmenți pe care mai apoi îi vindeam pe fructe sau chiar bani, țărănilor din Bîrsești sau în zilele de tîrg, la talciocul din piața orașului. Pedagogii ne făceau dese percheziții în camere pentru a descoperi fructele micilor noastre furtișaguri din avutul obștesc. O dată la coborîrea din

autobus, că în fiecare zi eram duși și aduși pe traseul *Târgu Jiu - Bîrsești- Târgu Jiu* de cîteva autobuse închiriate de școală, la un control inspirat făcut de cerberii- pedagogi care ne însoțeau, i-au găsit lui Sibețchi niște rulmenți în buzunar. Fiind dus la directorul școlii pentru explicații, colegul nostru care se bîlbîia la emoție spuse... to-to-va-va-răse di-di-rector... i-i-i-i-eu... nu-nu am fu-furat... i-i-i-i-eu nu-nu am avut decît... doi ru-ru-melți mai mari... și-și doi... ru-ru-melți ma-mai mici... Erau timpuri emoționante. Se obișnuia la nivelul anului doi să ne ducă la muncă alături de brigadierii din defileul Bumbești Livezeni. Doamne ce de frumuseți îngrămădite pe metru pătrat am putu să văd. Viaducte care traversau hăuri și pătrundeau prin stîncă tare a muntelui ieșind pe altă parte triumfătoare, șosele care sfidau înălțimile ... între masivele Vâlcău și Parîng, legînd Târgu Jiul de Petroșani. Noi trebuia să prăvălim grohotișul rezultat în urma exploziilor în drum deschis, pentru ca mai apoi să fie încărcat de utilajele grele, în camioane uriașe și transportate în vederea unor prelucrări ulterioare. Pantele erau destul de abrupte și pericolele de accidentare erau la tot pasul. Mîncam din gamele asemeni brigadierilor, sorbind lichidul aburind și adus într-un fel de cisterne, cu lingura pe care o purtam la cismă. Eram toți protejați de viperele din zona masivului Parîng fiind încălțați cu cisme din cauciuc. Vai ce căldură și nădușeală mai aveam la picioare... și ce mirosuri. Încă mai plutea în aer romantismul acelor vremi... hei rup... hei rup... spargem munți de fier, în lupta noastră de brigadier... hei rup... hei rup... și cîntam și noi însuflețiți de suflul necunoscut al aventurilor consumate de vajnicii brigadieri în ținutul viperelor și al primejdiilor de tot felul. Într-o duminică am ajuns devreme la punctul de lucru. Era înnoiră și umed. Împreună cu Zamosteanu, am profitat de vreme și ne-am dus la cabina paznicului de la viaduct și l-am întrebat dacă sunt vipere în zonă și unde putem da de tufele dese de zmeuriș dar în special de mure. Păi ... n-am mai văzut în ultima vreme vipere măi chiștocilor... uite coborîți în valea ceea ... și sub viaduct veți găsi ce căutați ... Am coborât însuflețiți de imaginea murelor pe care urma să le mîncăm. Am dat vegetația bogată din calea noastră la o parte și chiar erau sumedenie de rugi de mure. M-am aplecat și dînd la o parte frunzele unui rug, stupoare... sub rug o viperă amortită... stătea încolâtăcită odihnindu-și capul și v-ul pe restul trupului care strălucea umezit de rouă. Am rămas

încremenit cînd mi-am dat seama că în jurul nostru erau sumedenie de vipere. Toate erau amorțite... nu știu cum de nu am călcat vreo una ... nici eu ... nici Ticu. Am pășit cu grijă înapoi, și ușor ... ușor, am ajuns din nou la cabina paznicului care ne privea și se hlizea ... așa-i că a-ți găsit ce căutați? ... ha-ha-ha-ha-ha. Da, crudă experiență am mai avut. Mult mai tîrziu în masivul Retezat avea să mai văd vipere, dar, în împrejurări altfel motivate ...

Pe dealurile Bîrseștiului, erau atît livezi întinse cu meri ca și podgorii uriașe. Fugeam de la practică și deseori holăduiam prin livezi și podgorii sau făceam baie și plajă pe un firisor de apă care se vărsa în Jiu. Treceam apa câteodată folosind lemne sau trunchiuri de copac prăbușiti sau aduși de viitură în momentele de clocot al apelor umflate de ploile parcă fără sfîrșit ale toamnei, sau ne făceam vînt și sărind din piatră în piatră ne agățam aproape de malul opus de o creangă de salcie care atîrna peste apă, și care ne balansa aruncîndu-ne pe mal, dacă dădeai drumul la timp crengii salvatoare. Dacă nu, cădeai în apa limpede în hazul celor de față. Era un traseu direct care scurta cu 4-5 km, drumul pînă în Tg Jiu. Țin minte spaima pe care am tras-o la o asemenea traversare în goană. Cînd am ajuns în dreptul salciei și m-am agățat de creangă dîndu-mi drumul, cum mai făcusem de cîteva ori, m-am trezit că mă prăbușesc direct în apa rece de dedesubt cu ceva moale în mîna. Ridicîndu-mă rapid dar și ridicînd mîna încă înceștată pe presupusa creangă, nu mică mi-a fost spaima să văd un șarpe de apă, lung care se sbuciuma în strînsoarea mîinii mele. I-am dat drumul urlînd ca din *gura de șarpe*, și în cîteva secunde eram la adăpost pe mal, ud, înfricoșat și în imposibilitate să-mi domolesc tremurul. După un moment de împietrire dat de surpriza întîmplării, colegii mei au izbucnit în hohote de rîs. Și eu la fel ... aproape isteric. Era ca un fel de descătușare după un pericol depășit. Acum cînd scriu nu-mi amintesc numele acelei ape pe care am trecut-o de atâtea ori. Dar nici nu vreau să o caut pe vreo hartă. Ne opream destul de des în livezile cu meri. Ne umpleam bluza de salopetă legată la mîneci și închisă cu nasturi pînă sus cu atrăgătoarele fructe pe care le rupeam cu codiță și cîte o frunză, și le căram la cămin unde sus pe garderobe le înșiram pentru rezerva de peste iarnă. Ce mai ... eram și gpospodari pe cheltuiala gostatului. Dar o dată ni s-a înfundat. Eram tocmai *la cules de mere*, după ce fugisem de la practică. Nu era greu să dispărem din fabrica de ciment. După ce

eram repartizați la punctele de lucru, se îngrijea de noi cîte un muncitor sau șef de echipă, pe care îi cumpăram foarte ușor cu cîte o țuică care se vindea în afara fabricii la o bodegă din vecinătate. Singura noastră grijă era să nu fim prinși în timp ce mai făceam cîte o trăsnaie pe drumul de întoarcere către cămin. Eram cu Zamosteanu, Bidei din Alexandria, Sibetchi și în trecere ne-am umplut hainele cu mere aurii. De la distanță l-am văzut pe paznic așa cum ne-a văzut și el pe noi. Ne-am orientat rapid și am alergat către gardul înalt de sîrmă ghimpată, pe unde făcusem noi un loc de trecere. Paznicul alerga și el și în timp ce-și pregătea pușca cu două țevi, striga la noi ... stați ... stați ... hoților ... că vă-mpușc ... lăsați merele jos ... și chiar trase două focuri în direcția noastră ... poc ... poc ... unul după altul ... și auuuu ... auuuuu... am auzit lîngă noi un urlet. Era Sibetchi care primise sărmanul un dop de sare chiar în călcii. Cum de l-a primit în acel loc ... este și azi o enigmă. Unele lucruri se întîmplă parcă fără nici o noimă, cu atât mai mult cu cît nu-ți dai seama că le provoci să fie. Durerea colegului nostru a durat ceva timp, pînă s-a drenat locul prin dizolvarea sării în sînge.

La școală seară de seară îmi făceam antrenamentele la sala de sport după ora stingerii. Mă luptam cu Berteza dar uneori și cu Zamosteanu. Ne trînteam pe saltele sau îngăimam un fel de box. Foloseam ganterele și haltera mare dar și aparatele de gimnastică pentru forță abilitate și coordonare. Ne plăcea foarte mult să facem saltul leului peste lada de gimnastică sau peste capră. La ore mă remarcasem ca un elev activ interesat de fiecare obiect în parte. La obiectul organizare aveam un profesor - inginer, care pe lîngă obiectul pe care-l îndrăgea ne povestea foarte multe lucruri despre fenomenul UFO. Era foarte documentat. Acasă la el, am văzut tomuri întregi de dovezi că *ceilalți* există. Eram și eu extrem de interesat de această perspectivă, și lucrul acesta nu a trecut neobservat de tovarășul profesor. Așa am ajuns să văd *dovezile*. În timpul meditațiilor supravegheate de pedagogi dar chiar și în timpul orelor, făceam schițe de clădiri și construcții ascunse în inima stîncilor vulcanice ale vreunei insule izolate din Oceania. Le arătam lui Zamosteanu care-mi jurase să păstreze secretul intenției mele viitoare. Multe din schițe erau inspirate de un film serial la modă în acea vreme - Fantomas. Acest lucru ne-a apropiat și mai mult. Boala filmului nu m-a părăsit nici la distanță de casă. Parcă era și mai

acută. Țin minte fugile mele de la meditație pentru a vedea vreun film la cele trei cinematografe din oraș. Dar nu pierdeam nici filmele ce rulau la Craiova de exemplu. Mă urcam în tren, ajungeam la Craiova vedeam filmul și mă întorceam înapoi. Așa am văzut seriile Surcoff Tigru celor șapte mări, Întoarcerea lui Surcoff. Eram deja cunoscut ca nevindecabil în această privință. Nici nota scăzută la purtare nici muștrările și consemnările în internat nu au avut efect asupra dorinței de nestăvilire care mă propulsa spre sălile cinematografelor. Găseam în filmele vremii un univers care-mi dădea o mare vigoare și chiar mobilitate în exprimarea atitudinii mele retrase. Devenisem cunoscut și... de unii temut, dar fără să mă manifest în vreo direcție anume. Misterul ... crea o distanță convenabilă pentru mine. La cantină ajungeam după ora stingerii și le ajutam pe femeile care roboteau pregătindu-ne hrana. M-am împrietenit cu femeile din toate schimburile, dar și cu cei doi bucătari. Eram poate singurul care-mi duceam tacîmurile și farfuriile la ghișeu după ce mîncam. Regula era ca după masă fiecare să se ridice rapid pentru a lăsa seria următoare să intre. Femeile treceau cu cărucioare cu două nivele și împărțeau felul unu, doi și trei, sau preluau vesela de pe mese pe care mai apoi le debarasau pentru spălat, clătire și uscat. Le ajutam și eu la debarasat sau la spălat introducând și preluînd din mașina de spălat vase, vesela și tacîmurile super aburite și înfierbîntate, pe care mai apoi le treceam ordonate pe stativ printr-un curent puternic de aer cald care le usca. Nu aveam voie să le ștergem cu prosoape. Așa se obținea o igienizare bună. La masă întotdeauna eram servit cu cîte două feluri doi sau cu o porție de felul trei în plus. Am dus-o bine la Târgu Jiu.

Vacanțele erau așteptate cu multă nerăbdare de către noi toți. Ni se dădeau foi de parcurs pe cale ferată dar și pentru autobusele care făceau legătura pînă la locul nostru natal, dus și întors. Vai ... dar în câte călătorii cu trenul nu am dormit în picioare pe coluar, împins și smuncit de aglomerația care uneori te sufoca prin gălăgie și mirosuri de toate felurile. Am stat mult timp prin gări pentru a prinde legăturile cele mai avantajoase spre Moldova. Mulțumesc lui Tică Zamosteanu pentru antrenul pe care-l crea pînă cînd ne despărțeam la București fiecare luînd alt tren spre casă. Stăteam la fereastră și el striga la fetele de pe peron ... hei ... voi alea două ... cîte o dată răspundeau și atunci chita lui Tică ... sunteți surori? ... și dacă

spuneau ... da, ... el continua ... la care spital ... și vă dați seama ... ha-ha-ha-ha-ha. Era un tip extrem de volubil și aluneca permanent într-un fel de miștocărie nevinovată ... cum spunea chiar el într-un fel ... trist ... sunt plin de șmecherie ca w.c.-ul de hîrtie, sau, uite la ăsta ... ce știe mîrlanul ce-i cea șofranu, îi dai ciocolata și el, mănîncă hîrtia și-aruncă bucata ... Era o comoară de bună dispoziție. Așteptam cu nerăbdare revederea după fiecare vacanță, tot cu atîta ardoare pe măsura dorului cu care fugeam spre casă cînd venea timpul acestora. Erau vremuri și vremuri ... învățam să devenim meseriași ... eforturile făcute în acest scop de politica momentului erau foarte serioase ... și lucrul acesta atunci, nu era *puțin* de loc privitor la plata pe care trebuia să o rambursăm după absolvire și încadrarea în cîmpul muncii.

***Box și Fotbal. Apărătorul din umbră. Motea Zaharia și Zuică.
Ringul Petrolul. 23 August, și Olimpia. Ochiul de Paști***

Cert este că mi-a plăcut să fac sport, indiferent de natura acestuia. Nu urmăream ceva anume. Mă simțeam bine în mișcare. Desele mele antrenamente la sala de gimnastică a școlii nu au trecut neobservate. În școală aveam un coleg mai mare de an care era de prin Alexandria. Era campion la box. Cred că boxa la categoria mijlocie. Mă urmărea de mult timp dar mai mult de un respect reciproc pe care-l afixam la fiecare întâlnire accidentală, nu avansasem unul către celălalt. Într-o zi m-a întrebat dacă nu a-și vrea să merg să mă antrenez la un club de box din oraș. Așa am ajuns prima dată la clubul Voința Târgu Jiu condus la acea vreme de Motea Zaharia. M-am remarcat repede printre noii mei colegi de club, dar nu ostentativ. Antrenorul se ocupa din ce în ce mai mult de modul cum mă antrenez. Avea grijă și de alimentația mea. Dar mai aveam un avantaj acceptînd să mă antrenez în oraș la un club bine cotate. Pedagogii îmi eliberau foarte ușor biletul de voie pentru a mă deplasa în oraș, chiar și atunci cînd mai plusam de la mine pentru a vedea câte un film. Antrenamentele la clubul de box deveneau din ce în ce mai dure, în timp ce cota mea de respect în cadrul școlii creștea proporțional cu modul ermetic în care mă prezentam. Nu vorbeam niciodată despre ce se întîmpla la sală, dar eram povestit de colegul meu mai mare. La club aveam un coleg oltean, din Târgu Jiu, un bun și talentat boxer. Îl chema Zuică. Foarte rapid, avea un joc de picioare care te amețea. Ce să mai vorbim de directa lui de dreapta. Avea garda pe dreapta. Făceam împreună meciuri tari care erau savurate de cei din jur. Motea avea planuri mari în ceea ce ne privea. Dar eu nu prea împărtășeam planul antrenorului. Îmi plăcea să merg la antrenament dar deja mă gîndeam serios să mă dedic și fotbalului. Jucam deja în lotul școlii și ajunseseam să facem antrenamente cu echipa mare a orașului, Victoria, care era în divizia B. Nu rareori cîștigam aceste întîlniri neoficiale. Pe cîțiva dintre noi ... Jair, Paraschiv, Vrăjitoru, eu ... pusese deja ochii selecționerul Victoriei. Încearca să ne ademenească pentru legitimare. Motea pe de altă parte făcea eforturi asemănătoare. Îi înjura și brufțuia atît pe fotbaliști cît și fotbalul ca sport în general. În anul doi de profesională la sfîrșitul

trimestrului doi, urma vacanța de primăvară. Întrucît ne-am calificat pentru finale la box, urma să participăm la competiția care se desfășura pe ringul Petrolul din Ploiești. Am fost cazați la Scăieni lîngă Ploiești. Trebuia să ajung la 62,500 kg, și eu aveam 65 kg. Cîntarul era peste două zile așa că echipat cu două treninguri pe mine, un prosop care-mi înfășura gîtul și capul, transpiram de zor alergînd pe străzile umede și reci ale Scăieniului. La cîntar am avut exact cît trebuia. Aveam ca echipament în ring, ghete, chiloți galbeni de mătase cu o șuviță roșie care se continua cu un maieu de culoare roșie foarte decoltat. Arătam bine. Eram svelt bine legat și dornic ... să ajung mai repede acasă. Urma Paștele ... vacanța. În vacanța de iarnă, Zamosteanu arătase unei verișoare de-a lui, o fotografie de-a mea. Monica, că așa o chema, de felul ei din Lespezi Iași, mi-a scris. Și așa s-a înfiripat o corespondență. Cu ocazia vacanței de primăvară trăgeam nădejdea să ne vedem la Botoșani. Îmi doream să depășesc mai repede gala de box de la Ploiești pentru a ajunge acasă. M-am urcat în ring de patru ori. A treia oară am pierdut la puncte cu Zuică care s-a dus mai departe pentru locul unu sau doi, eu am urcat a patra oară pentru locul trei sau patru. Mă remarcasem deja și chalangerul meu văzîndu-mă într-un moment înaintea rundei mi-a spus să nu-l lovesc tare la ficat că a avut hepatită, că oricum se va lăsa bătut. Am intrat pe ring și în prima repriză totul a decurs după plan. În a doua repriză sfătuit de antrenorul său, s-a repezit spre mine și a început să-mi care cu nemiluita pumni la nivelul capului ... directe ... upercuturi ... croșee ... Cei cu tine l-am întrebat într-un clinci? Drept răspuns mi-a trimis o directă spre față. M-am protejat ridicînd mînușa în fața pumnului care se apropia ca o vijelie și ... poc, m-am trezit cu propria-mi mînușă în arcada ochiului drept. Dacă așa vrei ... i-am aruncat printre dinți ... și m-am aruncat la luptă ... eschive ... directe și croșee la ficat. A cedat repede. Am cîștigat prin KO tehnic. La finalul galei pe lîngă locul trei pe care l-am cîștigat, echipa din Târgu Jiu a mai plecat acasă și cu locul unu ocupat de Zuică. Eu am fost premiat și cu diploma ... de cel mai tehnic boxer la categoria mea. Motea nu putea decît să fie mulțumit. Cu un ochi umflat și mulțumit că am dus la bun sfîrșit o sarcină dificilă, în timp ce colegii mei de club plecau spre București am luat trenul spre Iași, spre casă și spre vacanța de primăvară.

În fiecare vacanță reînnodam cu prietenii mei Costel, Lică și Ionel legământul de a nu ne abate de la ceea ce plănuisem. Fiecare în direcția lui, se califica, se instruia ... dar ooo ... vai ..., se și maturizau. Constatam acest lucru de la o întâlnire la alta. Distanța dintre noi lucra tăcut la înghețarea idealului. Cu toate aceste simptome, căldura și tremurul aventurii viitoare încă lucra în noi, și noi întâlnindu-ne alimentam cu jar condiția de temerari eliberatori ce vom fi într-un viitor apropiat. Eram atenți la evenimentele ce se desfășurau în jurul nostru și ne informam în secret ascultînd Vocea Americii care era un sfînt izvor de știri, pe care desigur la fel ca toată lumea le consideram ... *adevărare*. Așa credeau toți din jurul nostru, și mici și mari, și așa credeam și noi. Validam de fapt o realitate cunoscută de cînd lumea ... un lucru prohibit este înmiiit dorit. Pentru noi trecuse vremea eroului sovietic. Înțelesesem sau credeam că am înțeles jocul lumii în care trăiam. Dar deși se schimbase puțin culoarea eram și mai mult încredințați de necesitatea luptei împotriva împilatorilor și exploataților. Trebuia doar să avem răbdare și instruindu-ne să nu uităm pentru ce o facem.

Încă din primul an am fost selecționat în lotul de fotbal al școlii profesionale. Echipa de fotbal nu era la prima încercare de a obține titluri în competițiile la care participa. Dar, începînd cu acel an ca și în următorii doi, ne-am calificat în finala organizată de Ministerul Materialelor de Construcții. Am obținut două locuri unu și un loc trei. Coechiperii mei erau trăsnet. Dar ca toate acestea să se întîmple, trebuia format lotul școlii. Selecția era foarte dură. Din clasa noastră am fost selecționați doi, eu și Vrajitoru Ioan de loc din Dorohoi. Meciurile între clase erau foarte dure. Mulțumim colegilor noștri care s-au dăruit, vîrsînd sînge la propriu pe bitumul terenului de handbal, transformat ad-hoc în teren de fotbal. Mi-l amintesc pe Iacob Mihai care nu se menaja în rolul de portar. Genunchii, coatele și palmele lui erau carne vie. Daa, ca noi să ajungem mai departe, un colectiv s-a nevoit ... chiar dacă fiecare se străduia în vederea selecționării. Timpul nu iartă. Cei trei ani de profesională au trecut ca fumul. Motea Zaharia, antrenorul de box îmi făcea propuneri să rămîn în Tîrgu Jiu. Era la modă oferirea de apartament și slujbă. Era tentant ... dar, eram așteptat de prieteni și-mi era foarte dor și de părinți și de locurile natale. Ministerul de resort, la deseale încălcări al disciplinei de către clasele de moldoveni, ne-a repartizat pentru cei

trei ani obligatorii consfințiți în contractul cu școala, la fabrica de ciment Aleșd de lângă Oradea. Unsprezece elevi cu rezultatele cele mai bune la învățătură au fost selecționați de întreprinderea Stația Mecanică din Iași. A venit din Iașul îndepărtat, șeful serviciului personal în persoană. Fiecare dintre noi am participat la un fel de interviu. Cum eram cam al doilea din clasă la învățătură, am intrat în eșalonul pentru Iași. Așa am ajuns aproape de meleagurile natale. Deja știam ce voi face mai departe. Mă voi încadra și imediat, în toamnă voi da examen pentru a intra la un liceu seral. Tristă a fost despărțirea de colegii de profesională. Am tras o băută în gara Tîrgu Jiu, ne-am jelit plîngînd unul pe umărul celuilalt, ne-am immortalizat în poze și ne-am urât să nu ne uităm niciodată. Dar știți cum se spune... despărțirea și mai ales depărtarea... piatră grea de încercare!

Liceul pedagogic Suceava. Judo și Karate. 1968. Pistolul cu ghinion. IUPSR Suceava

Examenul pentru cei trei ani de Școală Profesională petrecuți la Tîrgu Jiu, l-am dat la Suceava. Din rațiuni pe care nici astăzi nu le cunosc, școlarizarea am făcut-o în capitala județului Gorj, dar începînd cu trimestrul trei al celui de-al doilea an, practica am făcut-o la Întreprinderea de Utilaje Piese de Schimb și Reparații Suceava. Am fost cazați în diferite locuri, de la bărcile din spatele întreprinderii cînd era mai cald afară, la dormitoare cu patru paturi la fosta Școală Profesională de pe Samoil Isopescu. La Liceul Pedagogic din localitate funcționa o secție de jodo unde m-am înscris imediat ce am avut prilejul. Ne tăvăleam pe saltele, învățam căderile și rostogolirile. Chimonoul mi-l cususe mama dintr-o pînză mai mult cenușie decît albă, aspră și tare de sac. Mă zgîrîia îngrozitor. Serile în Suceava erau minunate. Aerul răcoros, liniștea orelor tîrzii la care terminam antrenamentele, atmosfera misterioasă dată de proximitatea cetății de scaun a Marelui Ștefan, parcă toate dar și altele, concureau la straniețata momentului. Dar mai era ceva. Verișoara lui Zamosteanu, Monica, învăța la Liceul Sanitar Suceava. Mă simțeam important în ochii mei și în aceeași măsură stingher cu cei din preajmă. Timiditatea mergea pînă acolo, că era suficient să mă gîndesc la Monica ca imediat să-mi fie jenă de apariția lui. Încă nu ne cunoscusem. Singura imagine pe care o aveam provenea dintr-o fotografie pe care mi-o trimisese la Tîrgu Jiu într-o scrisoare.

Foarte curînd avea să ne întîlnim. Și acest moment romantic din vremea mea, cred că a contribuit la seriozitatea cu care priveam antrenamentele pe care tocmai le începusem. La sală aveam un coleg bine cotate și care avea rude în Germania. Pe căi numai de el cunoscute, într-o seară a venit la antrenament cu o mulțime de postere înfățișînd poziții, posturi și tehnici aferente acestora, de brațe și picioare făcîndu-ne cunoștință cu o rudă a judo-ului numită karate. Am rămas vrăjit privind la Albrecht Pflunger și la elevul său care în postere îmi dezvăluia o realitate nebănuită a Artei Marțiale. Știam de Arta Marțială prin faptul că tocmai devenisem judoka. Din momentul acela, încetul cu încetul febra sportului necunoscut se institua în imaginația mea. Vă dați seama ce mîndru puteam fi mai tîrziu, cînd

în pelicula cinematografică, Judoka Agent Secret, am vizionat în premieră la acea vreme în țara noastră, o luptă între eroul filmului practicant de judo și un partener de partea cealaltă a legii, karateka. Încetul cu încetul filmele de capă și spadă lăsau locul unor eroisme de alt gen, mai apropiate de vremurile noastre moderne. Trecerea s-a făcut fără zdrucinături. Eram pierduți în orizontul cavalerilor teutoni sau templieri sau în fumusețea luptei pe care o duceau pe mările lumii pirații, și nu mai puțin eroi ca Scaramouche, d-Artagnan, Portos, Aramis și Athos, și câți alți temerari care ne-au înfrumusețat idealul dându-i realitate, dar nu refuzam și rămâneam cutremurați la grozăviile relevate de cel de-al doilea război mondial unde orice undă de cavalerism dispăruse. Eroul care se însinua într-un asemenea teatru nu trebuia să fie frumos, puternic și abil în lupta corp la corp. El trebuia să fie doar îndoctrinat și să-și depășească spaima în fața unei morți însinuant de prezentă, dar ... invizibilă ... că moartea deși sosea făcînd mult zgomot, era totuși nevăzută cînd te mușca. Vedeți chestia asta cu armele de foc a contribuit enorm la scăderea interesului tineretului pentru cultura fizică. Dar nici ministerul⁶⁰ de resort nu s-a chinuit să refacă un handicap care lăsat să prindă rădăcini, astăzi a căpătat proporții monstruoase. Ceva ceva, totuși s-a întîmplat cînd au apărut filmele în care eroi erau dotați cu o armă nouă ... brațele și picioarele, adică propriul corp. În filmele de aventuri, progresia a fost liniștită ... mai întîi eroul era spadasin, boxer, pistolar ca John Waine, apoi judoka și astăzi neapărat karateka, sau oricum, un practicant de ceva ce aduce cu Arta Marțială. Ceva în noi ne zgîndăre, este un neastîmpăr care însinuiază un orizont niciodată atingibil, în care eroul din noi își dorește împlinirea. Cum oare va arăta eroul de ... mîine? Mai merită după atîtea convulsii și metamorfoze atenția? Sigur că da ... zic eu, un erou rămîne un erou prin doza de *entuziasm* pe care ne-o poate transmite ...

După ce terminam antrenamentul de judo, rămâneam împreună cu colegii mei și exersam tehnicile de karate, pe posturile indicate în postere. Eram niște caraghioși ... dar suficient de entuziaști ca legăturile închipuite pe care le făceam între poturi și tehnici să trezească în noi nădejdea că vom deveni *karatiști* ... că așa

⁶⁰ Ministerul Tineretului și Sportului.

ne spuneam noi ... karatiști. În jurul nostru nici nu se auzise de un asemenea domeniu al sportului. Eram misterioși. De față cu alții, străini de preocupările noastre, nici nu vorbeam despre noua noastră pasiune. Ne aruncam priviri complice și mai apoi râdeam cu poftă la orice referire asupra obiectului tainei noastre. Și chiar ne antrenam ... ne loveam braț în braț pentru a ne întări locurile cu care credeam că trebuie să facem blocurile. Loveam podelele cu monturile pumnilor, sau făceam flotări în pumni ... și câte și mai câte. La tehnicile de picioare, cu toții aveam probleme. Dacă în față ridicam noi într-o părere piciorul, pe lateral nici vorbă ... și nu mai vorbesc la acele tehnici de picior rotite. Posterele aveau înscrise în limba germană explicația reprezentării. Colegul nostru cu rude în țări îndepărtate, ne devenise și translator.

Mai țin minte un meci de judo pe care l-am avut cu un judoka uriaș din Rădăuți. Îi scăpam de fiecare dată, dar el mă lua ca pe un sac și mă trăgea sub el. Era deosebit de puternic și a câștigat. Toți se prăpădeau de râs în jurul nostru. Eu nu mă dădeam că eram totuși campion județean la trînta dreaptă, titlu câștigat într-una din vacanțele de vară cu prilejul întrecerilor cultural sportive la modă în acea vreme. Am luptat și cu Dan Suiu pe care l-am învins. Era un tip tare, dornic de afirmare, consătean de-al meu. Am plătit scump titlul. În finala care s-a desfășurat la Botoșani, m-am întâlnit chiar cu un campion la lupte libere. Trînteile cu Stalin, Caricel și Zărzărică mi-au fost de un real ajutor. L-am ținut cu umerii de saltea, și mi-am simțit urechea sfîrtecă de dinții campionului. Ei, durerea și-a avut și ea rolul ei. Oricum, revenind la Suceava, am pierdut în fața celui judoka, onorabil.

Cu toate aventurile pe care le-am avut nu mă îndepărtam o clipă de realitatea la care aspiram. Ea chiar m-a condus și m-a ajutat să-mi creez o atitudine, a-și putea spune echidistantă, care acum la distanță de acele momente s-a dovedit a fi așezată într-o autentică cale. Profitam de practica la IUPSR⁶¹ pentru a aduce la viață un pistol cu butoiaș, un colț ruginit găsit după săpături prelungite în grădina unei rude de a lui Costel Burcă care locuia la ieșirea din satul Bîdiuți pe șoseaua Iașului. Reușisem să-i pun în mișcare butoiașul după mult timp ținut în gaz. Îl lustruiam cu șmirghel și speram ca într-o zi să

⁶¹ Întreprinderea de utilaje și piese de schimb și reparații.

funcționeze. Vă spun drept nici eu nu știam pentru ce îmi trebuia un pistol. Dormind cu el sub cap, pe un pat metalic în baraca unde eram cazați, și nici nu simțeam austeritatea condițiilor de cazare. Saltele erau puține, așa că eu m-am oferit să dorm pînă la completarea acestora, direct pe platbandele de tablă încrucișate ale patului. Aveam în schimb două perne și trei pături. Vecin cu întreprinderea unde ne făceam practica era Combinatul de Celuloză și Hîrtie. Din Combinat se fura pe lîngă hîrtie și alte derivate din celuloză. Din cînd în cînd barăcile unde eram și noi cazați erau inspectate de miliție care căuta eventuale urme ale furturilor care le erau raportate. La una din aceste inopinate inspecții, sub una din pături a fost găsit coltul meu. Am avut de dat multe declarații și multe explicații pentru a mă disculpa. Mă păștea un dosar penal. Credeți-mă că nu știu cum am scăpat, dar un lucru am reținut ... cînd intri pe mîna miliției, răul se întinde ca rîia și cu cît te scarpini cu atît se ține mai tare de tine. În timp ce eram în colimatorul miliției din Suceava, părinții mei construiau alături de vechea casă chiar pe locul covăliei lui Pantea, una nouă. Ajunsesem acasă într-un sfîrșit de săptămînă, chemat de părinți să văd casa. Nu eram un copil cuminte. Avea să plec trist, trist de acasă cu un suflet greu, știind că ancheta încă nu s-a terminat. Țineam ascuns acest lucru. Cetățeanul milițian care mă ancheta a fost un om cu mila lui Dumnezeu. Și-a dat seama pînă la urmă că eram totuși un copil, și că pistolul respectiv nu ar mai fi putut funcționa niciodată. Dar ... m-a speriat rău de tot ... și eu am reținut acest lucru ... chiar după clasarea dosarului.

Stația Mecanică Iași. 1970. Liceul mecanic-seral. Căderea de pe acoperiș. Maistrul Cimpoiu... un interval romantic

Luam tranvaiul din Podul Roș și mă costa 25 de bani pînă la Stația Mecanică. Făcea mare zgomot, dar parcă și huruiala bandajului metalic al roților care se rostogoleau pe șină făcea parte din peisaj. Nu mă simțeam deranjat, ba dimpotrivă mă consideram un privilegiat că am ajuns să lucrez ca muncitor calificat în Iași.

Înainte de a mă duce la Suceava, mama a încercat prin unchiul meu Ropotă fratele ei, dar în mod special prin vărul lui taică-miu Eugen, Cadinoiu, care locuiau în Iași, să mă înscrie, pentru a da examen la una din școlile profesionale din oraș. Era greu înainte vreme. Trebuia să ai buletin de oraș sau să locuiești la maxim 30 km de localitatea unde funcționa școala la care dădeai examen. Rudele mele nu au reușit să mă ajute cu schimbarea domiciliului așa că în ultimă instanță, cu multă brînză de oi care a luat drumul Sucevei, mama a acceptat varianta Rusu. Acesta, nu știu cum a făcut, dar a reușit să-mi facă mutația pe Suceava, pe strada Mărășești nr. 25. Așa am avut posibilitatea să mă înscriu la examenul de admitere la Școala Profesională de lăcătuși montatori de pe Samoil Isopescu Suceava. Vă închipuiți ce mîndru puteam să fiu că într-un tîrziu m-am întors în Iași, și nu oricum, ci calificat și cu loc de muncă asigurat. În august 1970 am început lucru și în același an, în sesiunea de examene de admitere din toamnă am reușit la seral la Liceul Industrial de Construcții de Mașini, sau mecanic nr.1 de pe Socola.

La servicii am nimerit de la început la reparații utilaje grele. Eram 20 de muncitori cu totul și cam tot atîția TESA ... că se confirma parcă ... doi cu sapa trei cu mapa. Apoi foarte repede am trecut pe traveea unu la maistrul Cimpoiu Constantin, într-o echipă foarte energică de lăcătuși și sudori specializați în confecții metalice. Am trecut printr-o perioadă extrem de romantică. Efectiv, acum îmi dau seama de importanța pe care o joacă o instanță derivată, un principiu la care trebuie să te raportezi permanent. Nu există timpî morți dar nici nu resimți stresul unor activități concertate care te reclamă în acțiuni diverse, fără aparent o legătură una cu alta. Vremea Stației Mecanice Iași devenită astăzi “Suprem” SA, privită de la distanță pare că se decupează dintr-un tipar semnificativ,

aplecac cu osehire asupra educației mele. Așa văd și locul șederii mele în Iași. Înconjurată de vegetație, izolată oarecum, bucătăria în care stăteam în gazdă prin bunăvoința fratelui mamei mele, dar și a întregii lui familii, era un paradis în imaginația mea. Mă trezeam în zori și după exercițiile fizice de gimnastică în care foloseam ganterele, extensorul și o țeavă de la instalația de apă aflată la înălțime, drept bară fixă, intram în corpul de clădire în care se afla centrala termică construită element cu element de frigotehnicianul *motociclist* Ropotă. Nea Fănică era un înrobit al motorului pe două roți. Din necesități dictate de meseria de frigotehnician, folosea un ataș în care-și punea piesele de schimb, sculele dar și alimentele cu care își aproviziona familia. Era oricum o notoritate în domeniul lui. Se spune că în tinerețea lui, a purtat o vreme, la Ștefănești, cămașa verde. Eram apropiați, dar nu l-am auzit vreodată să discute despre acea perioadă. Era mai mult nostalgic povestind de spitalizarea sa pe timpul războiului în Germania ... hei, hei, spunea el cu ochii pierduți, dacă aveam minte ... După ce-mi făceam igiena de dimineață, câteodată mătușa mea Maricica, mă chema la un pahar cu lapte sau ceai și o felie unsă cu unt. Eram foarte timid și încercam să trec nesimțit pe lângă bunele mele rude care mă ajutau fără nici o recompensă materială. Nu le făceam probleme, dar acestea nici nu aveau cum să apară vis a vis de programul riguros pe care mi-l impusesem. Plecam la servicii luându-mi un timp de rezervă ca nu care cumva să lipsesc de la apelul de dimineață strigat de maistrul Cîmpoieru. Un minut întârziere însemna o oră lipsă din pontaj. Era o grilă *minunată* de aplicare a disciplinei în producție. Astăzi nu pot să nu admir intrasigența acestui stîlp al disciplinei în producție. Se mula perfect pe tipologia scoasă în relief de scenariul lui Ginsberg care afirma că nu poți fi egal, că nu poți câștiga și nu poți nici măcar ieși din joc, deoarece, neștiută, o programă secretă alcătuită după modelul fabricii urmărea ... punctualitatea, supunerea și acceptarea muncii repetitive ... Și eu, și colegii mei, fără să știm de Ginsberg, uram în ascuns acest exces de zel, dar treceam cu vederea deoarece maistrul nostru era chiar un profesionist în organizare și meserie. Sub organizarea lui tot timpul depășeam planul, iar cei cu categorii mari luau bani grei. Am privit serviciul ca pe o formă de continuare a antrenamentului psihic și fizic. Acceptam orice sarcină de serviciu, de la trasat tabla folosind șabloane pe care tot eu mi le confecționam,

la debitare mecanică prin folosirea ghilotinei hidraulice sau oxiacetilenice, îndoirea tablelor de diferite grosimi la abkant sau roluirea verolelor cu diametre impresionant de mari ... la sudură, prelucrări mecanice cum ar fi găurirea dar și la manipularea materialelor folosite la confecționarea produsului finit care uneori ajungea la mii de kg. La ora 12 avea o pauză de masă de 30 minute. Măncam la o cantină existentă pe vremea aceea vis a vis de fabrica de ulei. Era extrem de ieftină și bună mâncarea. Cîte o dată mai trăgeam chiulul pe acoperișul întreprinderii unde ne bronzam la soare. O dată mă urcam pe acoperiș cățărîndu-mă pe o țevă ruginită cu diametru mic, cam de un țol, astăzi nu mai știu care era rostul ei acolo, exersînd tracțiunea în brațe cu sprijin simplu pe perețele pe care-l presam ușor prin greutatea corpului cu vîrfurile tenişilor. Eram la capătul țevii, care în decursul vremii era desprinsă de bordura superioară acoperită cu tablă a acoperișului și legată de aceasta cu o sîrmă prin intermediul unui cui ruginit. Nu era prima cățărare de acest fel. Dar la această încercare, o dată ajuns sus, am tras spre mine țeava în intenția de a încăleca marginea acoperișului. Cuiul ruginit a ieșit din tabla zincată și eu împreună cu țeava de care eram prins am căzut pe spate. Cînd am atins pămîntul eram deja la jumătatea țevii pe care mă lăsasem să curg și impactul mi-a zdrucinat articulația picioarelor și mijlocul, în timp ce greutatea țevii care ajunsese deasupra mea, mea mi-a izbit în plin clavicula dreaptă. Totul s-a consumat în tăcere. Prezent la acest moment a fost doar sudorul Andronache, un alt coleg trecut prematur în eternitate. Ce mai, am fost un norocos. Puțin mai la dreapta, căderea putea să aibă un deznodămînt tragic. Eram sumedenie de ștraifuri din tablă rămasă în urma debitării oxiacetilenice. Ei, dar terminam programul la ora 14, 30 și la 15 începeam antrenamentul la clubul de box al asociației sportive Nicolina coordonat de *maistru* Florescu. Se povestea că Florescu a fost primul care a adus în Iași, un titlu european la box, pe vremea tinereții lui. Dar, uneori la Casa Sindicatelor, mă antrenam și la sala de haltere a *maistrului* Nemțeanu, care voia să scoată din mine un culturist. Frecventam și cursurile de judo ale lui Bordea. Cum se obișnuia, sportivii care se evidențiau ca posibile talente erau scoși din producție pentru antrenamente și mai aveau și alte facilități. Colegii lor muncitorii cotizau la susținerea sportului. Începînd cu ora 17 aveam cursurile serale care uneori se terminau la ora 22. Dar sîmbăta

și duminica îmi ofeream *distracția* mea. Sîmbăta speculam momentele la serviciu și la ora unu după amiaza eram prezent în autogară pentru a prinde autobuzul spre Ștefănești. Uneori plecam de dimineața, lipsind de la serviciu. Nu întotdeauna motivele pe care le invocam erau plauzibile așa că în pontaj maistru Cimpoiu trecea nemotivate la greu. Eram totuși atent, că la trei nemotivate pe lună îmi cream mari probleme. Dădeam la pace cu cerberul Cimpoiu și nu ajungeam la această linie fatală. Dar aveam ore lipsă multe. Prezența mea la Ștefănești era obligatorie. Jucam ca titular în echipa de fotbal a comunității și în fiecare duminică, uneori acasă uneori în deplasare, era ... meci. Avansul ca avansul, dar cînd luam lichidarea ... era jale. Luam cîte 24 alteori 50 lei în mînă. Sincer nu-mi păsa. Mama mă sprijinea financiar, drumul la Ștefănești era plătit de clubul la care jucam, iar nea Fănică nu avea pretenții la bani, deși îmi dădea și mîncare pe lîngă cazare. În aceste voiajuri cultural sportive, la care de altfel participam în fiecare vacanță de vară încă de pe vremea școlii profesionale de la Tîrgu Jiu, am cunoscut-o și pe viitoarea mea soție, Dăringă Niculina. Eu eram fotbalist și mai participam cîteodată și la lupte libere sau trântă cum se numea, iar ea, solistă de muzică ușoară. Începuse deja să se creeze o legătură între mine, Niculina și Ionel Bunduc zis Băiatu, teribil centru înaintaș, care avea să formeze grupul "Trio" puțin mai tîrziu. Cu Niculina eram în relație de prietenie, și numai de prietenie, una mai specială a-și putea zice din 1968. Ne lega un dialog pe teme diverse. Fratele ei Trăian, după o existență picantă în țară, a reușit să treacă fraudulos granița, prin zona Timișoara, și într-un final să ajungă în America. Se povestește că din trei tovarăși hotărîți să părăsească cu orice preț paradisul socialist, a scăpat numai el. Doi dintre au fost împușcați în momentul descoperiri ascunzătorii aflate într-un camion de marfă. Nutream să fim și noi ajutați de el la un moment dat cînd ar fi trebuit să trecem la marele salt. Legătura mea cu vechiul grup rămăsese intactă, ba mai mult, făceam demersuri ca Niculina și cu Băiatu să fie recunoscuți ca membri al echipei pentru Oceania. Dar nu am reușit. Cîte o dată, era vremea cînd se difuzau la radio scenete cu isprăvile *haiducului* Coroi, duminica plecam din Iași cu trenul la Ungureni unde Monica Zamosteanu era deja asistentă. Eram în plin romantism. Mai aveam o legătură la Ștefănești cu o fostă colegă, Viorica Vierașu, și chiar mai devreme cu fosta mea colegă, excelentă la învățătură, Didina

Colțîșor, dar nu am trecut niciodată de faza pl tonică. Ceva se opunea subtil, și atmosfera romantică continua, ferită parcă să sfîrșească lamentabil într-o finalitate. Mi-am pus de multe ori întrebarea, desigur privitor la proximitatea celui gol care face jocul incertitudinii ... ce-ar fi fost dacă eram mai curajos și încercam să-mi rup timiditatea lăsînd loc unei prietenii cu una dintre cele două fete pe care le-am iubit în taină, în perioada școlii generale din Ștefănești și care mult timp după mi-au populat visele dar și imaginația, Paula Sava și mai tîrziu Cobzaru Vica? Ce-ar fi fost? ... nu știu, dar acum ... accept în existența omului aceste neîmpliniri ... care-l fac parcă ... mai uman.

Atitudinea mea la încrîncenat pe Cîmpoieru care –mi dădea sarcini imposibil de rezolvat la termen. O dată mi-a înmînat un proiect pentru studiu și ducere practică la îndeplinire, în interval de o lună și jumătate a unui transportor basculant, cu bandă-lanț-infinită, cu ciocuri, pentru transportat bușteni, destinat exportului. Țara beneficiară trebuia să fie Congo. Cert este că-mi făceam treaba și mi-o făceam foarte bine. Știam să citesc un desen de execuție, aveam imaginație și lucrurile acestea urmau să fie exploatate. Am fost încîntat și am trecut la treabă. După ce m-am edificat m-am dus la maistru și l-am întrebat ... cîți oameni î-mi dați pentru ducerea la îndeplinire a sarcinii? M-a privit ironic bîțîindu-și un braț. Avea un tic ... dădea permanent din brațul drept în timp ce-și ținea prețioasa condică de prezență sub celălalt braț ... unu, pe Mihalache. Cuu??? , am explodat indignat, transportorul are 15 tone cu tot cu prelucrările mecanice care nu țin de mine, dar pe care trebuie să le montez pe construcția metalică formată din sumedenie de profile și table etc ... și-mi dați un singur om pentru manipulare și montaj? Dar ce eu sunt fiul lui Hercule? ... dar ce eu am 24 de ... ouă? Dar a trecut vremea cu momentele ei *sănătoase*, neștirbind cu nimic din așezarea mea vis a vis de visul care mă însuflețea și-mi motiva rigoarea programului pe care mi l-am impus. După ce ajungeam acasă transpirat de turul de forță pe care-l făceam mergînd în marș forțat, luîndu-mă la întrecere cu jumătatea mea, Luciu Petrică, de la Liceul mecanic nr. 1 pînă în intersecția Cotnari unde ne despărțeam, apoi în mers mai relaxat pînă în Fundacul Perjoaia, făceam o baie și mă apucam de citit pînă cînd firesc adormeam cu lumina aprinsă și cu capul pe carte. Devoram capitalul lui Marx ... eram în plin ateism ... profund

marcat de posibilitățile științei ... și mai ales la curent cu tot ce circula la acea vreme referitor la fenomenul OZN. Eram la un fel de concurență cu Luciu. Profesoara de chimie ne-a dat renumele de jumătăți. Ce nu știam eu știa Petrică și tot timpul ne concuram la ore. După ore la 21 sau la 22 noaptea, ne întreceam mergînd în pas forțat. Era mic, slăbuț și plin de energie. Uneori cam de trei ori pe săptămînă noaptea după ce ajungeam acasă făceam antrenament în serii, cu greutăți și mișcări de karate, blocuri și atacuri, exerciții de mobilitate pentru picioare. Așa mi-am consolidat temelia, punînd cărămidă cu cărămidă la înțelegerea ce avea să vină mult mai tîrziu, și anume că o credință nu este altceva decît ... acceptare. Și ... dragi cititori, asta în fiecare zi timp de doi ani pînă la încorporarea mea. În cartierul Nicolina se știa că noaptea era periculos să întîrzi pe stradă. Am primit la cutia poștală montată la poarta casei unchiului Fănică, bilețele cu ultimatumuri ... cei din zonă erau supărați rău de tot că nu le dădeam importanța cuvenită la rangul pe care credeau că și-l merită. Jucam fotbal pe toloaca de pe Moțoc, mă cunoșteam cu toți din zonă. Nu știu să fi avut vreo înfruntare cu ei. Dar nu ei, cei cu care jucam fotbal î-mi purtau simbetele. Era banda Nicolinei care teroriza zona și încingea cafturi cu lanțuri, bîte și alte obiecte contodente cu alte bande din Cantemir, Podul Roș sau chiar Tătărăș.

Într-o noapte mă întorceam acasă de la seral după un marș forțat cu jumătatea mea care mă făcuse *ghioalcă* de transpirație. La cinematograful Nicolina era liniște și nici țipenie de trecător. Am trecut podul peste Nicolina și imediat am luat-o pe o scurtătură pe malul drept al apei. Trebuia să merg cam două sute de metri și după ce urcam un mal, imediat deasupra lui începea fundacul Perjoaia și la numărul cinci era casa verișoarei mele Geta, fata lui nea Fănică.

Aveam asupra mea mapa în care-mi țineam cărțile și cursurile, iar în mîneca dreaptă un cuțit italianesc cu buton. Obiectul cu pricina era mândria mea. Îl căpătasem foarte greu, după lungi și istovitoare rugăminți, de la un coleg de serviciu, Loghin îl chema, mult mai în vîrstă de cît mine. În cele din urmă mi l-a vîndut. Era foarte fin lucrat, și cînd translai o piedică, din corpul cuțitului ieșea în lateral, rapid o lamă lungă strălucitoare ca de stilet, foarte viguros încastrată în mîner. Cum înaintam în întunericul scurtăturii, am simțit că de la pod vine cineva în urma mea. Scrutînd cu atenție perdeaua densă a întunericului din fața mea am întrezărit o umbră care se

îndrepta spre mine. Nu le-am dat atenție mare, că oricum erau la distanță, dar mi-am luat măsuri de prevedere. Nu ignoram poveștile care erau mai mult șoptite ... că ăla a lui nea ... a fost bătut și prădat ... că tanti Lenuța nu mai iese nici în ruptul capului noaptea pe stradă ... că ... Îmi continuam în același ritm drumul în timp ce mi-am transferat sub brațul drept mapa, unde aveam și cuțitul în mîneacă. Cu cît se micșora distanța față de călătorul din fața mea cu atît simțeam cum î-și grăbește pașii cel din spate. Au ajuns simultan lîngă mine. O voce care venea de la cel din față mă întrebă repezit ... ai ești șmecherul de la seral, nuu ... paștile măti de sfrijit ... ți-arătăm noi ție ... știi cu cine te pui mă? Gluma s-a îngroșat așa că rotindu-mă cu spatele către deal, am aruncat spre cel care vorbea mapa, spunîndu-i rapid ... ține asta ... și printr-un gest studiat am scos din teaca din mîneacă cuțitul cu buton. Surprins de mapa care venea către el, un gest reflex la făcut să o prindă ... dar imediat i-a dat drumul jos. A fost suficient pentru mine. Lama a țișnit ... clic, în noapte, aruncînd scînteii luminoase. O lumină care venea de la becul puternic agățat de un stîlp aflat în capul podului peste Nicolina, iriza luciul lamei. Cîteva curbe și volte a lamei despicînd întunericul nopții, urmate de dumnezeii și crucile celor doi care se îndepărtau grăbiți amenințîndu-mă că nu s-a ... terminat. Și nu s-a terminat. Într-o duminică m-au încolțit la intersecția care ducea spre Podul Roș dinspre Nicolina. Erau cinci. I-am văzut pe toți în fața cinematografului din Nicolina, și cum s-au luat după mine. M-au înconjurat și într-un jargon de borfași și-au început acțiunea. Pe străzi erau oameni ieșiți la diferite cimpărături de la piața Nicolina sau chiar la plimbare. Era destul de aglomerat. Ce-l care vorbea a dus mîna la piept pentru a scoate ceva din buzunarul intern al hainei. Ooo ... stați așa ... le-am zis eu ... mă predau ... și am ridicat brațele în sus indicînd că nu vreau să mă bat. Fricosule ... fricosule acompaniau cei din jur strîngînd cercul în jurul meu. M-am rotit să-i văd mai bine și când am revenit ... mi-am repezit pumnul în moaca celui care vorbea. S-a ferit dar nu a putut să se ferească și de piciorul care imedita i l-am plasat unde doare rău de tot. Am început și eu să strig ... săriți oameni buni ... ajutați-mă că vor să mă omoare ... am profitat de o clipă de zăpăceală și am trecut strada amestecîndu-mă pe trotuarul de vis a vis cu trecătorii muți la toate cele care se petreceau sub ochii lor. M-am ales în încăierare cu un ochi vînat. Nu știu cînd am fost lovit. Aveam și geaca de fiș ruptă.

În continuare nu știu ce s-a mai întâmplat. Personal, după aceea, nu am mai avut de-a face cu vreo bandă. Oricum, nu după mult timp, am plecat din Iași pentru satisfacerea serviciului militar. Trecusem în anul trei de liceu. Făcusem o cerere expresă la Ministerul Apărării Naționale să fiu încorporat la marină sau la vânători de munte. Îmi doream să continui antrenamentele. În toamna când am fost încorporat a venit de la Minister o înștiințare pentru seraliști ca și pentru alții care avînd vîrsta de încorporare erau în situații asemănătoare mie. Eram păsuți cu armata pînă la terminarea studiilor. Eu nu am avut acest noroc. Era toamna lui 1972 ... și eram deja sub arme.

***Încorporarea. Sighetul Marmației/Carei. Șobolanul, Lăcătuș
Trăian și Trio, Băiatu și Niculina***

Tata mi-a confectionat la un tâmplar o valiză din lemn, cu încuietoare dublă. Un lacăt î-și trecea firul curbat prin urechile a două belciuge cu capetele îndoit în spatele scîndurii valizei ...ca nu care cumva să poată fi smulse ... și o broască simplă a cărei limbi înțepa anemic un locaș strîmt în care se bloca în momentul răsucirii cheii. Așa spunea tata, că armata este o piatră de încercare pentru fiecare dintre noi și că din armată ne întoarcem ... adevărați bărbați. Avea să fac cunoștință cu adevărul acestor vorbe pe propria-mi piele. Cu mulți ani în urmă, parcă trecuse o veșnicie, tata m-a condus pînă la Tîrgu Jiu. Acum mă conducea la Botoșani pentru a fi încorporat. Eram *chemați* să ne prezentăm la stadionul din Botoșani. Eram mulți ... mulți, din tot județul ... hmm ... și toți cu valize din lemn ... măi să vezi. Nu eram lăsați să intrăm pe stadion. Trebuia să ne adunăm toți în fața acestuia și să așteptăm ordine. Hărmălaie ... strigăte ... chioțe și cîntece de ... *hai liberare*. Ortaci amețiți și chiar beți se bîntuiau de la unul la altul întrebînd ... de unde ești mă ... pupături și lacrimi. Eram interzis și pierdut. Nu vedeam nici un reazăm. Mă uitam la tata cu coada ochiului. El ca și alți părinți lăcrima. Nu aveam să știu niciodată ce însemna această umezire a ochilor tatălui meu ... durerea despărțirii ... mîndria de a-și vedea băietul militar ... sau lacrimi care vin ... așa din te miri ce ... în anumite atmosfere ... momente ... cine știe? A fost lîngă mine, și acest lucru conta. Ne-am luat rămas bun înainte de a trece prin poarta stadionului, unde jucasem altădată fotbal, ca titular al echipei din Ștefănești. Parcă intrasem într-o altă lume. Viitorii mei camarazi, mușiseră. Era o liniște grea ... parcă –mi doream să aud zgomotul și să simt emoția de afară. Eram strigați, încolonați și ni se preciza direcția spre unitatea unde urma să ajungem. Fiecărui grup astfel constituit îi era repartizat un subofițer însoțit de un gradat în termen. Eu am fost selecționat la arma grăniceri, și trimis spre Sighetul Marmației. Împreună cu ceilalți camarazi ne-am luat porția de marmeladă, unt, halva și pîine neagră și ne-am îndreptat tăcuți și speriați, dar fără să o recunoaștem, spre gara din Botoșani. Am ajuns într-o dimineață ploioasă la Sighet după o călătorie chinuitoare cu personalul. După ce

am făcut vizita medicală de rigoare, m-au tuns chilug, am luat cazarmamentul, echipamentul și, ne-au băgat obligatoriu la baie. Aveam bonetă cu stemă, veston cu epoleți și petlițe verzi. Devenisem ... gușter, că așa li se spunea la grăniceri. M-am acomodat foarte repede. Sergentul chiar mi-a și spus ... soldat ... ascultă la mine ... vei ajunge repede la școala de gradați. La o lună de la încorporare eram deja selecționat pentru școala de gradați ce urma să o fac la Carei. Cum am ajuns în Carei, a treia zi am trecut a doua oară printr-un interviu interogatoriu, în care trebuia să răspundem la întrebări de genul ... rude în străinătate, probleme cu miliția, starea materială și socială a părinților. După jurământul depus în mod festiv la momumentul eroilor din Carei, construit de Vida Gheza, am început instrucția la cataramă. Aveam calificative de *foarte bine*, la echiparea cu completul chimic, alergarea cu masca de gaz pe figură, exercițiile la pista grănicerească ... și ce să vă mai spun la aplicațiile de noapte sau cu infractori marcați. Seara după stingere, mă furișam în magazia cu efecte militare și citeam sau făceam exerciții fizice, de yoga sau karate. Îmi făcusem prieteni care să mă însoțească în aceste acțiuni. Unul fusese exmatriculat de la facultatea de filologie din Iași, unul din Baia Mare de la matematică pentru că a fost prins jucând pocher pe bani, și Trăian Lăcătuș, absolvent doar de liceu. Duceam discuții savante despre teoria numerelor, filosofie, literatură ... creându-ne în acest fel un cerc de protecție împotriva mediocrității insolente care de obicei este prezentă în mediile militare. Între timp corespondam cu Niculina și vorbeam cifrat despre acțiunile noastre viitoare. În iarna lui 1972-1973, de revelion Niculina și Băiatu au venit la Carei. Am căpătat învoire și am stat la un hotel din localitate. Am discutat îndelung asupra perspectivei care ne măcina. Ne-am dat diferite porecle. Mi-au actualizat porecla pe care o aveam de la Tîrgu Jiu, Prințul Negru, și am pus bazele societății secrete "Trio". Acum văd cît de copilărească era inițiativa noastră, dar proiectîndu-mă ... *atunci*, mai simt încă emoția pericolului ca și freamătul de bucurie că eram altfel decît ceilalți, că aveam un ideal de îndeplinit, și că atitudinea noastră era ... enervantă pentru corifeii zilei. După această vizită, foarte curînd, chiar pe la sfîrșitul lui ianuarie am văzut modificări în lațul cu care legam suplimentar încuietoarea valizei. Am început să fiu mai atent cu cei din jurul meu. Îmi continuam serile în magazia de efecte și în plus memoram cuvinte dintr-un curs

de limba engleză fără profesor. Timpul trecea pe nesimțite, iar desele aplicații pe care le aveam veneau parcă să completeze locurile rămase vacante în educația mea. Am fost numit agent de legătură. Alergam la fiecare alarmă să-l anunț pe locotenentul nostru care locuia în oraș. Noaptea ... ziua ... când se dădea alarma ... era bucuria mea. Alergam pe străzile orașului Carei înaripat de vîntul de libertate pe care mi-l oferea desîmprejmuirea cazarmei ... Făceam legătura și între diferite module strategice ... căci existau și momente reale, în care ne desfășuram în lanț și acopeream distanțe mari măturînd zona pentru prinderea adevăraților infractori. Au fost două asemenea cazuri cît timp am fost la Carei. Aveam calificativ foarte bun la tragerea în abrazură cu pușca mitralieră și bun la pistolul mitralieră Kalașnikov.

La un moment dat, prin februarie ... locotenentul responsabil cu contrainformațiile din unitatea noastră, pe care noi îl porecleam ... șobolanul ..., a început să ne interogheze din nou pe toți asupra poziției materiale și sociale a părinților, rude în străinătate ... luîndu-ne interviul în ordine alfabetică.

Băiatu învăța în acea vreme la Liceul de Construcții din Iași. Era o fire orgolioasă și mîndră. Brunet brunet, bine făcut și bine susținut financiar putea să-și permită multe lucruri la care unii dintre noi nici nu se puteau gîndi. În Iași s-a înhăitat cu un grup de filfizoni cu care frecventa locuri unde trebuia să fii atent la ce spui și cum te porți. La nivelul anului 1973 prin anumite locuri din Iași se mai simțea atmosfera vremurilor în care-și disputau supremațiile capii de bandă ... Cîricul sau Veneția, tîrgușor Nicolina, Bucșinescu, strandul, parcul Copou și mai sus Casa Vînătorului, Sărărie ... Romantismul, în partea lui de jos, încet încet își retrăgea aria de acoperire lăsînd loc ... civilizației. Dar Băiatu nu știa de refluxul romantismului. El, era chiar romantic și se comporta ca atare.

În momentul plecării mele în armată, Băiatu prin forța împrejurărilor era cel mai apropiat prieten. I-am dăruit la plecare ca semn al prieteniei, un lucru la care țineam foarte mult, faimosul meu cuțitul cu buton. O lacrimă pare să se înfiripe în colțurile ochilor mei, cînd actualizez acele clipe. Eram la Carei. Aripa vremii acoperă anumite lucruri cu vîlul ei dar nu poate șterge urma lăsată de emoția trăită pe viu în momentul în care mi-am dat seama că șobolanul inițiasse tot cercul cu reintervievarea noastră, numai pentru a-mi abate

atenția de la faptul că eu eram cel vizat. Dintr-o scrisoare primită de la Niculina cu puțin timp înainte de declanșarea circuitului, știam că Băiatu s-a implicat într-o păruială cu un grup de filfizoni și a scos cuțitul pentru intimidarea agresorilor. Au fost prinși de o patrulă a miliției și la interogatoriu, prietenul și bunul meu camarad, Băiatu, pentru a se disculpa de port al unei arme albe, a povestit cu lux de amănunte și chiar mai mult de unde îl are. Ba chiar suplimentar, pentru a ieși basma curată, a dezvăluit copilărească înființare a grupului "Trio" și scopul pe care-l urmărea. Treaba era groasă rău de tot. Pe vremea aceea nu te jucai de-a Coroii și Jandarmul, cu securitatea sau cu, așa cum era atunci cazul meu ... contrainformațiile armatei. Înainte de a intra la interviu, Lăcătuș Traian care tocmai ieșea de la *spovedanie*, mi-a șoptit trecând pe lângă mine, conspirativ printre buze ... șobolanu e cu ochii pe tine ... m-a întrebat de tine ... fii atent ... Da, bănuielele mele întărite de dese vizite pe care le prima valiza, în timp ce-mi făceam cu camarazii instrucția zilnică pe câmpul din preajma Careiului, se confirmau fără drept de apel. Interviuul a decurs ca-n filme. Tovarășul locotenent m-a luat ca în bancurile cu Bulă ... pe departe strângând prin întrebări studiate cercul în jurul subiectului fierbinte care-l ardea. Întrebarea bruscă care a țîșnit din gura lui schimonosită deodată ... ce în pîntecele mamei tale vroia-ți voi mă să faceți, hai ... să răsturnați regimul? ..., era cu totul surprinzătoare față de tratamentul privelegiat cu care m-a întâmpinat ... o țigară? ... ce spui ... fumezi? ... nuu? ... atunci o cafeluță că tocmai am făcut-o ... e caldă ... aaa ... nu bei cafea ... mă da ce ești adventist? Auzi la ei, Trio hai, adică sunteți numai trei nu-i așa? ... ha ...ha ... ha se hlizea șobolanul lăsînd la vedere o burtă plinuță care se zguduia după biroul puțin c-am neîncăpător pentru el. Și perversul de Lăcătuș ... auzi domnule ... să se încurce pe litoralul românesc cu o poloneză ... da ce ... noi nu avem destule fițe de ale noastre? Prima întîlnire cu Lăcătuș a fost șocantă. Se evidenția dintre toți cu un cap bandajat complet. Plinuț, mulatru cu ochii verzi, era de loc din Felix de pe lângă Oradea. Din cînd în cînd mai agăța cîte o străină pe care o tapa de bani, însoțindu-le în sejurul lor, care de fiecare dată se termina pe litoral. Bandajul de pe capul lui Lăcătuș ascundea urmele întrebărilor securității. M-am mirat cum de l-au repartizat la grăniceri ... dar nu era treaba mea. Înainte de interviul cu pricina, descoperisem în

magazia cu efecte militare, printre completele chimice, fire care erau legate de un minuscul aparat de ascultare. Știam că suntem ascultați. Ne și plăcea chiar să accentuăm discuțiile noastre, care prin conținutul lor rupea monotonia și mediocritatea atmosferei de cazarmă, cu atât mai mult cu cât știam că-l șicanăm pe șobolan ... Dar discutam și regulamentul intern al cazarmei. Comentam împreună, dar fără să facem *judecăți de valoare* ...ne feream.

Urmăream la terminarea școlii de gradați să ajung la granița cu Ucraina unde în creierul munților se afla pichetul Stogul. Voiam să fiu izolat pentru a-mi continua antrenamentele. Auzisem că inspecțiile sunt foarte rare în zona pichetului, din cauza potecilor greu accesibile. Iarna nici vorbă de inspecții. Grănicerii, după cum se povestea, stăteau cu mitraliera în abrazură pentru eventuale vizite a lui moș Martin. Era un mic paradis la care visam să ajung înainte de a termina armata. Deja mă remarcasem prin rezultatele de bine și foarte bine la toate probele care marcau etape ale instrucției. Făceam pista grănicerească în 46 de secunde cu echipament de război pe mine. Numai un singur camarad a terminat-o în 51 de secunde, era din Suceava, un flăcău voinic cu fața de lipovean. Restul mai sus de un minut. Porneam în fugă și treceam pistolul mitralieră de la umăr, la spate și prinzîndu-mă de funie mă cățăram în brațe fără ajutorul picioarelor la cinci metri înălțime ca mai apoi transferîndu-mă pe unul dintre suportii din lemn apropiați să-mi dau drumul rapid frînîndu-mi căderea aproape de capătul acestuia, de unde mă lăsam scăpat, și cădeam în picioare. Alergam apoi trecînd arma de la spate în mînă și intram tîrîș pe sub un acoperiș de sîrmă ghimpată care lăsa cam un spațiu de 40-50 de centimetri, din care ieșind dădeam peste o groapă plină cu apă pe care o săream și-mi făceam mai apoi vînt peste un zid înalt, confecționat dintr-un panou de scîndură, dar nu mai înainte de a trece din nou arma la spate, urma un salt al leului printr-o fereastră destul de largă situată la 1,2 metri de sol cu arma în mînă, rostogolire și luarea țintei în poziția “în genunchi”, urmărirea inamicului în alergare pe o bărnă îngustă la 1,5 metri deasupra pămîntului, pe care urcai dar și coborai pășind în scară pe trunchiuri de copac înfipti în sol, după care în strigăte de uraaa ... uraaa, dacă mai aveai suflu, trebuia să lupți înțepînd un set de cinci manechine atîrnate de niște suportii, cu baioneta pe care deja ți-o atașasei la pistolul mitralieră în momentul tragerii “în genunchi”. Dar nu se

termina ..., trebuia să faci un mic ocol și să sprints pentru a ajunge din nou în poziția de start. Ce mai ... era trăsnet exercițiul și ... exact pe placul meu. Firea retrasă și disponibilitățile fizice dar și atitudinea respectuoasă față de camarazii de armă, părea că întărește suspiciunea serviciului de contrainformații. Dar a mai fost un moment care s-a adăugat la grija șobolanului. Învătasem toate restricțiile care trebuia să-l urmărească pe un grănicer pus în situația să someze, să tragă în aer și mai apoi să folosească armamentul din dotare împotriva eventualilor infractori. Am executat nenumărate aplicații de zi și de noapte, eu însumi fiind nominalizat în două rânduri ca "infractor marcat", și chiar am participat și la situații reale. Grănicerul de regulă este prea încărcat cu efecte militare, prea greoi și nici nu știe cum să abordeze lupta corp la corp. Un infractor îmbrăcat sportiv și cunoscând bine restricțiile de frontieră, putea să zboare ca o pasăre peste graniță, lăsând un amărât de grănicer transpirat, suflând greoi, înapăimintat la gândul consecințelor că nu și-a apărat patria. Un grănicer este întotdeauna în misiune de război. Am cerut să ies la raport la comandantul trupelor de grăniceri, generalul Petruț, după ce am raportat ierahic și am obținut consimțământul superiorilor. Colonelul Moraru, comandantul Școlii de gradați Carei a agreeat această inițiativă. Era de prin părțile Dorohoiului. Tot el, între timp mă numise *diriginte* al șantierului de refacere a pistei de grăniceri. Aveam o grupă în subordine cu care am reconstruit spațiul de antrenament, adăugând încă două bare fixe și al doilea portic de 5 metri cu frînghii și suporturi de lemn. Am ieșit la raport și generalul Petruț impresionat de ce-mi ieșea pe gură a ordonat pe loc, ca în cadrul aplicației ce urma să se desfășoare, să fie introdus și momentul ... propus de mine. Eu eram post control documente ... deci în unul din nenumăratele posturi implantate în strategia de control și verificare a mijloacelor de frontieră. Doi indivizi ... infractori marcați ... urma să se apropie de sectorul pe care-l apăram pe etapa, control documente. De la distanță regulamentară i-am somat ... stai ... punct verificare documente, actele la control ... în timp ce-mi țineam arma pe umărul stîng. Fiind zonă de frontierănu trebuia să-mi spun gradul, numele ... așa cum se obișnuiește în interiorul țării. Declinarea calității era suficientă. Cei doi cetățeni sau oprit după care unul a dus mîna la spate ... chipurile să scoată documentele și a făcut cîțiva pași rapizi

către mine, acoperind cu ușurință cei trei metri regulamentari care ne despărțea. A tras mîna dreaptă de la spate și a scos la vedere un cuțit baionetă pe care la repezit din lateral dreapta spre coastele mele din stînga, în raport cu așezarea noastră. Am făcut pas lateral dreaptă și prin răsucirea trunchiului basculînd în același timp pistolul mitralieră pe care-l țineam pe umăr prins de cureaua cît mai sus cu mîna stîngă, am evitat lovitura infractorului blocînd-o cu patul și magazia armei care a coborît în cerc peste brațul criminal. În același timp agresorul a prins cu ambele mîini arma încercînd să mi-o smulgă, moment în care continuîndu-mi mișcarea de răsucire a corpului, m-am lăsat ghemuit pe spate și introducând piciorul drept între picioarele oponentului l-am aruncat peste mine urmîndu-l imediat prin rostogolire și imobilizîndu-l în zona gîtului, cu spatele la pămînt, cu arma pe care amîndoi încă o mai țineam cu ambele mîini. Prin smulgerea acesteia am simulat o lovitură cu patul armei în pieptul adversarului. Totul s-a petrecut mai repede decît citiți aceste rînduri și celălalt partener al infractorului a preferat să fugă întrucît călare încă pe amicul său eram deja cu arma în cumpănire și-l somam ... stai ... stai ... stai ... apoi un foc în aer ... și pentru că infractorul a luat-o la sănătoasă ignorînd somațiile ... m-am rostogolit și ridicîndu-mă în picioare am alergat paralel cu el pentru a-l depăși să pot trage mai apoi în el paralel cu frontiera. Una din restricții era și aceasta. Nu aveai voie să tragi într-un infractor din spatele acestuia dacă glonțul ar putea viola teritoriul vecin. Cum noi materializasem ipoptetic locul frontierei și direcția acesteia, mi-am făcut tot tacîmul în reprezenatre. Focul de armă ce a urmat paralel cu linia imaginară a frontierei a fost devastator. Am descărcat în direcția infractorului întreg încărcătorul de 29 de cartușe de manevră rămase. Pentru focuri de manevră aveam întăritoare de recul. Mi-a trebuit mult timp să culeg tuburile goale împrăștiate în timpul acțiunii. Generalul Petruț în aclamațiile celor perezenți m-a felicitat și cu această ocazie i-a felicitat și pe comandanții mei, dar mi-a atras atenția că seria de focuri de la sfârșit a fos cam ... ca în filme. Era nevoie de un glonț cel mult două pentru a-l răni pe infractor. Și apoi mai era și problema cu ... economia de cartușe de manevră.

Într-un hambar din unitate în timpul programului liber, mă antrenam la box cu cei care mai făcuseră sau erau interesați. De revelion cînd au venit la mine Băiatu și Niculina, prietenul meu mi-a

adus două perechi de mănuși de box de ring. Ne trăgeam la pumni cu nemiluita. Eram punct de atracție pentru batalionul de gradați. Deja se puneau un fel de pariuri, formându-se tabere de susținători. Erau momente care ținea permanent trează atenția cerberului de la contrainformații.

Am fost înaintat la gradul de caporal și tresa de sergent urma să o primesc la pichetul *Stogul* unde, mă informase tovarășul colonel Moraru, trebuia să fiu numit comandant de pichet. Mi se împlinea un vis din tinerețe ... izolare și antrenamente la sînge ... deja mă și vedeam în imaginația mea ... s-a format careul și după rapoartele de cuviință, au început nominalizările și repartițiile eșalonului de proaspeți gradați. Am fost strigat și repartizat la ... batalionul de gradați Carei, pentru instrucția plutonului de furieri care deja era în focuri. Eram tare dezamăgit. Îmi venea să plîng în hohote. M-am abținut dar nu mi-am putut reprima lacrimile care-mi curgeau șiroaie pe față ... să trăiți ... jur să apăr ... și așa mai departe am mai reușit să pronunț, înainte de a mă retrage în front. În grupul ofițerilor l-am văzut pe șobolan care se uita la mine. Ne-am încrucișat privirile și am întrezărit un zîmbet de triumf pe fața lui. Dar poate mi s-a părut, că așa mi-am zis atunci în amărăciunea mea, că oricum aveam să văd ce-o să se întîmple în ciclul doi dacă tot rămîneam împreună. Trebuia să fac instrucție la cîmp cu plutonul de furieri. Studiul sistematic asupra regulamentului militar, făcut cu camarazii mei în magazia de efecte militare, acum î-și arăta rodul. Ieșeam permanent în întîmpinarea cerințelor subordonaților mei și-i însoțeam la rapoartele de tot felul învățîndu-i cum să se comporte regulamentar. Colonelul Moraru mi-a spus că schimbarea de intenție la repartitie a venit în ultimul moment în urma unor referate trimise de locotenentul de contrainformații, superiorilor lui de la București. Mai mult nu știa ... sau nu trebuia spus. Presiunea șobolanului părea să scadă pe zi ce trecea, în timp ce eu îmi făceam conștiincios programul zilnic. Nu renunșasem nici la antrenamentele personale. Mi-am ajutat cu medicamente și ceaiuri subordonații și în timpul săptămînei de carantină la care am fost supuși datorită unei epidemii de gripă. Stăteam închiși în dormitoare, izolați de restul unității. Eu nu am fost atins de gripă, dar fiind suspectat de purtător am executat același regim ca și camarazii mei. Într-o zi am fost chemat la raport la comandantul unității. Eram transferat din batalionul de gradați Carei

la marea unitate din Oradea. La aflarea acestei vești, plutonul de furieri pe care-l instruiam au făcut ... grevă ... daa ... grevă. Adică sau blocat în dormitor și nu mai ieșeau la programul zilnic comandat ... dar nici la masă. Cereau să fiu reținut la Carei pentru ai instrui în continuare. Era emoționant pentru mine ... dar foarte periculos pentru ei. Comandantul Moraru le-a și spus-o după două zile de tensiune în batalion, după ce au fost scoși din dormitor sub amenințarea armelor grupei de intervenție ... Soldați ... armata nu este o adunare de sindicat. În armată nu există democrație ... să o știți. În armată ordinul se execută și nu se discută. După executare aveți dreptul să raportați ... Stănga împrejur ... și în pas alergător ... după sergent ... marșș ... la instrucția cu masca pe figură. Eu nu am mai participat ... în timp ce plutonul de furieri plătea pentru sentimentalism ... plecam echipat cu un pistol mitralieră, cu două încărcătoare pline cu muniție de război, și ... ascunse bine ... două petarde pe care le sustrasem în timpul unei aplicații, spre marea unitate de la Oradea. Eram caporal. O mașină a Școlii de Gradați care transporta documente secrete mă ducea cu ea spre un orizont misterios. Eram emoționat. Nu mi se spusese de ce am fost transferat, și mai ales de ce am fost lăsat cu echipament de război să părăsesc batalionul. Comandantul Moraru mi-a spus că era o misiune. Era simbătă cînd am ajuns la biroul documente secrete, DS, din cadrul marii unități de la Oradea. Mi-am adus aminte că cei mai în vîrstă din Ștefănești, cînd aduceau vorba de Oradea, îi spuneau Oradea Mare ... nu știu de ce ... și nici nu am aflat. M-am prezentat la ordin și după ce un maior s-a uitat la ordinul de serviciu, apoi la mine curios îmi zise: mă caporal, tu nu faci mulți purici aici ... diseară pleci la Pitești ... acolo o să-ți termini stagiul militar. Dar pînă atunci ajută-ne să încopciem documentele împrăștiate pe birou ... că azi e zi scurtă pentru noi ... hai hai mai repede ... Ce era să fac ... ordinul se execută nu se discută ... cît despre raportat după aceea cui să raportez și de ce ... în fond trebuia să-mi urmez calea trasată acum de alții. Deodată în timp ce triam și puneam în diferite dosare adresele, ordinele, corespondențe de tot felul, într-un dosar pe care scria strict secret, toate aveau de fapt catalogarea strict secret, deschizîndu-l și răsfoind din netenție pentru al completa cu restul de corespondență calificată, am zărit un nume pe un ordin ... Loghin ... m-am uitat în jur și cu atenție am citi cele cîteva fraze scrise la telex de pe ordin ...

prin decret al comandamentului marei unități Oradea, la ordinul nr ... primit de la Serviciul de contrainformații al armatei București, caporalul Loghin ... cu număr matricol ... va fi repartizat pentru ciclu doi la Școala de Gradați Carei. Element cu calificative bune și foarte bune ... Bănuieț ca extrem de periculos ... intenție de trecere frauduloasă a frontierei de stat ... conducător al unei grupări secrete trio ... se recomandă supraveghere strictă, vigilență și trimiterea acestuia în interiorul țării la o unitate de geniu. Nu pot reproduce textul telegrafic ... nici nu-mi propun ... dar ce-am citit atunci mi-a înghețat sângele în vene. Nu-mi venea a crede ochilor ... deja eram în mare pericol ... suspectam că anumit m-au lăsat câteva minute bune în birou ca să vadă reacția mea vis a vis de documentele strict secrete ... îmi făceam într-un iureș năvalnic de gânduri sumedenie de păreri. M-am calmat încopciind meticolos vrafurile de hîrtii selectate, fără să-mi ridic ochii de la activitatea pe care o făceam. Seara urcînd într-un tren, dotat pe lîngă lucrurile cu care plecasem de la Carei, și cu un Bilet de călătorie și alt ordin de serviciu m-am îndreptat spre Pitești la unitatea 017.... Eram emoționat și aproape convins că sunt urmărit. Nu știu cum și de cine dar mi se dăduse prea multă libertate. Eram înărmat și aveam pe deasupra și două petarde ... hm ... M-am retras spre spatele garniturii, în ultimul vagon. Era un tren personal care mă ducea la București. De acolo printr-un sistem de legături feroviare complicate urma să ajung în Pitești. În întunericul nopții de afară și în zgomotul bandajului metalic al roților de tren, mi-au revenit imaginile de la Bucșoaia ... taca ... taca, taca ... taca, fa catincă fa catincă ... m-am rezemat cu brațele de tocul geamului de pe holul vagonului. În vagon nu părea să mai fie și altcineva decît mine. Am trecut uitîndu-mă cu coada ochiului prin compartimente ... pustiu ... nici țipenie de călător. Un gând spiriduș mi-a șoptit ... acum îi timpul ... Am scos din valiza mea de lemn cele două petarde. Într-o curbă le-am aprins aruncîndu-le pe amîndouă în vegetația ce însoțea terasamentul căii ferate. Bummm ... Bummmmm ... am auzit zgomotul exploziilor succesive pierzîndu-se în spatele garniturii de tren, care reluîndu-și parcă mai accentuat frecvența ... taca ... taca, taca ... taca, fa catincă fa catincă ... mă arunca într-un orizont necunoscut.

Pitești, Platforma chimică, Negru de Fum, compania a II-a, plutonul 4; Caricel (Cîmpeanu Constantin), Spionul și diversionistul, Dezertarea lui Bădulescu, Cercetarea, degradarea, Prinderea lui Bădulescu; Niculina; Filme, savarine, maraschino și arestul; Buratul și Rîpatul, Energo-montaj

Era pentru prima oară că ajungeam în orașul de pe Trivale. În după amiaza aceea Piteștiul văzut prin gară nu era cine știe ce. O gară urâtă, mizerabilă cu oameni care vorbeau repezit, o groază de țigani, un miros fetid de urină. În afara ei unde ar fi trebuit să găsec mijloacele de legătura către oraș, nu vedeam decît căruțe și puține posibilități de opțiune. Într-un târziu a venit un autobuz de oraș care m-a dus în centru. Ca militar aveam liber pe mijloacele de transport în comun. Am întrebat de unitatea la care trebuia să ajung, dar nimeni nu putea spune unde a-și putea-o găsi. Într-un târziu m-am adresat unui milițian care m-a îndrumat către o unitate militară aflată chiar în oraș. Am ajuns pe jos foarte ușor. M-am prezentat la ofițerul de serviciu care uitîndu-se pe ordin și la modul cum m-am prezentat a ridicat mirat din umeri și ... da cum se poate ca un caporal instruit ca tine să fie repartizat la negru de fum? ... Să trăiți ... tovarășe gradu ... nu am înțeles ... am răspuns derutat ... nici nu ai cum să înțelegi caporal ... Și uitîndu-se în jur ... cu glas blînd ... dumnezeu să te ajute băiete ... Am rămas interzis. Trebuie să ajungi pe platforma chimică a Piteștiului a continuat el. Acolo este unitatea pe care o cauți. Mi-a spus apoi amănunțit cu ce mașină și de unde să o iau, pentru a ajunge la capătul călătoriei mele, după care ne-am despărțit.

Era duminică spre seară cînd am poposit în curtea marii unități de pe platforma chimică Pitești. Prima impresie era că nimerisem într-un lagăr de concentrare. M-a înconjurat o gașcă de soldați curioși. Eram înțolît la fix, cu însemnele armei de la care veneam, eram înarmat pînă în dinți, așa ceva nu se mai văzuse pe acolo. Caporal ... pe cine ai venit să ridici ... hai spune ... spune înainte să vină sergentul Neagu ... Gică ... să înnebunesc ca Fulai și Boorean ... dar ce cauți aici ... Surpriza mea nu a fost mică ... Era Caricel, fratele lui Zărzărică. Ca să vezi pe ce coclauri puteam să mă

înfîlnesc cu unul din rivalii mei din Stefănești. M-am interesat unde este ofițerul de serviciu și ... Caricel ridicând o mînă mi-a indicat cu degetul ... acolo ... peste drum. Cartierul general al marei unități de pe platforma chimică, era cantonat într-o clădire anemică vis a vis de unitatea împrejmuată cu sîrma ghimpată. Am traversat drumul colbăit și am dat să deschid o ușă, de fapt singura care exista, cînd ... stai ... unde mergi gușterule? ... M-am întors uimit. Realmente nu văzusem pe nimeni care să semene a santinelă într-un post de pază. Cînd am trecut podețul peste un fel de canal, așa cum poți vedea la țară pe marginea drumului, am văzut niște soldați care jucau cărți tolăniți puțin în lateralul trecerii, dar nici prin minte nu putea să-mi treacă, obișnuit cu dese misiuni de la grăniceri, că printre gălăgioșii care nu-mi dădeau nici o atenție s-ar afla și o santinelă. Și chiar se afla. Am văzut un soldătoi. Acesta s-a ridicat repede din mijlocul camarazilor lui, trăgînd dupa el un pușcoci cu o baionetă uriașă, așa cum arătau cele din primul război mondial, și apropiindu-se de mine, înainte să-i pot răspunde ... da ce crezi că aici e casă pustie? Fără un cuvînt i-am aratat ordinul de serviciu. M-a privit și mi-a mai spus ... daa ... să știi că și de la București ne-o mai trimis unu ... hai intră la tovarașul colonel Ghimeș, ca n-a plecat încă acasă. Colonelul Ghimeș era comandantul unității de geniu de pe platformă. Am intrat în biroul său și undeva într-un fund de camera am zărit o masă lungă stopată de o alta cu care făcea un T uriaș. Erau trei ofițeri superiori, printre care se detașa uriașul colonel Ghimeș. Chiar era uriaș. Avea peste doi metri înălțime și foarte foarte voinic. În anticameră am dat peste soldatul de la București care nu îndrăznea să intre. Intrînd eu, a intrat și el. În timp ce eu mi-am scos boneta și o țineam în mîna stînga, în poziția drepti, raportîndu-mi scopul audienței, celălalt uimit și stupefiat de ceea ce auzea, rămase mut. Au izbucnit în rîs cu toții. Mai gușterule, dar ce trăsnaie ai făcut de te-au detașat ... la munci. Tu ești o comoară pentru noi, zise comandantul. Uite mîine, luni, sergentul Neagu se liberează, așa că, ai picat la țanc. De mîine vei fi comandantul corpului care asigură paza unității de pe platformă. Dute și te cazează la plutonul patru compania doi. Caută-l pe plutonierul adjutant, că se va ocupa el de repartizarea ta. Iar tu, adresîndu-se bucureșteanului... de mîine la săpat canale pentru instalațiile electrice de la piroliza II... afaară... marșș... Daa... mi-am zis în gînd ... parcă lucrurile se mai îndreaptă puțin. L-am căutat

pe plutonierul adjutant ... Am dat peste un tip în vîrsta, negricios și uscățiv, cu gura ca o pungă, ridulată concentrice. L-am găsit în curtea unității. Să trăiți ... sunt caporalul ... Lasă, lasă ... că știu spionule cine ești. Ești un tâlhar, un bandit care ai vrut să treci frontiera ... ești un tip primejdios ... lasă că știu eu ... Părea că nu are de gînd să se oprească. Mi se urcase sîngele la cap și simțeam cum orbesc de furie. Cum își permitea asemenea impolitețe. Chiar dacă eram ciumat, tot trebuia să aibă o rezervă de bun simț. M-am uitat în jur, se întunecase deja, nu era nimeni. I-am repezit mîna în gît și l-am imobilizat cu spatele într-un întrînd al bărcii din spatele lui. Nu știu de ce nu-ți rup gîtul ... canalie, l-am apostrofat ... dacă mai arunci cu rahat asupra mea, zile multe nu mai ai ... ține minte chiar tu ai spus că sunt un bandit. Condu-mă acum la dormitor, că așa a ordonat colonelul Ghimeș ... da, dar el nu știe încă de ceea ce scrie în depeșa care a sosit mai înainte prin telex, și eu am văzut-o ... mai apucă să spună negriciosul, răutăcios. L-am lăsat și m-am dus singur să caut plutonul patru din compania a doua. Unitatea era cu adevărat mare. Avea trei mii de soldați. Un pluton număra 112 soldați, iar o grupă 28 de soldați, cam cât un pluton de la operativă. Era gălăgie mare în zonă. Se făcuse vremea pentru adunarea în careu. Dimineața și seara se făcea prezența. Eram uimit că nu știam de ce se face acest lucru. Pentru că mulți soldați fug în Oarja, Bradu la curvărit și băut țuică fiartă, sau fug chiar la Bucale ... am auzit lîngă mine glasul lui Caricel împrăștiindu-mi nedumerirea. M-am uitat cu atenție la el. Măi să fie ... țiganu s-a deșteptat, mi-am spus, și ... preluînd explicația lui am continuat ... la noi la grăniceri nu se face așa ceva. Da ... la voi ... da aici, da. Da ce cauți în infernul aista Gică ... că aici sunt aduși numai *ricidiviștii* ... cei cu cazier ... numai aceia care nu prezintă garanție pentru portul de armă. Ai să vezi ce se întîmplă aici. Să știi că vei fi cazat la grupa mea. Te rog să mă iei cu tine dacă te dă în altă parte. Era prima dată că auzeam din gura lui Cîmpeanu Constantin, că așa îl chema, un monolog atît de coerent. După apel, ne-am retras la dormitor. Nu eram surprins. Am mai dormit în condiții vitrege, și situația care se profila chiar începea să mă intereseze. Două grupe dormeau pe două șiruri de paturi suprapuse, aliniate pe două coloane, într-o baracă. Adică cam 56 de oameni. Avea să fie extrem de interesant. În noaptea aceea nu am putut dormi. Toți voiau să știe cum este la grăniceri, la operativă ... ce

era aceea o instrucție ... cum se mînuia o armă ... ce tipuri de arme am mînuit ... și ... de ce am ajuns printre ei. Caricel avea să-mi fie un camarad de nădejdie. El a dat stingerea ... că a doua zi urma ... o zi de muncă.

A doua zi, luni ... parcă trecuse o vesnicie de cînd plecasem de la grăniceri, am fost chemat la raport la comandantul Ghimeș. Se schimbase. Era dur și se agita umblînd de colo colo prin biroul lui uriaș ca și dînsul. Mă da nu te mai poți pișa de ațîția delincvenți în țara asta ... cînd să zici și tu că ... stai ... s-a schimbat ceva ... vine ceva și mai și ... ce-ai făcut caporale de te arată cu degetul contrainformațiile? Să trăiți ... păi ... eu ... nimic care să merite atenția asta ... visuri ale copilăriei, visam și eu să ajung prin Oceania să fiu un fel de justițiar ... știți cam în felul celor mici care cred că tot ce zboară se mănîncă ... am greșit și iată-mă aici ... să trăiți. Măi da multă minte trebuie să mai aibă și aștia ... uite, noi avem nevoie de cadre bine instruite. Soldații de aici nu pun mîna pe arma din motive de securitate, de aceea, instrucția la noi se face o dată pe săptămînă. Ai să te ocupi de instrucție. În rest ești repartizat la compania a doua, plutonul patru. Este locul cel mai rău din unitate. Codița care te-a urmat mă obligă să nu te pun comandantul corpului de pază ... și ce mult a-și fi vrut ... dar vrem, fiindcă asta se poate, să-l ajuti pe comandantul de companie, și să introduci disciplina de la operativă ... am referințe că te pricepi la oameni ... ai grijă de noii tăi camarazi din București. Aici se muncește la diferite fronturi de muncă. Norma este esențială pentru unitatea noastră. Prin îndeplinirea ei ... avem subzistența puhoiului de soldați de pe platformă. Acum ..., marș la post, și să nu-mi faci probleme ... altfel, curtea marțială te mănîncă... Am înțeles ... să trăiți. Și iată așa, începînd cu ziua de marți, căpitanul, comandantul companiei a doua, m-a dat în subordinea unui sergent care comanda plutonul patru. Predasem arma din dotare, muniția, efectele militare și promisem în schimb uniformă de geniu cu petlițe negre și trese de caporal. Eram privit cu suspiciune și respectul din jurul meu îl simțeam forțat. Comandantul de pluton mi-a dat o grupa în primire. Pe Caricel l-am cerut în grupa mea, și cererea mi-a fost aprobată. Chiar din prima zi, în calitate de comandant de grupă m-am deplasat într-un sector al platformei chimice unde se instalau niste cabluri electrice de forță. Săpam canale adînci și înguste în care mai apoi construiam un fel de locaș

rectangular din plăci din beton, sau adeseori direct din cărămidă. Trăgeam cablul de pe mosorul uriaș atârnat între două crănci cu icneli și dese alunecări pe spate, și după cel culcam blînd în spațiul construit în canal, îl acopeream realizînd astfel o incintă rectangulară în secțiune, și lungă cît o zi de post. Așterneam apoi pămînt pe care-l tasam cu maiuri confecționate din metal. Semnam un pontaj și ne era repartizată o normă pe grupa de soldați-zi. Trebuia să-mi pun oamenii la treabă și să realizăm metrii cubi de canal și metrii liniari de cablu electric montat în canal. La prînz aveam o oră de pauză pentru masă. Luam masa la o cantină mare aflată pe platforma chimică. Ne adunam în fața ei și se făcea apelul. O parte din soldați lipseau. Șefii de grupă îi acopereau pe motiv de pază a uneltelor la punctele de lucru. După o lună am fost repartizat la căile ferate interne, unde trebuia să încercăm vagoane cu piatră spartă, și mai apoi să o descărcăm în locurile unde trebuia consolidat terasamentul. Uneori participam și la deschiderea de noi linii de cale ferată sau devieri și construcții de ace. Lăsam să cadă piatra spartă din vagoane platformă și mai apoi cu un fel de furci care în vîrfurile coarnelor aveau sudate bile sferice, o împrăștiam printre traversele de cale ferată. Venea o altă echipă din spate care cu niște tîrnăcoape speciale introduceau prin lovire piatra sub traverse. Operația era numită burare. Ne-am mai însușit și alt termen ... rîpare, adică translarea unei porțiuni de cale ferată cu șinele prinse în ecartament pe traverse. Vă povestesc despre aceste lucruri deoarece de ele sunt legate momente fiebinți care m-au marcat pe perioada cît am stat pe platforma chimică Pitești. După apelul de dimineața, mergeam la masa și de acolo direct la punctele de lucru. Caricel mă însoțea peste tot. Începusem să capăt autoritate din ce în ce mai mare. Folosindu-mă pentru instrucția care se făcea o singură dată pe săptămînă și aceasta sîmbăta întotdeauna, comandantul Ghimes mi-a făcut și un bine. A crescut interesul mării majorități a soldaților pentru acele momente, făcînd în acest fel cunoștință și cu mine. Le explicam regulamentul de la operativă, lecțiile de tactică și strategie, necesitatea întăririi capacității fizice și psihice a soldatului prin exerciții fizice de forță, viteza, suflu respiratoriu dar și de coordonare și orientare în teren. Aici scoteam în evidență instrucția de front, marșurile și orientarea după azimut. Discutam despre aprecierea distanțelor la simpla vedere a unei țigări aprinse, a masei compacte a

unei lizerii sau păduri, dar și orientarea după busolă, mușchi și steaua polară. Toate acestea însoțite și de partea practică a instrucției mi-au ridicat cota de respect. Tovarășe caporal ... îmi mărturisea un țigan de prin părțile Timișului ... fără matală care ai venit de la gușteri ... mă făceam de rîs în fața copiilor mei ... că am doi ... că ce armată este asta ... numai la tîrnăcop, lopată, hîrleț și roabă?... așa mai știu și eu cîte ceva despre instrucție, despre arme și oleacă de orientare. Seara după ce luam cîna la cantină, ne îndreptam spre cazarmă încolonați. De regulă se cînta. Într-o seară plutonul patru revenea după o zi cruntă de muncă. Colbul se ridica în tărie sub tropăitul greu al bocancilor soldaților obosiți. Mergeam în formație cîte patru pe linie, urmăriți fiecare de coloana pe care o materializa grupa pe care o conduceam. Alte trei plutoane trecuseră deja prin fața biroului comandantului Ghimeș care se postase la vedere. Cînd am ajuns aproape de el sergentul nostru zbieră ... tonul la cîntec ... onor spre dreapta ... pas defilare ... marșș ... dar în afară de chicoteli și ici pe colo risete nimic nu părea că se întîmplă în urma ordinului. Am trecut prin dreptul comandantului într-o tăcere de moarte, tăcînd mîlc și fără pas defilare ... cît despre onor ... da de unde? Sergent ... ordonă oprirea plutonului ... tună Ghimeș. Pluton atenție la mineeee ... plutooon ... stai! Ne-am oprit că așa voia tătuca, da ... știți cum ... ca o turmă de oi ... care mai de care îngrămădindu-se în cel din față. Ce-i asta sergent ... e armată sau ce e ... răcni scandalizat colonelul. Să trăiți tovarășe comandant ... permiteți să raportez ... raportează lui mîta nu mie căcănarule ... nu vezi că nu poți să-i stăpînești? ... Este cineva aici care să-mi spună ce se întîmplă? Soldat ... cu tine vorbesc ... urlă la un biet camarad prăfuit din grupa întîia ..., te bag la pușcărie ... unde mîta te crezi ... hai? Aveam figuri tari în pluton. Nu se lăsau impresionați de orizontul proliferat de Ghimeș ... sunt soldatul ... permiteți să raportez tovarășe comandant. Hai raportează! se întoarse Ghimeș către glasul care-l abordase. Tovarășe comandant ... păi îi simplu ... noi cît îi ziulica de mare ... muncim la lopată, tîrnăcop sau alt instrument al muncii ... seara cînd venim la unitate numai de pas defilare sau cîntat nu ne arde. Dar dacă e să o facem ... nu o facem decît dacă ne comandă caporalul Loghin ... că știți ... el știe cum să comande că a venit de la operativă! Dar cei aicea mă ... sindicat... marșșș, la dormitoare în pas alergător ... marșșș ... sergent... la țambal 12 ore. Caporal Loghin vino la raport. Așa

alintam noi arestul unității ... țambal. Cred că de la masa pe care se dormea noaptea, că ziua se ridica. Soldatul de serviciu de la corpul de gardă avea grijă permanent să fie udat cimentul din celulă. M-am prezentat imediat la raport ... și după formulele de uzanță ... pe care Ghimeș m-a lasat să le spun pînă la capăt ... zise ... despre el îți vorbeam acum cîteva săptămîni ... și se adresa unei persoane ... pe care de abia atunci am descoperit-o în semiîntunericul biroului în care intrasem. Era în uniformă militară de geniu, cu doua stele de locotenent colonel pe epoleți. Așa am făcut cunoștință cu secretarul de partid pe unitate. Caporal Loghin, v-a trebui să demonstrezi că investiția de știință pedagogică și efort financiar a statului nostru pe perioada cît ai fost la batalionul de grăniceri, nu se pierde aiurea. De mîine vei duce dimineața și aduce seara, plutonul patru de la cantină. Îți delegam, eu comandantul unității și tovarășul secretar aici de față aceasta competență de proba. La apelul din această seara vei fi numit comandant cu delegație a plutonului patru cu competența limitată. Acum ... sînga împrejur și ... marș la dormitor. Să trăiți ... și în gîndul meu și să înfloriți, tovarașe comandant ... î-mi servesc patria am mai apucat să spun înainte de a-mi închide ușa în nas. Ei ... lucrurile luau o întorsătura periculoasă pentru mine. Cu camarazii mei nu era de glumit. Toate pînă la ... ordine. În spatele bărăcii unde locuiam cu grupa mea, împreună cu cîtiva foști sportivi, am montat o bară fixă, un portic de vreo trei metri înălțime de care am agățat două frînghii groase. Aveam și două inele pe care le prindeam de ele și în felul acesta aveam ... inele. În prelungirea lor am construit și un aparat pe care l-am botezat ... paralele. Două țevi lungi de metal paralele și sprijinite pe cîte doi stîlpi tot din fier încastrați în gropi pline cu beton. Ni s-a dat voie să facem acest lucru în timpul liber. Era bine văzută o activitate sportivă pentru a trezi interesul soldaților și ai opri de la desele părăsiri ale unității fără bilet de voie. Din cînd în cînd comandantul ne mai înghesuia într-un fel de cămin cultural unde ne prezenta cu lux de amănunte ce vor păți dezertorii. Și ... Doamne ... dese mai erau cazurile de dezertare. Pe unii îi aduceau cu mîinele legate cu sîrmă ghimpată, murdari zdrențăroși ... cu fețele congestionate de nesomn și plini de sângele rănilor provocate de cizmele soldaților de pază ... puși anumea ca din cînd în cînd să-i lovească. La terenul nostru de sport se îngămădea cam toți. Noi desigur aveam prioritatea. Începusem să folosesc și mănușile de box.

Am dat la compania a întâia peste un fost boxer de la Farul Constanța. Mai erau boxeri în unitate. Dar cel mai atractiv era îndrăzneala cu care se aruncau în directele noastre șmecherii care se credeau tari la cafteală. Una peste cealaltă, cota de simpatie creștea, dar și răutatea unora. Mi-l amintesc pe Marcoianu. Era soldat în grupa mea. Un bucureștean încrezut, care încercase să-i domine cu tupeu de borfaș pe camarazii cu care venea în contact. Creșterea simpatiei acestora față de mine îi învenina inima și mă pîndea să-i cad la îndemînă. Pentru mine era foarte important să-mi creez cadrul pentru antrenamentele pe care mi le doream. Și am reușit. Duminica, în afară de ofițerul de serviciu și de două santinele care se făceau că păzesc unitatea, eram singuri. Unitatea era plasată în vecinătatea perimetrului fabricii de negru de fum. Vă închipuiți dragi cititori, că și noi ... mai tot timpul eram negri. Nimic nu putea fi ținut curat. Nevăzută, pulberea fină cădea pentru a se așterne apoi într-un veșmînt vizibil. Devenisem prieten cu un soldat, Robert îl chema, și era sas de prin părțile Vințului de Sus. Era un băiat de treabă și mă întrebam adesea cui se datora faptul că au nimerit și el, dar și prietenul și consăteanul său Martin, la diribau⁶². Pe vremea aceea, cazierul se întocmea destul de ușor. Robert și Martin au fost reținuți, fiind depistați că circulau cu trenul fără bilete. Deoarece au recidivat de mai multe ori, li s-a făcut cazier ... dar nu au făcut cele trei luni de închisoare. Dar cazierul e cazier ... ca și astăzi ... nu? Fugeam cu Robert în Pitești. Luam autobuzul de pe platformă și gratuit autobuzul ne ducea în oraș. Erau cam opt kilometri pîna la marginea orașului. De acolo unii ieșeau la autostrada Pitești - București și o tundeau la Bucale... așa î-și diezmerdau în jargon filfizonii din unitatea noastră, orașul. Eu cu amicul meu ne topeam în vreo sală de cinematograf sau cofetărie, și aveam grijă să fim în unitatea înainte de apelul de seară. Dar o dată am dat nas în nas cu patrula de la garnizoana din Pitești. Am ajuns în fața unui maior, care arăta cam plictisit. Se datora probabil faptului că-și consuma duminica în unitate ca ofițer de serviciu, în loc să fie la o bere cu prietenii în Trivale. Ce-i cu voi băieți... ne întâmpina el jovial... a-ți călcat pe bec... vă dați seama... Sunt caporalul Loghin din unitatea militară 0170..., permiteți să raportează... hai raportează... da nu știam că

⁶² Așa se numea armata făcută la "munci".

colonelul Ghimeș se ocupă și cu instrucția voastră... că văd că știi să te prezinți... Tovarășe maior... trăim în mediocritate, praf și transpirație. Rareori avem ocazia să facem o baie ca lumea... muncim din zori pîna noaptea în condiții grele... știți și dumneavoastră doar cum este la diribau. Biletul de voie la noi în unitate este cu ciuboțică roșie, și asta pe bună dreptate. Știm că majoritatea soldaților și camarazilor mei, învoindu-se în oraș... profită de această bunăvoință a superiorilor și se îmbată prin bodegile din Pitești sau de țuica fiartă din Oarja sau Bradu, și în starea în care se află mai provocă și scandal. Noi, cei de față, preferăm dacă tot încălcăm consemnul să vedem un film sau să mîncăm o prajitură. Asta am făcut și astăzi. Da... ce film a-ți văzut... am spus titlul pe nerăsuflăte și începusem chiar să-l povestesc... lasă... lasă, dar cum naiba să rezolvam chestia, că uite s-a făcut deja seară și pînă pe platformă mai aveți de mers nu glumă și nu mai puteți intra în unitate. Maiorul chiar voia să ne ajute dar nu găsea modalitatea. M-am uitat în jur și am văzut afară o stivă cu lemne, pregătite pentru foc, că frigul se și insinuase deja. Era toamnă și serile erau foarte friguroase. Tovarășe maior... permiteți să raportez... dacă pînă la ora 23,00 vă tăiem lemnele pregătindu-le pentru foc... ne lăsați scăpați? Măi dar cum o să intrați după miezul nopții în unitate? Eu î-mi făceam probleme pentru ore mai cumsecade... dar la ora la care veți ajunge voi... că mijloace de transport nu mai aveți... sigur vreo santinelă o să vă împuște... nu... nu pot risca. Mai bine vă bag la arest și mîine se va decide în privința voastră. E mai bine și pentru voi... Nu, nu... tovarășe maior ... parcă nu știți ce pază este pe platformă... cei din corpul de gardă au niște zebe-uri ruginite care nu funcționează... numai baionetele înfipite în țevă par impresionante. Nu este nici un pericol... de altfel ne cunoaștem între noi și... nu e prima oară că ajungem la ore mici în pat. Ca să scape de noi, maiorul a zis... fie... tăiați lemnele și-om mai vedea noi. Dar ora 23 e ora 23 așa va-ți propus, nu? Să trăiți... și imediat ne-am apucat de treabă. Dar ce treabă! Aveam o stivă de lemne... trunchiuri de copaci de peste un metru lungime... altele ajungeau și la peste doi metri, crengi groase... dar aveam pe lîngă abnegația noastră toate sculele și dispozitivele trebuincioase... topoare, bestie, capra, butuc... și trei ore de muncă... Ne-am aruncat orbește să demolam stiva. După o oră, în care fiecare a tăiat numai cu toporul parcă nici nu atinsesem

enorma stivă. Începuse să capete pentru noi, dimensiuni uriașe. Eram ghioalcă de transpirație și corpurile noastre încălzite ignorau frigul accentuat de afară. Ne uitam unul la altul și zîbeam nelămurit. Deaodată am văzut... *bestia*. Oare de ce nu ne trecuse prin minte de la început să o folosim? Nu aveam în acel moment timp de analiză. Ne-am repezit la un trunchi și l-am aruncat pe capră, am luat *bestia* și dă-i măi vere... hîrști, hîrști ... hîrști, hîrști ... scurtam trunchiul la lungimi acceptabile pentru soba ofițerului de serviciu. Vreți să ne credeți? Am realizat că dacă ne încetinim ritmul și organizăm modul de a aproviziona capra putem să ne apropiem de propunerea noastră. Ritmul era mult mai important decît intervențiile în cascadă. Tăiam la lungimi convenabile trupurile și așa ajustate ale părinților copaci, mai apoi le despicam cu topoarele în două, trei sau patru bucăți, funcție de grosimea bucății de trunchi care ajungea sub trăsnetul tăişului metalic al toporului. După acest episod am meditat asupra *bestiei* cu un ... milion de dinți. Pentru omul care trudește din greu în domeniul forestier, *bestia*, de departe este un instrument eficient. Construită dintr-o lamă lungă, subțire și foarte flexibilă din oțel de scule, cu doua mînere pe capete, parcă culcate în planul *bestiei*, aceasta se lățește spre mijloc lăsînd la vedere o curbă burtoasă extrem de generoasă. Privita în acțiune, *bestia* parcă dorind să se insinueze invizibilă în realitatea trunchiului, aruncă în luptă pe partea activă, curbata, o sumedenie de dinți mărunți, care lipsiți de perspectiva implicării, năvăleau în măcel mugind ... hîrști, hîrști ... hîrști, hîrști ..., în timp ce partea superioară, adevărată spinare, prin aspectul său rectiliniu, indica locul dar și momentul unde se afla în travaliu. Pentru bietul trunchi scula era o sinistră fiară. Trebuie să fi fost foarte inspirat cel dintîi dintre oameni care a numit acest ferăstrău uriaș de tăiat fibra lemnoasă, ... *bestie*.

Înainte cu douăzeci de minute de ora 23, epuizați și însuflețiți de perspectiva eliberării din corpul de gardă al garnizoanei, eram cu lemnele tăiate și restivuite în altă formă. Maiorul era vizibil pus în încurcătură. Promisese că ne lasă liberi dacă-i pregătim stiva de lemne pentru foc, dar calitatea lui de ofițer de serviciu îl chema la datorie. Măi băieți ... a-ți făcut o treabă bună ... dar în grea încurcătură m-ați băgat ... Hai ștergeți-o iute pînă nu mă răsîndesc ... aveți grijă cum intrați în unitatea voastră ... și țineți minte ... pe aici nu a-ți trecut ... e limpede? Da ... vom avea grijă ... să trăiți ... și

imediat ne-am și făcut nevăzuți din zona garnizoanei. Era o noapte frumoasă ... cu multe stele pe cer ... și foarte rece. Noi nu mai simțeam frigul. Un tremur nelămurit mă încerca. Știam ce se întâmplă ... nu era prima dată că-l simțeam. Tensiunea, încordarea, majorate de lipsa de certitudine că vom scăpa din garnizoană ... acum dispăreau lăsînd locul unei ... tremurînde mulțumiri. Deși eram ferm convinși că la ora aceea de noapte nu mai dăm peste vreun mijloc de transport, iușisem pașii, că nu era de glumit. Așa am ajuns la ieșirea din oraș spre platformă ... cînd nu mică ne-a fost mirarea dar și bucuria ... un autobuz era garat în stație gata gata să pornească în direcția care ne interesa pe noi. Am strigat ... am alergat și ... hopa sus taman la timp. Pfui ... am oftat de mulțumire în vreme ce mă răsturnam lîngă camaradul meu Robert. Blond, înalt, subțire cu ochii albaștri și cu o piele extrem de fină, Robert mi-a depășit așteptările. S-a dovedit rezistent și fizic și psihic. Acum îmi zîmbea făcîndu-mi cu ochiul în timp ce în fața, aproape de șofer o ... tanti își etala minijupa fițîndu-și fundul rotund. E bine mi-am zis ... o să trecem și de paza noastră. Cu toate că știam foarte bine dispozitivul de pază al unității și dotarea de care dispunea corpul de gardă ... totuși nu era de glumit cu santinelele. Am coborît la negru de fum și ne-am pierdut în întunecimea construcției, pe cărări bine cunoscute. Dintr-o aripă a fabricii puteam să urmărim nevăzuți traseele santinelelor la intrarea principală în unitatea noastră. Ne forțam privirea pentru a vedea mai bine, și ... am înghețat ... La lumina puternică a unui bec cu vaporii de mercur, era postată o santinelă înarmată cu un pistol mitralieră. M-a străfulgerat un gînd ... să știi că în lipsa noastră s-a întîmplat ceva. Nu era prima dată că trupele de securitate din zonă înconjurau unitatea și-i treceau prin filtru pe amărîtii noștri de soldați. De fiecare dată cineva călca pe bec. O dată, doi băieți buni din Bucale strînsese o babă din Oarja de gît de ametise biata făptura de spaimă și de strînsătura unuia din gălgani, și pentru ce ... pentru țuică fiartă și un mic viol. Au legat după aceea ușa cu sîrmă ghimpată și au dispărut ... Alertată, miliția s-a adresat direct comandantului unității. În asemenea situații mai întîi trebuiau identificați făptașii, după descrierea făcută de babă. Ghimeș apela la trupele de securitate care veneau imediat și se așezau în dispozitiv. Nici nu voiam să mă gîndesc că și acum se petrecea același lucru. L-am luat pe Robert și tiptil, fără zgomot ne-am strecurat spre un colț întunecat al gardului

unității pe unde ieșeam și intram numai noi doi. Era o gaură pe sub gard măscată de vegetație și resturi de materiale de construcție. Ne-am apropiat și începusem deja să dăm ușor la o parte materialele de mascare când ... stai ... stai ... stai că trag ... bine măcar că nu a făcut ca Gheorghe de la grăniceri. Acesta era în control fișie, ... când deodată se trezi cu un infractor la distanță foarte mica de el. Aduse pistolul mitralieră din poziția la spate ... în mîna și strigă cît îl ținu bojocii, condesat ... *de trei ori stai* ... și imediat îl și împușcă pe infractor. Santinela din fața noastră care începea să se decupeze din întunericul nopții făcea dovada unui soldat foarte bine instruit. Iaca stăm ... am zis sigur pe mine ... și șoptit ... Robert fugim la semnalul meu ... fii atent. Ne-am apropiat de santinelă ca să-i dăm impresia că suntem pașnici ... și în momentul cînd și-a pus arma la umăr cerîndu-ne protocolar biletul de voie ... caraghios nu? ... bilet de voie la gaura gardului... dar armata e armată ... așa că el ne-a somat să ne legitimăm... *acuum* ... am strigat și făcînd sînga împrejur ne-am topit în beznă, spre două direcții întunecate și necunoscute pentru santinelă. Ne-am regrupat imediat în aripa fabricii de unde plecasem mai devreme. Santinela nu putea trage în întuneric dar avea un fluier cu care zguduia perdeaua de întuneric cu sunete stridente. Trebuia să intram mort copt înăuntru. Era limpede că cel mai puțin primejdios era să intram prin față. Două santinele se intersectau chiar în dreptul intrării în unitate după care se îndepărtau într-un mic con de umbră și se întorceau pentru a se reîntîlni. Unu, doi, trei ... am început să număr ... Robert fii atent cum o să procedăm ... vezi că le trebuiesc 20 secunde pînă la cel mai îndepărtat moment de despărțire după care se privesc în față pînă se reîntînesc. Trebuie să facem o diversiune. Îmi amintisem de o situație asemănătoare din filmul Micii Eroi. O să luam o cărmidă și ... distanța nu este mare pînă la băltoaca din colțul fabricii, vecin cu traseul santinelilor. Trebuie doar aruncată ca și cînd cineva ar fugi, deci cumva cu ricoșeu în apa. O arunc eu din întunericul de lîngă clădirea comandamentului de peste drum de intrarea în unitate, în momentul intersectării santinelilor. Zis și făcut. Deja se stîrnise vînzoleala și atenția pazei era acum mai mult orientată către întunericul care învăluia cazarma. Plici plici ... plici ... plici ... se auzi în noapte ... și santinelele care tocmai se salutau în glumă ... se orientară către zgomot și fără ezitare se repeziră amîndouă strigînd ... stai ... spre locul cu pricina. Cum au intrat în

conul de întuneric, noi fără grabă am intrat pe poarta unității și ne-am șipurit pe lângă clădirea administrativă, mai apoi mergînd la vedere aparent fără nici o grijă, spre baraca noastră care nu era la mare distanță. Am intrat prin geamul din spate lăsat înadins deschis la plecarea din unitate.

Dimineața la apel lipseau mulți. Dumnezeu știe prin ce locuri hălăduiau ... nu avea să le fie moale, cum nici nouă nu ne-ar fi fost dacă nu reușeam pătrunderea la timp în unitate. Se svonea că în noaptea care a trecut, cîțiva soldați *diribiști* le-a tras clapa celor de la securitate ... toată lumea chicotea și se vedea de la distanță că asta le-a dat apa la moară ... moralul lor era crescut. Noi tăceam mîlc. Simțeam cum crește mîndria în mine și-mi era teamă să nu mă deconspir. Cred că la fel se întîmpla și cu Robert. Multe clipe frumoase am petrecut cu acest sas. Lucram la energo-montaj, o altă experiență teribilă pe care am avut-o, și în pauzele mai lungi pe care ni le luam, î-mi povestea de aventurile lui amoroase finalizate prin sex ... îl sorbeam ascultîndu-l ... întrucît mie nu mi-se întîmplase încă o finalizare în felul povestit de prietenul meu. Din desele noastre confesiuni am rămas cu două trei cîntece învățate în limba germană, pe care și astăzi le mai fredonez cu mare plăcere. Dar camaradul meu î-mi era și tovarăș de antrenament. Exersam tehnicile de karate pe care între timp mi le perfecționasem. Aveam la mine o broșură, cred prima de acest gen care a apărut în țara noastră, primită în dar cu mult timp înainte de a pleca în armată de la un bun coleg de serviciu de la Stația Mecanică devenită atunci IUPSR, pe care îl chema Podaru Vasile. Un șef de grupa CTC pe cînte. Nu cred să-l fi auzit vreodată pe acest coleg de nădejde să fi fost cătrănit ... era de o subtilă ironie în toate contactele care-l reclamau. La plecarea mea în armată, nu știu de unde o avea, mi-a arătat o carte semnată de Nicolaie Bucur, intitulată Karate. Mi-a dăruit-o cu mare bucurie. Mă simțeam important nevoie mare ... și dragii mei, fără falsă modestie chiar eram ... tovarașii mei de muncă erau chiar ... tovarași ... în sensul autentic al depreciațului cuvînt. Din 1968 data contactului cu karate-ul, acum era prima dată cînd citeam în limba maternă despre posturile, pozițiile și tehnicile de karate. Ba acum puteam învăța și magnificele kata-uri. Revenind la muncile pe care le făceam cu grupa mea la terasamentul căii ferate ... îl țin minte pe maestrul Dragomir cu care tratam cele mai avantajoase norme pentru a-mi îndeplini

sarcina de serviciu a grupei pe zi. Pentru mine în calitate de comandant de grupa era vitală aceasta negociere cu maistru, chiar dacă pe toți ne costa o ... *cinste*. Plecam dimineața cu 27 de soldați, care mă urmau în șir indian, și când ajungeam la punctul de lucru mă trezeam că rămân cu bunul și credinciosul meu Caricel și încă cu câțiva camarazi, prea leneși și comozi, ca să aibă curajul celorlalți. Ceilalți se detașau pe parcurs de grupul nostru fără ca eu să-i pot opri, și se împrăștiau prin Oarja sau Bradu, la băut, alții ieșeau la autostradă și plecau cu ocazii la ... Bucale. La masa de prînz, trebuia să-i ascund la apel sub diferite sarcini pe care cică le aveau la punctul de lucru. Nu puteam face greșeala să-i raportez. Oricînd mă puteam trezi cu un tîrnăcop sau lopată în cap. Se mai întîmplase. Și apoi, așa îi puteam controla. În rest, mă ascultau ... brici. Riscam mult procedînd astfel dar ... așa erau condițiile și eu așa am înțeles să supraviețuiesc... în felul meu. În acea perioadă, grupa mea se mai înmulțise cu un soldat. Venise direct de la batalionul disciplinar în care se *educase* doi ani de zile. Intrase la bulău, fiindcă împușcase un subofițer pe cînd era în misiune de pază pe Prut, la granița cu Uniunea Sovietică, chiar în tîrgul meu drag, Ștefănești. Fusesse la grăniceri ca și mine, iar faptul că avea o bucată de stagiul efectuat chiar pe locurile mele natale, au atîrnat greu în caramaderia noastră ulterioară. Bădulescu Valeriu s-a lipit de mine ca o ventuză. Mai avea două luni și se libera din armată, după trei ani de tras la cataramă, nu glumă. Un an la grăniceri și doi la batalionul disciplinar de la Bistrița Năsăud. Povestea cum erau aduși la rangul de legume. Dimineața scoteau pavajul și-l clădeau într-o parte a curții, după amiază îl montau la loc ... așa ca în bancul cu nebuni ... doi încarcă, doi descarcă. Ca figură ... nu știu de ce ... dar Bădulescu î-mi amintea de filmul Vagabondul. Era acolo un bandit care aducea cu Valerică, și, în film, îl chinuia tare de tot pe Raj Kapur. Și el se ducea din cînd în cînd la București, plecînd cu voia mea de la punctul de lucru. Caricel, țigan țigan, dar cu mai multa frică de ce putea să se întîmple. Nu era străin de pușcărie ... fusesse de două ori închis ... o dată pentru furt de găini și altă dată pentru furt de buzunar ... Gică ... Gică ... nu avea încredere în Bădulescu ... că eu îl miros ... nu-i a bună cu el ... și apoi nu vezi ce mutra are? Caricel era mult mai favorizat decît mine. Deja fusesse în două permisii. Cu ocazia uneia dintre ele, difuzase în Ștefănești că am vrut să trec granița cu o

mitralieră și că fusesem împușcat ... dar ca prin minune am scăpat și că ... de asta am ajuns ca și el la diribau. Era o comoară nu alta. Și, mai erau momentele cînd veneau în hoardă de la Ștefănești ceata de țigani ... Zărzărică, Gîndăcel, Pardaillan dar și dulcea Maria. Nu știu cum se întîmpla dar soseau chiar în momentele de chenzină a muncitorilor de pe platforma chimică. Se învîrteau pe la cantină ... îi urmăreau pe cei care se îmbătau și, cert era că ... duminica mergeam cu toții la Trivale, unde ei se îmbătau, sorbind cu nesaț berea aflată din belșug pentru cei cu *stare*, se îmbuibau cu mici, iar seara Caricel rămînea peste noapte cu Maria într-o căsuța închiriată, dintre zecile de căsuțe aflate în champing. Eu descoperisem în Pitești un lichior dulce cu iz străin ... maraschino ... și, numai dacă era posibil să mi-l procur, beam ceva din el ... altfel ... atunci eu nu beam deloc. Dimineăța ajungea și Karicel la apel. Trăiam în armonie ... ce mai. De aceea poate și o anume grijă față de mine ... sau cine știe ... poate că se considera chiar prieten. Într-o amiază nu era atent, și, la un ac de cale ferată, un tren era să-l spulbere pe prietenul meu țigan ... a scăpat, și alb ca varul, îngăima zîmbind strîmb ... era s-o mierlesc ... scăpai de mine ... dar eu nu gîndeam așa. În aceeași zi, cum se făcea manevra cu platformele pe care le încărcam sau le descărcam, după cerința sarcinii pe care o aveam, am trecut din partea în care mă aflam, printre tampoanele a doua vagoane platformă, pline cu piatră spartă, ce așteptau să fie descărcate. Voiam să ajung la Caricel să-l încurajez. Lîngă vagoane era o locomotivă de serviciu. Din rațiuni precis necesare la acel moment, locomotiva porni și opintindu-se, împinse unul din vagoanele platformă către celălalt. Era chiar momentul trecerii capului meu, printre tampoanele vagoanelor care făcură ... clamp ... în urma mea ... cît pe ce ... la un fir de păr de prețioasa-mi viață. Eram doi consăteni, care sau întîlnit aiurea și la întîmplare ... albiți de grozăvia prin care trecuserăm fiecare, și asta la scurt timp unul după altul. Ce naiba, parcă ... ceva se vroia aflat în privința noastră. Caricel a avut dreptate. Într-o zi, Bădulescu nu s-a mai întors de la Bucale ... sau de unde naiba s-o fi dus. L-am ascuns trei zile nedeclărîndu-l ... absent la apel. Treaba se îngroșa, și la raportul zilei a patra dimineăța, l-am declarat absent ... de o noapte. Au mai trecut trei zile de la data cînd l-am dat absent, și iată-l pe Bădulescu ... dezertor. Prin antene atotprezente, ca peste tot nu-i așa, s-a aflat că l-am privilegiat și nu l-am raportat la timp. Din

acel moment, a început un calvar pentru mine. Interogatorii peste interogatorii însoțite de sumedenii de declarații ... doar doar m-oi dezice și așa să recunosc complicitatea mea la dezertarea lui Bădulescu. Nu a ținut. M-am menținut ferm pe declarația inițială. Eram bănuیت că eu l-am sfătuit să fugă, indicându-i și cum să treacă granița fraudulos. Dosarul meu de la grăniceri î-și cerea drepturile. Era ca o încercare de reabilitare pentru șobolan, și o confirmare a pericolului pe care-l reprezentam. Și, într-o zi, în fața comandamentului unității, a oprit o mașină neagră, din care cu mare pompă au coborât trei ofiteri superiori. Ne-am dat seama după cum se tot ploconeau Ghimeș. Nu am realizat de la ce armă sunt ... oricum deși erau în civil, respectul exagerat al comandantului nostru, spunea mai mult decât ... gradul. După o oră am fost chemat la raport ... comandantul Ghimeș a ordonat acest lucru. Mi s-a spus să mă spăl și să-mi curăț ținuta. Ce era să fac ... eram emoționat ... încercam să nu se vadă acest lucru. M-am prezentat la raport, ținând mai mult decât vorbind, formulele uzuale ... să trăiți ... sunt ... Lasă, lasă, că știm cine ești băiete ... mă așteptam să văd în fața mea un zdrahon puternic ... când colo ce-mi văd ochiii ... dar mai știi ... poate ca aici se potrivește proverbul ... buturuga mică răstoarnă carul mare, ei ce zici? Și înainte să pot raspunde ... vino cu mine. Mi-am amintit pe loc de o alta întâmplare, în alta vreme ... eram prin clasa a patra. Datorită rezultatelor bune la învățătură, am fost făcut pioner. Timpurile acelea erau cu adevărat vrajite. Nu vă pot povesti despre emoția pe care am avut-o. La înmînarea insignei și cravatei roșii de pioner au fost prezenți și instructori veniți de la Trușești și Botoșani. Instructorii erau activiști, membri de partid. Tot așa, uitându-se la mine, în momentul în care urma să-mi pună la gît simbolul singelui vărsat de eroii neamului împotriva hoardelor naziste, zise persiflîndu-mă ... măi sfrijitule ... te credeam mult mai voinic ... la isprăvile năzdrăvane ce le-am auzit despre tine ... de azi înainte ești pioner și prin juramîntul pe care-l depui te despați de ticăloasa ta copilărie ... Într-un anume fel avea dreptate ... cu despărțitul, dar cu atitudinea pe care a afișat-o, acea stare ... eu decid ... eu spînzur ... eu tai ... nici atunci, cum nici acum privind la ... corifeii ... zilei, nu am fost și nu voi fi de acord... Și ce adunări în jurul catargului din parcul Ștefănești, cu acele focuri uriașe de tabără, se mai făceau cu prilejul îndeplinirii misiunilor pionerești din cursul vacanțelor ... aici sigur,

aportul principal, era al d-rei Lica Hunciu. Hei hei copilărie copilărie ... ce departe mi se păreau acele vremuri cînd bîia era la fundul meu. Stai jos ... mi-a zis personajul stînd cu spatele la mine și cu privirea ațintită undeva pe clădirea din fața ferestrei prin care se uita. Uite, am sa fiu direct. Contrainformațiile au fost sesizate că l-ai ajutat pe Bădulescu să dezerteze, ba m-ai mult că i-ai dat un intinerar pe unde să iasă din țară. A-ți fost amîndoi la grăniceri și cunoașteți restricțiile, tactica și strategia din zona de frontieră. Iar tu, ai scăpat ca prin urechile acului din mîna ofițerului de contrainformații de la Carei. Nu am timp, așa că te rog, așează-te la masa aceasta, și scrie tot ce știi despre relația ta cu Bădulescu. Nimic de spus, personajul s-a identificat. Era colonel de contrainformații în cadrul armatei. Părea plictisit și dezinteresat de cele întîmplate. Omul î-și făcea doar meseria. Am văzut multe la viața mea, ce-ai făcut tu și cu Bădulescu nu-i prea grav. L-am simțit că joacă teatru ... așa că i-am cîntat în strună ... așa cum făcusem și cu șobolanu la Carei. La fel, ca în experiența cu locotenetul de contrainformații de la Carei, de parcă erau clonați, formulele cădeau indiferente pentru a te prinde în capcană ... Pe șobolan l-am speculat declarîndu-i lucrurile pe care tocmai el le spusese ... invocînd inocența și naivitatea copilărie. Aici m-am așezat la ordin pe scaun și m-am apucat să scriu. Cum l-am cunoscut pe Bădulescu, ce fel de comportament avea și data în care am constatat dispariția, moment în care a doua zi a trebuit sa-i raporteze absența ... stop. Am iscălit și ... să trăiți ... permiteți să raporteze ... am terminat declarația. A luat hîrtia și numai și-a aruncat privirea și ... pleosc o palmă peste ureche ... de am auzit cîinii în Giurgiu. M-ai simțisem eu o dată o vibrație așa dureroasă, cînd Vierașu, paznic pe vremea aceea la livada școlii unde învățam, m-a prins la furat cireșe și mi-a altoit o curea peste cap, că la fel urlau un fel de cîini, sau mai bine spus, țiuiau prin cotloanele creierului ... Parcă urcînd din tenebre ... am auzit un glas înfuriat a cărui insolență mi-a împrăștiat pe loc reveria ... Paștile măti de bandit ... crezi că ne mai duci de nas? ... pușcăria o să te mănince. Stai, că foarte curînd o să-l prindem pe Bădulescu. Să vezi atunci cum declarația lui o să te înfunde de tot. O faci pe-a șmecherul cu mine, mă? Știi cine sunt eu? Nu, nu știam și chiar nu eram curios. Se schimbasesc complet ... se urîțise, fața era schimonosită și de supt bolțile frunții bombate mă priveau niște ochi răi, răi de te treceau fiorii. Cred că în acele

momente am trăit efectiv expresia populară ... *a te înciora* ... Ieși afară ... mojicule ... te aranjăm noi. Să trăiți ... afaarăăă ... urla simpaticul colonel venit tocmai de la Bucale pentru o treabă așa de ... mărunță, cum îi spunea el. În săptămîna care a urmat, într-o sîmbăta, întreaga unitate era adunată în front. Uriășul comandant Ghimeș mă scoase la raport în mijlocul careului format din 3000 de soldați ... erau cîtă frunză și cîtă iarbă, așa mi se părea atunci. Urcat alături de el pe o platformă pe care era montat un microfon, îl priveam cum ... urlă ... avem în fața noastră un delicvent, un tîlhar, un bandit ... care profitînd de buna noastră intenție, a educat în calitate de comandant de grupă, a sfătuit un camarad de arme care era în subordinea sa, să dezerteze și să fugă din țară. Bădulescu Valeriu, alt bandit, condamnat la doi ani de batalion disciplinar pentru omor în timpul serviciului de pază de la granicieri, și-a semnat condamnarea pe mulți ani de închisoare cînd va fi prins. Caporalul Loghin îl va urma. De azi nu mai ești caporal ... ești ... și apropiindu-se de mine puse mîna pe trese. I-am îndepărtat mîna țîpînd ... să trăiți ... nu vă permit să-mi smulgeți tresele ... sunt muncite de mine ... nu dumneavoastră m-ați instruit ... și apoi nu puteti dovedi mizeriile cu care m-ați spurcat ... mi le scot singur ... poftiți-le ... Am continuat furios ... dacă familia prin cei șapte ani de acasă, școala, mai apoi armata, batalionul disciplinar, societatea prin viața de toate zilele nu l-au putut educa pe Bădulescu ... eu care am avut doar trei săptămîni de contact cu acesta, ce educație să-i fi dat? Oare în situația creată nu care cumva vina este în curtea altcuiva? Mi-am scos tresele și le-am pus pe masa de alături. Colonelul era buimăcit de uimire. Dar mai degrabă cred că era ... uluit ... nu se aștepta la o asemenea reacție ... Să trăiți ... am continuat, vă rog să-mi luați și funcția cu care m-ați abilitat ... vreau să fiu simplu soldat. Făcea grimase ... era furios ... s-a abținut, și calm ... nu, de azi ești soldat, dar rămîi la conducerea grupei în continuare și-l vei sprijini pe comandantul de pluton ca și pînă acum.

Uraaaa ... uraaaa ... jos caporalul Loghin ... trăiască soldatul Loghin ... strigau cei adunați în front, aruncîndu-și bonetele în aer. Am aflat la puțin timp după aceea, că era singura soluție de a mă scoate din impas. Secretarul de partid și cu comandantul Ghimeș, s-au sfătuit mult, cum să facă pentru a mă salva. Țineau la mine. Am aflat acest lucru chiar de la secretarul de partid, care m-a chemat la

raport în biroul lui. Pentru a mă scoate din eventualele capcane în care mai puteam cădea, după preț de o săptămână m-au transferat la energo-montaj, pe motiv că era nevoie de specialiști, meseriași calificați pentru lucrările cu adevărat calificate ce se făcea pe platforma chimică, în special la piroliza unu. Așa am scăpat de grupă, dar m-am despărțit și de Caricel. Am căpătat un nou prieten, cu care deja v-am făcut cunoștință, Robert. Nu am scăpat în schimb de instrucțiunile pe care le făceam simbăta. La energo-montaj se făcea cu adevărat ... meserie. Echipa la care eram ... *arondați*, se specializase în montajul țevelor de înaltă ... așa li se spunea uriașelor tuburi din oțel cu perete gros ajungând și la 100 mm, ba chiar 150 mm. Prin aceste conducte de diametre mari, cam 600-700 de mm, circula aburi la mare presiune. Noi, adică echipa, trebuia să le montam urmînd un traseu sinuos, care pleca de la cota zero și ajungea la 50 - 60 metri deasupra solului, materializînd prin trecerea lor, locuri greu de imaginat, și mai ales de descris. Țevile erau foarte grele și se montau ... în teren. Foloseam trifoare și alte instrumente de tras și ridicat, strunguri mobile speciale pentru tăiat fierzincul, sau ... cum i se mai spunea ... țesitura specială necesară pentru una sau alta din formele secțiunii, și care trebuia mai apoi umplută cu sudură. Operația de sudare a doua țevi, dar mai ales alinierea și fixarea care era foarte importantă, ținînd cont că cea mai mică abatere pe traseu te putea scoate la capătul scenariului de montaj cu conducta în altă parte, sau deviată rău de tot, reclama înaltă calificare pe toate aspectele operațiilor pe care le făceam. Sudura se făcea la poziție, și dura foarte mult. După ce un tronson era gata, se aplica tratamentul termic pentru detensionarea sudurii. Se înfășura țeava cu rezistențe speciale, electrice și mai apoi se acoperea cu un strat de azbest. Se înfierbânta puternic zona sudată, dar și o bună bucată din lungimea țevelor limitrofă cu sudura. După care se proceda la răcire controlată. Am învățat multe lucruri de la echipa de montatori. A fost cea mai interesantă perioadă de pe platforma chimică Pitești. Dar erau și zile triste. Din cînd în cînd se mai înecau, sau erau prinși în sorbul răcitoarelor soldați imprudenți care-și găseau de făcut baie în bazinul acestora. Erău descoperiți dezmembrați pe la kilometri depărtare, de echipele de întreținere a diferitelor sectoare a uriașei platforme, care interveneau să desfunde cîte o conductă care oprea un proces

tehnologic. Atunci dădeau de oase, tibii, rotule, cranii descărnate ... era groaznic.

Într-o zi am fost chemat la raport înainte de terminarea lucrului. Mi s-a spus să merg la unitate că sunt așteptat de cineva. Deja capul începuse să-mi vîjje. Minteă mi-o luase razna. Iar au venit ... î-mi repetam în mine. Oare ce o să mi se întâmple? Am ajuns și ofițerul de serviciu m-a condus în camera de primire a vizitelor. Era Niculina și cu Băiatu. Ne-am îmbrățișat și după o bucată de timp ... Băiatu a început să plîngă și să-și ceară iertare. A mărturisit că-și regretă slăbiciunea și ușurința cu care m-a trădat și a deconspirat grupul Trio. A bătut atîta cale ca să-mi spună personal acestea și că, deasemenea, este pregătit pentru o pedeapsă dură ... să-l bat cu manșile de box. Mi-au dat lacrimile ... uitasem de trădare ... ba chiar pot spune că mi-a folosit să fiu permanent în alertă. Eram motivat să fiu altfel decît ceilalți ... și asta a contat foarte mult. Ce fel de armată a-și mai fi făcut și eu ... la fel ca toți camarazii ... mereu la aceeași armă ... ciclu unu, ciclu doi ... și hai liberare ... anost și mai ales lipsit de sare în uriașa ciorbă în care trebuia să ne pierdem personalitatea... și să devenim ... **legume**. Niculina îl însoțea, găsind cu acest prilej un motiv să ne întîlnim. Prietenia noastră începea să fie puțin altfel. Au plecat în aceeași zi spre seară. Ulterior am aflat că au întîrziat puțin și pe la Marea Neagră. Niculina avea să mai vină o dată la Pitești împreună cu mămica mea. Am stat atunci în buricul orașului, într-o cameră închiriată. Casa era mansardată și din locul unde eram priveam o grădina plină de flori, tăiată de o alee dreaptă, susținută pe o parte și alta de trandafiri frumos întreținuți. Era un mic paradis, și eram în toamna lui 1973. Nu a mai trecut mult timp și prin octombrie, Bădulescu, s-a predat singur. Trecuse două luni de cînd dezertase. Dacă rezista presiunii psihice uriașe, acum trebuia să se libereze pe drept. Dar nu a fost pentru el să fie așa. Cine știe ce-a fost în capul lui cînd a decis să fugă din armată. L-au adus la unitate. Cătușele îi prindeau mîinele la spate. Nu a vrut să dea nici o declarație. Marcoianu care-mi purta sîmbetele, mi-a spus după aceea că, la mai văzut pe Valeriu în ... Bucale. Într-una din întîlniri, Bădulescu i-a povestit poziția pe care am avut-o vis a vis de el. De neașteptat această mărturisire a unui camarad asupra căruia nu mai aveam nici un dubiu că îmi era dușman. Judecați și dumneavoastră. Marcoianu, acest filfizon vestejit de Bucale, a vrut într-o zi de

duminică să mă toarne la ofițerul de serviciu, pe motiv că obișnuiam în această zi, să fug în oraș. Ofițer de serviciu, s-a întâmplat să fie chiar ... secretarul de partid. Și tot întâmplător, în momentul respectiv, nu eram în oraș. Îmi făcusem o obișnuință din a frecventa din când în când, baia Fabricii Negru de Fum, unde mă și aflam în acel moment. Marcoianu era ferm convins că sunt la vreun film prin oraș. Triumfa deja. Într-un târziu, ne-am întors și soldatul de la gardă mi-a zis ... iute repede la ofițerul de serviciu ... că te caută. M-am prezentat la biroul acestuia și am turuit învechitele formule. Florin ... î-mi zise el ... ție nu-ți mai trebuiesc și alte codițe ... dar cum de nu l-ai învățat minte pe Marcoianu ... că merită nemernicul să vadă și alt fel fața armatei ... să trăiți ... am zis eu emoționat la o asemenea ... intimitate. Când am ajuns la dormitor, Marcoianu era plin de sânge și nu mișca. M-am apropiat de el ... mai sufla ... e bine mi-am zis ... ce s-a întâmplat aici Caricel? Lucru obișnuit, mi-a răspuns blazat vechiul meu adversar din Ștefănești, pătura pe cap și dă-i pe îndestulate cu mîna, cu piciorul, fiecare cu ce apucă ... așa se pedepsesc aici trădătorii.

Bădulescu nu a dat nici o declarație. A cerut să vorbească mai întâi cu mine. I s-a permis. Tot secretarul de partid a făcut acest lucru posibil. Și-a cerut scuze pentru necazul pe care mi l-a făcut ... dar nu mai putea rezista nici o zi ... simțea că înnebunește dacă nu dezertează ... era prea mult pentru el. Acum, știa că-l așteaptă pîrnaia, dar era liniștit. O să scrie exact cum a fost, fără să contrazică declarația mea. Așa a și făcut. Din acel moment nu l-am mai văzut, și nici nu am mai auzit ceva despre el. Dumnezeu să-l aibă în pază ... că multe sunt încercările la care ne supune ... Nu mult după aceea am fost detașat la Balș, la Fabrica de Osii și Boghiuri. Mă așteptau alte momente cărora trebuia să le fac față. Înainte de această detașare, se svonea că plutonul patru va pleca la Curtea de Argeș pentru lucru pe Transfăgărașan. Mă bucuram în taină. Visam deja munții și izolarea ... și bănuiam primejdiile care puteau fi ... dar, nu a fost așa. Meseriașii au fost selecționați și trimiși la Balș. Și eu eram printre ei ... din nou soldații din pluton au vociferat, au ieșit la raport ca să merg cu ei ... fără soldatul Loghin nu mergem ... nu respectăm ordinele ... băteau aceeași monedă de șantaj bravii mei camarazi ... dar nu a mers.

Mă îndreptam spre Craiova ... Balșul era la doi pași de bănie. Căpitanul care ne-a întâmpinat a avut darul să ne descrețească frunțile ... mă necivilizaților ... gata ... aici s-a terminat cu golănia ... iar tu mai banditule ... pînă *aci* ți-a fost ... Ca să vezi ... devenisem o persoană foarte cunoscută, iar drăguța de faimă, mi-o luase înainte.

Balș, Fabrica de boghiuri și osii. Zidul, căderea de pe scară. Liberarea și condițiile ei

Balșul a devenit orașel muncitoresc, de altfel, ca și alte orașe din vremea lui Ceaușescu, prin construcția fabricii de osii și boghiuri.

Deși arăta mai mult a târg, prin comportamentul moderat și liniștit al locuitorilor săi, își purta cu demnitate titlul de oraș. Pe noi ne-a impresionat mai mult fabrica, cu procesul ei tehnologic, decât aspectul liniștit și pașnic al localității. Dragii noștri comandanți, ca nu care cumva să ne pierdem antrenamentul, au avut grijă să nu ne răsfețe prea mult. Niște băraci pricăjite pe dinafară urmau să ne servească de dormitoare. Cu toate că am simțit o strângere în mațe la vederea acestora, m-am mai liniștit întrînd în una din ele. Și iată ce am constatat. Dacă treceai de primul moment, care era o adevărată echilibristică în sistemul de valori al fiecăruia dintre noi, desigur, în vederea adaptării, puteai să constați odată intrat, că dracu nu era așa de negru. Păturile suprapuse erau frumos aliniate iar cazarmamentul mirosea plăcut a curățenie. Geamurile din spatele băracii erau curate și prin ele se filtra la acea oră târzie de după amiază, o lumină blîndă. Ni s-a spus că vom lua masa la cantina fabricii, în incinta careia vom avea și de lucru.

Așa cum era de fapt moda timpului, fabricile î-și extindeau suprafețele active, prin construcția de noi secții de producție. Nici Fabrica de osii și boghiuri nu ducea lipsă de asemenea intenții. Hala uriașă care se contura prin structura metalică deja montată cînd am ajuns noi, parțial era acoperită, dar de pereți nici vorbă. Urma ca noi, repartizați la echipe de muncitori specializați, să dăm o mîină de ajutor la ridicarea pereților. Nu era o joacă. Pereții de dimensiuni uriașe, se confecționau din structură metalică acoperită cu tablă, lăsînd goluri mari, pentru ceea ce în final trebuia să fie ferestrele. După confecționarea la sol, care se făcea chiar lîngă locul unde trebuiau montați, aceștia se ridicau prin tragere, cu trifoare sau alte aparate de tracțiune și ridicat manuale, urmînd ca după poziționare și fixare să fie sudați de structurile rigide ale halei. Un asemenea perete depășea de regulă o tonă. Ne-am acomodat repede cu noi noștri colegi civili. Soldatul trebuie să fie maleabil și să accepte fără comentarii condițiile în care este pus să-și rezolve misiunea primită.

Deși nu eram la operativă, percepeam că detașarea și implicarea noastră în lucru la ridicarea unui obiectiv industrial, era ... tot o misiune. Urmăream cu mare atenție mișcările muncitorilor care făceau cu adevărat o muncă calificată la confecționarea pereților, încercînd să surprind acele amănunte fără de care, numai conformitatea cu desenul de execuție, ar rămîne pe departe un lucru propus spre fosilizare. Gesturile precise și siguranța cu care ridicau și fixau mai apoi prin afturi lungi de sudură peretele gigant, echilibrul și lipsa de teamă în efectuarea anumitor operații reclamate de montaj, agățați la înălțime ca niște veritabili alpiniști, perfecta coordonare și sincronizare între diferitele grupe care participau la operația respectivă ... m-au însuflețit și m-au motivat să pun trup și suflet în realizarea scopului pentru care ... armata m-a trimis acolo. Muncitorii nu erau nici mai răi, nici mai buni ... erau așa cum sunt toți muncitorii în general ... dar cert, cei care lucrau la construcția halei, așa cum am constatat și la Pitești pe cînd eram în echipa de la energo-montaj, erau ... profesioniști ... nu-și băteau joc de specialitatea lor. Î-mi aduc aminte cu plăcere de aceste perioade care mi-au lăsat o mică înțelegere asupra tainelor meseriilor cu care am venit în contact. Am înțeles de ce, ce-i mai în vîrstă și cu multă experiență, trecuți și prin ciur dar și prin dîrmon, î-mi spuneau cînd venea vorba de meserie ... hei hei, mă piciule ... ce învățați voi e numai teorie ... și vorba ceea ... teoria ca teorie, poți fi chiar premiantul clasei ... dar praftica te omoară ... și simțiam o umbră de ironie la adresa mea cînd pronunța praftica, că atunci credeam că le știam pe toate ..., și continua ... uite vezi ... un inginer în producție e foarte vulnerabil ... ceea ce a învățat trebuie acomodat cu exigențele din producție, fără învățarea limbajului adaptării ... nici vorba de profesionalism ... și ține minte ... adevărata meserie se fură ... nu se învață. Cel care este interesat de tainele meseriei pe care și-a ales-o, o îmbrățișează ca un îndrăgostit învățînd un limbaj de mare taină, care nu se predă pe băncile școlii indiferent de înălțimea și pretenția ei. Pe îndrăgostit îl vezi de la distanță ... așa și noi îi vedem pe cei ce sunt cu adevărat îndrăgostiți de meserie. Și ce adevăr putea să spună, bătrînul și înțeleptul domn Ursu care era în pragul pensiei. Îmi amintesc că la Stația Mecanică, un coleg de al meu a fost repartizat să lucreze în echipă cu un electrician de la întreținere utilaje. Muncitorul în vîrstă, ca să-i pună la încercare aplecarea față de locul

de muncă, îi spuse ... Ticule ... du-te repede la magazie și scoate pe fișa mea, o găleată de curent ... să avem rezerva pentru strungul aista ... hai hai, repede că nu pot ține mult aici legătura ... și Ticu care nu prea le avea cu meseria aleasă ... fugi repede la doamna Ciobanu care era atunci magazineră, și-i solicită energic găleata de curent ... Vă dați seama dragi cititori, ce ilaritate a stîrnit această întîmplare, confirmînd dacă mai era cazul, adevărul crud ... că meseria se fură, și ... nu se învață.

Dar nu tot timpul eram în focul muncii. Aveam vreme berechetă și pentru antrenamentele pe care continuam să mi-le fac, și pe care le adaptam la condițiile din teren. Deseori făceam un fel de navetă între partea de jos și cea superioară, la locul de muncă, care se afla cam la circa 15 metri înălțime, poate mai mult. Foloseam în acest scop niște scări confecționate artizanal care erau așezate în diferite unghiuri, plasate pe platforme amenajate special în acest scop. Dimineța după ce-mi făceam o încălzire ușoară, urcam folosind brațele, cu corpul atîrnat, apucînd succesiv cu mîinile fusceii scării, trăgîndu-mă astfel pînă sus la cota maximă, apoi coboram desprinzîndu-mi simultan palmele încheștate, din fuscel în fuscel pînă jos. La coborîre era riscant. Trebuia să mă balansez ușor pentru a depăși handicapul dat de căderea pe verticală și să acopăr distanța pe orizontală, pînă la fuscelul următor. Distracția era mai mare cînd apropiindu-mă de sol, săream prinzîndu-mă din trei în trei fuscei. Balansul în acest caz era considerabil. Plecam mai departe după ce mă echilibram. Mai mult de atît nu am reușit. Într-o zi coboram în ritmul descris pe ultima scară. Scara respectivă adăpostea sub ea niște cilindri din beton de diametri mari. Eram la a treia rundă. Ca de obicei la ultima scară, cea mai apropiată de sol încercam saltul la trei fuscei. Chiar de la primul salt am atins doar fuscelul și din balans m-am tot dus pe spate pînă cînd unul dintre cilindri m-a primit sărutîndu-mi dragostos coloana. Pleosc ... Șocul a fost puternic. M-am arcuit ca și cînd în intenția mea, era să fac un pod cu trunchiul, în care bolta să fie tensionată la o rază de deschidere cît mai mică. Am stat așa arcuit pînă ce mi-am revenit. La cea mai mica inspirație simțeam o durere surdă în coloana pe care, în acele clipe nu o mai puteam aduce la starea ei inițială. A trecut ceva timp pînă ce încetul cu încetul obișnuindu-mă cu noua stare, am început să-mi corijez ținuta. A trebuit ajutat de colegi să mă rostogolesc pe o parte și

susținut de picioare și umeri să mă redresez centimetru cu centimetru. Mi-a trebuit mult timp să realizez acest lucru. În sfârșit a ... mers, și am reușit să mă întorc, ajutat de colegi, pe burtă. Vai ce durere plăcută am avut. Da da ... durerea ce a urmat a fost plăcută ... că respiram ușor. M-am ridicat în picioare sprijinit și pământul sau eu ... mai degraba eu ... devenisem titirez. Exact ca o plăcinta m-am lăsat primit de pământ, turtindu-mă de el. Dar era bine ... încet, încet mă întremam și chiar am reușit să mă ridic singur în picioare. Era cât pe ce ... și e de-a dreptul un miracol că nu ți-ai rupt spinarea ... mi-a spus un camarad. Daa ... am răspuns eu ... era cât pe ce.

În una din zile mi-am adus contribuția la deplasarea unui enorm perete pe care apoi l-am lipit de construcția halei. Soluția mi-a aparținut, așa că drept recunoaștere a meritului meu, am primit ... prima permisie din tot stagiul meu militar. Era decembrie 1973, sărbătorile de iarnă. Am plecat reținând ultima perlă a căpitanului ... mă necilivizaților ... când vedeți o persoană feminină și de sex opus, musai salutați-o ... Da, era dulce.

La revenirea din permisie am primit o veste extraordinară. Din rațiuni superioare, tot ciclul doi din care făceam și eu parte, urma să se libereze în luna februarie 1974, cu doua luni mai devreme. Ne-am întors la Pitești la marea noastră unitate de geniu. Secretarul de partid, chemându-mă la raport, mi-a spus ... în ceea ce te privește, dosarul cu care ai venit la noi de la grăniceri, trage foarte greu în liberarea ta. Va trebui să dai o declarație și să ne spui ce vei face după terminarea stagiului militar. Cota ta de credibilitate este redusă cu mult după afacerea Bădulescu. Ce vei scrie va fi analizat și ... vom mai vedea.

Cu o săptămână înainte de liberarea camarazilor mei, din nou am mai avut o întrevedere cu secretarul de partid ... și tot la invitația lui ... mi-a spus conspirativ ... s-a aprobat, dar fii atent, va trebui să urmezi exact ceea ce ai promis că vei face ... altcum ... nu știu ce mai poate urma ... de altfel fii sigur că imediat ce vei ajunge în Iași ... vei avea o ... codiță.

Da, situația nu era roză pentru mine. Am scris că mă voi încadra în producție la unitatea de la care am plecat, și obligatoriu îmi voi urma studiile întrerupte de la liceul seral. După absolvirea liceului, cu siguranță, voi da examenul de admitere pentru a urma Facultatea de profil, Mecanica și, între timp mă voi însura și ... și ...

și, mă voi strădui să fiu un demn cetățean al Republicii Socialiste România. Era 1974, iarna lui februarie cînd m-am liberat. De aici de la distanță, după atîta vreme, va mărturisesc că așa a și fost. Și codița... a fost și ea.

Epilog

Dacă m-ai căutat...

m-ai și găsit deja...

Trebuie să recunosc că ideea năstrușnică de a-mi povesti o etapă din existență, cu scăpările inerente retrăirii emoționale ale acelor vremi, aparține scriitorului, editorului, și prietenului meu, Marius Chelaru. Acum după ce *m-am povestit și retrăit* cu firească emoție acele vremuri, nu pot să nu remarc că nostalgia mi-a fost permanent călăuză în tot și toate câte le-am împlinit. Perioada care a urmat după 1974 avea să se desfășoare ca la carte, nu în sensul lipsit de spectaculos și evenimente neașteptate, ci mai degrabă ca o conformitate care m-a încadrat perfect pe fiecare moment care mi s-a propus. Experiența căpătată prin experimentarea pe viu a tuturor aspectelor legate de educație a adăugat firește și un grad de siguranță care cu trecerea timpului s-a confirmat, devenind... *cale*. Lecturile în domeniile cele mai diverse au contribuit la lărgirea culturii generale, iar abordarea Artei Marțiale din perspectiva filosofiei practice a generat un câmp autentic al ivirii unui posibil... *adevăr*. Și asemeni lui Pan, nici sărac nici bogat, practicînd ... din practica am realizat sensul căii de mijloc extrem orientale. Așa am ajuns să percep viața ca pe o mare taină. *Calea, Adevărul și cu Viața* sunt trepte care-și au realitate numai dintr-o perspectivă zenitală... și numai dacă, pe fiecare aspect în parte, noianul de gânduri adevărate roiuri care năvălesc cînd nu te aștepți, s-au topit în realizare la marginea intențiilor lor... trecînd la limită.

Cartea de față, este tocmai o asemenea încercare. Fiecare moment are început și sfîrșit și adaugă o încărcătură prin efortul fiecăruia dintre noi, care vom fi învățat ... trecerea la limită. E adevărat ca aici trecerea la limită pare a fi o anume concluzie sintetizatoare ... și că deși, fiecare ... caravană ... putea să mă absoarbă în direcția ei schimbîndu-mi destinul ... acest lucru nu s-a întîmplat ... și că datorită acestui lucru ... partea mai puțin plăcută a tot ceea ce mi s-a întîmplat s-a transformat într-o parte frumoasă și utilă, frumos mirositoare pentru văzduhul sufletului meu, dar și în

hrană sporitoare de înțelegere pentru spirit... Î-mi doresc ca lectura cărții *La intersecția Caravelor Vieții*... să trezească în fiecare cititor o altfel de perspectivă asupra existenței decât cea sumbră care se profilează la orizont, iar amintirile care vor învia în fiecare, stimulate de ineditul evocării, să provoace o resuscitare *afectivă*, ca și, deasemenea, un plonjon în dimensiunea pe cale de dispariție numită *romantism*. Copii de astăzi nu mai știu să se joace... dar cum ar putea ști... dacă ei nici nu știu ce este cu adevărat... jocul. Necunoscându-l... nici nu îl caută. Dar **jocul** nu renunță, nu-și renegă zona afectivă din care provine... așa că strigă în deșertul autosuficienței noastre ... doar doar, și-ar putea face loc printre atâtea înțelesuri și așezarea simplă a expresiei... *dacă m-ai căutat... m-ai și găsit deja*... Mai este oare cineva, printre maturii zilelor noastre, *matur-copil* interesat în această dezvăluire?

Sfârșitul primei părți

Apărut: 2002
Culegere și procesare: Fundația RO-SAKURA
Editat Editura **Sakura**, Iași
ROMANIA

Tipărit: **S.L.&F SRL** Iași